دوستادی

١

شرح بهارستان ملا جامی لواحد من الفضلاء بالعربية

الا ناقص

ومعه شرح بهارستان ملا جامی للسمعی رحمه الله

هو حسبی

من متملكات العبد الفقير السيد احمد المدرس [illegible] عفي عنه

المدد ساهم

ج جمع ل جمع
جمع الحاج
ی ی روی
ی جمع
ی ی
وحده

١٩

HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi

T.C. İs. Süleymaniye Kütüphanesi Müdürlüğü
1923

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Hacı Mahmud ef.
3494
ESKİ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي كشف حجابنا عن وجوه القلوب وتلألأ بانوار
سره المحبوب وستر عيوبنا باذيال لطفه المرغوب وعلّم معرفة ذاته
وصفاته المطلوب واظهر حكم صناعاته وكمالاته في وجه آدم المنسوب
الى الكرامة والفضل وكان هذه النعيم بارسال رسوله الكريم هو
محمد المصطفى صلوات الله عليه في الصبح والمسا وعلى آله واصحابه
الطيبين الطاهرين وبعد فيقول العبد الضعيف والمذنب النحيف
المحتاج الى رحمة اللطيف حضرتي مصطفى عفى عنهما الملك الاعلى
لما رأيت بهارستان مولانا گرامي افضل المتأخرين حضرت جامي
محتويا على ابيات فارسية واشعار عربية وحكايات وامثال عزيزة
ولطايف عجيبة حيث اتى في كل بيت بصنايع معنوية ولفظية
وبدايع شعرية من التجنيس والترصيع وصنعة الاشتقاق ورد العجز
على الصدر ولزوم ما يلزم والاسجاع والتشريح وغيرها مما ذكر من البديع
وكانت جماعة من المستفيدين الطالبين لهذا الفن يطلبون مني ان
اشرحه شرحا يحوي متنا وابين ما فيه من النظم والنثر ظهرا وبطنا
واوضح الصنايع البديعية فيه كتبت لرعاية خواطرهم هذا الشرح مستعينا
بالله تعالى وقدرته ومستظهرا بحوله وقوته مع قلة اقتداري في
في هذا الفن وارجو ان يتقبل الله مني هذا السعي ويجعله مشكورا
وكلامي بين الناس مقبولا والمأمول من الاذكياء المتخلين بحلى الانصاف
المتخلين عن البغي والاعتساف اذا عثروا على شيء مما زلت فيه القدم
او طغى به القلم ان يستروا بذيل العفو والاصلاح يستر الله لمن اصلح
سائلا من الله جعله سببا للغفران والعفو والرضوان والفلاح
ومتوكلا على الله المستعان رباعية جو مرغ امر ذي بالي ز اغاز

نه از تيزوي حمد ايد به پرواز ◦ بمقصد نارسيده پير بريزد
فقد زن ان كه ديگر بر نخيزد ◦ ومن آداب المصنفين اذا بدؤوا
بتصنيف الكتاب ان يذكروا اسم الله و يحمدوا عليه والمصنف
انما قال هذه الرباعية رعاية للكلام المجيد وموافقة للحديث التوحيد
قال النبي عليه السلام كل امر ذي بال لم يبدأ فيه بحمد الله فهو ابتر واجدع
نثر هزاران ستايش حمد وثنا في اللغة بمعنى ستودن از زبان
بفتح الزاء في الفصيح والمشهور ضمه ويجوز بالفاء مقام الباء
مرغان بهارستان عشق وموافقت از منابر جمع منبر بكسر الميم
مشتق من النبر وهو الارتفاع وسمي به لانه آلة الارتفاع
كذا في الشروح اغصان جمع غصن قصص واحسان لحن
اصوات وطيب الحان اعلم ان هذا السجع الذي وقع بين اغصان
واحسان والحان من قبيل السجع المتوازي لان السجع على ثلثة
اضرب مطرف ان اختلف الفاصلتان في الوزن كقوله تعالى
ما لكم لا ترجون لله وقارا وقد خلقكم اطوارا فان الوقار
والاطوار مختلفان وزنا وان لم يختلفا في الوزن وان كان
ما في احدى القرينتين مثل ما يقابله من القرينة الاخرى في الوزن والتقفية
فترصيع كقول الحريري فهو يطبع الاسجاع بجواهر لفظه ويقرع
الاسماع بزواجر وعظه وقد يكون هذا الترصيع في النظم كما قال
الشاعر بيت اي بمقصد زمين وزمان استان تو ◦
وي معبد همين وهمان استان تو ◦ وفي هذا الترصيع
قال قوامي ◦ اي فلك را هوا قدر تو بار ◦ وي ملك را ثناي صدر تو كار

وایضاً فی هذا النوع قال الظهیر الفاریابی بیت بکشای طره
ای سپهر بربری تاتار • نمای چهره وی قمری مشتری عذار
وان لم یکن جمیع ما فی القرینة مثل ما یقابله من الاخری فهو السجع
المتوازی نحو فیها سرر مرفوعة واکواب موضوعة لاختلاف
سرر واکواب فی الوزن والتقفیة والبلغاء استعملوا
سجع المطرف والمتوازی فی النثر فقط واما المتأخرون من الشعراء
یستعملون فی النظم والنثر معاً مثال السجع المطرف فی النظم
بیت تویی که نیست عدیلت باعتبار وقار • تویی که نیست
نظیرت بدستگاه سیاه • مثال السجع المتوازی فی النظم
بیت ای زلف تابدار تو بیجده برقمر • وی لعل ابدار تو خندیده بر شکر
وفی هذا السجع قال ظهیر الفاریابی بیت در تابم از کشایش آن لف پرشکن
بر خوابم از کرشمهء آن چشم پرخمار • وتفصیل هذا المقام کما له مسطور
فی فن البدیع من علم المعانی علی الدوام خوانند جمع مضارع من خواندن
وبمسامع حاضران مجامع قدس المجامع جمع مجمع والمراد من
حاضران مجامع قدس اهل الله واهل التصوف وهم الذین •
اذا اجتمعوا یبحثون فی جمال الله وجلاله وسیر السائرین المقامات
والمنازل وتوحید الافعال وتوحید الذات والصفات
والوصول الی عین الحق کذا سمعت من بعض الافاضل وناظران
مناظر انس وفی بعض النسخ محافل انس علی مر الشهور جمع شهر والاعوام
جمع عام وهو السنة رسانند قطعه صانع کرا کلستان سپهر
بالاضافة البیانیة ویجوز ان یکون من قبیل اضافة المشبه به الی المشبه

وعلی هذا یکون تقدیر الکلام سپهر مثل کلستان فی البیاض واللمعان
یعنی ان الفلک مزین بالازهار المتنوعة والالوان المجتمعة ونظیره
لجین الماء ای الماء مثل اللجین ای الفضة فی الصفاء والبیاض ویکون
هذا التشبیه تشبیهاً مؤکداً وتحقیق هذا العلم بتفاصیله مذکور فی فن البیان
من علم المعانی باشد از کلبن صنعش ورقی بیاء الوحدة یعنی ببین
ان صانع بزرکوار عظیم صانعیست که از جملهٔ مصنوعات او سپهر ست ومع عظمته
وکبره یک ورقیست از کلبن صنع او بابود بفتح الواو بهر ثنا خوانانش
الضمیر راجع الی الله تعالی • پر نثار از در وکوهر طبقی بیاء الوحدة یعنی ان کلستان
سپهر یک طبقیست مملو از در وکوهر برای نثار ثنا خوانان حق سبحانه وتعالی
نثر جلت بالتخفیف مناسباً لقوله علت بعده ویجوز بالتشدید عظمته
مرفوع علی انه فاعل جلت وتأنیث فعلها اولی لان الفعل اذا اسند
الی المؤنث الحقیقی یکون تأنیثه واجباً واذا اسند الی المؤنث اللفظی یکون
تأنیثه اولی وبعکسه جائزاً کذا فی النسخ الکافیة جلاله وعلت بالتخفیف
اعلم ان التجانس بین جلت وعلت من قبیل جنس اللاحق لان لفظ المتجانسین
ان اختلفا فی انواع الحروف فیشترط ان لا یقع الاختلاف باکثر من حرف واحد
والا یبعد بینهما التشابه ولم یبق التجانس کلفظی نصر ونکل وهو علی ثلثة اضرب
لان الحرف الاجنبی اما فی الاول نحو ویل لکل همزة او فی الوسط نحو قوله تعالی
ذلکم بما کنتم تفرحون فی الارض بغیر الحق وبما کنتم تمرحون او فی الآخر نحو قوله تعالی
فاذا جاءهم امر من الامن کلمته مرفوع علی انه فاعل علت مضاف الی کاف
والضمیر فی صله وکماله راجع الی الله تعالی وهذه الجملة معطوفة علی الجملة المتقدمة
اعلم ان الجهة الجامعة بین هاتین الجملتین باعتبار المسند الیهما والمسندین معاً

فتكون الهاتان الجملتان من قبيل الجملتين اللتين خبرا لفظا وانشاء معنى
وتفصيل عطف الجملة الثانية على الاولى بالواو وعدم العطف بينهما مسطور
في باب الوصل والفصل من علم المعاني فلعل اصحابه فصل احتياج الى معرفة الجامع
لان معظم ابواب المعاني الوصل والفصل وهو مبني على الجامع واستقصاء
الكلام فيه لا يليق بهذا الكتاب • هزاران هزار سرود تحيات ودرود
كلهم بمعنى الدعاء والثناء • ازكلوى بفتح الكاف الفارسي كذا في منتخب
اللغة لكن سمعت من بعض العجم الحلبيين بضم الكاف الفارسي بمعنى الحلقوم والمراد
منه مخارج نقطه فكونهما من قبيل ذكر المحل وارادة الحال • عندليبان
جمع عندليب • بستان سراى بفتح الباء وبالكسر وبالفتح فصل وجود كه مطربان صفة
عندليبان • بزم شهود جمع شاهد ومحبان • عشرتخانه وصد وجود كند
قطعه بر كل وغنچه ابلاغ • يعني هزاران درود وتحيات سرود بر كل وغنچه
ابلاغ اى على محمد باد كه هست • كل اين باغ • دنيا اعلم ان التجنيس • بين
بين لفظ كل في المصراع الاول وبين لفظ كل في المصراع الثاني من قبيل الجناس التام
لان الجناس بين اللفظين هو تشابههما في التلفظ دون المعنى فالمراد من لفظ كل في الاول
ذات الرسول عليه السلام ومن لفظ كل في الثاني في العدد كما علم من التفسير المذكور
والتام من الجناس ان يتفق اللفظان في انواع الحروف واعدادها وهيآتها
وترتيبها كقوله تعالى يوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غير ساعة والمراد
من الساعة الاولى يوم القيامة ومن الثاني في ساعة من ساعات الايام واورد
صاحب حدائق السحر في هذا التجنيس بيت راهيست بمنجانه زابروى تحت راست
راهى بهازين نيست كه ابروى تحت راست • وايضا قال ظهير الفاريابي في هذا التجنيس
بيت اكنون كه شد رسنبل في كل باغ چو نگار • وقت صبوح جام صبوحى ده اى نگار

وايضا قال ظهير الفاريابي في هذا التجنيس بيت صحبت جاهل بود بتر جمله غم
بلكه جاهل باى تاسر جمله غم ما ما انكه او با نيك صحبت داشته
راسى را نيك صحبت داشته صحبت بجز بصحبت مقبلى • چون شدى از اهل
صحبت مقبلى • وقال خواجه حافظ في هذا التجنيس بيت صوفى نهاد دام سر حقه باز كرد
بنياد مكر با فلك حقه باز كرد • ورد نبى اى من وجه الرسول عليه السلام عرقى
بياء الوضع يعني ان الورد مخلوق من قطرات نور وجه النبي كما قال
صاحب الاذكار وقد جاء في الخبر ان الله تعالى خلق شجرة ولها اربعة اغصان
فسماها شجرة اليقين ثم خلق نور محمد صلى الله عليه وسلم في الحجاب من درة بيضاء
مثله كمثل الطاوس ووضعه على تلك الشجرة فسبح مقدار الف سنة ثم خلق مرآة
الحياء فوضع باستقباله ولما نظر الطاوس فيها احسن صورة وازين هيئة
فاستحيى من الله تعالى فعرق ستة قطرات فخلق الله تعالى من اول قطرة ابا بكر
ومن الثاني عمر ومن الثالث عثمان ومن الرابع العلي ومن الخامس الورد ومن
الارز • نبت را اوراق [illegible] بكسر القاف جمع ورق مضاف الى چمن
والقاعدة المشهورة في العرض ان يكون المضاف مكسورا والمضاف اليه ساكنا
اذا لم يكن المضاف اليه مضافا الى شيء آخر واذا كان المضاف اليه مضافا الى شيء
آخر يكون المضاف اليه مكسورا كما قال خواجه حافظ بيت دود آه سينه
نالان من • سوخت اين افسردگان خام را • والاستشهاد في المصراع الاول
كما لا يخفى عند اهل هذا الفن • مرغان را ولفظ را اداة مفعول يجيء بمعنى
اللام الجارة للتخصيص كما يقال فلان راست ويجيء بمعنى القسم كما يقال خدا را
يعني بحق خدا وقد يجيء لتزيين اللفظ زائدة • بجز اوصاف مجلس
بياء الوصف النبي راجع الى حضرت الرسول اعلم ان الباء يجيء على معان متعددة

يعني لوحت كما قال ملك زاده افندي في هذا المعنى بيت افتاده ام يكويت
از اب ديده دركل • دستي نهاده بر سر داغ نهاده بر دل • ويعني
التنكير كما قال حضرت صدارت پناهي قاضي عيسى بيت كسي كه با غم عشق تو
حالتي دارد • زيادت هي عالم فراغتي ارد • ويعني الخطاب كما قال
خواجه حافظ محمد شيرازي بيت زان تازه خط كه بركل حرف ترمي كشي • خط
بر صحيفه كل وكلزار مي كشي • ويعني المصدري كما قال الشيخ بيت غلط
كرده طلبكرديم جا بدست بلندرا • دريغا ماند نستنيم قدر دردمندي را •
ويعني النسبة كما قال مير طواي بيت رواي باد صبا ازما بكو با يار جفايي را
كه ازما هر طرف برجه سازي آشنايي را • وقد يدخل الياء على آخر الماضي دالا على
حكاية حال الماضي وعلى هذا المعنى قال الشيخ • هنوزت كر سر صلحست باز آي
كزان محبوب تر باشي كه بودي • وقد يدخل الياء في الاسم الممدود والاخر
او مفتوح الآخر المضافين الى شيء آخر علامة للاضافة مثل ذلك يا جاناني
ما هكذا وجدت معاني الياء بالاستقراء في سبعة مواضع واوردت لكل
واحد منها مثالا جليا من اشعار البلغاء ليستفيد المحصلين باستعمال كلامهم
وعلى اله واصحابه يعني هزاران هزار سرود نجات ودرود على محمد واله
واصحابه باد المقتبسين اي الآخذين من مشكوة المشكوة في اللغة
جاي چراغ كما قال الله تعالى الله نور السموات والارض مثل نوره كمشكوة فيها
مصباح الآية فكانت المشكوة هنا من قبيل جرى النهر وسال الميزاب
علومه جمع علم وهو في اللغة دانستن وفي الاصطلاح هي الادراك المفسر
بحصول صورة الشيء في العقل وقد يقال على معان اخر كما عرف في موضعه
والضمير المجرور في علومه واحواله راجع الى الرسول عليه السلام

اما بعد اي بعد التسمية والتحميد والتصلية بوده مي اندكه جون زين
وقف دلبند وصف تركيبي من قبيل قولهم نعلبند وتخلبند وغيره فرزند
ارجمند بفتح الهمزة وضم الجيم بمعنى المعزز والمكرم كذا في شرح كلستان
الشيخ ضياء الدين يوسف عصمه الله عما يعيبه والضمير المستتر في يعيبه
راجع الى ما والضمير المنصوب راجع الى يوسف وجملة يعيبه صلة وما الموصول
مع صلته مجرور بعن متعلق بعصمه واعلم ان القاعدة المشهورة بين النحاة
اذا وقع الجار والمجرور وكان ما قبله فعلا يتعلق بالفعل واذا لم يوجد الفعل
يتعلق بالمصدر واذا لم يوجد المصدر يتعلق بالمحذوف كذا في قواعد الاعراب
الى التلهف متعلق بيعني والتأسف مجرور معطوف الى التلهف
وبها لغتان مترادفان بمعنى اندوه خوردن با توضيح مقدمات
بفتح الدال في الافصح وان اشتهر بالكسر هي في اللغة بيش دانشته بيش رو
كاللغات الثلاث المتداولة بينهم واما في المختصر من علم المعاني المتقدمة
ماخوذة من مقدمة الجيش للجماعة المتقدمة منها من قدم بمعنى تقدم
يقال مقدمة العلم لما يتوقف عليه الشروع في مسائله ومقدمة الكتاب
لطائفة من كلامه انتهى كلام عرب واند وضبط قواعد جمع قاعدة هي
حكم كلي ينطبق على جميع جزئياته ليستفاد احكامها منه كقولنا
كل حكم الغيبة الى المتكلم يب نوكده فنون جمع فن ادب اشتغال بود
يعني ان يوسف ويوشيده نماند كه بفتح النون مضارع منفي من نفط
ماندن كه طفلان جمع طفل نورسيده وكودكان جمع كودك
بيج ماديده را از تعلم اصطلاحات جمع اصطلاح وهو في اللغة
الصلاح كه مانوس من الانس طباع جمع طبع وهو ما يكون مبدأ الحركة

المطلقة سواء كان لها شعور كحركة الحيوانات او لا كحركة الاحجار
والافلاك كذا في الشرح ومانوف سماع ايشان اى طغيان
بنست بر دل يار اعلم ان يار يجيء على خمسة معان بمعنى المرة وبمعنى الطري
وهذان المعنيان في هذا البيت موجودان في ديوان قسم الانوار
بيت بارها رفتم بدر گاه تو كس بارم نداد . يا فغان خسته لم در حضرت اين يار بار
ويجيء بمعنى الثمر كما قال خواجه حافظ بيت درخت دوستى بنشان كه كام دل بار آرد
نهال دشمنى بر كن كه رنج بى شمار آرد . ويجيء بمعنى ديوان پادشاه وبمعنى الحمل بالكسر
كما قال الشاعر في هذا المعنى بيت گرچه بر دل ز غم عشق تو بارى دارم . لله الحمد كه
بارى چو تو يارى دارم . وهو المراد هاهنا كذا في مفتاح اللغة وخستى
الوحشة في المنتخب تنهايى گرفتن وبر خاطر اعلم ان بر يجيء على سبعة معان
بمعنى الصدر ومنه قولهم للمحبوب سيمين بر كما قال الشاعر بيت
بتى دارم كه دستار سليمانى نهد بر سر . شكر گفتار شيرين لب سمن رخسار سيمين بر
بمعنى الثمرة مثل ما قال خواجه حافظ بيت قد بلند ترا تا به بر نميگيرم
درخت كام مرادم به بر نمى آيد . وبمعنى الامر من بردن كما قال الكاتبى
بيت سوى او گفتم دلم جان من اى باد ببر . گفت چه جرى كرم الحمد داد ببر
وبمعنى على كما قال الشاعر في هذا المعنى بيت دلبر دوزى كه شد چرخ فلك لالاى او
جام جم چو در آمد راست بر بالاى او . وهو المراد هاهنا وبمعنى النصيب
كما قال خواجه حافظ من ان المطلوب المرغوب يعنى خاطبا حافظ الى المحبوب
بيت تا كى از سيم و زرت كيسه تهى خواهد ماند . بندهٔ من شو و بر خور ز همه سيم تنان
وقد يستعمل في بعض التراكيب صفة ومنه قولهم دلبر وكثيرا ما يذكر في اوايل
المصادر لتحسين اللفظ بيت چو ديدم آن مه تابان كه در راهم بديد آيد

ز بهر شادمانى خود دلم بر خويشتن بگرفت . وبمعنى عند كما قال خواجه حافظ
بيت يارم ده از كرم بر خود تا بسوزد دل . در پات دمبدم گهر از ديده بار
عبارد بمعنى الدهشة في المنتخب سرگشته شدن مى شنيد ازبراى لطيف
وفي بعض النسخ تلطيف وكلاهما وجه ستر دشنيد بمعنى بترسى خاطر وى
يعنى ان يوسف گاه گاه وكه مقصور بمعنى الوقت واما كاه بالكاف العربي
بمعنى التبن وهو ليس بمراد هاهنا از كتاب گلستان كه از انفاس جمع نفس
متبرك نامدار او استاد بزرگوار مصلح الدين شيرازى نسبت رحمة الله عليه رحمة واسعة
قطعه نه گلستان كه روضه هى ارض ذات ازهار وانهار وقيل كل بستان
عليها حائط بهشت بكسر الباء والهاء الجنة يعنى گلستان نيست
بلكه يك روضه ايست از بهشت در لطافت وزيبايى خار وخسك
بالتركى چوره چوب او عبير سرشت باهش اى در معاش بسته
در ما فيض ده بيان فاض الماء فيضا وفيوضة اذا كثر حتى سال قطعه نامش
كوثرها اعلم ان هذا نهر من انهار الجنة كما ورد في خمسة من الانبياء ان الانهار
المذكورة في الجنان ستة منها نهر الرحمة وهي تجري في جميع الجنان حصباؤها اللؤلؤ
اشد بياضا من اللبن واحلى من العسل ومنها الكوثر وفي طرفيها اشجار الدر
والياقوت وهو لنبينا محمد عليه السلام ومنها نهر الكافور ثم نهر التسنيم
ثم نهر السلسبيل ثم الرحيق المختوم ومن وراء ذلك انهار اخر لا يعرف عددها
الا الله تعالى لانها اكثر من عدد النجوم نكهتش النكهة في اللغة خالص
وفي الاصطلاح هي الدقيقة التي تستخرج بدقة النظر او بقاربها غالبا نكهت الارض
باصبح كذا في حاشية المطالع مخففة على صيغة المفعول دير پرورده بتكه
حوران ناز پرورده على صيغة المفعول يعنى ان حوران كه بانواع ناز و نياز

برورده بودند این گلستان را رشک میکنند وگویند که مقام فی گلستان نیست شکه فی الحقیقة گلستان اینست والضمیر فی یابهاش وقصها نش وکنهاش راجع الی گلستان وگلش اشجار او بند والمشهور بضم البا لکن سمعت من بعض الافاضل قرأ بفتح الباء انجار جمع شجر ازتم لطف تحتها الانهار وفی بعض النسخ بم لطف بالیاء التحتانیة بمعنی البحر وهو لیس بمستقیم لانه فصاحة ولا بلاغة ان یکون الانهار جاریة من البحر بل الفصاحة والبلاغة فی کون الانهار جاریة من قطرة لطفه العلیة المنیفة ولعدم ملایمة هذه العبارة المذکورة وجه آخر یعرف بادنی تأمل من له عقل سلیم وطبع مستقیم والمصنف لم یقل بهذه العبارة لان شانه اعظم وذاته ابلغ وافصح وهو موصوف بانواع الفضائل والکمالات لایلیق بشانه ان نقول هذا بل وقع سهو من الکتاب.

سطر چند خواندن می بندد ران اثنا اثناء فی اللغة میانه سخن خاطر امد که تبرکا بانفاسه الشریفة وتبعا لاثاره جمع شعر ذکر فی علم العروض الشعر فی اللغة العلم کما یقال لیت شعری وفی الاصطلاح کلام مقفی موزون بالقصد اللطیفة ورق چند بران اسلوب جنه شود ودروی چند بران منوال ای الطریق والاسلوب پرداخته گردد مضارع من گردیدن یعنی منتظم گردد تا جام ابراد ای بیان الوصف بمعنی الحکایة باشد دعا بیاید ار معاد وجون این همی بانجام ای فوکار رسید واین جون باتمام انجامید قطعه با خود گفتم جه زنم مضارع من زدن والمیم للمتکلم واعلم ان القاعدة المشهورة فی الفرس ان یکون الشین راجعا للغائب مذکرا او مؤنثا مفردا کان او مثنی والتاء للخطاب مطلقا والمیم للمتکلم وحده واذا کان مع الغیر یکون بالیاء مع المیم مثل بکنیم زیور بمعنی الحلیة این عروس تا جشم خواستکار انش ای طالبانش این عروس نماید زیبا جد فالواو العاطفة

نوعاً

نوعاً و بضم الباء دلیلا علیه زین گلستان خرد دزای بضم الدال وسکون الواو بمعنی اللؤلؤ ثنای شهریار نصرة الدنیا معز الدولة ای غالب الدولة ~~قال فی الاصل شهریار یعنی پادشاه کامکار صفه شهریار کذا سمعت من البعض~~ کهف الخافقین ای المغرب والمشرق کذا فی المنتخب اعلم ان هذه القطعة موسومة بصیغة السؤال والجواب کما قال الشعراء فی هذا الباب بیت

گفتمش بوسی بجانی میخرم لعل تو ۰ تا بپنداری که لعلت بوسه ارزان میدهد
گفت روزی بنیت بر کس که تا طرح نیست ۰ هر کرا میخواهد آید و میخرد جان میدهد

وقد یکون السؤال والجواب واقعا فی البیت الواحد کما قال خواجه قطب

بیت گفتم کیم دهان لبت کامران کنند ۰ گفتا بچشم هر چه تو گوئی همان کنند

وفی هذه الصیغة قال ظهیر الفاریابی ۰ گفتم بجرخ نور تو با ضیاء شمس
گفتا روغ خاطر دستور شهریار وقد یکون السؤال والجواب واقعا فی المصراع الواحد کما قال خواجه قطب بیت گفتم که بیت گفت لبم آب حیات
گفتم دهنت گفت زهی حب نبات ۰ گفتم سخنت گفت حافظ برخوان ۰
شادی روان مصطفی را صلوات افسر بفتح الهمزة بمعنی التاج برج جلاب گوهر درج بضم الدال بمعنی حقه شرف شمع بزم دوده بمعنی او باکذا فی مفتاح اللغة والمراد هنا شمع بزم جمیع الخلایق بقرینة المدح وسمعت من البعض ان المراد من دوده النسل هو جان قیل هو جد السلطان سلطان بن سعد اعلم ان هذا البیت موسوم بصیغة تنسیق الصفات وهی التی یذکر ان فی الشیء صفات متتالیة سواء کان الشیء ممدوحا او غیر کما اورد صاحب حدایق السحر فی هذه الصیغة

بیت ای راکه دست ورد تو انداخت هیچ تیر ۰ خونین دهان وپی زده و خاک بر سر است ۰ وایضا قال ظهیر الفاریابی فی هذه الصیغة بیت

قال فی الاصل شهریار یعنی پادشاه کامکار صفه شهریار کذا سمعت من البعض صح

کان گهر نهان ز مهر معدن اوست • بحر حیا جهان حیا مرکز وفا • آسمان قدر تیغ که
چون خور • اعلم ان خور یجی علی معان متعددة بمعنی خوردنی و بمعنی اللائق
و بمعنی الشمس و هو المراد ههنا کذا فی الصحاح الفارسی • حالع رات جهان تاب عند
از بیم غیبت دیدن او قرص عین • واعلم ان هذا البیت بصیغة حسن
الطلب و هی التی طلب المادح العطاء من الممدوح علی الوجه الذی یوجب ذلک الطلب
نشاط الممدوح کما قال الشاعر فی هذه الصنعة بیت یا از سحاب جود تو باید ترشح
دایم کف چنار گشاده بسوی تست • چون چوب را زنوالت بود امید برگ
کمتر نیم ز چوب مرا هم امیدهاست • و فی هذه الصنعة قال ظهیر الفاریابی
بیت ورنه چه حیله خصمی با وجود تو • یک خانه دختران شکم خورد بخته جانی
دیرخ ان در زدنه جودش هم حاجات خلق • کی بسندد جود او در ذمت عادتین
اعلم ان هذا البیت موسوم بصنعة المجنسات اللفظیة و هی رد العجز علی الصدر
وان المجنسات اللفظیة والمعنویة فی الکلام تکون بعد رعایة الامرین
و هما رعایة مقتضی الحال و رعایة وضوح الدلالة کما قال صاحب المطول
فی اول علم البدیع ان لم یراع الامران المذکوران فی الکلام لکانت المجنسات
المعنویة واللفظیة فیه کتعلیق الدرر علی اعناق الخنازیر و فی الصنعة
قال صاحب حدائق السحر بیت صنوبر برت زیر است در باغ • نیالم برد
زهی قد صنوبر • و قال سلطان الشعراء ظهیر الفاریابی فی هذه الصنعة
علی ستة انواع نوع اول کار زمانه را سر و پایی پدید نیست • چرا ت کار دولت
نیارد بروی کار نوع دوم بار فراق بر دل من تا بکی نهند • از طره معنبر آن زلف مشکبار
نوع سوم تا زلف بیقرار تو شد سایبان ما • بی خواب و بیقرارم از آن زلف بیقرار
نوع چهارم از دل هزار ناله برآرم تو صبح • بیرخ چو گوش کنم نالهای زار

نوع پنجم

نوع پنجم شد منحدر ز دیده خونین من سرشک • چون سیل کز فراز کند
میل انحدار نوع ششم جمع خانه عشق و بناء جمال تو •
نبود ان بکاشت برونق بینکون حصار • وایضاً اورد صاحب التلخیص
فی هذا المعنی قول الشاعر بیت سریع الی ابن العم یلطم وجهه • ولیس
الی داعی الندی بسریع تقدیره هو سریع یلطم وجهه ای یضرب وجهه ولیس
الی داعی الندی بسریع ای لیس الی سائل العطاء بسریع هذا اذا کان فی النظم
واما مثاله فی النثر فسائل اللئیم یرجع و دمعه سائل • واعلم ان صاحب التلخیص
اورد فی هذا الباب ثلثة عشر مثالاً و زاد علیه صاحب المطول ثلثة امثلة
فصار ستة عشر مثالاً کما هو المسطور فی بدیع المطول والحاصل ان شئت
ان تعلم بهذا المحل بتفاصیله و امثلته فطالع الیه تجده مستوفاة تمه و یقال له
ایضاً بیت مجنح لان اللفظین وقعا فی الطرفین کأنه بمنزلة الجناحین للبیت
ای ابد انصاره و ضاعف اقتداره و ادام اولاده منصوب علی انه مفعول
ادام الکرام تحت ظل ادام مضاف الی ظلال ملکه و سلطانه وایاکم کافة
الانام و فی بعض النسخ انام بدل ایام و هذا القید اولی من الاول لان النوع
کنف عدله رحمة والدعا یکون علی اجابة الخلائق اولی و علی هذا التقدیر یکون
بین انام فی الاول و بین انام فی الثانی تجنیساً تاماً و اما علی المسطور فی المتن یکون
التجنیس بینهما تجنیساً خطاً کما قال افصح الشعراء حضرت لامعی بیتاً فی هذا التجنیس وانا
ترجمت ذلک البیت الی الفارسی فقلت بیت مملکت چون جسم باشد روح ان دیگر تو
سلطنت چون چشم باشد عدل تو از ضیا • و فی هذا التجنیس قال ظهیر الدین الفاریابی
بیت دل بسته تو پیشه ما نم چو تشنه • کاندر سراب میطلبد آب خوشگوار • فی
کنف عدله الکنف یجیء بمعنی الستر و بمعنی الذیل و بمعنی الرحمة و یجیء فی الصحاح الجوهری

ادام منصوب علی انه مفعول
مضاف الی الکاف والانام

بمعنی الجنب واحسانه **قطعه** گلستان کرده سعدی کرد ازین پیش
بالباء الفارسی واما بالباء الیوم بمعنی الزیاده و بهوس مراد هصنا
بنام اتابک متعلق بکرد سعد بن زنگی قیل هو سلطان الزمان الشیخ
تمامش ازین راجع الی گلستان نه بهارستان من تمام ارکسی یافت که شاید
سعد بن زنگی علمااش اعلم ان هذه القطعه موسوقة بصنعة اعتراض الکلام
قبل التمام والبلغاء یقولون لهذه الصنعة حشواً و هو علی ثلثة انواع **الاول**
حشو قبیح وهو الذی یذکر اثناء اللفظین علی معنی واحد کذلک ههنا
ذکر المصنف فی اول القطعه سعد بن زنگی و ذکر ایضاً فی اخر القطعة سعد بن زنگی
وهما علی معنی واحد قال الشاعر فی حشو القبیح **بیت** ما بین چون شب روان زیر نقاب
کرده هر شب سر طریق پیر گشت • وقال ظهیر الفاریابی فی هذه الصنعة **بیت**
رای تو همچو بخشش مهر ست روشنست • ذات تو همچو کوه حلیمست بردبار • **والثانی**
حشو متوسط وهو الذی یذکر اثناء شیئاً و ذکر ذلک الشیء
و عدم ذکره یکون مساویاً فی تحصیل المقصود والمرام **بیت** دوش با چشم تو
می گفتم که بادا مت فدا • تا شدی بیمار هر ساعت بچشم خوشتری • وفی هذه الصنعة
قال ظهیر الفاریابی **بیت** در جنب رای روشن تو نور آفتاب • ای آفتاب مرتبه
نوریست مستعار • **والثالث** حشو ملیح وهو الذی ذکره یحسن الکلام غایة الحسن
کما قال الشاعر **بیت** زمین را ابر اسما و ابحر کند • سمند ارتش که پوینده باد
وفی هذه الصنعة قال ظهیر الفاریابی **بیت** بنغش که باد سینه خصمش نیام تیست •
در دست چو بابا اسد الله ذو الفقار • کند زی کنم برین بهارستان تا ببینی یا ایها
المخاطب در و گلستانها اعلم ان القاعدة فی اخذ جمیع الاسم فی الفارسی ای ان
الاسم لا یخلو اما ان نطلق علی الحیوان او علی غیره فالاول بالالف والنون لزوماً •

و بالیاء قبلها ایضاً فی بعض المواد ان کان ما قبلها ساکناً نحو ادمیان و جانوران
و بالکاف الفارسی قبل زیاده الالف والنون ان کان متحرکا نحو کننده گان •
و خواجه گان و فرشته گان واما فی الثانی فبالالف والهاء غالباً نحو اسمانها
و زمینها کذا فی الصحاح العجم و در لطایف بهر بفتح الهاء وسکون الرا بمعنی حصه و بخش
بضم الراء علی صیغة المفعول من رستن کلها دمیده گیاهها **نثر** و ترتیب این بهارستان
بر هشت روضه اتفاق افتاده هر روضه بهشت آیین بمعنی طریق وارکان مشتمل
بر ملک دیگر از شجایق یعنی شکوفه عروس و لاله کوهی و بوی دیگر از ریاحین جمع ریحان
فی بمعنی بیت شعبش الشین راجع الی بهارستان را یا یمان یا دحران پرورده ای
ده نه رانجینش نه و هذه الشین ایضاً راجع الی بهارستان از دست برد بضم الباء من برد
برد بفتح الباء بمعنی استرد اعلم ان التجانس بین برد و برد من قبیل الجنس المحرف لانحراف
احد الهیئتین عن الاخری و مثاله فی العلم البدیع جبة البرد جنة البرد بضم الباء
فی الاول و فتح الباء فی الثانی واورد صاحب حدایق السحر فی هذه التجنیس **بیت**
صبحدم ناله قمری شنو از طرف چمن • تا فراموش کنی محنت دور قمری بضم القاف
فی الاول و فتحها فی الثانی و فی هذه التجنیس قال الشاعر **بیت** ای دل آکه نیستی کز
پیکرت باد فنا • ناگه انگیزد غباری چون زمیدان کرد گرد • بکسر الکاف الفارسی
فی الاول و فتح الکاف الفارسی فی الثانی وایضاً قال ظهیر الفاریابی فی هذه التجنیس
بیت و قلتنا گر چو حلقه شود گرد کرد ولبت • دستم بگرد ساعد تو حلقه ای نگار •
ویسمی هذه التجنیس ایضاً ناقصاً لاختلاف الهیئتین بینهما واما التجنیس الناقص فی علم البدیع
ان یختلف اللفظان فی اعداد الحروف بان یکون فی احد اللفظین حرفاً زایداً و اکثر
لو اسقط حصل الجنس التام کقوله تعالی والتفت الساق بالساق الی ربک یومئذ المساق
بزیادة المیم فاذا حذف المیم یکون التجنیس بین الساقین تاماً انتهی و ی ایحنی بهارستان

افسردگی یا بیا المصدری منی بنبست **قطعه** دمن بفتح الدال المهملة بمعنی النبت
مرغزارش الیتین راجع الی بهارستان هو موضع کثرت فیه النباتات و البلابل
کذا فی مفتاح اللغة برجو ابت شکفته علی صیغة المفعول من شکفتن لاله زارش
المراد بلفظ زار الموضع الذی ینبت فیه الشقایق والورد و البنفسج بالکثرة کما یقال لاله
لاله زار گلزار و بنفشه زار و غیرها و ریو آنی جمع ناحیة وهی الطرف والجانب رستنیم
لاله رخوی بضم الخاء و سکون الیاء بمعنی العرق و یجیء بمعنی اسم بلدة دیار العجم کذا فی مفتاح
اللغة بدبنا گوش یعنی جایی کوشواره و سمعت من بعض العجم قراءة بضم الخاء ▪
زباران عیم راجع الی در صراحی و بدانکه این بیت از قبیل تشبیه محسوس بالمحسوس است که
طرفین در تشبیه کیس بصری محسوس باشد و در قواعد اتابک خواجه جهان چنین
مسطور است که امر اول را مشبه و ثانی را مشبه به و معنی مشترک را وجه تشبیه گویند
پس ظاهر شد که لابد است در تشبیه از طرفین و وجه تشبیه و ادات تشبیه و طرفین
حتی ظاهر می تواند بود **مثالش** در مصراع **بیت** شد شکل غرت تیغش بر دوش بی دل
حمایل • هیکل حرز شی و آنکه هراس ای دل • درین بیت شکل غرت تیغ
و حمایل هر دو محسوسند بحس بصری **مثال دیگر** چنانکه شیخ کمال خجندی فرموده
است **بیت** بجز از اما می چو دو بیرون • وکرباور نشد اینک ترازو
و چشم ناظران را تشبیه ترازو کرده است از ترازو متعادل موزونات معلوم می شود
و از چشم متعادل حسنها و وجه تشبیه ظاهر شدن متعادل است و مشابهه صوری
نیز دارد که چوب دو چشم تا بچوب دو کفه ترازو باشد **مثالش** در مشمومات که
طرفین بحس شمی محسوس باشند **بیت** باد در سر من بوی عنبر چنین تو افتاد • جانم
شود از بوی خوش سنبل کل **مثالش** در مذوقات که طرفین بحس ذوقی
محسوس باشد **بیت** از دهان فکندی زنجاک به شرفین • ازی ناب تا مرهمی ریزند تو نبات •

مثالش در ملموسات که طرفین بحس لمسی محسوس باشد چنانکه شیخ سعدی رحمة الله
گفته است **بیت** اندام تو خود حریر چینیست • دیگر چه کنی قبای اطلس **مثالش**
در مسموعات که طرفین بحس سمعی محسوس باشد چنانکه ظهیر الدین الفاریابی گفته است
بیت صریر کلک تو در حل مشکلات امور • چنانکه نغمه داود در زبور • عزیز بمعنی بهشت
مبتدا مضاف الی الدمع من بعنی الجار و المجرور متعلق بحصل مرفوع المحل بانه خبر المبتداء
و المبتداء مع خبره جملة اسمیة مستأنفة للموافی جمع ساقیة و المراد من السواقی ههنا
السقی و المراد من العین المطر کثیر مبتدا مضاف الی العجز عن متعلق بحصل
فی جملة حصل مرفوع محلا بانه خبر المبتداء و المبتداء مع خبره جملة اسمیة توره فی المنتخب
و نذابن شن الاقاقی جمع اقحوان و هو ایضا فی المنتخب بالترکی بابادیه جیچکی
اشارت می کند نرگس و سمعت من بعض العجم بکسر الکاف الفارسی که می نوشت امرد
من نوشیدن فان العفو للزلات بفتح الزاء یقال زلت قدمه ای لغزید پای او
و زل فی منطقه خطا کرد در سخن کذا فی تفرجار الله العلامة ماحی اسم فاعل
من المحو یعنی العفو من جانب الحق یزیل العصیان و المعاصی من الصغایر و الکبایر کما قال
الله تعالی ان الله غفور رحیم اعلم ان هذا البیت موسوم بصنعة المنقوط و هی التی یکون
کل کلمة فی البیت منقوطة کما قال الکاتب **بیت** غمزة شوخ آن صنم جان شکار ای صبا ▪
زلف بتنیه چه بسته • باز کشا چو جان من • و قال ظهیر الفاریابی فی هذه الصنعة
بیت ز شور عشق غمزه جادوی آن صنم • غوغای صبر شکسته باز یافت بدار • لا یقال
ان لفظ که فی بیت المتن لیس فیه نقطة فکیف کان من هذا القبیل لانا نقول ان لفظ که
لیس من نفس الکلمة بل زید للنظم کما ان الهمزة فی غمزه لیس من نفس الکلمة بل زید
للاضافة و النظم و کلامنا ان تکون الکلمة فی البیت منقوطة کما علم فی تعریف
هذه الصنعة فلا یلزم ان یکون الزیادة لاجل امر عارض منقوطا و قد یکون البیت

موسوما بصنعة الخيفاء وهي ان تكون الكلمة الواحدة من البيت منقوطة
والاخرى غير منقوطة كما قال الشاعر في هذا البيت بيت زينت دهر و زينت عالم شد
در ختن طرة تبت طراز و قال ظهير الفاريابي في هذه الصنعة بيت بتخت مدام
زينت اسلام و زينت ملك • تحت معد بخت مد حشمت كامكار • وقد يكون البيت
مصنوعا بصنعة الحذف وهو في اللغة حرف و عند علماء المعاني هي التي يكون
كل كلمة في البيت غير منقوطة بنقطة بيت دل او كوه علم را امطار • كلك او
ملك عدل را اسحار • حكم او آمر و ملك تا مور • او صلاح و ملوك عصر كسور
وقال ظهير الفاريابي في هذه الصنعة بيت همواره عدل كامل او درد را دوا •
همواره كلك ماه او ملك را مدار • وقد يكون البيت مقطوع الحروف كما قال
ظهير الفاريابي في هذه الصنعة بيت داراي دور دارم و آرزوي داوري
در آرزوي روي دلارام زرد و زار • اي ترسم كه از لطف اشارت كنند
يعني ان نرگس پر هنر كه لرا مباح الباح ما استوى طرفاه بين فعله و تركه الكماس
از تماشاي بيان اين رياحين اي رياض ثمانيه كه درين كتاب مسطور است خاک صفحة رياض
از حار ملاحظه اغراض جمع غرض و في الكمال مطابقة اعواض جمع عوض اكنه
بكسر الكاف العربي يعني التماس آنست كه چون بقدوم اهتمام تراباغ يعني برين
رياض را بگذرند طالبان و نبظر اعتبار درين باغ يعني برين رياض بنگرند
باغبان را اراد المصنف في هذا المقام كه درين تيمتان اي درين بيت
رياض اصله ترتيب ايشان بصيغة الجمع ثم حذفت الالف والنقل الياء بالسين
في اللفظ والكتابة للخفة كذلك تيمتان بعني خون جگر خورده است
و در تيمتان اي تيمم رياض حال نا شيرين بر لب ورده بدعائي الثا متعلق
بالتماس ياد كنند و ثناي شاد كرداند فقره گرش نالنده حيان رين تازه رستن درختان

دريا كيند مضارع از نشستن يا ميوه بفتح الميم في الاصح و ان اشهر با كسر كنيد
مضارع من چيدن يعني طالبان متمتع شوند از فوايد رياض ان به يعني آن بهتر است كه
پيشكش كرد مضارع من كرفتن آيين جي كذاري راه كرم سپارد و رسم دعا كذارد
مضارع من كزيدن كويد كه بدين جامي كين روضه صاحب يارب همواره بمعنى همه
ارصاد پر بضم الباء الفارسي بمعنى الملو و در خود همي شنيد جدر اه او اي الله تعالى
بيوند مضارع من پيوندن بوصل او بجويد مضارع من جستن جرام و بكويد
مضارع من كفتن جرروي ما و شنيد مضارع من ديدن روضة تخستين
بالضمتين بمعنى الاول در شير رياحين جمع ريحان الريحان الراحة والرحمة والولد
و ريحاني رسول عليه السلام الحسن والحسين لانه يقبل و يشم و كل مشموم ريحان
و كل نبت طيب الريح ريحان كذا في لغة ستنعلجر چمن صحب رياحين ارن بنيلي
جمع بستان در وبستان اي همه اقال سيد الشريف في حاشية المطالع الهداية
الدالة على ما يوصل الى المطلوب ثم قال بعضهم بانها الدلالة الموصلة الى البغية
و صدر نشينان باركاه في الصحاح الفارسي يعني پيش در وخيمه ولايت
سيد الطائفة جنيد قدس سره مي كويد حكايات مشايخ جندان عسكر من جنود الله
اي من عسكر الحق يعني سخنان مشايخ در علم و معرفت راسخ بمعني ثابت لشكريست
از لشكرهاي خداي تعالى بلكه متعلق براسخ هر دل كه عنان عزيمت اي العضد بد
اي راست ميكند بر استماع كلام مشايخ نعلقاً نمس الاضافة البيانية را
روي هر يكي يعني نفس و هوا روي خود را در انهزام يعني در گريز يابد قطعه
هجوم نفس و هوا كز سپاه شيطانند چو نور بر دل مرد خدا پرست آرد
مضارع من آوردن يعني نفس و هوا چو زور آورد بر دل مرد خدا پرست
بجز جنود حكايات رهنما يا را اي بغير حكايات جنود رهنما يار را چه تاب

اعلم ان تاب یجیء فی الصحاح الفارسی علی اربعة معان بمعنی الشمس و بمعنی کرمی
و بمعنی پیچی که در زلف افتد و بمعنی الطاقة و القدرة و هی المراد ههنا
آنکه بر آن ره زنان یعنی نفس و هوا شکست آرد فتر خدای تعالی با رسول علیه السلام
خطاب می کند که و کلا نقص علیک من انباء الرسل ما نثبت به فؤادک
یعنی می خوانیم بر تو قصه ها پیغمبران تا دل ترا ثابت کردانیم برانچه هستی ما
قطعه چو صورتی یا ء الوحدة بدیت انبا للظرف والتا للخطاب ساری
از ارادت راست ای تحب مستقیم ز نفخ صور دم عارفان حیاتش
الضمیر راجع الی الصورة یعنی ان صورت ترا حیاتش ده بدم صور نفخ عارفان
چو دم صور اسرافیل که حیات می دهد مرد کان را در روز رستخیز و کر
شود متزلزل ولت الت للخطاب ز حبست طبع بشرح قصه صاحب دلان
تبات الشین راجع الی الدل متزلزل ده بیر هرات رحمه الله خواجه عبد الله
انصاری اصحاب خود را وصیت کرده که از هر بیری یا ء الوحدة
سخنی یا ء الوصع یاد کیرید اگر نه توانید نام ایشان ای نام پیران یاد کیرید
بهره ای نصیب باید رباعیه ای تو که از نام تو می بارد عشق
اعلم ان التجانس بین نام و نامه من قبیل الجنس الزاید و هو ان یکون الحرف
الواحد فی الکلمة زایدا علی احدی التجانسین مثل باد و باده و ناف و نافه
و غمزه و غمزه و شب و شبه بیت شبی چو شبه روی بنیر زبهرام پیدا نه
کیوان نه تیر یعنی البیت النیر القطران والمراد من کیوان و تیر نجمان
یطلعان قریب الصبح و حصول السکنایة عن سواد اللیل و عدم حصول الصبح
و ایضا قال ظهیر الفاریابی فی هذا التجنیس بیت بنالی شدم زنالۀ این
جان در دناک ● موی شدم ز مویه این چشم اشکبار ● و ایضا قال

خواجه حافظ

خواجه حافظ فی هذا التجنیس بیت مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست
که بپیمانه کشی شهره شدم روز الست ● و پیام تو می بارد عشق نسخه
در حضرت خدای تعالی و دائی نهایت با بنده از معاصی یا ء المصدری
و پی تا پیکی ای من اعمال الصالحة شرمنده کوید یعنی باری تعالی که فلانی
یا فلان عارف را در فلان محله فی حق یا ء الخطاب کو بدان نسخ شنیده
اری می شناختم فرمان بسیار که ترا بوی یعنی یا عارف و یا ابن دانشمند
بخشیدیم از کهنه در کذشتم قطعه در من در ضعف نور آن بیت بمعنی دون
تراست کرد کام بالکاف الفارسی یجیء علی معنیین بمعنی الدماغ و بمعنی الخطوة
و هو المراد ههنا بالکاف العربی یجیء بمعنی المقصود و المراد و هو لیس بمراد
ههنا ارادت بمقامات و صول کر دم نقش شده علی صیغة المفعول نامه کذبان
درین ابقا للخطاب باس بود بفتح الواو یعنی کافی بود نامه احوال و فی بعض النسخ
اعمال و کلا هما وجه فی هذا المقام مرا مهر قبول فاعل بود و المهر بضم المیم الذی
یضرب علی الاقفال و الهمیان و الدفاتر و هو المراد ههنا و اما المهر بفتح المیم
یجیء بمعنی الکابین و بالکسر الفرس یجیء علی معنیین بمعنی المحبة و بمعنی الشمس و هذا المعنیان
لیس بمراد ههنا سری سقطی بتخفیف الیاء و القاف هو شیخ جنید کذا سمع من بعض
الافاضل جنید را کاری بر نبود بموجب لکوادی یعنی سری سقطی را آن قیام بود که
یعنی جنید کاغذ پاره بوی انداخت الملص من انداختن یعنی آن سری سقطی آن کاغذ پاره
این بیت عربی در آن نوشته بود آن کاغذ پاره را بر جنید انداخت در وی نوشته که
شعر سمعت حادیا منصوب علی انه مفعول سمعت و الحادی بالفارسیة
آنست که کوینده کی کند اشتر ار ادر راه بادیه یجد و فعل مضارع من حدی
و اعلم ان القاعدة المشهورة فی النحو اذا وقعت الجملة الفعلیة بعد المعرفة

عاشق شو ورنه روزی کار جهان سر آید ... ای ...

تکون تلك الجملة حالا للمعرفة واذا وقعت تلك الجملة بعد النكرة تكون صفةً
للنكرة كذا اهنا في البادية متعلق بجد و يقول يعني الهادي يا ابكى نفس متكلم من بكى
يبكى و ما يدريك بالتثنى والكاف للخطاب ما يبكيني وما في ما يبكيني استفهامية
بمعنى اي شيء يبكيني و مفعول يدريك ابكي خذار امنصوب على انه تمييز من نسبة
الفعل الى الفاعل ان من حروف النواصب تفارقيني منصوب و جملة تفارقيني
قائم مقام المفرد بانه مفعول له غير صريح لابكي و تقطع حبلي منصوب معطوف على جملة
ان تفارقيني و تهجرني معطوف على تقطع رباعية خون مي گریم و ز توجه پنهان دارم
مضارع من داشتنه که هرچه این چشم گریان دارم هر چند دمی بیا المتکلم
بوصل دان دارم صد داغ بر ان ای ان دل که بوصل دان بود ز بیم هجران
ای من خوف المفارقة دارم نثر و هم جنید قدس سره گوید که روزی بجانب
سرمای خانهٔ سری سقطی درآمدم دیدم این بیت را میخواند و می گریست
شعر لا في النهار و لا في الليل لي فرح فرح مبتدأ مؤخر و خبره مقدم من قبيل
قولهم لا في الدار رجل کما عرف في علم النحو فلا ابالي اي لا اخاف اطال الليل
ام اعلم ان ام واو و اما من الحروف العاطفة لاحد الامرين مبهماً اي
هذه الثلثة تشترك في انها لتعليق الحكم بالمعطوف والمعطوف عليه مبهماً لا على التعيين
كذا في شرح الكافية قصر ای شب بایم نه روز از ناله و آه خواهی شب من دراز
خواهی کوتاه حلاج قدس سره پرسیدند که مرید آنست از نخست بمعنی الاول
بار و یجوز ان یکون لفظ بار هنا بمعنی الثانی و بمعنی کرة و فی بعض النسخ باز که
حضرت حق را نشانه خود سازد تا بوی های الله تعالی نرسد هیچ چیز بیاد و حق شی
نه بردارد ای لا یشغل غیر الله تعالی رباعیه از مهر تو بر توبحر نشانه ام مشتق من ستاقن
معناه بالترکی ایومك یعنی برای تو بر و بحر اسیر کرده ام تا موا یعنی صحرا ندیده کوه

بکافه ام

تکافه ام مشتق من تکافتی بالترکی یارمق از هر چه رسیده پیش تا قدم
ابو هاشم قدس سره کفته است که کوه را بنون بضم النون في الاصح بالترکی سوزنی و بلیان
و یجیئ بالفتح کذا في مفتاح اللغة سوزن بضم السین یعنی براس الابر
از بیخ بکسر الباء العربی اصل الشجر و عرقه کندن آسان ترکست رد بیت
من الارذل واضافته الى الکبر بیانیة کبر را از دل بیفکند قطعه لاف ای کبری
مزن کان از نشانهای مور در شب تاریک بر سنگ سیه پنهان ترست و از
درون کردن برون بضم الباء و کسرها یعنی ان کبر را بیرون کردن آسان تر
از اکران کوه را کندن بسوزن از زمین آسان ترست یعنی کندن کوه بسوزن
في حد ذاته صعب في غاية الصعوبة و شدید في غاية الشدة و مع شدته و صعوبته
کندن کوه بسوزن آسان ترست از بیرون کردن کبر از دل و محصول القطعة
لا یکون الانسان خالیاً من الکبر البتة لانه جبلی لا یقدر الانسان ان یخلع من قلبه
الا ان یکون من الذین لا خوف علیهم و لا هم یحزنون ذوالنون مصری قدس سره
ذکره في وصفه في بعض الکتب هو رجل معروف بالولایة و خوارق العادات
قیل انما سمی به لانه رکب في سفینة مع جماعة ففقد واحد منهم دینارا اتفق
رأیهم على ان هذا الرجل الغریب قد سرقه فاتهموا علیه فانکر فحلف و لم یؤمنوا
بل اتفقوا على انه لیس الا معه فلما اضطر توجه ساعة فاتى حوت من البحر بدینار في فیه
فلما رأوا ذلک تضرعوا الیه و اعتذروا عن فعلهم فقام فذهب في البحر و لم یوقف
باذن الله تعالى بیش یکی از مشایخ مغرب رفت بجهت مسئلة که فهم یعنی
ان یکی از مشایخ هر چه آمده اگر آمده علم اولین و آخرین بیا موزی بیا بجی الخطاب
این را روی نیست یعنی ممکن نیست في حد ذاته این همه خلق داند و اگر آمده
او را یعنی الله جوئی بجا کام بالکاف الفارسی بمعنی الخطوة بر گرفتی

بیاء الخطاب او خود یعنی الله تعالی آگاه بود لان الله تعالی فی کل موضع حاضر و باحوال العباد
ناظر رباعی زین بیش بالتاء الفارسی برون زین بیش پند اشتمت الثاء خطاب
علی الله تعالی در عنایت بیر خود گمان داشتمت اکنون که ترا یافتم ای دایم کاندر
قدم گشت بلد اشتمت یعنی بهادمت برابر کوید او یعنی الله تعالی با دیده
خود بهرهست دست وی یعنی دست جوینده گرفته در طلب خود می آید
مضارع من آمدن قطعه آنکه بی جام بدست مرا زو بستان دست بگرفته مرا
در عقب خویش کشان او بست دست من و پای من بیم که روم پای کوبان پای کوب
یعنی رقاص کذا فی مفتاح اللغة رفتیش بهر دوم و دستفشان فصل عیش
گوید که من حق سبحانه تعالی را بدوستی پرستم که تسلیم بمعنی بلا اصبر که
نپرستم یعنی این طائفه را پرسیدند که سفله بضم السین بمعنی البخیل را
کذا فی المشهور لکن التحقیق انه بکسر السین وسکون الفاء لفظ اعجمی
شایع استعماله فی الفارسی مردیکه کوهر ودون کذا فی بحر الغرایب
کیست گفت آنکه حق سبحانه را بیم و امید ای علی الخوف والرجاء
پرستند پس گفتند آن طائفه تو چون بمعنی کیف پرستی بیاء الخطاب
گفت بهر بکسر المیم بمعنی المحبة دوستی بیاء المصدر وی یعنی مهر دوستی
مرا بر خدمت و طاعت دارد رباعی جانا ز در تو دور نتوانم بود در
بهشت و حور را علم ان النبی نسبت بین دور و حور من قبیل الجنس اللاحق
کما مر تحقیقه فی صدر الکتاب فلینظر ثمة نتوانم بود سر بهر در تو بجای
سر برد ای الاجرة زین در رحم صبور نتوانم بود گر شود سوز کشت
فعیل بمعنی مفعول والتاء للخطاب کشته بفتح الکاف الفارسی علی صیغة
المفعول او بضم الکاف العربی وسکون الشین من کشتن زیر پر خاک

زانکه

زانکه این آتش یعنی نار العشق ز جان روشن او خاکستت چون یعنی
کیف تواند علی سبیل الاستفهام الانکاری عاشق ز طوق جفایت
ای ز طوق جفای تو سر کشید قمری آب بمعنی مانند کذا فی مفتاح اللغة
طوق او یعنی طوق قمری از گردن او ای از گردن قمری جاکست یعنی الله
الطوق فی عنق القمری موجود قطعه گفته است که صوفی اینجا ای فی الدنیا
مهمانست تقاضای مهمانی بر میزبان ای صاحب خانه والمراد من میزبان
هو الله تعالی حاجت مهمان که ادب فعیل بمعنی المفعول یعنی مؤدب بود
منتظر بود نه متقاضی قطعه مهمان توام در صفا رباب ارادت بنشسته
علی صیغة المفعول من نشستن هرچه که آید ز تو راضی بنهاده بچون گردن
دیده امید انعام ترا منتظرم نی متقاضی بایزید قدس سره پرسیدند که
سنت کدامست و فرض کدام فرمود سنت ترک دنیاست و فرض
صحبت مولی رباعی ای که در شرع خداوند حال می کنی بیاء الخطاب
از سنت و فرض سؤال سنت آمد بخ زد دنیا فانی فرض بکون
الضاد راه قرب مولی یا فانی شبلی قدس سره را شوری ای دیوانگی افتاد
به بیمارستان برده اند یعنی بیمارخانه وی یعنی شبلی را زفته اند پرسیدند که شما
کیانید گفتند آن جماعت دوستان تو سنگ برداشته و بروی
حمله کرد جمله بگریختند گفت یعنی شبلی باز ای اعلان بازچی ای علی معان متعددة
بمعنی العودة بالترکی گیرو دونمك وفی هذا المعنی قال خواجه حافظ
بیت خواهم که پیش میرمت ای بی وفا طبیب * بیمار باز پرس که در
انتظارمت * وهو المراد هنا و بمعنی المفتوح کما قال الشیخ فی بوستانه
فی مدح السلطان بیت زهی چشم دولت بروی تو باز * سر شهریاران گردن فراز

وبمعنی القصد وبمعنی فرق کردن وبمعنی الطیر المعروف الذی یصاد به
وفی هذا المعنی قال الشیخ فی گلستانه بیت گربه شاطر بود چو دست بجنگ
چه زند پیش باز روبین چنگ وبمعنی الالم من آزردن کما قال خواجه
حافظ فی هذا المعنی بیت خرقه برکش زبر و باده صافی در کش
سیم در باز و برو سیم بری در برگیر ودیگر صنعة فی بعض الترکیب وفی هذا
قال خواجه حافظ بیت بازیء دهر نشکند بیضه در کلاه زیراکه
عرض شعبده با اهل راز کرد ایدای مدعیان که دوستان از دون
نگریزند واز سنگ جفای ایشان نه پرهیزند قطعه الست دوستدار که
هر چند دشمنی یای المصدری بمعنی جفای کذا اسم من البغض سپید
رو دوست بیش شود بالعربیة بمعنی الزیادة دوستدارتر علی صیغة
التفضیل بر سر هر ار سنگ ستم که خورد از وگردد مضارع من گردیدن
بنای عشق بس اینجا رجع الی دوست اران استوارتر علی صیغة التفضیل
یعنی محکم تر وهم آزردی یعنی از شبلی آزرده بمعنی آورده اند که فتی
یای الوحدة بیمار شد یعنی مریض شد خلیفه طبیب تر بمعالجه وی یعنی شبلی را
و سیاد طبیب از وی ای از شبلی پرسید که خاطر تو چه میخواهد گفت
یعنی شبلی آنکه تو مسلمان شوی یای الخطاب گفت ان طبیب ترسا اگر مسلمان شوم
تو نیک میشوی از پیر بکسر الثا العربیة کذا سمعت من الاساتذة بیماری یای
المصدری بر خیزی گفت یعنی شبلی آری پس ایمان بر وی عرضه کرد اعلم
ان القاعدة المشهورة فی الفرس اذا کان ما قبل الدال حرفا صحیحا ساکنا
یکون الدال مهملة وفی ما عداها معجمة کما قال الشاعر قطعه در زبان فارسی
فرق میان دال و ذال یاد گیر از من که این نزد افاضل مغلقست پیش از و

در لفظ مود

در لفظ مود کر صحیح ساکنست دال خوان ار نه باشد ذال معجمست
ودوی یعنی طبیب ایمان آورد و زنار از پیش برخاست وبرخاست شبلی
از بیماری یای المصدر انتهی یای الوحدة و لفظ فی اداة بمعنی لیس
پس هر دو همراه پیش خلیفه رفتند و قصه را با خلیفه باز گفتند خلیفه گفت
من پنداشتم یعنی ظن کردم که طبیب پیش بیمار فرستاده ام من خود
بیمار پیش طبیب فرستاده بودم قطعه هر کسی که بکسر الکاف الوقتی والهای
للعلامة یستعمل اسما ویستعمل اداة اما اذا استعمل اسما فیدل
علی ذات ذوی العقول کما ان چه یدل علی غیر ذوی العقول نحو چه جانور است
وچه خبر شنیدی واما اذا استعمل اداة فیجیء للارتباط اما بین
الصفة والموصوف نحو دل که عاشق شد کم شد او بین العلة والمعلول
نحو من که تاب ندارم او بین الغایة والمغیا نحو بکوش که تا برسی او
غیر ذلک من الامرین الذین تعلق احدهما بالآخر کغنیم که چون نی دو تا که
بکسر الکاف العربیة وسکون الهاء الاصلی بمعنی الصغیر از هجوم محبت
مریض شد داند طبیب خویش تعالی حبیب چون برسد پس طبیب
بهشتی نهد قدم بخشد شفا علت اسمی طبیب والعلة الموجودة
فی الطبیب هی الکفر ههنا لان اشد العلة من بین العلل هی الکفر
لانه یدخل صاحبه علی النار کما قال الله تعالی وسیق الذین کفروا الی جهنم
زمرا وحاصله ان الشیخ الشبلی کان شافیا لعلة الکفر فی الطبیب حتی کان
مسلما بالعافیة سهیل بن عبد الله تستری می گوید هر که بامداد یعنی صباح کند
مضارع من کردن و همت وی آن باشد که چه خورده دست
بشوی امر من شستن قطعه هر که خیزد بامداد از خواب در سر

جز خیال خود دارد این دلداری بجوی امر من جستن و آنکه شوید دست
چون پای ز سر بتر گشت تا نجوی نجو سزه آرد مضارع من آوردن
دست ازوی بشوی ابو سعید خراز قدس سره گوید که در اوایل حال از د
می فقطت سر بالاضافة و دقت خود می کردم روزی یاء الوحدة ای یوم
من الایام به بیابانی و سمعت من بعض العجم قرأه بکسر الباء در آمدم و می ترسم از د
فعالی او ازوی چیزی بر آمد دل خود را از التفات بآن و چشم و خود را
از نظر بآن نگاه داشتم آن سوی می آمد بمن نزدیک ای قریب است
دیدم دو سبع عظیم بدوش بالضمة المجهولة بمعنی الکتف بالکسر
واما بالضمة الصحیحة بمعنی اللیلة الماضیة و هو لیس بمراد ههنا من بالا
آمدند من بآن نظر نکردم نه در وقت در آمدن و نه در وقت فرود بالذل
و بدونه بالترکیة اشتغ کلمک قطعه کیست دانی یاء الخطاب علی طریق
الاستفهام صوفی صافی ز رنگ تو قره ای من حوادث الدنیا آنکه
یعنی صوفی فی صفاء آنست که دارد روی ای الوجه یک رنگی در کاخ
در مفتاح اللغة یجی بالکاف العربیة بمعنی القصر العالی والمراد من کاخ دو در
از دنیا الغدار الکذابة المکارة التی یری الانسان الوانا کثیرا لاجل
نگسلد سر رشته سرشتن ای راجع الی صوفی والمراد من السر هنا المحبة والمودة
یعنی ان صوفی فی صفائی نگسلد سر رشته محبت رنجها ای گر بوصل رد برد ای
بر صوفی صافی گیرد رنگ سوی من طرف واحد شغل گیرد و دیگر سو
ای من طرف آخر بلیت دهم وی ای ابو سعید گفته است قدس سره هر که گمان
برده که بکوشش توان رسید یعنی الله تعالی رنج کشیده بیهوده و هر که تصور
دارد هو حصول صورة الشیء فی العقل کرده که بی کوشش توان رسید

جز راه از روی بیهوده باعیه از رنج کسی بهیچ وصلت نرسید • و بی طرف که
به رنج کس آن گنج و هو الله ندید هر کس که دوید ماضی من دویدن
گو بضم الکاف العجمی تبان بالترکیة قولان بگرفت بدستانی فی العوا
لیک بگرفت گو جز آنکه دوید ابو الحسین نوری گوید که هر که خدای تعالی
خود را ازوی پوشاند هیچ دلیل و خبر او را نرساند باعیه چون در پر
زیر پرده نماید • کس هو الله که پرده رو بگشاید • و سمع بالکاف
العجمی من البعض و رجمله جهان پر شود بلکه ای المبالات نیست
ای که یعنی الاجل جلوه فی المنتخب بالترکیة جلقنق جمال آید ابو بکر واسطی
قدس سره گوید که یعنی آنکس که گوید نزدیکم بباری تعالی دور است
گوید از باری تعالی به یعنی یاء المصدری خود در بستی یاء المصدر
او یعنی الله تعالی مستور است قطعه هر که گوید که با جان جهان نزدیکم باشد
الی دعوی نزدیکی او از دوری یاء المصدر او هست در پرتو نزدیکی
او مستوری یاء المصدر فیهما ابو الفضل بنشاطی سمعت من بعض الافاضل
فوشنج بضم الفاء و فتح الشین اسم قصبة فی العجم گفته است در دنیا هیچ
ناخوشتر نیست از دوستی یاء الوحدة که بدوستی و دوستی یاء المصدر از برای
عوضی یاء الوحدة و عوضی یاء الوحدة باشد قطعه عاشق که ز هجر
دوست دادی ای العدل خواهد با کس نه از و کس بود در عالم
کز دوست بجز دوست مرادی خواهد ابو علی دقاق قدس سره کار
گویند که در آخر عمر چندان درد بوی بدید و سمع الکاف الفارسی بمعنی ظاهر
آمده بود که هر روز بر بام ای علی السطح بر آمدی و روی با قبله
کردی و گفتی ای سرگردان مملکت امروز چون بودی ای کیف گفت

ان بیج ... اصطلاح ... ابو سعید ... مضاف ... الا دوست

و چون گدا ایدی ای من گدا رانیدن اما بالاشتراک او بالمجاز یعنی کیف مرتب
هیچ جای براند و اهلکین یعنی غمگین از رخانه یافتی ای طلوع کردی ای هیچ
جای از زیر و زبر شده کان این طائفه ای طلوعه عاشقان خبر یافتی
هم ازین جنس ای یعنی با افتاب فرو شدی ای الی غروب الشمس قطعه
ای مهر بکسر المیم بمعنی الشمع یحیی یعنی المحبة و هو پیس مراد ایها که بینت
چون تو در عالم گردی وصف ترکیبی یعنی گرد نیع عالم زین رهی
طرق المحبة رویم خیس ای من بخشیدن راه آوردی با ترکی یول از یعنی ای ارد
گرا دیدی کاندر ره عشق بر رنج بود تس بفتح الدال للنظم گردی بفتح الکاف
الفارسی بمعنی الغبار در دل گردی ای الوصة فیهما شیخ ابو الحسن خرقانی
روزی با صحاب خود گفت در عالم چه بهتر بود گفتند شیخا هم تو بگوی ای امر
من گفتن گفت یعنی شیخ درک که ای الوصة درد یعنی دران دل همه یاد
کردن او بود با الکاف الوری یعنی دلی که یاد خدای تعالی کند آن بهتر است در عالم
رباعیه دارم دلکی بکاف التصغیر و بفتح اللام که با هر اندیشه که داشت
خبر یاد تو بر صفحه خاطر بنگاشت یعنی نقش بکرد یاد تو چیان فرو گرفت
الخ این راحة الا دل که در وی ای ان دل گنجایی بضم الکاف الفارسی یعنی
پناه کردن هیچ چیز دیگر بگذاشت شیخ ابو سعید بر سید تدکه
تصوف چیست آنچه در سر داری من الکبر والحقد والحسد والشر والبغ
وغیره من الهوا و الهوس بنهی با الخطاب ای ترک کنی و بمعنی بفتح
النون و کسرها و آنچه در کف داری بدهی بکسر الدال مناسبا لقوله بنهی
ای بعطاء لمن یدیک طلبا لمرضاته تعالی و از آنچه بر تو آید من جانب الحق من البلاء
والمشقة و المحنة بجهی بالجیم الفارسی و با الخطاب یعنی راضی شوی از هر که

می آید از جانب حق رباعیه خواهی که بصوفی گری وصف ترکیبی از
خود برهی ای خلاص شوی باید که هوا و هوس ز سر بنهی و آن
چیز که داری بکف از کف بدهی صد زخم بلا خوری ای من جانب
الحق از جا نجهی ردیم بلخی قدس سره گفته است و لفظ است رابطة
تفید الثبوت و اذا اتصلت بکلمة مفتوح الآخر یجب اثبات
الفها خطا و اما لفظا فیجوز حذفها و اثباتها کی بهمها و اذا اتصلت
بساکن الآخر یجب حذفها لفظا و خطا نحو نیکست و بدست و
غیرهما و قد یحذف تاؤه لفظا و قد یحذف لفظ است بالکلیة
و یکتفی بکسر آخر الکلمة نحو دیگرست و آن دیگر بکسر الراء و لفظ
اند کلمة تفید الجمعیة و حال الفها کحال الف لفظ است علی ما لا یخفی
و کثیرا ما یحذف داله و الظاهر ان لفظة اند هی لفظ است و لکن
قلب سینه نونا و تاؤه دالا و هذه فائدة ملیحة فی الفرس
استنبطت عن الصحاح العجمی و مفتاح اللغة لیستفید الطالبون
باستعمالها جوانمردی آنست که برادران خود را معذور
داری در هر زلتی بفتح الزاء بمعنی لغزیدن پایی که از ایشان
از برادران واقع شود با ایشان چنین معامله نکنی که از ایشان
عذر باید خواست قطعه جوانمردی دو چیز است ای جوانمرد
بسوی ام ای بجانب هم کوشش نه بکسر النون ام من نهادن تا کوشت
راست یکی آن کز رفیقان در گذاری اگر هر لحظه بینی در کم
وکاست بالکاف الفارسی بمعنی النقص یعنی جوانمردی آنست که اگر
هر لحظه رفیق را در نقصان بینی در گذری از آن دم آن ای

جوانمردی آنست که کز تو نیاید یعنی کاری چنان کاری که باید عذر
نشان خواست **بشر حافی قدس سره** مریدی با وی گفت که چون
نان بدست آورم نمی دانم که بکدام نان خورش بالکسر ای فتق خورم
فرمود یعنی بشر حافی که نعمت عافیت ای صحت را فرابمعنی الفوق المقابل
للتحت والظاهر انه هو المراد هنا وقد یدخل بعضا فی اوایل المصادر
لتحسین اللفظ کما یقال فراسیدن یاد آور ام من آوردن دانرا
ای عافیت را نان خورش خود انگار یعنی الکاف الفارسی امر من
انگاریدن یعنی ظن کردن **قطعه** چو نان خورش خشک همی بیای
الخطاب ماخوذ من نهادن پیش خویشتن یاد آور که روح را دهند
آن یاد آوری از خوان فقر ای من نعمة الفقر پروردستی بیاء المصدری
ماخوذ من پروردن بنان خورش چون شود طبیعت آن زمان
مایل ای طبع تو در آن زمان که مایل شود بنان خورش جو یعنی
المثل ذکر عافیتش ای کذکر الصحة الضمیر راجع الی الطالب نان خورش
نیست یعنی نان خورش **شقیق بلخی قدس سره** گفته است که بپرهیز
از صحبت توانگران زیرا که چون دلت از الناز بالتحقیق ببست یعنی
بتوانگر پیوند گرفت ای تعلق گرفت و بداده وی یعنی داده
توانگر خرسند شد الی القانع کذا فی مفتاح اللغة بشدی
بیاء الخطاب پروردگاری ای خدای گرفتی بیاء الخطاب غیر لمز
خدای تعالی **قطعه** کو در آید توانگری با تو هر روزی ای لاجل
الرزق بدو مکن پیوند ممکن را کفیل خود دستار یعنی من نهر دن
مدبر برای فرد نامقبول را ضرای خود دمید یعنی قبول مکن

یوسف

یوسف بن حسین قدس سره گفته است همه نیکوییها بیاء المصدری
در خانه ایست ای فی بیت واحد و کلیدان در یعنی الباب تواضع
و فروتنی بیاء المصدری عطف تفسیر للتواضع و همه بدیها بیاء المصدری
در خانه ایست ای فی بیت واحد و کلید آن یعنی کلید آن خانه
مایی و منی ای الانانیة **قطعه** جمعست خیرها همه در خانه وبیت
آن خانه را کلید بغیر از فروتنی شرها بدین قیاس بیکی خانه ایست
جمع وانرا کلید نیست بجز مانی و منی مان بسکون النون یعنی
خام باشد وقال فی المشکلات مان یعنی اعلم احترز لئلا بلغ
زراه خیر خود را بعوض حفرشه بیفکنی بیاء الخطاب **سمنون بن**
محب قدس سره گفته است که بنده را محبت خدا صافی نشود تا زمی
بیاء المصدری یعنی العصیان من الکبائر والصغائر کذا
سمعت من الافاضل بر همه عالم بیفکند **بیت** گر کند جای
بمفعول مقدم ذفاعله عشق جمال ازل بدل ای فی قلبک عشق
جمال ازلی والمراد منه باری تعالی چشم امید نگران نهیبی
نهیبی کی مسلم شود ت عشق جمال ازلی تا برآفاق یعنی اطراف
عالم همه نکهت ستی نهی **ابو بکر وراق قدس سره** گفته است
اگر طمع را پرسند که پدر بضم الباء وفتح الدال المهملة کذا سمعت
من بعض العجم تو کیست گوید یعنی آن طمع شک مفعول گوید در
مقدورات کردگار و اگر گویند طمع را پیشه تو چیست گوید
یعنی طمع اکتساب مذلت و خواری و اگر گویند طمع را غایت تو
ای نهایت تو چیست گوید یعنی طمع نحیت حرمان بالاضافة

کو فتاری بیاء المصدری **قطعه** اگر بپرسی بیاء الخطاب طمع را
کت التاء للخطاب وسمع بکسر الکاف العربی بدر کیست بگوید در
اقدار بسکون الراء للوزن بمعنی المقدور دمن فاعل الفعل ان
بذکر المصدر ویراد به المفعول درش بپرسی زخم کار گوید
بخواری از ایشان کام خواهی اگر گویی که بیاء الخطاب کارت
چیست گوید بخنهای چو مان عمر کاهی من کاستن **ابراهیم خواص
قدس سره** گفته است رنج مکش در طلب آنچه در قسمت ازلی
ای فی القضاء والقدر برای تو کفایت ای تقدیر کرده اند آن
ای آن که کفایت کرده بود وآن روزیست یعنی رزقست وضایع
مکردان آنچه از تو طلب کفایت آن کرده اند وآن انقیاد ای
الامتثال احکام جمع حکم الهی است از اوامر و نواهی **قطعه**
قسمت رزقت ز ازل کرده اند چنین یجیء علی ثلثة معان بمعنی
القدم وبمعنی ایز بالترکی وبمعنی الاجل کما هنا رزق بو الندگی
بیاء المصدری فایح زنده گیت بنده گیت سر ملکش از فاعل
بندگی بیاء المصدری **ابو علی رودباری قدس سره** گفته است تنگتر بنا
علی صیغة التفضیل درین زندانها ای فی سجون الدنیا معاشرت
اضدادیست **قطعه** گرچه زندانست بر صاحب دلان هر جا بود
بیاء الوحدة زوصل یار نیست هیچ زندان عاشق مشتاق را
تنگتر از صحبت اغیار نیست بدان که این قطعه موسوست بصنعة
ذی القافیتین که در اصطلاح بدیع او را تشریع و تشویع کو
گویند چنانکه درین صنعت شاعر گفته است **بیت**

دل در

دل در سر زلف یار بستم • وز نرگس آن نگار مستم • در کوی مغان بود
چشمش و از فتنهٔ روزگار رستم • و شاید که در میان هر دو قافیه
واصله واقع شود چنانکه شاعر گوید **بیت** آن مظهر الطاف
الهیست نی رویست • وآن تیره شب نامتناهیست نی مویست •
والقافیتان لفظ رویست ولفظ مویست والاخری هما الهیست
و نامتناهیست والفاصله بینهما لفظ نی فی المصراع الاول والثانی
وقال ظهیر الفاریابی فی هذه الصنعة **بیت** فضل تو همچو چشمه
مهرست آشکار • علم تو همچو رای منیرست استوار **شیخ ابو
العباس قصاب قدس سره** در رویشی را بیاء الوحدة دید که جامهٔ خود را
می دوخت ماض من دوختن هم درزی را که بیاء الوحدة
بالترکی تکنجی بری راست نیامدی بگشادی و باز بدوختی
لاجل الترتیب شیخ وی را بدید که ای بت بفتح الباء العربی فی لغة الطلیق
تجیء بمعنی الصورة التی تعبدونها الکفرة وتستعینون بها وتطلبون
المغفرة منها والشعراء علی سبیل الاستعارة یطلقون لفظ بت
علی المحبوب کما قال الشاعر **بیت** نام بت من بغایت لطف
اتفقنا میان کل حکیم • واعلم ان هذا البیت معماء والمراد من
لفظ آب الماء واذا جاء لفظ الماء وسط لفظ کل یظهر منه
اسم کمال ثبت **رباعیه** صوفی که بجرده دو رکس بیاء المصدری
والضمیر راجع الی صوفی باز ریست کز نجه بکسر الباء العربی بالترکی
لکنیا بعقرچی زند ای می دوزند خوش کاریست در بیش طبع
لاجل الوزن یا دست او چنانکه هم لخته درشته ابن الثنین راجع الی

صوفی بت و زنار نیست همدانی قدس سره گفته است الصوفی
هو الذی لا یوجد بعد عدمه و لا یعدم بعد وجوده یعنی صوفی
آنست چون از وجود طبیعی والمراد منه العناصر الاربعة متصفة
باللذات الدنیاویة فالصوفی هو الذی یترک منه
اللذات و لا یعود الیها لانه حصل له الفناء والفناء
لا یرد والمراد من الفناء ههنا هذا المذکور لا الموت الحقیقی
بقرینة حدیث النبی عم وهو موتوا قبل ان تموتوا خود فانی
شود و دیگر فی النجر بالکاف الفارسی ودیگر بحذف الیاء فی
الترکی بمعنی داخی باین باز نگردد که الفانی لا یرد و بعد از آن
چون بوجود حقانی و بقا بعد الفنا متحقق گردد بفتح الکاف
الفارسی مضارع من گردیدن دیگر فانی نشود قطعه
خوش آنکه ای آنکس که چو نیست شد از نقش مجاز یعنی
از وجود طبیعی دیگر بوجود خویشتن نامد باز زان پس
چو وجود یافت زان مایه باز یعنی من وجود الحقانی جاوید
ابدی بر و یعنی بر آن شخص که وجود حقانی یافت در عدم
ای باب العدم گشت فراز بکسر الفاء بمعنی العالی وقد یکنی به
عن المنع کما قال الشیخ فی گلستانه بر وی خود در اطماع باز
نتوان کرد چو باز شد بدرشتی فراز نتوان کرد والمراد
ههنا ان یتغلق باب العدم علیه دایما خواجه یوسف همدانی
قدس سره وقتی بیاء الوحدة در نظامیه بغداد نظامیه مدرسه
کبیرست در بغداد که نام حکیم وعظ می گفت فقیهی بیاء الوحدة

یعنی

یعنی عالمی معروف بابن السقا برخاست ومسئله پرسید علی
طریق العناد والکبر والعجب گفت یعنی خواجه همدانی بنشین که
در کلام تو رایحه کفری شنوم قال الشارح الفاضل الکامل
الموصوف سیدی علی زاده فی شرح گلستان الشیخ ان استعمال
شنیدن بمعنی بوییدن من التجوزات المشهورة عند ارباب
هذه اللغة وقیل بالاشتراک وعلی هذا المعنی قال خواجه حافظ
بیت بوی بنفشه بشنو و زلف نگار گیر • بنگر برنگ لاله و
عزم شراب کن • ومثله کثیر فی کلامهم مثل تجوز بجای بنوشیدن دیدن
که مرگ تو بر دین اسلام نبود بعد از ان بمدتی بیاء الوحدة
ان فقیه نصرانی شد و بر نصرانیت بمرد ای مات قطعه
هم که بینی بیاء الخطاب که بس از بر درش هر او را در صف
زنخ دلان نام یعنی نام آنکس بار بنا دبکسر الهمزة فی اللغة
راه راست نمودن رود مضارع من رفتن باد بکسر الدال
مضاف الی دعوی پسر او یعنی پسر راه راست نمانی مبرکای
من بردن ای خواجه مباد بالترکی اولمسون که ازین بی
ادبی وهو نابردن باد دعوی دین تو بر باد رود
خواجه عبد الخالق غجدوانی قدس سره روزی ای فی یوم من الایام
یکی از درویشان را یعنی یکی از درویشان آن خواجه مذکور گفت
اگر خدای تعالی مرا مخیر گرداند میان بهشت و دوزخ من دوزخ را
اختیار کنم زیرا بهشت مراد نفس است و دوزخ مراد حق تعالی
خواجه انرا ای درویش را رد کرد و فرمود که بنده را اختیار

چه کارم جاکه کوید باری تعالی رو ادمن رفتن رویم وهر
جاکه کوید باش ادمن شدن باشیم **قطعه** کار بسکون الراء
بی اختیار بکسر الراء مضاف الی خواجه مکن ای که داری
بندگی بیاء المصدر اقرار قال فی حاشیة الهدایة الاقرار
مشتق من القرار وکان فی اللغة عبارة عن اثبات ما کان متزلزلا
وفی الشرع عبارة عن الاخبار عن ثبوت الحق هر کجا اختیار
خواه بود بفتح الواو مضارع من بودن بندکانرا باختیار
چه کار **خواجه علی رامتنی قدس سره** را پرسیدند که ایمان چیست
فرمود که کندن و پیوستن **قطعه** هر که ایمان تراکندن وپیوستن
کفت باید آن قول پسندیده روی ای من قائل هذا الکلام
بپسندی ای قبول کنی حاصل معنی آن کندن وپیوستن چیست
یعنی از خلق کنی دل بخدا پیوندی بیاء الخطاب فیهما **خواجه
بهاء الدین قدس سره** قیل هو شیخ المص پرسیدند که سلسله شما
والمراد من سلسله مرشد را است کذا سمع من البعض بکجا می
رسد فرمود که از سلسله کس بجایی نرسد **قطعه** از دلق
وعصا صدق وصفایی نرسد وز سبحه بجز بوی ریایی نرسد
اعلم ان هذا البیت موسوم بصنعة المحسنات المعنویة وهی
مراعاة النظیر وتسمی التناسب والتوفیق ایضا وهی جمع ما
یناسبه لا بالتضاد نحو قوله تعالی الشمس والقمر بحسبان ای
بجریان بحساب والمص هنا جمع الامور الثلثة وهی الدلق والعصا
والتسبیح وتفصیل هذا المحل بکماله مسطور فی فن البدیع من علم المعانی

نقشبند

واورد صاحب حدایق السحر فی هذا الباب **بیت** هزار جان نشده قربان هزار کیش
خراب • ز فکر کوشه کیشی دوال وقربانش الدوال بالترکی تسمه وقربان بالترکی
قبور وقال ظهیر الفاریابی فی هذه الصنعة **بیت** دستور کامران که بنوک
قلم نکاشت • آیات عدل وداد بر اوراق روزکار • هردم بکی رسد مکو سلسله
کز سلسله هیچ کس بجایی بیاء الوحدة نرسد **روضه دوم** در ریولطن شرح
یعنی تربیت ویجیء فی المنتخب بمعنی پروردن شقایق وشکوفه عروس ولاله
کوهی دقایق بکسر مضاف الی حکم جمع حکمة وهی مصلحة وعاقبة حمید کذا فی
شرح العقاید که ترشیحات سحاب کرم در زمین قلوب حکما وارض بمعنی جمع ارض
خو لطرشان ای خواطر حکما خاسته یعنی خاسته است آن سحاب کرم برای پروردن
زمین قلوب حکما وشرح وبیان آن یعنی به بیان ترشیح مطاوی دفاترشان
ای طیهای دفاتر حکما آراسته ای آراسته است **فایده** علیم کسی را کویند که
حقیقت بکسر القاء مضاف الی چیزها را بان قدر که تواند بداند وعمل
بمقتضای آن کند تعلق بعمل دارد ملکه وهی کیفیة راسخة فی النفس کذا فی علم
المعانی نقش خود کز داند **رباعیه** خوش آنکه بترکت حظ فانی والمراد
منه عوایق الدنیا بکنی بیاء الخطاب اعلم ان هذا المصراع موسوم بصنعة
الالتفات من الغیبة الی الخطاب علی عدم تقدیر لفظ ای فی اول المصراع
واورد صاحب المطول فی هذا الباب قول الله تعالی مالک یوم الدین ایاک
نعبد ومقتضی الظاهر ایاه نعبد ووجه حسن الالتفات ان الکلام اذا
نقل من اسلوب الی اسلوب کان ذلک الکلام احسن تجدید النشاط السامع
وکان الکلام اکثر ایقاظا وتنبیها للاصغاء الی ذلک الکلام لان لکل جدید
لذة وهذا وجه حسن الالتفات علی الاطلاق واورد صاحب حدایق السحر
فی هذا الباب **بیت** ای بخت من بدست من انداز دامنش • وین سر نکر که
در قدم او چه می کند **وقال** ظهیر الفاریابی فی هذا الالتفات که ادرندخر بدور

زمان او ای عقل هست جای مباهات وافتخار وقد یکون الالتفات من
الخطاب الی الغیبة کما قال الشاعر بیت لب را مهر که می بیند روان
جان در میان آید ه بهر لعل جان بخشش هزار جان چه جان دارد ومثال
هذا الالتفات فی علم المعانی قوله تعالی حتی اذا کنتم فی الفلک وجرین بهم و
القیاس بکم فالتفت من الخطاب الی الغیبة کما عرف فی موضعه تدبیر تعالی
جاودان ای الاخرة بکنی بیاء الخطاب کوشش بکنی وهرچه بتوان داشت
داشتی بس از آن هرچه بدانی بکنی بیاء الخطاب فیهما حکایت اسکندر
دراوان بوزن الزمان بمعنی الحین والجمع آونه مثل زمان وازمنه کذا
فی مختار الصحاح جهانگیری بحیلۀ تمام حصاری بیاء الوحدة بمعنی قلعۀ گرفت
و بویرانی کردن فرمان داد ماضی من دادن گفتند یعنی وزرای اسکندر
درانجا یعنی در حصار حکیمیست یعنی یک حکیم هست دانا و بر حل مشکلات
حکمت توانا ویرا یعنی حکیم را طلب داشت یعنی اسکندر شکلی دید از
قبول طبع دور ای البعید وطبع اهل قبول را از وی نفور علی وزن
فعول بمعنی النافر گفت یعنی اسکندر این چه صورت غریب بمعنی عجیب و هیکل
مهیب است ای الشکل المخوف حکیم از آن سخن برآشفت من آشفتن بمعنی
مجنون شدن وقال بعض الکمل لفظ آشفتن کثیرا ما یستعمل بمعنی شوریدن
وهیهنا تأذی فی غایة التأذی والاصل تأذیه خندان خندان در آشفتگی
گفت قطعه طعنه بر من مزن بصورت زشت ای تهی از فضیلت
وانصاف تن بود چون غلاف وجان شمشیر کار شمشیر می‌کند نه غلاف
ای الغمد دیگر گفت هر که خلق بضم الخاء المعجمة بالترکیة قلیچ کذا فی لغة فرشته
زاده وفی الاصطلاح هو هیئة راسخة فی النفس یصدر عنها الافعال
بسهولة من غیر رؤیة ما خلق بفتح الخاء المعجمة بمعنی المخلوق نه نیکوست
یوسف بر بدن او زندان اوست چنانکه از وجود خود در تنگنای فی الضیق

افتاده است

بیاء المصادر

افتاده است که زندان در حسب آن ای تن وجود خود بزم کاهیست
یعنی صحبت کاهیست گشاده قطعه کسی که بیای الوحدة با همه کس
خوی بد بکار برد مضارع من بردن همیشه در کف صد غصه ممتحن
داشتن یعنی از الممتحن زده بهیچ بصد غصه در کف مرو بهیچ من
رفتن بشحنه بسکون الحاء المهملة بالترکیة سوباشی یعنی حافظ
شهر که زندان مقام او یعنی بدخو گردان که پوست بر تن بدخو
بسلامت زندانش یعنی زندان بدخو را پوست خود کفایت بکند
و دیگر گفت حسود همیشه در رنج است و با پروردگار خویش ستیزه
سنج یعنی ستیزه سنج است من سنجیدن مالترکیة تارتمق وحذف
لفظ است اکتفاءً بما قبله هرچه دیگر برا دهد و یعنی حسود
نه پسندد ای قبول بکند و هرچه نه نصیب وی یعنی حسود دل
در و بندد اعتراضست یعنی اعتراضست از جانب
حسود بر احکام جمع حکم جهاندار حکیم والمراد منه هو الله تعالی فاد
و در حدیثیه وصف ترکیبی که حالش بد هست هرچه ببیند مر
غیر خان بودازه که چرا سعغ بفتح الجیم الفارسی من النجم داد
بوی یعنی بغیر بسبب نرا مه بمعنی یعنی نه داد بمن و دیگر گفت
خردمندان کریم بالاضافة مال برد دوستان شمارند یعنی صرف
کنند و خردان لئیم بالاضافة از برای دشمنان یعنی وارثان
بگذارند ای ترک کنند قطعه هرچه آید بدست مرد کریم ای سمیح
واصیل وهو ضد اللئیم همه در پای دوستان افشاندن بسکون
النون والدال من افشاندن وتجوز فی شعر اللغة اجتماع الساکنین
والکثر علی ما حققه ارباب بعض اللغة نحو کارد وگوشت وبیست
وانچه اندوخت سفله طبع لئیم وهو دنی الاصل وشنیع النفس بعد

دگر ای بعد درکت سفله طبع لئیم ازبرای دشمنان ماند و دیگر گفت
باخردان ای عاقلان هزل وهو الکلام المورد لا علی سبیل الملاطفة
وافسوس فی الصحاح الفارسی افسوس وهو لغة فی فسوس له ثلثة معان
الطنز والسخریة والحیف یعنی دریغ وقیل بمعنی الجنگ او ننگ آب
روی بزرگی بیاء المصدری رنجش است وغبار ذلت وخوری
انگبین بمعنی انگبین است وقد مر تحقیقه آنفا   ای که بر
سفله می دری من دریدن بیاء الخطاب جامه نام ترسم بزرگیت
بیاء المصدری برود مضارع من رفتن مثنوا فوس بنته وصف
ترکیبی باخردان جمع خرد ای عاقلان ورنه بفتح النون بمعنی والا
اصله وگرنه قال بعض الکمل ورنه مخفف من نیست الا انه فتح للخفة
وقد یکسر کما فی قول الشیخ وگرنه من همان خاکم که هستم قوة بمعنی
القوة والقدرة بزرگیت برود و دیگر گفت که آن حکیم کامل
هر که شیوهٔ فی مفتاح اللغة یجئ بمعنی الدلال والغنج وبمعنی الطریق
وهو المراد ههنا مست ای طریق زور بازی بردست گیرد
در لگد کوب بفتحی اللام والکاف بالترکی دیمک زیر دستان
یعنی رعایا بمیرد   دلا گوش کن ازمن این نکتهٔ خوش که ماندست
در گوشم از نکته دانان که هر کس کشد تیغ نامهربان شود کشته
بضم الکاف البرید تیغ نامهربانان جمع مهربان وهو بمعنی شفقتلو
چو اسکندر گوش خویش از آن جواهر حکمت والمراد منه الوعظ والنصح
بر یافت دکانش را الضمیر راجع الی الحکیم چو گوش خود پر جواهر کرد
یعنی وی عطا داد و عنان از خرابی بیاء المصدری آن حصار بر
تافت یعنی اعراض کرد   افریدون اسم السلطان در
زمین شفقت جز یعنی الغیر تخم نصیحت نکشت بفرزندان خود

ای ولدان

بعضی نشان ساختی

ای ولدان خود این توقیع نوشت که صفحات ایام جمع یوم صحیفهٔ اعمار ست
جمع عمر در آن یعنی در صحیفهٔ اعمار منویسید جز آنکه بهترین اعمال و آثار ست
جمع اثر بفتحتین بمعنی الاخبار عن السلف الصالحین وتحتی بمعنی العلامة
صفحهٔ دهر بود دفتر همه خلق این چنین گفت خردمند
خواندنه کماست بمعنی خواند ختم آنکس که بدین دفتر پاک از همه حرف
فی اللغة بمعنی الاطراف رقم خیر کشید واثر خیر گذاشت   یکی از
حکما گفته است چهل دفتر در حکمت نوشتم وبان منتفع نگشتم چهل کلمه
اختیار کردم از آن نیز بمعنی داخل کرده ای الکفیف نیافتم چهار کلمه
از آن بر گزیدم در آن یافتم آنچه می طلبیدم   آنکه زنان را چو در آن
محل اعتماد مگردان زیرا که زن اگرچه از قبیلهٔ معتمدان آید لیکن از آن
قبیل نیست که معتمد را شاید   قطعه   عقل زنان ناقص است وخویش
نیز لقوله علیه م فی حق النساء هن ناقصات العقل والدین ولهذا
جعل ان ربع شهادة امرأتین بمنزلة شهادة واحد من الرجل حیث
قال الله تعالی فان لم یکونا رجلین فرجل وامرأتان ولیس ذلک الا
لقلة الدرک والضبط والعقل کذا فی حاشیهٔ جاربردی لشرح
العقاید فی بحث اخبار اسباب العلم بالثلثة هرگزش الضمیر راجع
الی زنان کامل اعتقاد مکن قال بعض الافاضل فی حق النساء شعر قال
ان الوفاء عن النساء عدیم وجفاهن علی الرجل قدیم لا تأمنوا کید
النساء ابدا وقد قال الله ان کیدکن عظیم گر بدست آزوی یعنی از زنان
اعتبار مگیر تای من گرفتن در نکو بدوی اعتماد مکن اعلم ان هذا البیت
موسوم بصنعة المحسنات المعنویة وهی التضاد لان المص ذکر فی المصراع
الاول لفظ بد وفی المصراع الثانی لفظ نکو فالتضاد بینهما ظاهر ومثاله
فی علم البدیع وتحسبهم ایقاظا وهم رقود فی حق اصحاب الکهف وتفصیل

هذا المقام مذکور فیه واورد صاحب حدائق السحر فی هذا الباب
دارم که و بیگه ز کینه و نه ز کم و بیش نفع و ضرر و خیر بیگانه
وازخویش این طرفه که دوست همچو دشمن زمه و ستان گوید بدو
بیکم شب و روز از پس واز پیش قایل مؤلف مقتضا درادر
نظم مثنوب نمی توان اوزد الا در چهار طبایع و چهار طبایع را
احتیاج زین نیز گویند گویا دبد وزخ بردازکوی باد
آتش جه آب زند کانی کردد وایضا قال خواجه حافظ
بقول مطرب و ساقی بیرون رفتم که و بیگه کزین ره کردن منزل
خبر وشر می آید وایضا قال ظهیر الفاریابی بی روی همچو روز
وبی زلف چون شب م روزم شبست وشم چاشت و گل چو خار
انکه مغرور بمال مشو زیرا که عاقبت پامال حوادث روزکار
شود یعنی آن مال اگر بسیار بود مغرور مشو مال چون بی خبران
زیرا که بود بفتح الواو مال چو بمعنی المثل ابر گذران ابر گذران اگرچه
کوهربار دخاطر ننهند مرد خردمند بر آن یعنی بر ابر گذران که گوهر
بارست انکه اسرار نهان دشمنی خود را با هیچ دوست در
میان منه ام من نهادن زیرا که بسیار باشد که در دوستی بیاء المصدر
خلل افتد و بدشمنی بیاء المصدر بدل بفتح الدال کردد یعنی از دوستی
ای پسر سر خود از دشمن نهفتن لازم است نه گر از افشاء
آن ای اظهار آن یعنی آن سر با دوستان دم کم زنی دبع ام بسیار که بسیر
سپهر کج نهاد فی مفتاح اللغة یجیئ بمعنی اصل البدن والطبیعة والنهاد
دوستان دشمن شوند مضارع من شدن دوستیها دشمنی بیاء المصدر
فیهما انکه جز علمی را فرا لفظ فرا هنا لتحسین اللفظ نگیری
که برکت آن یعنی علم بره مند یعنی کنه کار رهبری بیاء الخطاب از فضول

یعنی

یعنی از افعال بد یکبار امر من کردیدن وانچه ضروریست یعنی علم ضروریست
دران آویز امر من آویختن علمی که ناگزیر تو شد ناگزیر یعنی
ناچار ولا بد آن یعنی با آن گرای امر من گراییدن یعنی میل کردن وانرا
کزان گزیر بضم الکاف الفارسی یعنی بدیلی بالتی کی کو کز نبود جنت
وجو مکن واندم که حاصل تو شود علم ناگزیر یعنی علم الضروری کالعلوم
الدینیة مثلا غیر از عمل بموجب آن ارزو مکن ابن مقنع گوید
که کتب خانهٔ حکماء هند بر صد اشتر ای علی مائة جمل بار می کردند و در بعض
النسخ می کشیدند ملکان آن استدعاء اختصار ای طلب اختصار
کرد ماض من کردن بع بفتح الدال یعنی العشرة شتر یعنی الجمل بار یعنی
الحمل بالکسر آوردند و تکرار استدعا کرد برای اختصار بر چهار کلمه
قرار گرفت انکه در دلالت پادشاهان بعدالت یعنی بعدالت
دلالت کنند چو گردد شاه عالم عدل پیشه بالیاء الفارسی وصف
ترکیبی شود ایشان که معمور من گاه یعنی الوقت همیشه یعنی آن
ایشان که که باشد همیشه شود بدان که این بیت مصنوعست بصنعه
مکرر وصنعة مکرر آنست که شاعر لفظی مکرر کند در جنب یکدیگر
برای جهة وزن و یا جهة تاکید چنانکه شاعر درین صنعت گوید
نغش نغش اگر از باد شنوم بوی زمان زمان کنم از غم چو گل
گریبان چاک دگر قدح قدح تجون از خون رز که روزی نیست
که قطره قطره چکیده است از دل انگور وقال ظهیر الفاریابی فی هذه
الصنعة حلق تو نافه نافه فرستد بباد صبح دشت دجله
دجلهٔ بغداد ای جار چو نالد بدلی بیاء الوحدة ای دردمندی از سینه
ریشی ای من جراحة القلب بود بکسر ای بالکلیه زنیش ظلم یعنی از
نیش ظلم کشتی بیاء الوحدة یعنی الملة خلاصی را بیاء المصدری زدهم

بیچ بر بیچ یعنی از دهم متغیر الاحوال است شاهان عدل می باید کرد هیچ
در وصیت ای امر رعیت به نیکوکاری یعنی در وصیت
رعیت به پادشاهان به نیکوکاری می باید وصیت کردن و فرمان
برداری   تخم ظلم شاه نافرمانی مردم بکسر الیاء للوزن معناه
عدم الاطاعة بود بفتح الواو من بودن جو بفتح الجیم یعنی الشعیر
جو کاری بیاء الخطاب حاصل آن ای حاصل آن جو که گنده بکسر
الکاف العربی کی بفتح الکاف العربی وسکون الیاء اداة سؤال
عن الزمان گندم بود یعنی کیف یصیر حنطةً   در محافظة
صحت ابدان که تا گرسنه ای جایع نشوند دست بطعام نیاورند
وچون بخورند پیش از آنکه سیر بالکسرة المجهولة یعنی شبعان ضد
الجایع واذا صح الکسرة یکون بمعنی النوم وهو لا یجوز هنا شوند
دست از طعام بدارند   آن برای نهرست که زاسباب
مرض پرهیزی وزنگ ای عار طبیبان دعل بگریزی بیاء الخطاب
من گریختن تا گشته بهی مع بخوان خوان بجئی فی مفتاح اللغة بمعنی
سفره وسماط وبمعنی الشیء الذی یکون الطعام فیه مزنانخ نشینی
بیاء الخطاب زان پیش بالباء الفارسی که بعد ... برخیزی
بیاء الخطاب من برخاستن   در نصیحت زنان که چشم
از روی بیگانگان دور دارند آن زنان وروی از چشم نامحرمان
مستور یعنی مستور دارند   زن آن بود بفتح الدال
که با کسی که نیست محرم او اگر چه مردم چشم است روی ننماید
هر که به جفت بضم الجیم العربی وسکون الفاء ونیست اگرچه حسن
بود بفتح الواو چو ماه یعنی المثل فلک طاق فی بحر الزوایه فهو الذی
یقال له بالترکی مصندره هذا فی الصحاح الفارسیة هو الاسطوانه

وکبنی

ونجینی یعنی کم چشم تنگ بد یعنی لا تنظر المرأة الی غیر المحرم   چهار کلمه
چهار پادشاه پرداخته اند یعنی تمام کرده اند گویا یک تیر است که از
چهار کمان انداخته است یعنی مفهوم بعض الکلمات الاربع واحد
لکن قائلها متعدد   وهو نوشیروان عادل کذا اسمع اعلم انی
رأیت فی شرح گلستان الشیخ صحح ان اسم الفاضل کسری بفتح الکاف
وکسرها لقب ملوک الفرس وهو معرب خسرو وجمعها اکاسره
علی غیر القیاس لان قیاسه کسرون بفتح الراء مثل عیسون
وموسون بفتح السین کذا فی الصحاح گفته است که هرگز پشیمان
نشدم از آنچه نگفته ام و بسا بالترکی یعنی بچه بچه وبسی بالامالة
بمعناه ایضا قال الآن ع   نه هر بیرون ببندی در نوش
مهمان باشد با حلوای چنان بود که زهرش در میان باشد
وقال فردوسی   چه ناخوش بود دوستی با کسی که مایه ندارد
زدانش یعنی گفته که علی صیغة المفعول از پشیمانی بیاء المصدری
آن در خاک و خون خفته ام   خامش نشین ام من نشستن که
جمع نشستن بخاموشی بیاء المصدری بهتر زگفتنی که پریشانی بیاء
المصدری که ضمها آورد مضارع من آوردن از سر که بضم المیم
پشیمان نشد کسی بس یعنی بسیار گشتن گشته بفتح الکاف الفارسیة
یعنی شرم سر که بکسر السین پشیمانی بیاء المصدری آورد
فرموده است که قدرت من بر ناگفته بیش بالباء العربی
یعنی الزیاده از آنست که بر گفته یعنی آنچه نگفته ام نتوانم گفت
وآنچه گفته ام نتوانم نهفت   هرچه افزای آن یعنی اظهار
آن والمراد من آن هو الستر بود دشوار باج بغان جمع [illegible]
وهو فی اللغة [illegible] مکو نمی من گفتن یعنی لا تقل با آسانی یعنی

بالسهولة کانچه داری بیاء الخطاب بخفت بتوان گفت ای لا تکون
قادرا علی ان لا تقول وانچه گفتی بیاء الخطاب بخفت بتوانی
ای لا تکون قادرا علی ان لا تقول   درین مصرع سخن
بضم السین فی الاصح وبجوز فتحها کما هو المشهور چنین رایج است
که بسیار باشد که پوشیمانی بکسر الیاء مضاف الی گفتن سخت تر
باشد از پشیمانی نهفتن   مصرع سر مهر بضم المیم که در خاتمت
الثاء للخطاب فقد سرعت مکن بلوح بیانش الضمیر راجع الی
السر نگاشتن بالکاف الفارسی بمعنی نقش کردن تو سم شود غرامت
فی مختار الصحاح الغرام الشر الدایم والعذاب قال الله تعالی ان عذابها
کان غراما اظهار آن اظهار السر تراشکل تر از ندامت یعنی پشیمانی
پوشیده داشتن   بدین نکته زبان کشاده است هر
حرف که از زبان من جسته بفتح الجیم التوبی است دست تصرف
مرا از خود بسته است وهر چه نگفته ام مالک اویم اگر خواهم بگویم
واگر خواهم نگویم   بخردی را بیاء الوحدة یعنی عاقلی را ز راز
فاش و نهان مثلی بیاء الوحدة نیک بر افاده فی الاستعلاء
زبان رفته است یعنی بر زبان آن عاقل مثل این رفته است
کین یعنی کلمات ناگفته چو تیر ست از کمان رفته   ملک بغداد
بخلیفه بغداد تحفها فرستاد وسیع بکسر الفاء والواو آمد اطبیبی
فیلسوف یعنی محل الحکمة والعلم کذا فی شرح العقاید بمهارت یعنی
الحذاقة در طب وحکمت موصوف پیش خلیفه بیامد خواست
که چیزی آورده ام که جز یعنی الغیر ملوک راجع ملک بیاید و خبر
سلاطین را نشاید فرمود یعنی خلیفه که کدام است گفت یعنی طبیب
خضابی که بالترکی بویه موی سفید را سیاه کرده اند بوجهی که
هر کز

هر گز متغیر نشود و سفید نگردد   معجونی که بیاء الوحدة هر چند
طعام خورد معده گران بکسر الکاف العجمی بمعنی الثقیل نگردد مضارع
من گردیدن و مزاج از اعتدال بیفتد   ترکیبی که پشت را
قوی گردانید و رغبت مباشرت ای الجماع آرد مضارع من آوردن
واز تکرار آن یعنی از تکرار جماع نه ضعف خیزد والاطباء یقولون
کثرة الجماع یضر البصر و نه نقصان قوت خلیفه لحظه ای لحظة و آهی
تامل کرد و گفت یعنی خلیفه من تر از بن دانا تر علی صیغة التفضیل
یعنی عالم تر در بر کند بنداشتم یعنی ظن کردم اما آن خطاب که گفتی
سرمایه غرور و پیرایه بالترکی بزک کذب و زورست سیاهی
بیاء المصدری و بالاضافة الی موی ظلمت و سفیدی آن یعنی موی
نورانیست زهی نادان کسی که در آن کوشد بضم الکاف العربی
مضارع من کوشیدن نور را بظلمت بپوشد   اما بیای بیاء الوحدة
کو یعنی که او میکند موی سفید خود سیاه از بی پیری ای از عقب
پیری جوانی را بیاء المصدری همی دارد امید پیش دانایان که دنیا
نشکارد ولتشوکر یعنی در پیش دانایان کی بود زاغ سیه را رونق
باز سفید و هو الطیر المعروف الذی یصاد به و اما آن معجون که
ذکر کردی بیاء الخطاب من از آن قبیل نیستم که طعام بسیار خورم
و تا آن یعنی تا آن طعام لذت کیرم چه از آن نا خوشتر که هر لحظه بجای
باید رفت که در وی نا دیدنی باید دید و نا شنیدنی را باید شنید و نا
بوییدنی را باید بویید و هذه الالفاظ من هر لحظه بجای باید رفت
الی باید بویید کنایة من الذهاب والایاب الی المستراح کلما گفته اند
گرسنگی بیاء المصدری بیماریست یعنی مرضیست در مزاج شراب و طعام
اشرای بیمار پر ماده علاج نادان کسی که خود را باختیار بیمار سازد

تا باضطرار بیمار اعلم ان التجانس بین بیمار وتیمار من قبیل الجناس
الخط کما فی التحقیقة وامثلته من ابیات البلغاء فی صدر الکتاب
می کند کسب بکسر الباء مضاف الی اشتها خواه فاعل میکند تا بان
یعنی با آن اشتها رخنه بالترکی کدک در مزاج کند واکله یعنی آن کسی که
آن رخنه را زخنه وخام یعنی بو بکند هم چه باید بان علاج کند واما
آن ترکیب که فرمودی بیاء الخطاب مباشرت با زنان شعبه ایست
یعنی یک ستا خیست از جنون از فاعل عمر دو دوست که خلیفه
روی زمین بیش بالباء الفارسی زنکی بیاء الوحدة وبالکاف
التصغیر بدو زانو ای بالرکبتین در آید وتملق وتبصبص وجاپلوسی
بالترکی دلکولنمک کذا فی لغة محمد وثنا نماید مضارع من نمایدن
ای زده من زدن علی صیغة المفعول لاف خرد چند
بشهوة کردی بکسر الکاف الفارسی وبیاء الخطاب یعنی کم تکون
مرهونا مع الشهوة گیسوی بکسر الباء مضاف الی شاهد وقد اشتهر
فی هذه اللغة التعبیر عن المحبوب بلفظ شاهد کما قال الشیخ فی کلیاته

چو در چشم شاهد نیاید زرت   زر و خاک یک
سان نماید برت زنجیر بکسر الراء معطوف الی گیسوی ومضاف
الی جنون جنبانی بیاء الخطاب من جنبیدن چه جنون باندازی
بیش بالباء العربی بمعنی الزیادة که بیش بالباء الفارسی زنکی
بکاف التصغیر بنشینی بیاء الخطاب من نشستن بسر زانو ای علی
راس الرکبة کون بضم الکاف العربی بمعنی الدنبال جنبانی. وهذا
الکلام کنایة عن الجماع یعنی قال الخلیفة انا لا اجامع الناس حتی یکون
هذا باک مطلوبا عندی   در مجلس کسری وقد تحقیقه
انفا سه حکیم جمع امدند فیلسوف روم وحکیم هند وبزرجمهر سخن باینجا
رسید

رسید که سخت‌ترین چیزها چیست   گفت پیری وسستی بیاء المصدری
فیهما وناداری بیاء المصدری بمعنی الفقر وتنگ دستی عطف تفسیری
گفت بیماری بیاء المصدری با اندوه بسیار ای بالحزن الکثیر
گفت نزدیکی اجل با دوری بیاء المصدری فیهما از حسن
بضم الحاء المهملة هو الامر الکاین یمیل الیه الطبع ویقبله کذا فی کشف
الالفاظ عمل ای بالبعد عن حسن العمل همه بقول بزرجمهر باز آمدند وقبول
کردند   پیش کسری خردمند حکیمان می رفت سخن فاعل می رفت
از سخت‌ترین موج درین ورطه غم یعنی بحر غم آن یکی گفت که بیماری بیاء
المصدری واندوه دراز وان دگر گفت که ناداری وپیر سستی
هم سومین گفت که قرب اجل وسوء عمل ای الفعل الشنیع عاقبت
رفت بترجیح الترجیح اثبات مزیة فی احد الدلیلین علی الآخر
کذا فی کشف الالفاظ سیم حکیم بزرجمهر بحکم حکم بکسر الحاء المهملة جمع
حکیم   وهی وضع الشیء فی موضعه وقیل ابنی ماله عاقبة حمیدة
کذا فی کشف الالفاظ وقال السید الشریف فی حاشیة المطالع الحکمة
الاتیان بالافعال علی ما ینبغی حکیمی را بیاء الوحدة پرسیدند که آدمی
زادگی بطعام خوردن شاید گفت یعنی آن حکیم توانگر هر گاه که
گرسنه بضم الکاف الفارسی بمعنی الجایع شود ودرویش هر گاه که باید
بخور امر من خوردن چندانکه تهد خانه تو فاعل نهد بیتی
بیاء المصدری وبالباء العربی بمعنی الزیادة تنگی بمعنی الضیق بیاء
المصدری رو مفعول نهد درخوابی بیاء المصدری اگر داری یعنی
المنعم هم که خواهی بیاء الخطاب من خواستن وگر ناداری یعنی الفقیر هم
گاه گه یابی بیاء الخطاب من یافتن   حکیمی با پسر خود گفت باید که
بامداد یعنی در صبح از خانه بیرون نیایی. وسمع بکسر من بعض العجم تاخفت

بفمنین یعنی الاول بطعامی لب بکشای یعنی ای پسر اول یک لقمه طعام
وبعد از آن بیرون ای از خانه زیرا که سیری بیاء المصدری یعنی
الشبع تخم حلم بکسر الحاء المهملة ای علامة الحکم و بردباریست بضم الباء
وسکون الراء یعنی الوقار والتسکین وگرسنه گی بیاء المصدری مایه
خشک مغزی و سبکساری   خوی خود را ز روزه یعنی الصوم
والمراد بها بالنزکة اخلاق تیز مکن نهی من کردن کز همه حلم و بردباری
به چون شود روزه فاعل شود مایه از روزه خوری یعنی اکل الصوم
ز روزه داری به بیاء المصدری چون گرسنه باشی بیاء الخطاب
هم آتش ولفظ آتش مشترک بین النار والفارسی با نان که الباء
یعنی مع بینی بیاء الخطاب از طبیعت تو شهوت آن یعنی لذت آتش
و نان خیزد و با شنایان که تشنی طامعه تو در ایشان یعنی آتش
و نان او برد مضارع من او لحنی   هر چه باشد بیاء الخطاب
بخانه یعنی در خانه از تر و خشک به کز آن ناحد بتخفیف الدال المهملة
شبع بخوری بیاء الخطاب تا طعام کسان بهوس بهوا و بهوس میلان
القلب را بلذذ به نکنی بیاء الخطاب از عطای خسان یعنی جمع خس
بالفارسیه یعنی ناکس طمع ببری بیاء الخطاب من بریدن
چون میزبان یعنی صاحب خانه بر کنار خوان نشیند و خود را در
بیند یعنی تکبری بکند با طعام غیر طعم از جگر خود خوری بیاء المصدری
به که از نان او یعنی میزبان و شربت از خون خود آشامیدن
به که از خون او   هر که گوید خوان و نان من بالکبر والعجب
بکش او من کشیدن فربوط و موقوف الی البیت الثانی و تعال بهذه
الصنعة موقوفی لان معنی المصراع الاول موقوف الی المصراع الثانی
کما قال الشاعر فی هذا الباب   کرم بگوشه چشمی شکسته

وار

وار ببرسی   فلک شوم ببزرگی و مشتری بسعادت و هم ازین صنعت که
شاعر در گوید که مصاریع یعنی از مطلع تا مقطع موقوف یکدیگر باشد
چنانکه شاعر گوید   نرگس مست تو خونخواره از آنست که تو
خون عشاق بریزی و عیانست که تو سنگدل سیم بری میل وفا با
نکنی مردم دیده بخون غرقه از آنست که تو فصد جان و دل مردم
کنی از عین خطا رنجش ابروی دل از آنست که تو باده نوشی
که حرامست حلالش دانی تیغ حکم تو درین عصر روانست که تو
خسروانرا چو شرف بندۀ خود ساخته ای بدرت توبه کنان موی
کنانست که تو ۷ واین نیز از صنایع شعرست که شاعر در مصراع
چند چیزی ذکر کنند و در عجز هر یکی را بچیزی مخصوص کنند چنانکه
شاعر گفته است   طفیل خال و خط و زلف آن پری پیکر
یکی عبیر و دوم غالیه سیوم عنبر عبیر و غالیه و عنبرست ز نقش را
یکی غلام و دوم بنده و سیم چاکر پای خویش از خوان دوست
بمعطوف در پای از نان او نوده کز بوستان خود خوری بیاء
الخطاب خوشترست از نوده ای الجل بفتحتین واصله بالتخفیف
شد دلفوزین بر پایان او   پنج چیزست که کسی دادند من
جانب الحق زمام زندگانی خویش در دست وی نهادند
بخت بدین   ایمنی   سعت رزق   رفیق شفیق
فراغت هر که ازین محروم کردند من جانب الحق در بر یعنی
الباب زندگانی خویش بر دی وی براو زدند   بر پنج
نی بند اسباب زندگانی خویش باتفاق حکیمان شهره یعنی مشهور
در آفاق ای فی اطراف العالم فراغ و ایمنی و صحت و کفاف
معیشت رفیق صاحب سیر بکسر السین و فتح الباء جمع سیره و هي

الطرنيه حمبغ كانت او ذميمة همدم نكو اخلاق جمع خلق وهي الخصلة
الحسنة   هر نعمت كه بركت الباء يعني مع زوال پذيرد انرا
يعني آن نعمت را خردمند اي العاقل حساب نعمت نكيرد عمر اكرچه
دراز بود چون مرگ روي نمود از آن درازي بياء المصدري
چه سود نوح هم هزار سال در جهان بسر برده است آمروز پنج هزار
سال است كه مرده است قد سمعتي را بياء الوحدة بود كه جاودانه
باشد آن نعمت و از آفت زوال بر كرانه بفتح الكاف العربي
يعني كناره و بدانكه نعمت جاودانه عمل است   بزرجمهر
دانا نعمت آنست كز دو جانت بود جاودان سيم ورزنه سيم و زر كه
يعني نعمت جاودانه نه سيم و زر است كه چون كور بضم الكاف
العجمي بمعنى القبر والتاء للخطاب شود جاي بماند آن مال و نعمت
همچو سنگت بر سر گور   بزرجمهر را پرسيدند كه كدام پادشاه
پاكيزه تر على صيغة التفضيل گفت يعني بزرجمهر انكه پاكيزه كار باشد
يعني از پادشاه ايمن باشند و كنه كار آن از وي تو سيد   شاه
آن باشد روشن خاطر و خرد بود يعني عاقل بود نيكو انرا حال ايزد
يعني از پادشاه نيكو بدانرا بد بود   حجاج را اي حجاج بن يوسف
قال الامام ان فى فى مرآت الزمان قد اراح الله تعالى الخلافة المسلمين
بتبلغه الحجاج بن يوسف الثقفي قالوا كان مقدما مهيبا مفوها بليغا
سفاكا للدماء ظلاما للناس سفنا مقدما و للظالم المذكور في افعال
شنيعه واوضاع قبيحة حكايات كثيرة تركناها لقبح ذكرها گفتند از
خداي تعالى نترسي و با ملمانان ظلم الظلم وضع الشئ في غير موضعه
يقال ظلم الشعر اذا ابيض في غير اوانه و في الشريعة عبارة عن التعدي
عن الحق الى الباطل و هو الجور كذا في كشف الالفاظ مكن و بر مبر آيد

وي بغايت فصيح بود يعني كان متصفا بصفة الفصاحة والفصاحة
في المتكلم ملكة يقتدر بها على التعبير عن المقصود وانما قال ملكة لانه
اشعار بان المتكلم اذا عبر عن المقصود بلفظ فصيح لا يسمى فصيحا
في الاصطلاح ما لم يكن ذلك الملكة ثابتا في المتكلم و تحقيق المقام
مسطور في باب الفصاحة والبلاغة فلينظر ثمة گفت باري خدا في
الصحاح الفارسي باري لفظ مشترك بين لغة العرب والعجم
معناه الله خداي تعالى و في الفصول العمادية معنى قول باري خداي
يعني بزرگ خداي لان لفظ باري لفظ فارسي بمعنى بزرگ انتهى
مرا بر شما مسلط كرده است اگر من بميرم شما بعد از من ظلم خواهيد
زيست باين فعل كه شما داريد خداي تعالى جز من بندگان بسيار
اگر من بميرم يكي بدتر على صيغة التفضيل از من بيايد
خواهي بياء الخطاب كه شاه عدل كند عدل پيشه و صفت كيتي
باشي ايمن شدن در كار خود كه هر كه يعني هر كه كاه كيرودار
هست كيرودار في مقتاح اللغة مستعمل في الضرب والحرب شاه
ليشه اغت هر چه هست بيني اندرو بر تو فكند قاعده كار بار تست
پادشاهي از حكيمي بياء الوحدة فيهما نصيحت طلب كرد
حكيم گفت از تو مسئله مي پرسم بي نفاق جواب گوي امر من گفتن
زر را دوستتر داري بياء الخطاب يا خصم گفت يعني حكيم چون است
كه انرا يعني زر را دوستتر داري كه با اين كه اينجا يعني في الدنيا ميگذار
يعني تو ترك مي كني و انچه دوست نداري يعني خصم را با خود مي بري
به آخرت شاه بگريست و گفت نيكو پند دادي بياء الخطاب كه هم
پندها يعني نصيحتها درين درج است   هزار گونه بضم الكاف
الفارسي بمعنى النوع و بمعنى رنگ و لون خصومت كني بياء الخطاب

بخلق جهان زیش یعنی بسیار که در هوس سیم دار زدی زری تر لست
دوست زر و سیم خصم صاحب آن یعنی خصم تست صاحب آن مال
و زر و سیم که کیری بیاء الخطاب یعنی می ستانی از کفش الشین راجع
الی الخصم اند یعنی مال را بظلم متعلق بگیری وحیله کری یعنی در دنیا
چنین کار میکنی نه مقتضای خرد باشد و نه نتیجه عقل العقل ماخوذ
من عقل البعیر بمعنی ذوی العقول عن العدول عن سواء السبیل
والصحیح انه یدرک به الغایبات بالوسایط والمحسوسات بالمشاهدة
کذا فی کشف الالفاظ که دوست را یعنی سیم و زر را بگذاری در دنیا
وخصم را یعنی صاحب آن مال را ببری الی الاخرة   اسکندر
یکی از کاردانرا از عمل شرف عزل کرد و عمل خسیس بوی یعنی کاردانرا
داد روزی ای فی یوم من الایام آن مرد بر اسکندر در آمد و گفت
یعنی اسکندر را چگونه می بینی بیاء الخطاب عمل خویش گفت آن
کاردان زند کارد بکسر التاء مضاف الی بادشاه دراز بادشاه مرد
بعمل بزرگ و شریف کردد بلکه عمل بمرد بزرگ و شریف شود
دهر عملی که لفظ در ههنا للظرف عمل که هست نیکو سیرتی بیاء
المصدری می باید و داد یعنی العدل والانصاف و اسکندر را خوش آمد
یعنی سخن کاردان عمل وی را یعنی عمل کاردانرا بوی باز داد ماضی من
دادن   بایدت منصب بلند بکوش بالکاف العربی امر من
کوشیدن تا بفضل و هنر کنی پیوند یعنی تنقل الی الفضل والکمال
نه بمنصب بود بلندی مرد بیاء المصدری بلکه منصب شود بمرد بلند
فاعل شود   سه کار از سه کروه بضم الکاف العجمی یعنی الجماعة
نشاید تنزلی بضم الثاء وبیاء المصدری یعنی دشوار کذا فی
شرح گلستان از بادشاه و حرص بر مال دانایان و بخل از توانگران

قطعه

این سه کار زشت کش الضمیر راجع الی الکار وسمع بکسر الکاف العربی
نگارد مضارع من نگاشتن یعنی نقش کردن زشت از سر کش خامه
نگارنده فاعل نگارد زشت یعنی خامه نقش کنند سه کس را سه کار زشت
نوبند واعلم ان خامه یجیء علی اربعة معان یعنی القلم و یعنی البیت من
الشعر بالفتح و یعنی مراحی و هو ظرف مشهور فی اوان للخمر و یعنی الشعر
بالکسر کذا فی مفتاح اللغة و یجیء فی بحر الغرایب یعنی الرمل المجتمع
تندخویی بیاء المصدری ز بادشاه قوی حرص دانا و بخل دارنده یعنی
المنعم   حکیمان گفته اند که جهان بعدل آبادان
یعنی المعمور گردد و بجور ویران شود عدل العدل مصدر بمعنی
العدالة وهو الاعتدال والاستقامة وهو المیل الی الحق کذا فی
کشف الالفاظ از باجب خویش یعنی خود و یجیء لفظ خویش یعنی
الحمیم والقریب کما قال الشیخ فی گلستانه   هزار خویش که
بیگانه از خدا باشد فدای یک تن بیگانه که آشنا باشد هزار فرسنگ
یعنی الفرسخ ذکر فی حواشی صدر الشریعة الفرسخ اثنا عشر الف
خطوة وکل واحد من الخطوة مقدار ثلثة اقدام وجمیع ذلک ستة
وثلثون الف قدم فالمیل اربعة الاف خطوة روشنایی یعنی
ضیاء فی بیاء المصدری بخشد مضارع من بخشیدن و جور از جای خود
بهانه فرسنگ تاریکی یعنی الظلمة دهد   بعد کوشش بضم الکاف
العربی امر من کوشیدن که آن صبح چو طلوع کند فروغ فی الصباح الفارسی
یجیء یعنی الیابس و یعنی الشعلة و هو المراد ههنا ان … العدل
برود تا هزار فرسنگی ظلام ظلام ای ظلمة الظلم چو ظاهر شود بر آید بر
بضم الباء العربی یعنی المملوح … فاعل بر بحسب المعنی ز تیرگی و تلخ
عیشی و بفتح العین یعنی المعاش تنگی بیاء المصدری فیلم

درویشی بیاء الوحدة قوی همت با پادشاهی صاحب شوکت
یعنی العظمة والسلطنة طریقهٔ اختلاط وسابقهٔ انبساطی داشت
روزی زوی یعنی از پادشاه نسبت با خود گرانی بکسر الکاف
الفارسیه وبیاء المصدری یعنی الثقلة تفرس من الفراسة کرد
یعنی آن درویش هر چند وتفحص جست وجو کردن نمود یعنی درویش
چو کثرة تردد یعنی خیر کثرة الملازمة بسیاری بیاء المصدری نیافت
آن درویش دامن از اختلاط او یعنی پادشاه در چیند ماضی من
چیدن وبساط انبساط او یعنی پادشاه در نوردید روزی
ای فی یوم من الایام آن پادشاه او را وی یعنی مع الفقیر
همچو بیاء المصدری اتفاق ملاقات افتاد زبان بملاقات
ای بکلمات بکشاد که ای درویش موجب یعنی سبب چیست
که از ما بریدی بیاء الخطاب یعنی منقطع شدی وقدم از ز
آمدی بیاء المصدری وبالاضافة الی لفظ در کشیدی بیاء الخطاب
گفت آن درویش موجب آن یعنی سبب آنست که دانستم
که از سبب نا آمدن سؤال به که از جهت آمدن اظهار ملال
قال الشیخ مناسبا لهذا المقام نعم قال بدیدار مردم شدن
عیب نیست ولیکن نه چندانکه گویند بس اگر خویشتن را ملامت
کنی ملامت نباید شنیدن زکس بدرویش گفت
آن شهنشه فاعل گفت چو او سمع بفتح الجیم الفارسی من بعض
العجم به بشنیم پس از دیر با آمدی بیاء الخطاب بیش من بسی خوشتر است
از چو آمدی در بیان شکفتن شکوفهای
باغستان حکومت وایالت بکسر الهمزة فی المنتخب یعنی للفظ که متضمن
میوهای نصفت ای الانصاف وعدالت حکمت در وجود

امر شد یعنی از نفس از گرانی بادشاهی
بیعنی بیاء الوحدة

اعلم ان درین تمثیل علی اربعة اوجه الاول یعنی الباب مثلها قال مولانا رحمه الله
زد را اهل صفا دو رشوای دل من هم که دو ربیت ازین در
بجدا نزدیکیت والثانی اداة ظرفیة یعنی فی کما قال ان عرفی هذا المعنی
نعم قال در نگین لعل از لب خود را کمتر گرفت هم که قدر خود
شناسد پا بدستش در زر گرفت والثالث انه یدخل فی اواخر
الافعال والمصادر لتحسین اللفظ کما قال الطبیعی شدم خورد
بیچاره گو رهی را الخشم کرم در نگر قوله رهی بالیاء الساکنة الاصلیة
العبد والرابع صیغة امر من دریدن و وصف ترکیبی من کوبیده
در سلاطین جمع سلطان ظهور بصفت وعد الثلثة نه ظهور بصفة
الصفة هی الامارة اللازمة بذات الموصوف الذی یعرف بها وصفه
ای الشیء مقوم به لا بنفسها عظمت وجلال نوشیروان الفصیح فیه
انوشیروان بفتح الهمزة وسکون الراء وهو المسموع من بعض
الافاضل وفی بعض النسخ المعتمد نوشین روان بالیاء والنون
بعد الشین وبعض احبنا نوشیروان بالیاء فقط بعد الشین کما هو
المکتوب فی المتن بانکه ازدین یعنی ازدین محمد بیگانه یعنی الاجنبی
بود در عدل وراستی بیاء المصدری یگانه یعنی کان واحدا فی العدل
والاستقامة لاجرم بفتحتین قال الفراء معناه لا بد ولا محالة
سرور کاینات یعنی المخلوقات علیه افضل الصلوة تفاخر کنان می گفت
ولدت انا فی زمن السلطان العادل یعنی که در عهد نوشیروان
یعنی المراد منه الوجه من قبیل ذکر الجزء وارادة الکل ومن هذا القبیل
لفظ الرقبة هی مؤخر اصل العنق وهی ما یعبر به عن کل الذات کما
قال النبی صلعم من اعتق رقبة مؤمنة اعتق الله بکل ارب منها اربا
منه من النار الارب بکسر الهمزة وسکون الراء المهملة العضو کذا فی شرح

المشارق کنت بفتح الکاف الفارسیه یعنی شد چشم چراغ جهان یعنی گفت
یعنی پیغمبر که ظلم ازان بهاده ام که در عهد نوشیروان زاده ام چه خوش گفت
آن ناصح نیک خواه بگوش دل آن ستمکاره شاه که از ظلمت ظلم اندیشه
کن پی از هون عدل رابیش کن اگر عدالت از ظلم نابید فره بکسر الراء و فتح
الفاء و سکون الهاء یعنی الزیاده دگرباره یا یعنی الرحل در ره ظلم نه
ازهی نهادن در تواریخ جهانست که پنج هزار سال سلطنت عالم بگبران
جمع گبر بفتح الکاف الفارسیه وسکون الباء قیل هو یعنی الکافر مطلقا
ومغان تعلق داشت واین دولت یعنی دولت سلطنت در خاندان
ایشان ای گبران ومغان بود بضم الباء وسکون الواو ماضی من بودن
زیرا که با رعایا عدل می کردند چنین حکایت کنند که فرعون با رعایاش
چنان عدل کرد که هیچ کسی او را نمی تواند که گوید و جور بدو انداشتند
در خبرست خدای تعالی بداود وحی کرد که بقوم خویش بگوی از من
کفتن پادشاهان عجم را بدنگویند ودشنام ندهند که ایشان یعنی
پادشاهان عجم جهان را بعدل آبادان ای المعمور کردند تا بندگان من
در وی زندگانی می کنند عدل وانصاف دان از من ای من دانستن
یعنی در پادشاهی عدل وانصاف دان فقط نه کفر و دین انچه در حفظ
ملک در کارست عدل بی دین العدل یعنی العادل یعنی السلطان
العادل الکافر نظام عالم را بفتح اللام ذکر فی المستقصی العالم اسم
لذوی العلم من الملائکة والثقلین وقال المتکلمون العالم اسم لکل موجود
ما سوی الله تعالی سمی به لانه علم علی وجود الصانع جلت قدرته کذا فی
کشف اللغات بهتر از ظلم شاه دین دارست قرین پادشاه
یعنی مقارن پادشاه حکیم فکرت پیشه باید نه ندیم هزل اندیشه الندیم
یعنی المصاحب والهزل ما استعمل فی غیر ما وضع له من غیر مناسب کذا فی

کشف

کشف اللغات زیرا که از آن یعنی از حکیم فکرت پیشه بدرجات کمال بر آید
واز این یعنی از ندیم هزل اندیشه بدرکات فی مختار الصحاح الدرجات
جمع درجة وهی المرتبة والدرکات النار منازلها والنار درکات
والجنة درجات نقصان گراید بکسر الکاف الفارسیه من گراییدن یعنی
میل کردن هر نکته که بدان ز لب دانش گوهرست خوش
آنکه ساخت گنج بفتح الکاف الفارسیه گوهر درج بضم الدال یعنی حقه
سینه را یعنی سینه اش را درج کرد به گنج گوهر دانا دل از جواهر حکمت
خزینه است یعنی دل دانا از جواهر حکمت خزینه ایست از خویشتن مدار
جدا ازین خزینه را والمراد منه دل داناست بامدادی
بیاء الوحدة یعنی الصبح موبد موبد آن اسم رجل من الحکماء کذا سمع
با قباد اسم السلطان همعنان می رفت مرکب قباد یعنی موبد بدفع
فضلات یعنی بدفع نجاسات قوائم خود یعنی پایان خود را ازدم بضم الدال
یعنی الذنبال تا سم بضم السین یعنی الظفر وبفتح الشین نجی یعنی الزهر
و بهولیس المراد ههنا بیالود یعنی ملوث کرد تشویر بالشین المعجمه
یعنی الخجالة وهو المراد ههنا کذا فی الصحاح الفارسیه وبحر الغرائب
و قیل تشویر لفظ عربی یعنی الاشارة علی ما قال فی القانون التشویر
اشارت کردن وقیل هو یعنی الخلط تمام برد ای علی موبد راه
یافت در آن اثنا قباد وی را یعنی موبد را از آداب حرم رکابی
بیاء المصدریه ملوکت وهم غنا و بیاء المصدری سلاطین سوال
کرد گفت یعنی موبد یکی آنست که در شبی بیاء الوحدة بامدادان
یعنی صباح آن شب با پادشاه سواری خواهند کرد مرکوب خود را
چندان علف ندهند که بامداد موجب تشویر راکب گردد قباد
استحسان وی کرد یعنی تحسین فرمود بر موبد و گفت یعنی قباد بدین

حسن کیاست یعنی زیرکی وصدق فراست ای الفکر سبب بر اطمینا
قطعه تا دمند یعنی به عقل که بر قاعده طبع بود همه ادرا
دی افتد زیرا صدق وصواب لیکن بجد که البا دمفخم یعنی عاقل که
بدستور بفتح الدال یعنی الاذن وبضم الدال یعنی الوزیر الاعظم
وهو لیس بمراد ههنا و دبکسر الحاء یعنی العقل کار کند شود یعنی
آن عاقل از حسن کیاست ادب آموزد وآب الدواب من یدب
فی الارض کما قال الشیخ فی گلستانه مناسبا لهذا المقام لقمان حکیم را
گفتند ادب از که آموختی گفت از بی ادبان حکمت مقربان حضرت
سلاطین چون یعنی الملک کسانی اند که بکوه بلند بالا می روند اما عاقبت
بزلازل قهر و نوازل دهر از آن کوه بضم الکاف العربی یعنی الجبل
بزیر خواهد افتاد شک ما استوی طرفاه وهو الوقوف بین
الشیئین لایمیل القلب الی احدهما واذا ترجح احدهما ولم یطرح الاخر
فهو ظن فاذا طرح فهو غالب الظن وهو بمنزلة الیقین بیت که
افتادن بلندتر آن یعنی افتادن شخص بلندتر سخت خواهد بود
دیر برآمدن فروتر آن یعنی آمدن شخص فروتر سهلتر علی صیغة التفضیل
شعر بود ایوان هو الذی بنی ویعین لجلوس السلطان و
ایضا یقال للغرفة العالیة وقال فی البحر هو الذی یبنی فی افنیة
البیوت یقال له سایبان وفی مختار الصحاح الایوان بکسر الهمزة
الصفة العظیمة ومنه ایوان کسری وجمعه اوادین مثل دیوان
ودواوین لان اصله اووان فابدلت من احدی الواوین یاء
لکن المشهور المتعارف ایوان بفتح الهمزة ولعله من لغات
العجم بفتح میم میدان کذا فی شرح گلستان الشیخ فرب شاه
والا من یکون عالیا فی المنزلة والقدر کذا فی مفتاح اللغة ولفظ

وآلا

وآلا فاعل بود بان ایوان مرد بسیار بالا که ترسم چون از آن
ایوان برافتی بیاء الخطاب زهم افتاده تحکم تو علی صیغة التفضیل
افتی بیاء الخطاب حکمت پادشاه را می باید مهمات یعنی
کاری کنندگان راست کردار بالکاف العربی یعنی العمل و راست
گفتار باشند آن مهمان که احوال رعایا وگماشتگان برسان
را بوی یعنی به پادشاه رسانند گویند اردشیر بابکان
پادشاه آگاه بود از احوال رعایا چون ندمان یعنی مصاحبان
بامداد بیامدندی بگفتی که فلان کس چه خورده است و با فلان
بازن و کنیزک صحبت داشته است و هر چه کرده بود ندیک
یک بگفتی تا مردمان گمان بردندی که مگر او را استنباء ی یعنی
الا کذا فی مفتاح اللغة از آسمان بوی فرشته آید والآگهی یعنی الخبر
وبعد آن پادشاه را و محمود سبکتکین یعنی سلطان محمود بن سبکتکین
وحذف الابن عندهم و یجیء ایضا نظیره فی روضه هفتم والکاف
الاول عربی والثانی فارسی والثالث العجمی فانه بینهما مفتوحة
فی المشهور وقد یضم بهتر ازین قبیله ای از قبیله آگاه بوده است
قطعه چو شاه زانبود آگهی زحال سپاه فی الصحاح یعنی العسکر
کجا سپاه رهد دی ای زقهر پادشاه احتراز کنند استفهام علی سبیل
الانکار یعنی احتراز نکنند صنعت شعر استفهام آنست که شاعر
لفظی آرد که محتمل نفی واثبات بود هر آنکه مهر تو بگذاشت در دلش
قرار گرفت روا بود تحمل کند جفای تو مرا شاید که بنفی قریب بود
وشاید که باثبات قریب بود وشاید که تحمل تعجب بود و مغلطه نیز
از صنایع شعر است و این صنعت چنانست که شاعر سخنی گوید بر سبیل
مطایبه که سامع تصور مدح کند و ذم باشد در شهر کسی نیست

که آدمی نخورد الا من و محتسب که ما نیز خوریم بقصد ظلم هزاران بها نه
پیش آرند آن سپاه چنگ فسق هزاران ترانه ساز کنند **حکایت**
ارسطالیس و هو حکیم معروف بین الحکماء گویند که لشکرین پادشاه
است که یکی کس ماند مضارع من ماندن یعنی مشابه شدن گرداگرد
گرد او ای حوالی او گرد بکسر الکاف الفارسیه یجیء علی ثلثه معان یعنی
المدور و منه گرده بالش و یجیء حول الشیء ای جوانبه واطرافه و هو
المراد ههنا و یجیء الجمع کذا فی بحر الغرایب مردار نه آنکه یعنی پادشاه
آن نیست بمردار ماند که گرداگرد او کرکس یعنی می باید که وی
ای پادشاه از حال حوالی خود آگاه باشد یعنی از احوال رعایا
خبیر باشد و حوالی وی یعنی پادشاه از حال وی یعنی از حال پادشاه
غافل نه آنکه یعنی پادشاه نه است که وی یعنی پادشاه از حال
حوالی غافل باشد و حوالی وی یعنی پادشاه از حال وی ای پادشاه
آگاه باشد **قطعه** پادشه باید که باشد همچو کرکس با جمیع آنچه افتاده
است گرداگردش الضمیر راجع الی کرکس از مردار همه یعنی
النفی چو مرداری که گردش یعنی گرد مردار صف کشیده کرکسان
سیر بفتح الفاء کرده بهر نفع خود برد یعنی بمردار منقارها یعنی
بینیها **حکایت** رو نوشین روان روز نوروز ربار جام جان اسم
شخص مجلسی داشت دید که یکی با خاصان که با ادای نوشین روان
نسبت خویشی یعنی التعلق داشت جامی بیاء الوحده زرین در
بغل بفتح الغین المعجمه بالترکی قلتق و بسکون الغین المعجمه یجیء بمعنی
استر و هو لیس بمراد ههنا نهاد تغافل کرد یعنی نوشیروان
تجاهل کرد بکار او هیچ نگفت چون مجلس بر گشت یعنی تمام شد
شرابدار گفت هیچ کس بیرون نرود تا تجسس کنم که یک جام زرین
درمی باید

درمی باید نوشیروان گفت بگذار که آنکس که گرفت باز نخواهد داد
و آنکس که دید نمامی یعنی غمازی نخواهد کرد بعد از چند روز آن
شخص یعنی دزد زرین جام در آمد جامهای نو پوشیده و موزه نو بفتح
النون یعنی الجدید در پای کرده نوشین روان اشارت بجامهای
وی ای دزد زرین جام کرد که اینها یعنی اسبابها دزد از آنست
یعنی از بهای جام زرین است دیگر یعنی شخص دزد دامن از موزه
بر داشت که این نیز یعنی واحی از آنست یعنی از بهای زرین جام
است نوشیروان بجد بدانست که او یعنی دزد دیرایم وره
احتیاج کرده بود بفرمود یعنی نوشیروان تا هزار مثقال زر بوی
یعنی به دزد دهند **قطعه** از گناه تو چو آگاه شود شاه کریم معترف
باش یعنی آن گناه را و ذکر مثل الشیء راجع الی پادشاه کریم عذر
بخواه ای من خاستن مکن انکار که زانکه ای انکار کننده گناه دگر است
بلکه بسیاری از آن خود یعنی گناه بتر بالتخفیف للوزن و اصله
مشدد لان اصله بدتر ادغم الدال فی التاء بعد قلبه تاء انکار گناه
یعنی انکار بدتر از کردن گناه **حکایت** مامون کان خلیفه فی البغداد
من خلفاء آل العباسیه کذا سمع غلامی بیاء الوحده داشت که ترتیب
آب طهارت بعهده او یعنی در ذمه او بود و درهم چند روز آفتابه
فی مفتاح اللغه بالترکی بقرابریق یا سطلی بالترکی کلنجم بضم الکاف
الفارسیه می شد یک روز مامون بوی یعنی بغلام گفت کاشکی آن
آفتابه و سطل که از ما می بری بما فروختی بیاء الخطاب فیهما گفت یعنی
غلام چنان کنم یعنی می فروشم و بعد از آن غلام گفت مامون را
این سطل جام زجر ادمی خریدن فرمود یعنی مامون غلام را
چند می فروشی بیاء الخطاب گفت یعنی غلام بده دینار بفرمود

یعنی مأمون تا دو دینار بوی یعنی غلام را دادند گفت یعنی مأمون این
سئوال از تو در آن آن شد گفت غلام آری   سیم بر زر خر یعنی
یعنی سیم را از تنی دریغ مدار تا بدان یعنی بر آن سیم و زر نفس او
یعنی تن بیار آمد مضارع من ار آمیدن تن با تلاف مال از و در ده
یعنی تن را بدادن مال از و خلاص کن تا با تلاف جان نینجامد
بسیار باشد که تن تنها به سیم خداوند خود را هلاک کند
میان معاویه و عقیل بن ابی طالب دوستی بیاء المصدری تمام بود
و مصاحبت بردوام روزی ای فی یوم من الایام در راه محبت آن
یعنی محبت ایشان غاری افتاد و بر چهرهٔ مودت ایشان غباری نشست
یعنی در میان ایشان کدورت و خصومت واقع شد عقیل از معاویه
ببرید ماضی من بریدن یعنی قطع شدن و از آمد و شد یعنی رفت
مجلس او یعنی معاویه پای در کشید معاویه عذر خواهان بوی یعنی بعقیل
نوشت این نامه که ای مطلب اعلی بنی عبد المطلب و ای مقصد اقصی
یعنی النهایة القصوی قال صاحب المطول ان اصله اهل بدلیل اهیل خص
استعماله فی الاشراف و اولو الخطر عن الکسائی سمعت اعرابیا
فصیحا یقول اهل و اهیل و آل و اویل و لذلک لا یقال آل الحائک
و انما قال آل فرعون لاستلزامه صورة الاشراف و ای اهوی
ناف کی عبد مناف و ای منبع مکارم بنی هاشم آیت یعنی العلامة
نبوت در شان شما است و حرز رسالت در خاندان شما کیاشد
یعنی رفت آن همه بزرگواری بیاء المصدری و حلم و بردباری
یعنی الوقار و التسکین باز آی که از رفته پشیمانم و از گذشته
پریشان   تا کی هدف یعنی نشانهٔ تیر ناوک یعنی السهم کذا
فی الصحاح الفارسی کین خواهم بود و از دوری بیاء المصدری

توبا دل و دین خواهم بود بر روی زمین بیش بالیاء الفارسی توام
رو بر میین در زیر زمین نیز چنین خواهم بود عقیل نوشته که
صدقت و قلت حقا غیر انی الغیر یعنی الا آری ای لطن
ان لا اراک بالفارسیه من ترا نمی بینم و لا ترانی بالفارسیه ترا نمی
بینی مرا و لست اقول سوءا فی صدیقی الصدیق یعنی دوست
و لکنی اصد ای اعرض اذ اجفا فی والضمیر المستتر فی جفا راجع الی الصدیق
ولا یخفی بعده معنی البیت یعنی چون کریم از دوستی بیاء المصدری
بیر بجد باید که کنج یعنی الکاف الوبی یعنی گوشهٔ مفارقت گیرد و نکوی
بضم الکاف العربی یعنی المحلة مهاجرت یعنی مباعدت گراید بکسر الکاف
الفارسی یعنی میل کند نه آنکه یعنی کریم نه آنست که ببری بیاء
بیاء المصدری میان بندد یعنی در میان بندد و به بدگوئی
بیاء المصدری زبان گشاید   چون شود با تو یار جنگ
اندیش وصف ترکیبی چه جدا یعنی بیاء المصدری یعنی غیر از مفارقت
مکن با او یعنی با آن یار جنگ اندیش بیش بالیاء التوری یعنی
الزیادة جد مکن یعنی جهد مکن در خصومتش الضمیر راجع الی یار
جنگ اندیش بسیار اندکی بکاف التصغیر روی آشتی یعنی الصلح
کذا فی مفتاح اللغة بگذار باز معاویه باعتذار معاودت صلح
کرد و صد هزار درم بدل صلح فرستاد   عذر خواهی بکن
و عفو طلب شو چو فند رخنه بالترکی کدک و فی هذا المعنی قال خواجه
حافظ   شاهدان گر دلبری زین سان کنند زاهدان را رخنه
در ایمان کنند در فاعت صحبت یاران قدیم ور نباید بهم ان رخنه
بگفتار زبان در عمارت گریش بیاء المصدری والضمیر راجع الی رخنه
کوش امر من کوشیدن لخت بکسر الخاء بالترکی کرچ آلباء متعلق

بکوش واما بفتح الخاء المعجمة فی الصحاح الغارتین بجنی یعنی کوز زر وسیم
حجاج وقد مر حکایته فیما سبق در شکار کاهی بیاء الوحم
هو الموضع الذی یصاد فیه از لشکریان جدا افتاد بر تلی بفتح التاء
بالترکیة بر آمد دید که اعرابی ذکر فی حاشیة المانتی ان الاعراب
اهل البادیة قال فی الصحاح العرب قبیلة من الناس والنسبة الیهم
بین العروبة وهم اهل الامصار والاعراب منهم سکان البادیة خاصة
وجاء فی الشعر الفصیح الاعاریب جمع عرب والنسبة الی الاعراب
اعرابی لانه لا واحد له ولیس الاعراب جمعا لعرب وانما کرهت امامهم
لغلبة الجهل علیهم وعلی هذا حکایته وهی ما روی ان اعرابیا اقتدی بامام
فقرأ قوله تعالی الاعراب اشد کفرا فضربه بالعصا ثم اقتدی به مرة
اخری فقرأ قوله ومن الاعراب من یومن بالله والیوم الآخر فقال
قد نفعتک العصا کذا فی المستصفی شتر شنه علی صیغة المفعول
واز خرقه خود جنبد کان والمراد منه بالترکیة می چید وشتران
یعنی جلال کو دا کرد او می چریدند چون اشتران حجاج را دیدند سر میدید
اعرابی سر بالا کرد وخشمناک کفت کیست ا زبا بان بجامهای
درختان بر آمد که لعنت خدا بر وی یعنی بر اشتر باد حجاج هیچ
نکفت وپیش آمد وکفت السلام علیک یا اعرابی یعنی در جواب
حجاج کفت ان اعرابی لا علیک ولا سلام ولا رحمة الله ولا برکاته
از وی یعنی از اعرابی آب طلبید کفت آن اعرابی فرود آی بذلت
وبخواری آب بخور که والله من رفیق تو کری نیستم حجاج فرود
آمد وآب بخورد اعلم ان استعمال خوردن بمعنی نوشیدن من
التجوزات المشهورة عند ارباب هذه اللغة پس کفت ای اعرابی
بهترین مردمان کیست کفت یعنی اعرابی رسول خدا صلعم بر غم تو باز
کفت

کفت یعنی حجاج چه می کویی بیاء الخطاب در حق ابن ابی طالب کفت یعنی
اعرابی از کرم وبزرکواری نام وی یعنی ابن ابی طالب در دهان می کنجد
بضم الکاف الفارسیة مضارع من کنجیدن پس کفت یعنی حجاج چه می
کویی بیاء الخطاب در حق عبد الملک بن مروان هیچ نکفت ان اعرابی
کفت یعنی حجاج جواب من بکوی ام من کفتن اعرابی کفت بد دست
میرسید یعنی ان حجاج کرم آلفت یعنی اعرابی خطای بیاء الوحدة ازوی
یعنی از عبد الملک در وجود آمده است که از مشرق تا بمغرب
رسیده آن یعنی از ان خطا بر آمده است بهر سید یعنی حجاج که آن یعنی ان
خطا کدامست کفت یعنی اعرابی آنکه این فاسق وفاجر حجاج را
بر مسلمانان کماشته است یعنی حواله کرده است حجاج یعنی هیچ نکفت
ناکاه مرغی بپرید ماضی من پریدن وآوازی بیاء الوحدة کرد
اعرابی روی بحجاج کرد وکفت یعنی اعرابی تو چه کسی ای مرد کفت
یعنی حجاج این چه سوالست که میکنی کفت آن اعرابی این مرا خبر
داد که لشکری بیاء الوحدة می رسد که سروران تو اند درین
سخن بود که لشکریان وی برسید یعنی حجاج رسیدند وبر وی یعنی
بر حجاج سلام کفتند اعرابی چون انرا بدید رنگ او یعنی اعرابی
متغیر شد از خوف حجاج حجاج فرمود تا وی را یعنی اعرابی را همراه
بردند چون روز دیکر بامداد کرد ماید یعنی سفره نهاد ماضی
من نهادن ودر دهان جمع امدند اعرابی را آواز داد یعنی حجاج چون
در آمد یعنی اعرابی کفت السلام علیک ایها الامیر ورحمة الله
وبرکاته حجاج کفت من چنان نمی کویم که تو کفتی بیاء الخطاب
وعلیک السلام پس کفت طعام میخوری بیاء الخطاب کفت یعنی اعرابی
طعام تست اکر اجازت می دهی می خورم کفت حجاج اجازت دادم وبنشین

بالباء العارسی نشست یعنی پیش طعام نشست و دست دراز کرد بفتح الدال من البعض یعنی الطویل کرد وگفت یعنی اعرابی بسم الله ان شاء الله که ایچ بعد از طعام پیش ابدا از جرد قد حجاج جز باشد حجاج بخندید وگفت بعجب نمی دانید که دی روز بر من چه گذشت اعرابی گفت اصلح الله الامیر ستری کردی روز میان من و تو گذشت افشای آن یعنی اظهار آن ممکن نیست زیرا که گفته اند الماضی لا یذکر حجاج گفت ای اعرابی یکی از دو کار اختیار کن یا پیش من باش ترا از خواص خود گردانم یا ترا پیش عبد الملک المروان فرستادم و با آنچه اورا یعنی عبد الملک را گفته اخبار بکسر الهمزه یعنی خبر کردن کنم تا هر چه خواهد آن کند اعرابی گفت صورتی بیاء الوحدة دیگری هم می تواند بود برسید که یعنی حجاج آن یعنی آن صورت دیگر کدامست گفت یعنی اعرابی آنکه مرا بگذاری بیاء الخطاب که سلامت ببلاد جمع بلد و یجیء بلدان فی جمعه مثل جملان بالضم والسکون فی جمع جمل بفتحتین کذا فی شافیة ابن حاجب خود باز روم و دیگر نه تو مرا ببینی بیاء الخطاب و نه من ترا ببینم حجاج بخندید و فرمود وی را یعنی اعرابی را ده هزار ای عشرة الآلاف درم دادند و به بلاد وی فرستادند مرد باید که بلطف سخن و حسن خطاب طبع ارباب ستم را یعنی طبع اصحاب جور را از ستم باز آرد یعنی آن مرد بلطف سخن و حسن خطاب ستم را از اصحاب ستم باز آرد هر لئیمی که بیاء الوحدة ای شحیح النفس و دنی الاصل که زاحسان و کرم کرده رم من رمیدن است نفسون سخن ای بسحر الکلمات یعنی بحسن التعبیر او را یعنی لئیم را بکرم باز آرد و محصول القطعه یعنی مردی باید که بلطف سخن چنان بکند یزدجرد یعنی یزد جرد بن شهریار و هو ملک شهریار بعدل و انصاف و امیر سابق فی اقالیم

فارس

فارس لم یجیء قبله امیر مثلها کذا سمعت من استادی المشهور بمجد الهروی پسر خود بهرام را در موضعی بیاء الوحدة دید از قوم خود مناسب نبود دید یعنی بهرام را فرمود که ببردن روا مر من رفتن و حاجب را یعنی دربان را سی یعنی ثلثون تازیانه بزن و از در بکسر الراء یعنی باب پرده سرای دور کن و کسی دیگر نام بزد که بجای وی صاحب بنشاند امر من نشاندن یعنی نصب کردن بهرام بموجب فرموده پدر عمل کرد اما هنوز سیزده ساله بیش بالباء الموحدة یعنی الزیادة نبود ندانست که که بسبب غضب و یعنی یزد جرد بر حاجب از چه بود بعد از آن روزی ای فی یوم من الایام بدر پرده سرای آمد یعنی آن بهرام و خواست که در آید حاجب دوم دست بر سینهٔ وی یعنی بر سینهٔ بهرام نهاد و نگذاشت که در آید و گفت یعنی حاجب دوم اگر بعد از این ترا درین موضع ببینم سی تازیانه ات بزنم از جهت جنایتی که بیاء المصدری با حاجب پیشین کردی بیاء الخطاب و سی دیگر از جهت جنایتی که بیاء المصدری که میخواهی که با من بکنی بیاء الخطاب فیها این خبر یعنی خبر حاجب دوم که با بهرام کرد بیزدجرد رسید حاجب دوم را بخواند یعنی یزدجرد و تحسین کرد و احسان نمود و خلعت پوشانید حفظ سه باید چنان کز آستان او یعنی پادشاه عبور یعنی گذشتن در ضمیر نسیم و از باد نتواند گذشت یعنی گذشتن یعنی آن عبور در ضمیر کسی نمی آید در حریم حرمت و عزت الضمیر راجع الی انه که ستر دولتست مرغ نتواند پرید و باد نتواند گذشت در زبر هرمز بن شاپور بوی یعنی هرمز را نامهٔ نوشت که بازرگانان جمع بازرگان دریا جواهر بسیار آورده اند انرا یعنی جواهر را بصد هزار

دینار برای پادشاه خریده ام شنیده ام که پادشاه از تاجری خواهد اکنون
راستست فلان بازرگان بصد هزار دینار سود می خورد هرمز در
جواب نوشت که صد هزار دینار و صد هزار چندان پیش پادشاه
الفارسی ها قدری یعنی مقداری ندارد چون ما بازرگانی کنیم پادشاهی
بیاء المصدری فیها که کند و بازرگان چه کند نه طور یعنی
الحال منصب شاهان بود که بیع و شرا بقصد کسب معاش خود اختیار
کنند چو شاه پیشه کند کار تاجران جهان تو خود بگو که دیگر تاجران
چه کار کنند امیر المؤمنین عمر رض در وقت خلافت خود در
مدینه دیواری گل بکسر الکاف الفارسیة یعنی الطین می کرد یهودی
بیاء الوحدت پیش وی یعنی پیش عمر رض تظلم التظلم فی اللغة
از ستم نالیدن کرد که حاکم بصره متاعی بصد هزار درم از من
خریده است و دراد ای ثمن آن یعنی متاع تعلل می کند فرمود
یعنی امیر المؤمنین که کاغذ پاره داری بیاء الخطاب گفت آن
یهودی نی یعنی لا سفالی بفتح السین یعنی الخزف و یعنی قشر بادام
و یعنی الجوز کذا فی مفتاح اللغة برداشت و بر آنجا یعنی بر سفال
نوشت که شکایت کنند کان از تو بی حساب و شکر گذاران نایاب
یعنی لم یوجد از موجبات شکایت ها پر مییر یا از مسند حکومت برخیز
امر من ور خاستن و در آخر سفال نوشت که کتبه عمر بن الخطاب
نه بر آن یعنی بر سفال مهر بضم المیم زد و نه طغرا یعنی نشان شاهی رقم
کرد اما چندان صولت یعنی الشدة و هیبت سیاست وی یعنی عمر رض
در خاطرها نشسته بود که چون آن سفال را بحاکم بصره داد وی یعنی
حاکم بصره سوار بود از اسب فرود آمد و زمین ببوسید و وجه
یهودی را تمام کرد وی یعنی یهودی سوار ایستاده بود

چون نبود بفتح الواو و سکون الدال شاه را غم و سیاست کند یعنی پادشاه
از دست گستاخان ذلیلی بیاء المصدری چو ریزد مضارع من ریختن
سیر را دندان و ناخن یعنی الظفر خورد یعنی آن شیر از روباهان جمع
روباه بالعربیة یعنی الثعلب لیک سیلی مفعول خورد و سیلی بکسر السین
المهملة اللطمة التی تضرب علی وجه الصبیان عند الاشارة فی الادب
و منه قولهم فی الترکی سیله جوانی را بیاء الوحدت بدزدی
بیاء المصدری گرفتند خلیفه حاکم حکم کرد که دستش الشین راجع الی
جوان دزد ببرند تا از مال مسلمانان کوتاه شود جوان بنالید و گفت
وا بدست چپ در راست چون خدا آراسته ماضی من
آراستن یعنی زینت کردن روا مدار که ماند بفتح النون مضارع من
ماندن چپ جدا از راست خلیفه فرمود که ببرید که این یعنی قطع
الید حدیست از حدود خدای تعالی و در علم فقه حد سرقه را چنین
تعریف کرده اند که حد السرقة رکنها الاخذ خفیة و محلها مال محرز مملوک
و هو شرط و نصابها قدر عشرة دراهم مضروبة و حکمها القطع انتهی ما حله
در آن یعنی در حد مسلمانی بیاء المصدری نیست مادرش الشین راجع
الی دزد همراه بود بر خاست و گفت که ای خلیفه این فرزند منست
و بدست یاری بیاء المصدری وی روز و شب می اوزم و از دست
رنج وی یعنی این فرزند روزی یعنی الرزق میخورم فرزند
بود بفتح الواو چو یعنی المثل جان بنخشای بر جان من ستم رسیده علی
صیغة المفعول سر رشته روزیم گفتا دست مپسند که آن شود بریده
خلیفه گفت دستش ببرید که من این گناه از وی در نمی گذرانم و گناه
کاری بیاء المصدری ترک این حد بر خود روا نمی دارم مادرش گفت
ای خلیفه این را هم دیگری از گناهان شمار و از آن معاصی انگار من

انکار ایدن یعنی ظن کردن که عفو او را بعضی همت ازان استغفار می کنی بیاید

الخطاب و امر رسش بالتزکی پیر یعنی میخواهی خلیفه را خوش آمد و گفت

بگذارید نفس الضمیر راجع الی دزد **قطعه** ای خوش آن دزد که پیش شاه

دم یعنی النفس گناه بکسر الهاء مضاف الی قهر از نکته خوش میزند نکته

چون آب می ازد لطیف شاه را بر آتش ای اتش غضب میزند **حکایت**

گناه کاری بیاء الوحدة به پیش خلیفه آوردند بعقوبتی که مستحق آن

شده بود خلیفه فرمان داد آن عقوبت را که می کنند گفت آن گنهکار

ای امیر المؤمنین انتقام بر گناه عدلست و تجاوز از آن ای از آن گناه

فضل و مایه جود و همت عطف علی فضل امیر المؤمنین از آن عالی ترست

که از آنچه بلند ترست تجاوز می نماید یعنی می گذرد از گناه و مایه فرو

ترست از گناه فرود آید یعنی فارغ شود و عقوبت می کند خلیفه را

سخن وی یعنی سخن گنهکار خوش آمد گناه وی را عفو فرمود **قطعه**

عفو از گناه فضل بود انتقام عدل یعنی عدل انتقام بود زان یعنی

من العفو بر تر ای لا الانتقام علی طریق اللف و النشر المرتب

و بدان که این صنعت بر هفت قسم است آنست که در بیتی

صنعتی دو چیز کند بیان آن موقوف بیت دوم باشد زهره را

گر آب روی تازه گردش روزگار ذره را گر بر کشد از خاک چرخ چنبری

زهره که موج افکند بر روی دریای بساط ذره کی پهلو زند با آفتاب

خاوری آنست که بیان دو صنعت بهم نبود آنکه بیان

دو صنعت مشوش بود نه مرتب آنکه بهم مرتب بود نه مشوش

گل زچه بنا بهد بست انگشت نما سرو از چه به نیکو بیت

بستاند آرا اینک رخش ای گل تو قدم رنجه مکن اینک قدش

ای سرو تو بالا منما آنست که بیتی را بچهار قسم کنند سه سجع و یک

قافیه

قافیه و تفسیر این بحسب قسمت موقوف بیت دوم بود زلفت

که تابم می برد چشمت که خوابم می برد لعلت که آبم می برد یک دل بقصد

جان من آنم زمانی می کشد وانیم زمانی می کشد وانیم دمی خون

می خورد من در میان بر خویشتن آنست که شاعر چهار

چیز را هر یک مناسب خود نسبت کند و در بیت دوم تشبیه کند

هم تیغ و رخشت که هست برق و براق دل دل دستت که هست

ابر و بحار ان یکی مهتاب وگه دوزن سپر وین یکی درنشان لولوبار

آنکه در دو قافیه نوع توان خواندن که خلل واقع نشود

خط جان بخندای پری بنگر خال مشکین ای پری رخسار همچو بر لاله

نقطه عنبر همچو بر گرد ماه خط غبار آنکه مصراع اول را تازی گردانند

و تازی را اول ظاهر است زحج بر بین تا زمین ره ست که فضل را

گذارد وار د بعدل روی دانا که از تفاوت این هر دو ای میان

فضل و عدل آگاه است یعنی خبیر است **حکایت** کودکی بیاء الوحدة

بعض الضمیر راجع الی کودک بر دند خواست تا و برا یعنی کودک را

ادب کند گفت آن کودک ای عم من کردم آنچه کردم و عقل من

با من نبود تو بکن آنچه می کنی و عقل تو با تست **قطعه** گر سفیهای

بیاء الوحدة السفه فی مشکلات الالفاظ عبارة عن الطفیف و الاضطراب

بحکم نفس هوا و هو میلان القلب الی ما یتلذذ به نه بوفق و دکند کاری

بیاء الوحدة بر تو نفس هوا چو غالب نیست چو بر او و مرد باری

بحر التواب لفظ باری اداة التوبیخ یستعمل فی مقام التحیر قال سلمان

دل اگر بار کشد بار نگاری باری در کسی بار کند چو تو باری

باری **حکایت** زنی بیاء الوحدة از جماعتی که بر حجاج خروج کرده بودند

پیش وی یعنی حجاج آوردند حجاج با وی یعنی زن سخنی می گفت وی یعنی زن

[illegible]

سر در پیش انداخته بود و نظر هو التفکر فی المنظور فیه علی حقیقة کذا فی کشف
الالفاظ بر زمین دوخته نه جواب وی یعنی حجاج می داد و نه بوی
یعنی الی الحجاج نظر کرد یکی از حاضران گفت امیر سخن می گوید و تو از وی
یعنی از امیر اعراض میکنی بیاء الخطاب گفت من زن من از خدای تعالی
شرم می دارم که مردی بیاء الوحدة نظر کنم که خدای تعالی بوی یعنی بر آن
مرد را نظر نمی کند قطعه روی ظالم مبین که بر رویت آن یعنی رؤیت
الظالم از دوزخ دربست ای باب واحد بگشاده علی صیغة المفعول
سوی تو یعنی ظالم ناکشاده شده خدا نظری بیاء الوحدة فاعل ناکرده
رحمتی بیاء الوحدة نیفتاده از برای او حکایت اسکندر را گفتند
بچه یافتی ای بچه یافتی بیاء الخطاب فیهما از دولت سلطنت و وسعت
مملکت با صغر سن و حداثت عهد یعنی الزمان گفت یعنی اسکندر
باستمالت ای تنه حمد و ثنا دلجوئی دادن و بکسر التاء و مضاف
الی دشمنان تا ازغائله یعنی الغیر المعجز فی المنتخب باش اغرسی و ههنا
معناه معلوم بقرینة المقام علی من له ذوق سلیم دشمنی بیاء المصدری
تمام یافتند و از تعاهد دوستان تا در قاعده دوستی بیاء المصدری
استحکام یافتند شعر باید به ملک سکندر چون وی ای مثل اسکندر
از حصیر دشمنانرا دوست کردان دوستانرا دوستتر علی صیغة التفضیل
حکایت روی ان فی یوم من الایام اسکندر با سرهنگان جمع سرهنگ
هو الذی یقال له بالترکی جری باشی و قیل یعنی چاوش و هو الاصح
خوش بر نشسته بود یکی از ایشان یعنی از سرهنگان گفت اسکندر را
خدای تعالی ترا مملکت بزرگ داده است زنان بسیار کن تا فرزندان
تو بسیار گردند بفتح الکاف الفارسی یعنی شوند و یادگار تو اند در جهان
بماند جواب داد یعنی اسکندر که یادگار مرد نه فرزند است بلکه سنتهای

یعنی طریقها

یعنی طریقها خوب و سیرتهای نیکوست نیکو بود آنکس که بر مردان جهان غلبه
کرده است زنان بر وی غلبه کنند قطعه چو نیست بیش پدر این قدر یعیب
که پسر زحیل بالترکی بلوکت و حماقت باشد آن است با خردمندان پس است
یعنی کافی است سیرت نیکو مبتدا و موخر و خبره مقدم و هو بس است
حکیم را فرزند زبون زن چه شود آن حکیم بر امید فرزندان روضه
چهارم در وصف میوه بخشان ای در فضائل جود و کرم و شکوه پیر
نشان بیندد یعنی الصرف دینار و درم جود بخشیدن یعنی انعام کردن
چیز نیست بلیغی بلا ملاحظه غرضی و مطالبه عوضی اگرچه غرض و عوض
ثنای جمیل و ثواب جزیل یعنی العظیم کذا فی المنتخب باشد قطعه
کیست ای استفهام کریم آنکه نه بهر خداست قوله نه بهر خداست خبر
مقدم هم کریمی کاید مبتدا و موخر از وی وجود تحصیل الکلام کل کرم
یحکی عن ذی الکرم لا ینبغی ان یکون لعوض او لغرض و من اتصف
مثل ما قلنا فهو کریم هم چه بود بهر ثنا و ثواب هیچ و شکر امر من کرفتن
نه احسان وجود قطعه هم که مقصود از کرم است که بر آرد
بعالم آوازه یعنی از سخا باشد از هم جود یعنی جو موردی و شهر کرم
خانه ای بیرون در آوازه یعنی بات البلد کذا فی مفتاح اللغة حکایت
جوانمردی بیاء الوحدة را پرسیدند که اگر محتاجان می دهی بیاء الخطاب
و هم سائلان میبرسی بیاء الخطاب هیچ در باطن خود رعونتی بیاء المصدری
فی المنتخب رعنی و حماقت و بهر حقیر آن منتی باری یا نی بیاء الخطاب
گفت آن جوانمرد هیهات اسم من اسماء الافعال یعنی بعد گلم من در
کوشش و بخشش حکم ان کفلیز است بکسر الکاف التحتانیه سمعت من البعض
بالترکی کبیجه که بر دست طباخ بالترکی آشجی است اگرچه هم چه طباخ
می دهد بر کفچلیز می کند و اما کفلیز بجودکان زد هند یعنی عطاده نمی برد

غبستان ن صح

شعر گرچه روزی یعنی الرزق از کف خواجست روزی دِه یعنی رزق دهنده جداست بر سر روزی خوران خوش نیست زو منت یعنی بکسر یای وبیاء الخطاب نیست او یعنی اورا یعنی خواجه را و لفظ را اخر للنظم في آخر المصراع چو کاسه و کفلیز و دیگ رزق را یعنی خواجه را رزق حان آنها اید به که باشد کاسه و کفلیز از منت کی حکایت صوفی دیگر را صفت اکرده وصف اندر شناسایی بیاء المصدری معرفت آورده فرمود آن صوفی وصاف که فلان کس سفره ارانست من آوردن یعنی اورنیع سفره آراست و یجوز ان یکون من آراستن یعنی مزین سفره است به سفره دار یعنی لایملک السفرة و خود را نیز یک سفره می دارد نه مالک سفره می شمارد یعنی لا یقول النعمة لی بل یقول النعمة من الله تعالی یا سایر خورکان یکسانست آن سفره او رنیع بلکه در نظر خود طفیلی یعنی التابع نیاست ولفظ ایشان اشاره الا خورکان قطعه چون مهمان سرای خویش نهد خواجه فاعل نهد خوان مفعول نهد از برای درویشان طفیل را نعمت آن خواجه اگر می دارند خویشتن را طفیلی ایشان وتحصیل الکلام آن خواجه مهمانرا گوید که نعمت نه از منت بلکه از جانب حق است من همچو شما خورنده ام حکا اعرابی به امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه در آمد وخاموش نشست و دل فقر و فاقه عطف تفسیری له بر جبین او ظاهر بود امیر از وی یعنی از اعرابی پرسید که چه حاجت داری بیاء الخطاب شرم داشت که بزبان گوید بر زمین نوشت که من مرد فقیرم الفقیر عند بعض ائمة اللغة من له شیء یسیر والمسکین من لا شیء له وعند بعضهم بالعکس والفقر باصطلاح اهل اللغة هو الذی لا یجد شیئاً غیر الله عز وجل ولا یستغنی الا به ولا یستریح بالحضور الا معه وعلامته عدم الاسباب کلها والفقراء صفوة الله تعالی من عباده و بر اعرابی فقیر را وکله عطا داد

دغیر

بجه فاذ راولور قمری آسا طوقا او از گردن او خاستست حالا انک طوقی قمری گبی انک گردننده ظاهر اولمش در قمری نک گردننده طوق ذاتی اولدیغی گبی سنک دخی طوقی دخی انده ذاتی در ابدی زائل اولمز خطاب خدایه در معروف کرخی قدس سره کونه است که صوفی بیجا مهمانست معروف کرخی حضرتی قدس سره ایتمش در که صوفی بوراده مهمان در تقاضای مهمان بر میزبان جفاست مهمانک تقاضاسی میزبان اوزره جفا در اصل تقاضی در رضادک کسریله مصدر در عجم الفله استعمال ایدر مهمان قونق میزبان قونقجی مهمان که با ادب باشد منتظر بود نه متقاضی مهمانکه ادبله اوله منتظر اولور متقاضی ایدجی اولمز زیرا قباحت ترک ادب در قطعه مهمان توام در صف ارباب ارادت سنک مهمانکم دار باب ارادت صفنده نشستن بهر چیز که اید ز تو راضی راضی و قانع اولورم هر نسنه یه که سندن گلور مراد سندن هر نه گلور انکه رضایم و قانعم دیگر ز نهاده بخوان کرمت دیده امید سنک یکر یکک خوانینه امید چشمی قومشم انعام ترا منتظرم نه متقاضی سنک انعامکه منتظرم متقاضی دکلم خطاب خدایه در بایزید بسطامی را قدس سره پرسیدند که بایزید بسطامی حضرتنه قدس سره سؤال ایلدیلر که سنت کدامست و فرض کدام که طریقتده سنت قنغی و فرض قنغی در فرمود که سنت ترک دنیاست بیوردی که سنت ترک دنیا در و فرض خدمت مولی و فرض خدمت مولی در مثنوی ای خداوند حال ای کیمسه که اصحاب حالک طریقنده حق و خداوند حال دخی مراد اصحاب طریقت در شرح طریق معناسنه یکی از سنت و

که در شرح هم

فرض سؤال

سنت ذوق صفدن سؤال ایلرسن . سنت آمد نه ز دنیا یافتن . دنیاده یوز چویرمک سنتدن کلدی
وض را . قرب بولی یافتن . فرض حق تعالی حضرتنک قربنه یول بولمق کلدی یعنی سنتده در بودر فرض
شبلی را قدس سره شوری افتاد . شبلی حضرتنه قدس سره بر جذبه وجنونه واقع
اولدی . به بیمارستانش بردند . تیمار وعلاج ایچون آنی بیمارخانه یه الدیلر جمعی بنظاره وی
رفتند . بر طاقم آنی کورمکه کتدیلر . پرسید که شما کیانید . شبلی حضرتی انلره سوردی کیمسز سز
کفتند دوستان تو . سنک دوستلرکوز دیدیلر . سنگی برداشت وبرایشان حمله کرد . شبلی حضرتی
یردن بر طاش قالدردی وانلرک اوزرینه حمله ایلدی . جمله بکریختند جمیعیسی قاچدیلر
کفت باز آیید ای مدعیان . شبلی حضرتی ایتدی کیرو کلکوز ای کذابلر که دوستانه از دوده نکریزند
که دوستلر دوستلرده فرار ایلمزلر . واز سنک جفای ایشان نپرهیزند . وانلرک جفاسی سنکنده
به پرهیز وحذر ایلمزلر قطعه آنست دوستدار که هرچند دشمنی . دوستدار اولدر که هرنقدرکه
بیند ز دوست بیش شود دوستدار تر . ودوستندن دشمنلک کوره زیاده دوستدارلکی اولا
بیش بونده بآیه عزنه ایله زیاده معاشه زیاده . دشمندر آیه فارسیله هم جائز در که شود دور
معاشه اوله دشمننک معاشی مصراع ثانیه قید اولندی بر سر هزار سنک ستم کر خورد از دوست
اکر دوستدن باشی اوزره بیک ظلم طاشی یه یعنی حددن زیاده جفا کوره . کرد دنبای عشق از آن نشود [illegible]
انک عشقی بناسی ادل سنکلرده محکم اوله اصل خلل ونقصان ایرشمیه بیت در دوستی مخطی چرک دوستست
دشمن بدار کسی که نمیرد برای دوست . وهم از وی نیکوست . وهم انده منقوله در که وقتی بیمار شده بود
که بر وقت خسته اولمش ایدی . خلیفه بغداد طبیب ترسایی بمعالجه وی فرستاد . بغداد خلیفه سی بر نصرانی طبیبی
انک علاجنه کوندردی . طبیب از وی پرسید که ای شبلی خاطر تو چه میخواهد . طبیب آنده صوردی یا شبلی
خاطرک نه استر . کفت آنکه تو مسلمان شوی . شبلی حضرتی ایتدی خاطرم اکا استر که سن مسلمان اولاسن
ترسا کفت اکر من مسلمان شوم تو نیک خواهی شوی . ترسا ایتدی اکر بن مسلمان اولم سن ایو اولورمیسن
واز بستر بیماری بر خیزی . وخسته لکدن قالقه میسن . کفت آری . حضرت شبلی ایتدی بلی ایو اولوره
پس برو ایمان عرضه کرد . پس حضرت شبلی ترسایه ایمان عرض ایلدی . چونکه ایمان آورد چونکه طبیب ایمانه کتوردی
شبلی از بستر برخاست . شبلی حضرتی دوشکندن قالقدی . وبهر دو از بیمار [illegible] وانک اوزرینه خسته لکدن اثر یوق

پس هر دو همراه پیش خلیفه رفتند . پس هر اکیسی بله خلیفه نک حضورینه کتدیلر . وقصه باز کفتند
وقصه یی کیرو دیدیلر . خلیفه کفت . خلیفه دیدی . پنداشتم که طبیب را پیش بیمار فرستادم
ظن ایلدم که طبیبی خسته نک اوکنه کوندرمشم . من خود بیمار را پیش طبیب فرستاده ام
بن خود بیماری طبیبه کتنه کوندرمشم قطعه هر کس که از جام محبت مریض شد هرکه که محبت
جامندن مریض اولدی . داند طبیب خویش لقای حبیب را . حبیبک لقاسنی کندو طبیبی بلور
لقاء الخلیل شفاء العلیل . چون بر سر من طبیب بهستی نهد قدم . چونکه طبیب وجود کبرلم انک
طرفنه علاج ایچون قدم قویه . بوتهم دیه در انک باشی اوزرنه . بخشد شفا ز علت هستی طبیب را
وجود وکبر مرضندن طبیبه صحت ایلر حضرت شبلی طبیبی کفر مرضندن خلاص ایتدوکی کبی
سهل عبد الله تستری قدس سره می کوید . تستره منسوب حضرت سهل عبدالله
ایدر . تستر بر یرک اسمیدر . که هر که بامداد کند همت او آن باشد که چه خورد . که هرکمکه صباحلیه
وانک فکر وهمتی اول الا که نه ییه . دست از وی بشوی . انده ال یو یعنی فراغت ایله که هرکز
اول اصلاح کلمز . وقرب الهی حاصل اتمکه قادر اولمز قطعه هر که خیزد بامداد از خواب بیدار کس
هرکیمکه صباحده خوابدن قالقه وانک باشنه . جز خیال خود از و ای بیداری بحوی . اکر ذوب
فکرنده غیری اولمیه ادا کیمسه ده بیدارلق وسعادتمندلق عادتنی استمه که ممکن دکل هیچ دکلدر
نیو دکلم نلنک معاشی مصراع ثانیه قید اولندی . وانکه شوید دست چون پای از سر سود کند
یا اول کیم که چوه فراشنده قالقه الینی یویه . تا کجان دست ار ددرت دست از وی نیشوی
تا که طعام وشفر به ال صونه انده ال یو یعنی [illegible] فلاح وسعادت امید طوتمه
دیتم که حدیث نبویده وارد در تعس عبد الدینار تعس عبد الدرهم تعس عبد لطنه تعس عبد فرج
تعس عبد قمیص تعس الله اکر اولدی معاشنه در بوسعید خراز قدس سره می کوید
حضرت بوسعید خراز قدس سره ایدر . در اوایل حال ارادت . مریدلک حالنک اوللرنده
[illegible] وقت خود میکردم . کند وقتی محافظ ایلردیم که تا احوال طریقتده قصور قومیم
روزی به بیابانی در آمدم وهی رفتم . بر کونه بر بیابانه کلدم وکیدردم بو نیع [illegible]
وکندم ناکاه از قفای من آواز چیزی بر آمد ناکاه [illegible] ایو [illegible] اوازی کلدی

یعنی بر سُس اشتدم • دلِ خود را از التفات باز • وچشم خود را نظر کرده براه نگاه داشتم •
کنده وقلبمی اکه التفاتده • وچشمی اکه نظر ایلکده نگاه طوتدم • یعنی حفظ ایلدم وکندوم
تغییر وخوف کتورمدم • آن چیز بسوی من آمد • اول نسنه بنم جانبمه کلدی • تا بنی نزدیک رسید
تا بکا قریب اولدی • دیدم که دو سبع عظیم • کوردم که اکی عظیم یرتجی بر دوش من بالا آمدند
بنم اوموزدم اوزرینه چقدیلر • من بایشان نظر نکردم • بن انلره نظر ایلدم و هیچ نگفتم •
و هیچ سویلمدم • نه در وقت بر آمده و نه در وقت فرود آمده • نه اوموزم اوزرینه چقدی
وقتنده • ونه اوموزمدن آشغیه اینک وقتنده • **نظم** کیست ای صوفی صافی زنگ نورد •
نورده وقتنده • صوفیه صافی کیمدر بو بیمین • آنکه داود دو بیک رنگ درین کاخ دورنگ •
او کیمسه در که بو ایکی رنکلو چارطاقده • یعنی یک رنگلکه طوته • مراد جمیع مقصودیدر • تو قبی
جهانه خدای تعالی حضرتنه اولیا دیکلدر • توقه پراکند • لیک کاخ دو رنگ ده مراد بو عالمدر
دو رنکلکی اضداد اعتباریله حیات و ممات وجود و عدم وغم و ظلمت و نور
وشب وروز کبی • نکسلد رشته پیوستن ز جانانه کز تو فی • انک سر ومحبتی رشته سی جانانه ده
منقطع اولیه اگر فرضا • ز بر تو گیرد ز یک سو شیر وز یک سو پلنگ • بر جانبنده ارسلان
وبر جانبنده قپلان انک یولنی طوته • **بیت** ور روی در دهان شیر وپلنگ • نخرند مکر بر دو بلا
وهم دی نقل کرده است • و دیه اول نقل ایلمشدر • که هر که گمان برد که بکوشش توان رسید •
که هر کیمکه ظن ایلیه • که بعلم حق تعالی حضرتنه وهم مراد • ایرشمک ممکن در • دیکی کشید بیهوده •
عبث بر رنج چکمشدر • وهر که تصور کند که بی کوشش نتوان رسید وهر کیم تصور ایلیه که سعی بغیر
ایرشمک ممکن در • داد ارزو و بیهوده • ارزو و هوس طریقه کتمشدر • بیهوده اولجه معناسنده در
که بونک کبی محللرده کتمش معناسنده در • **رباعیه** از رنج کسی بگنج وصلت نرسید •
رنج وسعیده برکسه وصال کنجنه ایرشمدی • وین طرفه که بی رنج کسی آن گنج ندید • و بو عجب که
رنج وسعیسز کسه اول کنجی کورمدی • هر کس که دوید گرد نگرفت بدست • هرکیم که دواد یلدی
وسعی ایلدی گورطوتدی گورونده • پیاده اشکی معناسنه کاف فارسینک ضمه سیله وفرود دوکون
معناسنه دخی کلور • حملنه کوده • لیکن نگرفت گورجز انکس که دوید لیکن گوری طوتدی اول کیمسه دکل که دو یدی

که بیلدی دعوی ایلدی **ابوالحسن نوری** قدس سره گوید ابوحسن نوری قدس سره
ایدر • هر که خدای تعالی خود را ازوی بپوشاند • هر کیمکه الله تعالی حضرتی کندوسنی
اندن ستر ونهان ایده • هیچ دلیل وخبر او را بوی نرساند • هیچ دلیل وخبر
انی خدایه ایرشدرمز و وصالنه وسیله اولمز **رباعیه** چون دلبر من ز پرده رو ننماید
چونکه بنم دلبرم پرده ده یوزنی کوسترمدی • کس نتواند که پرده زو بگشاید
کمسه قادر اولمز که پرده یی اندن رفع وکشف ایده • ور جمله جهان پرده شود باک نیست
واگر جمله جهان پرده اوله • اصلا باک وغم یوقدر • اما که بی جلوه جمال آراید •
اول پرده که جلوه وتجلی ایچون زینت ایده • دلبردن مراد باری تعالی حضرتیدر
که جمال شریفنک مشاهده سنی کندو نسبت تجلی سنده غیر یله همیشه اولمز **ابوبکر
واسطی** قدس سره گوید • ابوبکر واسطی حضرتی قدس سره ایدر
واسط بر شهرک اسمیدر • آنکس که گوید نزدیکم دورست • اول کمسه که خدایه قریبم
دیر بعیددر • وانکه گوید دورم • واول کمسه که خدادن دورم دیر • بنیستی موجود
به هستی او مستور کندونک عدم وفناسیله اول الله حق وجودنده مستور ومحجوبدر
قطعه هر که گوید که با جان جهان نزدیکم • هر کیم دیرسه که اول جان جهانه
قریب وواصلم • جان جهانده مراد باری تعالی در • باشد آن دعوی نزدیکی او
از دوری • انک اول قرب ووصال دعوی سی بعدندن اولور • زیرا دعوی مانع
قرب ووصالدر • وانکه گوید که از وی دورم • وان دوری او • واول کمسه که اندن
دورم دیر وانک اول دورلغی • هست در پرده نزدیکی او • مستوری اول خدانک
قرینه پرده سنده • که منورلق وحجاب در • **ابوالحسن بوشنجی** قدس سره گفته است
ابوالحسن بوشنجی حضرتی قدس سره ایتمشدر • در دنیا هیچ چیز ناخوشتر نیست
از دوستی دنیاده • هیچ اول دوستده قبیح وناخوش کلمشتی یوقدر که دوستی دی
از برای عوضی یا غرضی بوده • که انک دوستلغی یا بر عوض یا بر غرض ایچون اوله
رباعیه عاشق که ز هجر دوست داد خواهد • عاشق که معشوقنک فراقنده

مقام اولوب بر داد استر یا بر در وصلنی ایستادی خواهد یا انک
وصالی قبوسی اوزره بر آفات استر تا که از وکس بود در عالم عالمی
اندن سنکله دنا کستر کمنه اولمز کز دوست بجز دوست مرادی خواهد
که دوست دز دوست دن غیری بر مراد استر بیت خلاف طریقت
بود کاولیا تمنا کنند از خدا جز خدا بو اوج خواهد استنه مشغول اولان جانبز در
ابو علی دقاق را قدس سره کویند که در آخر عمر ابو علی دقاق حضرتنی
قدس سره ایدرلر که آخر عمرنده چندان درد بردوی پدید آمده بود انک اوزره
اول قدر درد ظاهر اولمشدی که هر روز بر بام بر آمدی که هر کون طام اوزره
چقردی و روی با فتاب کردی دیکفتی و افتابه توجه ایلردی وایدردی کای
سرکردان مملکت که ای مملکتک سرکردانی امروز چون بودی کوکون نیجه اولدک
و چون کذرانیدی و نیجه کچدک هیچ جایی بر اندوهکینی تر ازین یا هیچ بوندن
غمناکتر کسنه بر اوزره یلدرادکی مراد عاشقنبندن غمکین ترک کمسه کوردکمی
دیکدر و هیچ از زیر و زبر بشدکان این واقعه خبر یافتی و بو واقعه بکنزیردن
اولمشلردن خبر بولدکمی این واقعه دن مراد عشق و درددر هم ازین جنس
سخنان کفتی هم بونک کبی دن سوزلودن دیردی بو جمع و جمدر هم بونک کبی
سوزلودن ایدردی تا افتاب فرو رفتی تا افتاب غروب ایلردی مراد افتاب
غروب ایدنجه عشق و درد سوزلرندن سویلردی دیکدر رباعیه ای مهرکه بیت
چون تو عالم کردی ای افتاب سنکبی بر عالم کردیو قدر عالم کرد عالم دورایدیجی
مغرنینه زین ره ره دیم بخش راه اوردی نوره وکلدن ماکه بو راه اوردد
بعشم راه آورد بول ارمغانی درکه بولدن کلنلر دوستلرینه کتوررلر
عادت قدیم در افتابدن طلب ایتدکی راه آورد نه ایدوکین بو بیت بیان
و دروش ایلر امروز کرادیدی کاندر ره عشق بوکونکی کوردک که عشق
بولنمع بر رنج بو دسن کردی ددردل دردی انک رنجی [illegible] اوزره

برغبار

برغبار و قلبنده بر درد اولا مراد کز بن غیدر و درد قدلرنک حضرتی افتابدن
طلب ایتدوکین اشعار در ابو الحسن خرقانی قدس سره روزی با اصحاب خود
کفت ابو الحسن خرقانی حضرتی قدس سره بر کون کند و اصحابنه ایتدی در عالم
چه بهتر عالمی ابو برکت نه در مریدان گفتند شیخ هم شما و ما ییم مریدلری
ایتدیلر ای شیخ نیه سز بیور کوز کفت دردلی که دردی هم مهر اولو شیخ
ایتدی جیکنسه دن لطیف و بهتر مشغول قلب در که انی دوکلی الله تعالی
حضرتنک محبتی اولا غیری نسنه اولمیه رباعیه دارم دلکی که او هم اندیشه
که داشت بر قلب جوکز طوتورم که او هم فکر که طوتدی جز یاد تو بر صفحه
خاطر نکاشت خاطر صفحه سی اوزره سنک یادکدن غیری نقش ایلمدی یاد تو
جان فرو کوفتش که درد سنک یادک اول قلبلی بکلا یمن احاطه ایلدی که
انده کنجایش هیچ جیز دیکر نکذاشت غیری نسنه یه هیچ صغنقلق قومادی
خطاب خدایه درابو سعید ابو الخیر قدس سره را بر سیدند ابو سعید ابو الخیر
حضرتنه قدس سره صوردیلر که تصوف چیست که تصوف نه در کفت انچه در
سرداری بنهی ایتدی هوا و هوسدن آنی که باشکده طوترسن ترک ایتمه سن
وآنچه در کف داری بدهی و مال و اسبابدن هر نسنه یی که الکده طوترسن
رضاء لله و یرمسن و اکر بر تو آید نجهی و آلام و بلیا تدن اول نسنه که
سنک اوزرکه کلور تحمل و صبر ایلیه سن نجهی بک شدتی سی جمع مباش در بیت
که کر زکوه فرو غلطد آسیا سنکی نه عارفست که از راه سنک بر خیزد رباعیه
خواهی که بصوفی کری از خود برهی استر سنک که صوفی لغله کبر و عجب
وجوددن خلاص بولاسن باید که هوا و هوس از سر بنهی کرک که
هوا و هوس باشکدن قویه سن و انچه که داری از کف بکف بدهی و اول
نسنه یی که مالک سن آنی الکدن و یرمسن صد زخم بلای جوری وارجا
بجهی بوز بلا زحمتی بیه سن و تحمل ایدوب بر کون صبراتماسن دوم نیجی

قدس سره گفته است روبم تمیمی حضرتی قدس سره ایتمشدر جوانمردی آنست جوانمردلک
اولدر که برادران خود را معذور داری که کندو برادرلروکی معذور طوته سین
از هر زلتی که از ایشان صادر شود هر بر خطادن که انلردن صادر اولور
و با ایشان چنان معامله نکنی و انلرله انجلاین معامله ایلمیه سین که ترا از ایشان
عذر باید خواست که سکا انلردن عذر طلب ایتمک لازم کله قطعه جوانمردی
دو چیزاست ای جوانمرد ای جوانمرد جوانمردلک ایکی نسنه در بشنوم گوش نه
ناگوهت راست بنم جانبمه قولاق قو تا سکا راست دییم بلکه ان کز رفیقان
در گذاری بری اول که رفیقلر کدن عفو دلیاسن ابما سن اگر هر خطاسنی
صدلم وکاست اگر هر خطا بوز عیب ونقصان کورمسن دوم آن کز تو باید
هیچ گاهی الکنجی اول که سندن هیچ بر وقت کلمه چنان کاری که باید عذر
ان خواست الجلیین بر فعل که انلردن انک عذرینی طلب ایتمک لازم کله
آه وفغان زمانه دوستلرندن که هم انلر بوز جفا ایلرلر و هم کز اعتذار
ایلمزلر بشر حافی را قدس سره بر بیدی گفت بشر حافی حضرتنه قدس سره
بر مریدی ایتدی چون نان بدست آرم چونکه نان اله کتورم نمی دانم بکدام
ناخورش بخورم بلمزم آنی قنغی قتغله ییلم بشر گفت نعمت عافیت را فرایاد
آر بشر حافی حضرتی اکه ایتدی عافیت وصحت نعمتنی خاطر که کتور دانرا
ناخورش انگار روانی ناخورش طلق ایله و تمام اشتها وسرور ایله یه قطعه
جو نان خشک کعه بیش خویش نا داری جونکه بر فقر کندو اوکنه نان خشک
قویه نان خشکدن مراد فقسوز نان در که روح را دهد از جون فقر پرور
که روح فقر خوانندن بو پرورش ویره بنا ناخورش جو شنود طبعش ان زمان
مایل اول زمان انک طبعی چون که ناخورشه مایل و راغب اولا جو دکر
عافیتش نیست هیچ ناخورشی اکه عافیت وصحت ذکری کبی بر ناخورش یوقدر
شقیق بلخی قدس سره گفته است شقیق بلخی حضرتی قدس سره ایتمشدر بر هیز از صحبت

توانگران

توانگران اغنیانک مصاحبتندن پرهیز و اعراض ایله زیرا که چون بدولت بدو
پیوند گرفت زیرا که چونکه قلبک انکله تعلق و انس طوتدی و بدانها او گرفتند
شدی وانک انعام واحسانیله قانع اولدوک پس پروردگاری گرفتی غیر از خدای
پس حق تعالی حضرتندن غیری بر پروردگار طوتدک بو خود کفر در العیاذ بالله قطعه
کفر در آید توانگری با تو اگر بر غنی سکا کلوب سنکله مصاحبت و دوستلق ایده
هر روزی ملن بد وپیوند ز قدر اوتری که تعلق واتصال ایله تمسکی اکفیل خود دار
بر تمسکی کند وکه کفیل ضایم زیرا کفیل اندر آن علی الاطلاق خدای تعالی در وما من
دابة فی الارض الا علی الله رزقها مدبر بیر احدای خود پسند بر بدبختی کند که خدا
قبول ایله یوسف بن حسین الاشعری قدس سره فرموده است یوسف بن حسین
الاشعری حضرتی قدس سره بیورمشدر که همه نیکویها در خانه ایست که جمیع افعال حسنه
و اخلاق حمیده بر خانه ده در وکلید آن تواضع وفروتنی که مفتاحی تواضع و فروتنلک
و همه بدیها در خانه ایست وجمیع افعال قبیحه و اخلاق ذمیمه بر خانه ده در
وکلید آن مایی و منی وانک مفتاحی کبر ونخوت در بیت تواضع سر رفعت افرازدت
تکبر بخاکت اندر انداذدت قطعه جمست خیرها هم درخانه بی و نیست جمع خیر
بر خانه ده جمع در آن خانه را کلید بغیر از فروتنی و او ل خانه یه تواضع دن غیری مفتاح
یوقدر بیسنک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی شرها بدین قیاس بیک خانه است جمع
شرلر هم بو قیاس ایله بر خانه ده جمع در وانرا کلید نیست بجز مایی و منی واکا کبر
و عجب ده غیری مفتاح یوقدر حراکه تواضع سبب سعادت وکبر موجب شقاوتدر ایدوکن
اشعار ده هان احتیاط کن که نلغزی ز راه خیر الکاه اول احتیاط ایله که طریق خیردن
طیرمیه سن و چقمیه سن خود را بمعرض خطر نیفکنی کندوکی بر خطری محلنه براقمیه سن
معرض مجلسی و زنی اوزره اسم مکان در معرض کسر میمله و فتح رایله بیع و شرا ایتمک
ایچون اسیرلری کتیدر دکلری ثوب در لیکن استعمال اولنان ثانیدر که معرض زوالده در دیرلر
سمنون محب قدس سره گفته است سمنون محب حضرتی قدس سره ایتمشدر

بنده‌یه محبت خدای تعالی صافی شود • بنده‌نک محبتی خدای تعالی حضرتنه صافی اولمز
تا رشتی بر هم عالم نیفکند • مادام که جمیع عالم اوزرینه دشنت کلک براقمیه یعنی حقدن
غیری نه وار ایسه آکا قبیح کورینه که اصلا برینه میل ایلیه قطعه کر کند جای بدل عشق جمال ازلت
اکر جمال ازلنک عشقی سنک قلبکه یر ایلیه • چشم امید کوداک بهشتی الهی بهشته منسوب اولان
حور بیره امید چشمنی قومرسن وخاطرکه کتورمزسن حور از در خویش خدایا بهشتم معرفت
کی مسلم شود عشق جمال ازل • جمال ازلینک عشقی سکا قچن مسلم اولور جمال ازلیه دن
مراد جمال الهیدر • تا بر افاق همه تهمت رشتی نهی • مادامکه جمیع عالم اوزرینه دشمنلک
تهمتنی قومیه سن بلکه لازم اولان بودر که جمیعنی فراموش ایده سن • آفاق جمع افق در
کوک کناری معناسنه لیکن عالم معناسنه استعمال اولنور عالم ماسوی الله ابو بکر وراق
قدس سره کفته است ابو بکر وراق حضرتی قدس سره ایتمش در اکر طمع را پرسند که
پدر تو کیست • اکر طمعه سوال ایلسلر که سنک پدرک کیمدر کوید که شک در مقدورات الهی
اید بر الله نک مقدوراتنده شکدر • تو خود شک در مقدورات خدادن غیری کمسنک مدخلی
یوقدر • واکر کویند که پیشه تو چیست • واکر طمعه دیسلر که سنک صنعت و کارک ندر •
کوید اکتساب مذلت خواری ایدر مذلت و خوارلق کسب ایلمک زیرا من طمع ذل •
واکر پرسند که غایت چیست • واکر طمعه صورسلر که سنک غایت و عاقبتک ندر کوید •
محنت حرمان کرفتاری • دیر محروملق محنته کرفتارلق بیت چرا ایمن خسرو نخواهش سوی •
چو یکسو نهادی طمع خسروی قطعه اکیر پرسی طمع را که پدر کیست اکر طمعه سوال
ایده سن که سنک پدرک کیمدر • بکوید شک در اقدار الهی مقدورات الهیه در •
شک در دیر • وکر کویی که کارت چیست کوید • واکر طمعه دیه سن که سنک کارک ندر •
دیر خواری از لئیمان بکام خواهی لئیملرده مراد طلب ایدیجیلک در • ور شی پرسی حاصل کار
کوید • واکر طمع عاقبت کاردن سؤال ایده سن • دیر محنتهای حرمان عمر کاهی حرمانه
محنتلر ایله عمر نقصان ایدیجیلکدر • مراد طمع صاحبی زحمت و مشقت و بلا و محنت ایدیجی اشعار در
ابراهیم خواص قدس سره کفته است ابراهیم خواص حضرتی قدس سره ایتمش در رنج مکش •

رنج و زحمت چکمه

رنج و زحمت چکمه در طلب ایچون که در قسمت ازلی اول نسنه‌نک طلبنده که قسمت ازلیده
ادبرای تو کفایت آن کرده اند سنده اویتری انک کفایتنی ایلملردر • وآن روزی
وارزق در سه روز ازل ده تقدیر و تعیین دلخشدر • و ضایع مکر دان انچه
وضایع ایله اول نسنه‌یی که از تو طلب کفایت آن کرده اند • انک کفایتنی سندن طلب
ایلملردر زیرا اول نسنه سنک اوزرینه فرض در • وآن انقیاد احکام الهیست •
از اوامر و نواهی واول نسنه احکام الهیه انقیاددر اوامر و نواهیدن نوعموجبه در
اوامر و نواهیدن اولان احکام الهیه انقیاد و اطاعتدر • از بوندن بیانه
معناسنه در • قطعه قسمت رزقت ز ازل کرده اند • سنک رزقکی ازلده قسمت
و تقدیر ایلملردر • چند پی رزق بر آلنده کی • رزق ایچون پراکنده لک و یخفورلق
نیچه بر کوزاندرسن فاعل باری تعالی در صیغه جمع تعظیم ایچوندر فائده زند کیست
بنده کیست • سنک حیاتکک فائده‌سی بنده لک و عبادتدر حق تعالی حضرتنه • مرکش
از قاعده بندکی • بنده لک قاعده‌سندن باش چکمه بلکه جان و دلدن طاعت
و عبادت ایله • زیرا وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون حسبیم همانکه
ایچون خلق اولنمشدر ابو علی رودباری قدس سره کفته است ابو علی رودباری
حضرتی قدس سره ایتمش در تنک ترین زندانها معاشرت اضداد است زندانلرک
تنکرکی ضدلرنیک مصاحبتیدر زیرا هر جنس جنسه مائلدر بیت چاک جو آهم زدن
این دلق دیبایی چکنم • روح را صحبت ناجنس عذابیست الیم قطعه کرچه زندانست
بر صاحب دلان • اکرچه صاحب دللرا اوزره زندان اندر • هر کجا بوی ز وصل یار نیست
هر قنده که یارک وصالنده رایحه یوقدر • بو وجه اوزره بر وانک کسر ایله عند
معناسنه اولور • اکرچه صاحب دللر قتنده زندان اندر هیچ زندان عاشق مسکینرا •
مشتاق عاشقه تنک تر از صحبت اغیار نیست • اغیارک صحبتنده تنکرک
هیچ زندان یوقدر هیچ زندانک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی شیخ
ابو العباس قصاب قدس سره در ویشی را دید • شیخ ابو العباس قصاب حضرتلری

قدس سره بر درویشی کوردی که خرقهٔ صد پاره می دوخت کهنه خرقه سنی
دیکردی وهر درزی که راست نیامدی و هر درز که راست کلمیدی
بکشادی و باز بدوختی سوکردی و تکرار دکردی در زیر بو که قفتانده اولوز
شیخ فرمود ان بت است شیخ حضرتی بیوردی اول خرقه سنک تیکلرکم اکا تعقید
اولنمیه و قدر ذلهٔ عبادتده دوادلمش سن رباعیه صوفی که خرقه دوزش بار است
صوفی که خرقه دوز نفیله انک بر بازاری وار در یعنی خرقه سنی دیکی در کر بخیه نقش بسند
خوش کاریست اول خرقه یه اکر فقر نکند او زنه یعنی بخیه راست کلورسه جانی اوزره
قو نه لطیف دعقول ایبرایش در و جنبش طبع دست و جنباند و کر طبعک جنبشی انک یمینی
حرکته کتوره که انک اول حالی نفسک اکر ده هوسیله اولا هر بخیه و رشته ای بت وربیه
اول خرقه نک هر بخیه سی بر بت و رشته سی بر زنار در حصری قدس سره کفته است
حصری حضرتی قدس سره ایمتش در الصوفی هو الذی لا یوجد بعد عدمه ولا یعدم
بعد وجوده یعنی صوفی انست یعنی صوفی اولدر که چون از وجود طبیعی خود
فانی شود چونکه کندونک وجود طبیعی سندن فانی اولا دیکر بدان باز نکردد
تکرار اکه عودت ایلیه که الفانی لا یرد زیرا فانی تکرار رد اولنمز واول کیچ حالنی بکز
و بعد از ان چون بوجود حقانی اید و اول فنادن صکره چون که وجود حقانیه
کلمه و انک ایله متصف اولا و بقا بعد الفنا متحقق کردد و فنادن صکره بقا
متحقق و ثابت اولا دیکر فانی نشود دکرو فانی اولمیه صوفینک کلامنده دیمکه بقا بعد الفنا
بیت می ترسی ز فنای خود در اخر صوفیان بشنو که کفته اند بقا از پی فناست
رباعیه خوش انکه چو نیست شد ازین نقش مجاز خوش و سعادتمند اول کسه که
چونکه مجاز و فانی نقشدن نیست و محو اولدی دیکر بوجود خویشتن نامد باز
تکرار کندو وجوده کلمدی وجودندن مراد ریاضت و مجاهده ندن اول اولان
وجود در زائد پس چو وجود ثابت ذات ماهیه ناز اید نصکره چونکه اول ریاضتدن
وجود بولدی ماهیه نازدن مراد باری تعالی در جاوید بر دو در عدم کشت فراز

باب عدم انک اوزره

باب عدم انک اوزرینه ابدی دبسته و نشسته اولدی زان پس مصراع ثانیه معنی مدخلی
ممکن در که معنی بویله اوله که چونکه اول ماهیه نازدن وجود بولدی آنده فانک اوزره ابدی
باب عدم بسته اولدی دیده کلام تودر که چون صوفی ریاضت و مجاهده سببیله
طبیعت مرتبه سند خلاص بولوب اخلاق حمیده حصول ایله بر وجوده وصول بولورسه
ابدی فنا پذیر اولمز خواجه یوسف همدانی قدس سره وقتی در نظامیه بغداد از خواجه یوسف
همدانی حضرتی قدس سره بر وقت بغدادک نظامیه سنده وعظ میکفت وعظ ایدردی
نظامیه بغداددن مراد بغدادده بر جامع در بر مدرسه دخی وار در نظامیه دیرلر که بو بنانک
بونیتنده روشن در بیت مراد نظامیه ادرار بود شب و روز تلقی و تکرار بود
فقیهی معروف با بن سقا ابن سقا دیکلمه معروف بر فقیه در میان مجلس بر پای خاست و قیلی
او یاسنده ایاغ اوزره قالقدی و مسئله پرسید و در مسئله سؤال ایلدی خواجه گفت
بنشین خواجه یوسف حضرتی اکا ایتدی اوتور که در کلام تو رایحهٔ کفر می بینم که سنک
کلامکده کفر رایحه سنی بولورم و شاید که مرک تو نه بر دین اسلام بود و شاید که سنک
مونک اسلام دینی اوزره اولمیه بعد از ان بمدتی آن فقیه نصرانی شد اندک صکره بر مدتن
اول فقیه نصرانی اولدی و در نصرانیت بمرد و نصرانیکن اولدی قطعه
هر که بینی که پس زیر درش خاک او را هر کیرا کو بس که فقیر پرورشنده و ریاضت و مجاهده
صکره در صف زند ولان تمام بار شاد ردد انک بالحج شیخ صنعند ارشاد لره
کیده یعنی مرشد لکله مشهور اولا اوزانک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی مایه
تا دعوی بسرا ومیرای خواجه مباد ای خواجه انک طرفنه بحث و دعوی یادنی الثمر
که از ان ج اوج دین تو بر باد رود اوله که اول اوبسز لکدن سنک دینک بیله کیده
وکافر اوله سن مباد که معناسی مصراع ثانیه قید اولندی خواجه عبد القادر غجدوانی
قدس سره روزی درویشی پیش او گفت خواجه عبد الخالق غجدوانی قدس سره
بر کون بر درویش انکا اوکنده ایتدی اکر خدای تعالی مرا مخیر کرداند میانه
بهشت و دوزخ اگر خدای تعالی حضرتی جنت و دوزخ خصوصنده بنی مخیر ایلیه

و رضای یارکه تسلیم اختیار من دوزخ را اختیار کنم بن دوزخی اختیار ایدرم
زیرا که بهشت مراد نفسست زیرا که بهشت نفسک مرادیدر و دوزخ مراد خدای تعالی در
و دوزخ خدای تعالینک مرادیدر خواجه سخن او در گذر خواجه عبد الخالق حضرتلرینک سوزینی
رد ایلدی و فرمود که بنده را با اختیار چه کار و بیوردی که بنده نک اختیاریله نه نسنه وار
الخیر ما اختار الله هر کجا گوید دوزخ روم هر قنده گیت دیر کیده رز و هر کجا گوید بیا تن بتیم
و هر قنده اول دیر اولورز **قطعه** کار اختیار خواجه مکن افندینک اختیار نسنه اکی اشلمه
ای که داری به بنده کی آوازه ای کمسه که بنده لکله آوازه طوترسن هر کجا اختیار خواجه بود هر قنده
افندینک اختیاری اولا بنده کانرا با اختیار چه کار بنده لرک اختیارله نه ایشی وار **بیت**
در لاغلان ارادت بدست دوست سپار در ین مقام چو کاری با اختیار تو نیست
خواجه علی رامیتنی قدس سره پرسیدند که ایمان چیست خواجه علی رامیتنی
حضرتنه که بعضی عزیزان در قدس سره سؤال ایلدیلر که ایمان ندر فرمود که کندن
بود دیگر خلقدن انفصال و حق تعالی حضرتنه اتصال در **قطعه** هر کرا ایمان تراکنده
هر کیم ایمان کنده و پیوستنی در دیدی باید این قول بسند بپسند که کرک بو مقوله
سوزی اندن قبول ایدرسن حاصل معنی وار کنده و پیوستنی چیست اول کنده و پیوستنک
حاصل معناسی نه در یعنی از خلق کلی از جدا و پیوندی یعنی خلقدن منقطع اولاسن و حق تعالی
حضرتنه متصل اولاسن **خواجه بهاء الدین نقشبند** قدس سره پرسیدند که سلسله تو
شما بکجا میرسد خواجه بهاء الدین نقشبند حضرته قدس سره سؤال ایلدیلر که سیزک سلسله کز
قنده ایرشور فرمودند که از سلسله کسی بجایی نرسد بیوردیلر که سلسله دن کمسه بر یره دکین
ایرشمز بلکه عمل و مجاهده ایله ایرشور **رباعیه** از دلق وعصا صدق و صفایی نرسد ما
دلق وعصادن بر صدق و صفا ایرشمز و از سبحه بجز بوی ریایی نرسد و تسبیحدن
بر ریادن غیری ایرشمز هر دم بکجا رسد فکو سلسله ات هر دم سنک سلسلک
قنده ایرشور دیمه کز سلسله هیچ کسی بجایی نرسد زیرا سلسله دن هیچ بر کمسه بر یره ایرشمز
ولسنه حاصل ایلمز **روضه دوم** در شرح شقایق حکم
آنکنجی روضه

آنکنجی روضه دقایق حکم شقایقنک شرحنک بیانندهدر که بر شحات سحاب کرم
که اول شقایق کرم سحابنک رشحه لریله از زمین قلوب حکماء حکمانک قلوبی زمینندن
و اراضی خاطرشان خاسته و انلرک خاطری ارضلرندن ظاهر و هویدا اولمش در
و بشرح و بیان آن و اول دقایق حکمک شرح و بیانیله مطاوی دفاترشان آراسته
انلرک کتابلرینک صحایف و مطاویسی مزین و آراسته در ترشیح جواهر و ترتیب لآلیه
معناسنه در حکم جمع حکمت در رشحات جمع رشحه در جبزندی معناسنه اراضی جمع ارض در
مطاوی بوندهعی اینف معناسنه در **فائده** حکیم کسی را گویند حکیم شول کمسه دیرلر
که حقیقت چیزها را که اشیانک حقیقتنی بان قدر که تواند براند اول قدر که قادر
اولورلر و عمل بمقتضای آنچه تعلق بعمل دارد هم نوا دل اسنه که علم تعلق طوتر انک مقتضاسیله
عمل ایتمکی ملکه وجود کرداند کنه و نفسنه ملکه و عادت ایده **رباعیه**
خوش انکه بترک حظ فانی بکنی خوش اولکه حظ فانینی ترک ایدرسن تدبیر بقای جاودانی بکنی
ابدی بقانک تدبیرنی ایدرسن کوشش بکنی و هرچه بتوان دانست سعی ایدرسن
و هر نسنه نی بلکه قدرت وار در دانی پس آنرا هرچه بتوانی بکنی بلکه سن انی فعله کتوره
قادر سن یعنی قدرتنک مقداری علم مقتضاسیله عمل ایدرسن **حکمت**
اسکندر رومی در اوان جهانگیری اسکندر رومی پادشاهلق زماننده بحیله تمام
حصار بر ایکشاد تمام حیله ایله بر حصاری فتح ایلدی و بویران کردن وی فرمان داد
و اول حصاری خراب و ویران ایلکه فرمان ویردی گفتند در آن حکیمیست دانا
و بر حل مشکلات توانا اسکندره دیدیلر اول حصارده بر حکیم وار در دانا
و مشکلات حلنه توانا دانا عالم توانا قوی معناسنه در او را طلب کرد اسکندر
اول حکیمی طلب ایلدی چون بیامد چونکه حکیم کلدی شکلی دید از قبول طبع دور
اسکندر حکیمده بر شکل کوردی که طبعک قبول لندن دور و طبع اهل قبولا زدی نفور
و اهل قبولک طبعی آنده نفور زیرا بد قیافت ایدی گفت این چه صورت مهیب
و شکل عجیبیست اسکندر ایتدی بو نه مهیب صورت و عجیب شکلدر حکیم از آن سخن
طرب نینی

بر آشفت اول حکیم اول سوزدن پریشان اولدی وخندان اولدی آنی آشفتکی
کفت واول پریشانلقدن خندان اید رک ایتدی **قطعه** طعنه بر من مزن بصورت
قبیح صورتم سببیله بکا طعنه اورمه ای تهی ز فضیلت و انصاف ای فضیلت و انصافدن
خالی تن بود چو غلاف وجان شمشیر چونکه غلاف وجان شمشیر کبیدر کار شمشیر
میکند نه غلاف کار ایدن ومصلحتی شمشیر ایلر غلاف ایلمز یعنی اعتبار سیرتده در صورتده دکل
دیگر کفت دیکر دا اول حکیم ایتدی هر که را خلق با خلق نه نیکوست هر کیمک
خلقی خلقله ایو دکلدر پوست بر بدن او زندان اوست پوستی انک بدنه اوزرینه
انک زندانیدر وچنان در وجود او تنکنا نیست وکندونک وجودنده
انجلین بر طارلق در که زندان در جنب او نزهتکاهیست دیکه زندان انک
یاننده یعنی انکه نسبت کشتدر ولطیف بر سیر انکاهدر زیرا بد خوی خوی بدی
سببیله هر کسیله خصومت ایلر پس انکا حضور وسرور نیجه میسر اولور **قطعه**
کسی که با همه کس خوی بد بکار برد شول کمسنه که دکلی کسیله بد خولقیله معاشرت وصحبت ایلر
همیشه در کف صد غصه ممتحن داشتن دایم آنی یوز غصه اللرنده ممتحن ومبتلا بیلور **بیت**
اگر ز دست بلا بر فلک رود بد خوی ز دست خوی بد خویش در بلا باشد هر دو شحنه که زندان معاقبه
شحنه کم که انک معاقبی زندان ایله دیرسن بو وجه ایله جایزدر که شحنه کم که زندانی انک معاقبی ایله
که پوست بر تن بد خو بسست زندانش زیرا بد خویک تنی اوزره پوستی انکه زنداننه یتر **ودیکر کفت**
دیکر دا اول حکیم ایتدی حسود همیشه در رنجست حسود دایما رنج والمده در بابیرو ردکار حسود ستیزه
کندونک پروردکاریله عناد وجنک ایدیجیدر پروردکار باری تعالی در هرچه دیکران را دهند
وی نپسندد حق تعالی حضرتی غیرلره نه که ویررسه ا دل قبول ایلمز ومرحمت نصیبیه وی دل دار تبدیدر
دهر نکه نصیبی دکلدر که حق تعالی انکا ویرمیشدر انکا میل ورغبت ایلر **قطعه**
اعتراضست بر احکام خداوند قدیم حکیم خداوندک حکملرینه اعتراض ایلمکدر
کافرست هر دو حسد پیشه که خاکش بدهن حسود که سنک عادتی که انک دهانه خاک اولسون باکه
کفار قادر اولدیغی هرچه بیند بکف غیر فغان بردارد غیری کسنک الندە هر نکه کورسه حسددن فغان قالدرور

کهچرا داد نوی بی سبب آنرا بمن که نیچون سبب سز آنی اکه ویردی بکا ویرمدی **حکمت**
حسود بر نعمت حق بخیلست ومردم بیگناه را دشمن **بیت** الا تا نخواهی بلا بر حسود
که آن بخت برکشته خود در بلاست **ودیکر کفت** دیکر دا اول حکیم ایتدی
خردمندان کریم کریم عاقللر مال بر دوستان نثار کنند اختیار کریله مالی دوستلری اوزره
نثار ایدرلر وبی خردان لئیم ولئیم وکریه عقلسزلر از برای دشمنان بگذارند
اضطراری دشمنلرندن اوترو قورلر زیرا اجل ایرشوب مانع اولور **قطعه**
هرچه آمد بدست مرد کریم کریم کمسنک النه هر نکه کلدی وهرنه که الکا اولدی
همه در پای دوستان افشاند جمیعنی دوستلرینک ایاغنه نثار ایلدی وانچه اندوخت
سفله طبع لئیم واول نسنه که سفله وطبع لئیم کسب وجمع ایلدی بعد مرک از برای دشمن ماند
اولندن صکره جمیعنی دشمنی ایچون قودی بو معنی وجه در بعد الموت جمیعسی دشمنی ایچون قالدی
آما اول اوده در قالدقده قوملق وقالملق لغت لرد کسلور دروقتی ذکر کلامنده دخی چوقدر دوستانک
بو بیتده اولان ماند نهاده معنیسنه اولان ماندنده کشتدر **بیت** بر نداز جهان باخود اصحاب رای
فرومایه ماند بحسرت بجای **ودیکر کفت** دیکر دا اول حکیم ایتدی با خردان
در هزل وسوسه وخنده هزل وتمسخر خردان وعوام ایله انبساط وتعلق اتمک آب روی
بزرکی ریختنست اولولوغک آب رویینی دوکمکدر وغبار ذلت وخواری انکیختن
وذلت وخوارلق غبارینی قوپرمقدر **قطعه** ای که بر سفله میدری جام
ای کسه که سفله نک اوزرنه جامه سنی پیرته سن داکه جفالر ایدرسن نام تو رسم نکو کینت برود
وفا ایده رم تا مک کو یکلم کیدر یعنی ظالم لقیله مشهور اولورسن مشوا فسوس
با خردان خرد بیله هزل وتمسخر ایدیجی اولمه ورنه فر بزرکیت برود بوضعیک اولولغک
فر ورونقی کیدر **ودیکر کفت** دیکر دا اول حکیم دیدی هر که شیوه منت پیش کرد
هر کیمکه منت زنلک شیوه سنی اوکنه طوته یعنی ضعیفلری رنجیده اتملکی کندوسنه عادت ایدن
در کلد کوب زبر دستان بمیرد قویلر وک ظلم وذلیم سی التنده اولور **قطعه**
دلا کوش کن از من این نکته را خوش ای دل بنده بو لطیف نکته یی استماع ایله که ماند سخی رکوشم

از نکتهٔ دانان کر اول نکته دانلردن بیم کوشنه قلمنده که هر کس شنید نیاید بابدی
شفقت سزلک تیغنک مقتولی اولور زد آد من لا یرحم لا یرحم حسبنه ضعفا
ترحمی اولمین کمسنه قوپانک مقتول دهقولردلور دیلکدر نمی ترسی ای
کورک ناقص خرد که روزی بلنکیت بر هم درد چون اسکندر کوش
خود را چونکه اسکندر کندو کوشنی ازان جوام حکمت بر یافت
اول حکمت جوامندن بر بولدی دانش را چون کوشن جوبش انک
دهانی کندو کوشنه کبی بر از جواهر کورد جوامدن بر ایلدی دنیان
از فوای آن حصار بیافت اول حصارک خرابلغندن عنانه چوردی
سیغ اول حصاری فواب ایلکدن فراغت ایلدی حکمت افریدون که
در زمین شفقت و تخم نصیحت نکشت افریدون که شفقت زمیننه
نصیحت تخمندن غیری زراعت ایلمدی بعز زندان حویش توقیع چیس
نوشت کندو فرزندلرینه توقیعی بویله یازدی توقیع نشان یادگی
که صفحات ایام صحیفهٔ اعمارست اعمارنجا که ایام صفحه لری عمرلر صحیفه
سیدر دران منویسید اندن یازمکوز جز آنکه کاهربن اعمالست واثار
اندن غیری که اعمال واثارک یکو کیدر قطعه صفحهٔ دهر بود دفتر هر
کس دهر صفحه سی جمیع کسنک عمری دفتریدر ابن چنین کفت و دعد
جواندینه کانت عاقل بویله دیدی چونکه بو خصوصه فکر حواله ایلدی
وقتم انکس که برین دفتر پاک از هم وف وقتم وسعادتلو اول کسه کی تو جمیع
وعدن پاک دفتر اوزره رقم جم کسید اتر خیر کذاشت خیر رقمی چکدی
وخیر اثرینی قودی بو هم وجه در وقتم وسعادتلو اول کسه که بو پاک
دفتر اوزره جمیع وعدن فراغت ایدوب خیر رقمنی چکدی وخیر اثرینی
قودی بیت هر انکس که آثار خیرش نماند نشاید پس از مرکش الحمد
خواند حکمت یکی از حکما کفته است حکمادن بیری ایتمشدر که کامل

دفتر در حکمت نوشتم که حکمند قرق کتاب یازدم و بان منتفع نکشتم و انک ایله منتفع
مستفید اولمدم چهل کلمه ازان اختیار کردم اول چهل دفتردن چهل کلمه اختیار
ایلدم ازان نیز بهر بدست نیامدم آنده دخی بر نصیب وفائده الکوردم
چهار کلمه ازان بر کزیدم اول چهل کلمه دن چهار کلمه انتخاب واختیار ایلدم
دران دیدم آنچه می طلبیدم اول چهار کلمه ده کوردم آنی که طلب ایلدم نفع وبهره ده
بو هم وجه در آنی که طلب ایلردم کلمهٔ نخستین انکه اول کلمه اولدر که زنان را چون
مردان محل اعتماد مکردان زنلری مردلر کبی اعتماد محلی ایلمه زیرا که زنه اکرچه ارسلانه
معتمدان اید زیرا که زنه اکرچه معتمدلر قبیله سندن کلمه یعنی ظاهرا اعتماد یرایسه دی ازان قبیل
نیست که معتمد بر اشاید زنه اول قبیلدن دکلدر که اعتماد لایق اوله زیرا زنان
ناقصات العقل والدین در قطعه عقل زن ناقص است و دینش نیز انک عقلی ودینی
دخی ناقص در هرکزش کامل اعتقاد مکن هرکز آنی کامل اعتقاد ایلمه بو هم وجه در
هرکز اکا کامل دیو اعتقاد ایلمه لسان فارسیده تذکیر وتأنیث برابردر کلمات عربیه ده
بر کلمه ده که ترکیب لرینه خلط ایلیه لر آنده دخی تذکیر وتأنیث اعتبار ایلمزلر کامله دیدوکم
سبب بودر یعنی بو قاعده دن بیجز اولدو عندهٔ فصحای عجم دخل ایلرلر
ونعض کلمه نک آخرینه تا الحاق ایلرلر که تأنیث ایچون دکلدر عزت وعرصه وظرافت وعشقه
وعجوادکبی کسهد دست از وی اعتبار مکیر اکر اول زن فسق وفجوره باد ما یهنده بدو نامعقول
ایله اعتقاد طریقم وم شنیع عدابتم ور نکو بر وی اعتماد مکن اکر اول زنه زهد وصلاح
ییهنده نکو ومعقول ایسه انک اوزره اعتماد ایلمه زیرا زنه شی قلیل ایله اوکلی ترکنده
تغیر وانقلاب پذیر اولور کلمهٔ دوم انکه ایکنجی کلمه اولدر که بمال
مغرور مشو مال ایله مغرور اولمه اکرچه بسیار بود اکرچه بسیار اوله زیرا که عاقبت یا مال
حوادث دهرکاه وجوادث شد زیرا که مال عاقبت حوادث روزکارک پایمالی اوله
کرکدر رباعیه مغرور مشو بمال چون بحر ان بحر کبی مال ایله مغرور اولمه
زیرا که بو زمال جوابر کذرا زیرا مال مرده کذر ایدیجی سحاب کبی دراندکذر اکرچه دکمر باردر

کوزبایدی سحاب اگرچه کوهر باغدون خاطر نهد خردمندان بران غافل که انک وزن خاطر

قوم واعتقاد ایلر **کلمهٔ سوم انکه** اوچنجی اولدرکه اسرار

نهان داشتن خود را کند وکلک نهاده دستور طوتلمسی لازم الا ان سرار دوستکه بیچ

دوست در میانه منه هیچ بر دوستا بله فاش ایله ازانجهت که اول سیدنکه دوستکه

بسیار باشد که در دوستی خلاف افتد زیرا چوق اولور که دوستلقده خلل ونقصان دوشر

دیدوستیمی بدل گردد ودوستلق دشمنلکه مبدل اولور اول دقت پشمان اولورسن

قطعه ای بسو سری کش از دشمن نهفتی لازمست ای بسو شول هرکه آنی دشمنده

سنز ایمک لازمدر به که از افشای آن با دوستان دم کم زنی یک که انک افشاسنده دوستلرکه

سوز سویلمه سن دیده ام بسیار گز سیه گرش نهاز چوق کورمشم که گزش نهانک سیر

دور زند دوستان دشمن شوند ودوستلر دشمن اولور ودوستلقلر دشمنلک

اولور **کلمهٔ چهارم انکه** دردنجی کلمه اولدرکه جز علمی را که فرا نکیر

شول علمدن غیری تحصیل ایتمه سن که بترک آنک ترک ممنوع ایدی که انک ترکیله کنهکار اولورسن

وآدعبادته متعلق اولان علمدر تفسیر وحدیث وفقه کبی **بیت** علم دین فقه است وتفسیر وحدیث

هرکه خواند غیرازین گردد خبیث ازفضول بگیر ترلازم اولیان علمده قرار واعراض ایله

وانچه ضروریست دروی آویز وآول علم که ضروری ولازم درانکه تعلق وسعی ایله **قطعه**

علمی که ناگزیر تو باشد بدان گرای شول علم که سکالابد ولازم الا اکه میل وسعی ایله

دانرا که زان گزیر بود جست وجو مکن واول علمی که اندن سکا گزیر دیتر یعنی لازم دکل

طلب ایله ناگزیر لابد ولازم معناسنه در گزیر وبد وعدم لزوم معناسنه در دانندم که

حاصل تو شود علم ناگزیر واول دم که ناگزیر ولازم اولان علم سنک حاصلک اوله

عمرا زعمل بوجه نه آرزو ملی اول علم موجبنجه عمل دن غیری آرزو دایله وآداول علم مقتضاسنجه

عمل ایله دیکلدر **حکمت** ابن مقفع گوید ابن مقفع که علمادن بریسیدر ابن مقفع فاک

کسریله درا گرچه مشهور فانک فتحیله در حواص اهالی منشانند بو بیله سطوردر

حکمای کتبخانهٔ هندرا هند حکمانک کتب خانه سنی برصدشتر بارکرده نید یوز شتر یو کلدر بردر

ملک ازنیان

ملک ازنیان استدعا کرد در اختصار کردن هند پادشاهی اول کتب خانه نک اختصار

ایلمکی انزدن طلب ایلدی بدان شتربار آورده اند دیو کتاب اند دیلمز دیگر باره استدعا کرد

تکرار انک اختصارینی طلب ایلدی بر چهار کلمه قرار دادند غیری رفع ایده وب درت کلمه

اوزره قرار ویردیلر **کلمهٔ اول** در دلالت پادشاهان بعدالت

اول کلمه پادشاهلری عدالته دلالت ایلمک بیانینده در زیرا پادشاهلر اهم والزم اولان

عدالتدر **مثنوی** چو گردد شاه عالم عدل پیشه شاه عالم چونکه عادل اوله

شود آسایش که همیشه خلق عالمک کانجی اولان حضور وآسایشی انک عدلیسی ایله

دایم اولور چو نالد بی دلی از سینه ریشی چونکه بر بی دل برسینه ریشدن ناله ایدر

بود یکسر زنیش ظلم کیشی بو حالت پادشاهک ظالم لقی نیشندن براوج اولور زیره دلدن

مراد بوند دردمنددر سینه ریشدن مراد ظالم در زبده کلام بودرکه بر دردمند

برظالمدن ظلم ایرشمکله پادشاهک ظالم لغندن بر نشان واثر پیدا اولور یکسر دستر

اوچ معناسنه در چونکه بر بی دل سینه سنک مجروح لغندن ناله ایده بو وجه اوزره سینه ریشیدن

یا مصدریه اولور وسینه ریشدن مراد ظالم اولمز کیش دین ومذهب وجر اوبرکش

معناسنه دره خلاصی را زدم هیچ بر هیچ بو هیچ بر هیچ دهردن خلاص لق اچه بودم

وده درخلاص لغه شاهان عدل می باید دگر هیچ شاهلردن عدل گرکدر اندن

غیری هیچ نسنه گرکمز بیچ بر بیچ قبیل الاضداد دندر که کاهی مدح مقامنده

زیاده خوب ومرغوب ومقبول معناسنه استعمال اولنور که دوستانک بو بیتنده واقع

اولمشدر **بیت** بدو گفت کای دلبر پیچ بر پیچ زنیغام آوردی گفتا هیچ

وکاهی ذم مقامنده زیاده دنی وسفله ونامعقول معناسنه استعمال اولنورکه

دوستانک بو بیتنده واقع اولمشدر **بیت** ندیدم چنین پیچ بر پیچ کس

ملکی هیچ رحمت برین هیچ کس بر لفظی اولسوه گرک اولسوه برابر در **کلمهٔ دوم**

ایکنجی کلمه در وصیت رعیت بنیکو کاری وفرمان برداری رعیته وصیت بیانیندر در

نکوکارلغه وفرمان بردارلغه یعنی رعایایه لازم درکه ایوعمل اوزره اولوب امر اطاعت

ایدی اولار تاکه پادشاهلر که ظلمی اندردن دور اوله لر آسوده اولالر نیکو کار اولاللو
فرمان بردار اولر اطاعت ایدرلر اخزرند اولان یار معمدر نه دره **بیت**
تخم ظلم شاه نافرمانی مردم بود • شاهک ظلم تخمی خلقک فرمان سزلغیدر
جو جو کاری حاصل آن کشته کی کندم بود • چونکه جو زراعت ایلیه سن اول زراعت
اولنمشک حاصلی قچن کندم اولور مراد خلقک خدانک امرنه اطاعتسزلکلری پادشاهلرینک
ظلمندن خلاص بولمازلر دیکر **کلمهٔ سیم** اوچنجی کلمه در محافظت صحت ابدان
بدنلرک صحتی محافظه سی بیاننده در العلم علمان علم الابدان وعلم الادیان تا گرسنه
نشوی دست بطعام نبری • مادامکه آچ اولمیه سن طعام اله التمه و چون بخوری
و چون طعام یه سن پیشتر از آنکه سیر شوی • اندن اول که طویه سن دست از طعام
بدار طعامدن الوکی طویه سن یعنی سیر اولمازدن اول طعامدن فراغت ایلیه سن
رباعیه آن به که ز اسباب مرض پرهیزی • اول یک که اسباب مرضدن پرهیز ایده سن
وز ننگ طبیبان دغل بگریزی • و حیله بازو نامعقول طبیبلرک ننگ و عارندن
قاچه سن و اصلا انلره محتاج اولمیه سن نا گشته تهی معده نخوان ننشینی • اسباب مرضدن
پرهیز علاج بودر که معده و شکم خالی اولماینجه طعام اوتورمیه سن
زان پیش که معده پرکنی برخیزی • اندن اول که معده و شکمی پر ایده سن
یعنی پر اتمزدن اول طعامدن قالقه سن **بیت** معده چو پر گشت و شکم در دهان
سود ندارد همه اسباب رات • **کلمهٔ چهارم** در نصیحت زنان دردنجی کلمه
زنلره نصیحت ایلمک بیاننده در که چشم از روی بیگانگان دور دارند که زنلر یگانلرک
یوزندن چشملرینی دور طوته لر و روی از چشم نامحرمان مستور و نامحرملرک
چشمندن یوزلرینی مستور طوته لر مراد نامحرملر نظراینلر دن انلره یوز
کوسترمیه لر دیکر **بیت** ز نامحرمان چشم زن کور باد • چو بیرون شد از خانه در کور باد
قطعه زن آن بود بهر کس که بیست محرم او • زن اولدر که هر کسه که انک محرمی کلدر
اگر که مردم چشمست روی ننماید • اگرچه مردم چشمیدر یوزینی کوسترمیه

هروی

بروی هرکه نه جفت و نیست اگرچه جفتی هرکیمکه انک جفتی و زوجی دکلدر اگرچه مستند
بود چو ماه فلک قاشی چشم نکشاید • ماه فلک کبی طاق و بی نظیر اوله انکه یوزنه چشمنی اچمیه
والتفات اتمیه برکو یک معناسی بو مصراعه قید اولندی **حکمت** چهار کلمه است
درت کلمه در که چهار پادشاه پرداخته اند که درت پادشاه انی بیدا و تکلم ایلمشلردر
که گویا یک تیر است که از چهار کمان انداخته اند که اول چهار کلمه گویا بر تیردر که درت
یایدن اتمشلردر زیرا حقیقت درد دی بردر • اول شاه کسری لفظ است اول
نوشیروان اینمش کسری بکاف فتح و کسیر ایله لفظ عربیه در که عجم پادشاهلرینک لقبی در
و پادشاه معناسنه اولان خسرو ک معربیدر علم خاص اولان خسروک معربی دکلدر
جمعی اکاسره در کسریدن مراد بونده نوشیروان در که عجمله کاف کسریله اوقورلر
هرگیز پشیمان نشدم از آنچه نگفته ام • هرگیز پشیمان اولمامشم اول سوزدن که انی سویلمشم
و بس گفته که از پشیمانی بوان در خاک و خون خفته • و چوق سوز سویلمشم که انک ندامتندن
خاک و خون ده یاتمشم مراد حدندن بیرون رنج و الم کورمشم و زیاده مضطرب اولمشم
دیکر **قطعه** خاموش نشین که هیچ نشستن بخاموشی • خاموش اوتور زیرا خاموش لقله
جمع و آسوده خاطر اوتورمق بهتر ز گفتنی که پریشانی آورد • بیکر کدر شول سوزدن که پریشانلق
و پشیمانلق کتوره از سر سخن بهتر پشیمان نشد کسی مستور و مخفی اولان سردن دکمسنه پشیمان اولمدی
پس فاش گشته سر که پشیمانی آورد • چوق فاش اولمش سر که سر صاحبنه پشیمانلق کتوردر
سرنی فاش ایلدوکنده اوسری سر بگه مستور معناسنه درته که حافظ که بو بیتنده ایله در
حافظ ترسم که اشک در غم ما پرده در شود • وین راز سر بمهر بعالم سمر شود
شاه قیصر فرموده اند شاه قیصر بویورمشدر که قدرت من بر نگفته
که سویلنمامش سوز اوزرنه قدرتم بیش از آنست که بر گفته آمده زیاده درکه سویلنمش
سوز اوزرنه در یعنی اینچه نگفته ام یعنی اول سوزی که سویلمشم بتوانم گفت سویلمکه قادر
اولورم و آنچه گفته ام نتوانم نهفت و اول سوزی که سویلمشم انی صقلمغه قادر
اولمازم **قطعه** هرچه افشای آن بود دشوار • هر نکه انک افشاسی مشکل و ضرر اولا

باحریفان مگو با عاقلی • مصاحبلرکه آنی قوری واسان لغلردیم • کانچه داری نهفته بتوان گفت •
زیرا اولنسنه کیکه مستور طوترسن سویلمک ممکن در • وآنچه گفتی نهفت نتوانی •
واولنسنه کیکه سویلدک ستر ونهان اتمکه قادر اولمزسن **بیت** سخن تانگفتی بر و دست هست
چو گفته شود یابد او بر تو دست • **خاقان چین** درین معنی چنین سخن رانده است •
خاقان چین بو معنیده شویله سوز کلام ایتمش یعنی سویلمش در که بسیار بتر که چو فاد لور •
که برنبانی زکفتن سخت تر بود • که سویلمک بر پشانلغی سخت رک ومشکل رک اولور •
از پشیمانی بو گفتن • ستر ایتمک پشیمانلغندن • **قطعه** هر سر سربمهر که در خاطر افتد •
هر مستور سر که سنک خاطرکه دوشه • سرعت مکن بلوح بیانش نگاشتن • آنی بیان لوحنه نقش
اتمکه یعنی بیان وعیان اتمکه سرعت واستعجال اتمه • ترسم شود غرامت اظهار آن ترا • قورقرم آنک
اظهارینک غرامت واظهاری سکا • مشکلتر از ندامت پوشیده داشتن • مستور طوتمق
نداستندن مشکلرک دزیاده رک اولور • شود دکن معناسی مصراع ثانیه قید اولندی • غرامت زیان
ملک هند اول درت پادشاهک دردنجیسی هند پادشاهی در که بدین نکته زبان
کشاده است • که بو نکته ایله زبانینی آچمش و تکلم ایلمش در • که هر حرف که از زبان من جسته است •
که هر کلمه که بنم زبانمدن صچرامش و ظاهر اولمشدر • دست تصرف مرا از خود بسته کند • سنده
بنم تصرفم الینی بغلمشدر • زیرا اخفا اتمکه قادر اولمزم • و هرچه نگویم مالک اویم • و هر سنیکه
سویلمیم آنک مالکییم • بو مع وجه درکه اکا مالکم • اگر خواهم بگویم اگر استرسم سویلرم
واگر خواهم نگویم • واگر استرسم سویلمزم • **قطعه** بخرد سرا زدار فاش و تباه •
فاش و تباه را زده اوتری • مثلی نیک بر زبان رفتست • بر خردمندک زبانی اوزره
بر خوب مثل واقع اولمشدر • یعنی بر زیبا مثل دیمشدر • که مراد بو بیت ثانیدر که یچو تیر ست
ماهی در قبضه • که بو قبضه ده ایکن بر تیر کبی در • این دن واز راز نهان در • وآن چو تیر ست
کز کمان رفتست • وا و شول تیر کبی در که کمان دن کتمشدر • آن ده مراد راز فاش در •
حکمت ملک هند هند پادشاهی کلیمه و بغداد • بغداد خلیفه سنه بجیها
فرستاد • گفته لر کوندردی • دمه • طبیبی فیلسوف ماهرت در طب و حکمت موصوف •

وطب وحکمت

وطب وحکمت • مهارت وحذاقتله موصوف • بر فیلسوف طبیب بله ایسال ایلدی •
فیلسوف محب الحکمه معناسنه در که اصلی فیلا سوف در فیلا محب سوف حکمت
معناسنه در الف حذف اولنوب فیلسوف اولدی که عالم و عاقل معناسنه استعمال اولنندی •
پیش خلیفه بر پای خاست • اول طبیب خلیفه اوکنده آیاغ اوزره قالقدی • و گفت سه چیز
آورده ام • وایتدی اوچ نسنه کتورمشم • که جز ملوک را نشاید • که ملوکدن غیریه کرکمز •
وغیر سلاطین را نشاید • وسلاطیندن غیریه لایق اولمز • خلیفه گفت تا کدام است خلیفه
ایتدی آنلر قنقیلردر • گفت طبیب ایتدی • اول خضابی که موی سفید را سیاه گرداند • اول
بر خضابدر که بیاض مویی سیاه ایلر • خضاب بو وجهیله که هرگز متغیر نگردد • بر وجهیله که اول
موی هرگز متغیر اولمز • دوم معجونی که هرچند طعام خورده باشد • ایکنجی بر معجوندر که هرنه قدر
طعام یمش وله • بو مع وجه درکه مرتبه قدر طعام یمش وله • معده دگران بنده نگذارد • معده یه
ثقیل اولمغه قومز • و هضم را قوی باشد • و هضمه قوت ویریجی اولور • سیم ترکیبی که پشت را
قوی گرداند • اوچنجی بر ترکیب در که پشتی قوی ایلر پشت آرقه معناسنه در • در رغبت مباشرت
آورد • وجماعه میل کتورر • و در تکرار آن نه ضعف بصر خیزد و نه نقصان قوت • و اول جماعک
تکرارندن نه بصره ضعف و نه قوته نقصان حاصل اولور • خلیفه لحظه تامل کرد و گفت •
خلیفه بر لحظه تامل ایلدی • وایتدی • من ترا از ین دانا تر می دانستم • بن سنی بونده دانا رک ظن طوتدم •
وزیرکتر از ین می پنداشتم • و بونده زیرکرک صاندم • اول آن خضاب که گفتی • اول اولکی خضاب
که دیدک • سرمایه غرور و پیرایه کذب و زور است • غرور سرمایه سی وکذب و زور زینتی در •
و سیاهی ز موی ظلمت • و حالا که مویک سیاهلغی ظلمت در • وسفیدی آن نور • وآنک بیاضلغی نوردر •
زهی نادان کسی که • زهی نادان شول کمسه که • زان کوشد که نور را بظلمت بپوشد • انکه سعی ایده که نوری
ظلمت ایله اورته • زهی قبیل الاضداد دن در • گاهی تحسین • وگاهی ذم ایچون در • بونده ثانی مراد در
قطعه ابلهی کو میکند موی سفید چون سیاه • بر ابله که اوکند دنک بیاض مویینی سیاه ایده •
موی دن مراد بونده صقل در • از پی پیری جوانی را همی دارد امید • پیر ایکن جوانلغی امید
طوتر اولغد می ل در • پیش دانایان که در بند شکار دولتند • دانا که انلر دولت شکارینه قیدیله درلر •

کی بو زاغ سیه داردی باز سفید سیه زاغ باز سفید دنی و اعتباری قچن اولور
زیرا موی سیاه زاغ سیاه و موی سفید باز سفید مشابه سند در و اما ترقیع باز سفید آق طغاندر
وانا مجده که ذکر کردی دنلک شول معجونکه ذکر ایلدک من ازان قبیل نیستم بن اول زمره دن
دکلم که طعام بسیار خورم که چوق طعام ییم بو هم دهر که طعام چوق ییم بو معنی ادن
طعام مضاف دلمز و بان لذت گیرم و کثرت طعام ایله لذت طوتم چه ازان ناخوشتر آمده
قبیح رک نه در که هر لحظه جایی باید رفت که هر لحظه بر یره کتمک کرک که درد دیده نی را
باید دید که آمد کورلسی معقول اولیانی کورمک کرک و ناشنیدنی را باید شنید و استماعی
معقول اولیانی استماع اتمک کرک و نابوییدنی را باید بویید و استشمامی معقول اولیانی استشمام
اتمک کرک جایی دن مراد خلادر که اند کشف عورت و بار قباحت و بوی نجاست لازم کلور حال
خود اختیاریله بونلری اختیار ایدر حکما گفته اند حکما ایتمشلردر گرسنگی بیمار بست در مزاج
اجلی مزاجده خسته لق و مرضدر که شراب و طعام اوراماده علاج هم شراب طعام اتمک علاجی
نارسیده شراب دن مراد بوندر ایچلمه نه در نادان کسی که خود را باختیار بیمار سازد
نادان شول کمسه که اختیاریله کندویه مریض ایدر تا باضطرار تیمار کند تا اضطرار ایله علاج ایدر
کلوا واشربوا ولا تسرفوا قطعه می کند کسب اشتها خواجه خواجه کسب اشتها ایدر تا بان چه درمانج کند
تا اکل مزاجه دهضه یعنی مزاجه ضرر ایده دهضه کدک که مراد ضرردر واکثران دهضه را پخته و خام
واند تفکر اول دهضه یه پخته و خام دن مهر چه یابد بان علاج کند مهر که بولورسه انکله علاج ایدر
حاصل معنی اختیاریله کندوسنی بیمار ایدر اشتها کتورمک سببی ایله مکر اضطراری اکل و شرب ایله علاجه مبادرت
ایدر دیمکدر واما آن ترکیب که فرمودی واما اول ترکیبی که بیوردک ادوه معجون لردکلدر
اول بسیدن که مباشرت با زنان شب ایست زخمون زنلر مباشرت و جماع جنونده برود دافدر
وازقاعده جهر بیرونی دعقل قاعده سندن بیرون دور زیرا ادویست که خلیفه روی زمین بعید بدبیجی
که روی زمینک خلیفه سنی پیش دختری بد دزانو درآید اکی زانو سینه بر دختر کک اذکم کلا
وازرا شهوات بد ملق دجا بوسی نماید و شهوت طریقنده یعنی شهوت سبیلنده اکم تملق و جابولسی
کوسترر قطعه ای زده لاف خرد چند بشهوت کیری ای عقل لافنی اورمش کیشی نیجه بر شهوت میل دن

گیسوی شاهد و زنجیر جنون جنبانی شاهدک گیسوسنی طوترسن و جنون زنجیرنی
تحریک ایلرسن شاهدده مراد بوند زن در فارسیده تذکیر و تانیث اعتباری
یوقدر مراد الجنون فنون حسینه حدده بیرونی زن دوستلق و شهوت پرستلک
جنونده بر شعبه اید و که اشعار در چون باشد ازین بیش زنگی بونده زیاده
نه جنون اولور که بر زنجو کزاو کند بنشینی سر زانو و کونه جنبانی دیر آدجی ایله اوتورسن
و کونکی تحریک ایدرسن بیت از اندازه بیرون مرو پیش زن نه دیوانه تیغ بر خود مزن
حکایت در مجلس کسری کس از حکما جمع آمدند بو ترو انک او کنده
حکماده اوچ کشی جمع اولدیلر یعنی حاضر اولدیلر فیلسوف روم و حکیم هند و بزرجمهر
رومک فیلسوفی و هندک حکیمی و بزرجمهر سخن بایجا رسانیدند سوزی بو رایه
ایرشدردیلر که سخت ترین چیزها چیست که نسنه لرک مشکلراکی ندر رومی گفت
رومی ایتدی که مراد فیلسوف رومدر پیری و سستی با ناداری تنک دستی پیرلک و ضعیفلک در
فقیرلق و قدرت سزلق ایله هندی گفت هندی حکیمی ایتدی تن بیمار با اندوه بسیار
چوق غصه ایله خسته اولان کشی در بزرجمهر گفت بزرجمهر ایتدی نزدیکی اجل با دوری
از حسن عمل حسن عملدن ایراق لغله اجلک یقین لغیدر مراد اجلی قریب اولوب حسن عملی اولمیه
دیمکدر هم بقول بزرجمهر رضا دادند جمیعی بزرجمهرک قولنه رضا ویردیلر واز قول خویش
باز آمدند و کندولرک قوللرندن رجوع و فراغت ایتدیلر قطعه
پیش کسری ز خردمند حکیمان میرفت کسرینک حضورنده خردمند حکیملردن کلام و صحبت
واقع اولدی سخن از سخت ترین چیز درین لجه غم بو غم لجه سنده مشکلرک نسنه دن
لجه غمدن مراد دنیادر آن یکی گفت بیماری واندوه دراز اول بری ایتدی خسته لق
و دراز و بسیار غم در وان دکر گفت که ناداری و پیریست بهم واول بیری ایتدی که فقیرلق
و پیرلک در معا سیمین گفت که قرب اجل و سوء عمل اوچنجیسی ایتدی قرب اجل و سوء عملدر
عاقبت کشت بترجیح سیم حکم حکم عاقبت حاکمک حکمی اوچنجینک ترجیحه اولدی
مراد بزرجمهرک قولی مقبول اولدی دیمکدر حکم عدم و ذنه اوزره حاکم معناسنه در

حکمت حکیمی را گفتند بر حکیم ایدیلر که آدمی نه قدر یمک یمک گرک دیو. که آدمی یمکه نیچون عجله ایلر. گفت تا بیندی توانگر هر گاه که گرسنه باشد غنی هر گاه که
گرسنه اوله ودرویش هر گاه که یابد ودرویش هر گاه که بوله **قطعه**
بچو رپیدان که نهد خانه عمر اول قدریکه عمر خانه‌سنی که بیشی وکمی ودرجرابه
کثرت وقلت سببیندن خراب لق یوزقومیه تنهد که معناسی مصراع ثانیه قید
اولندی مراد اول قدر وافر یم که انک سببیله مریض ولوب هلاک اولاسن
واول قدر یم که آجلقدن هلاک اولاسن اگر دارند هر گه که یلیمجه‌ای
اگر غنی وقادر ایسک هر گاه که استرسن یه وگر نادار هر گاهی که بولنه
واگر فقیر وقدرتسز ایسک هر وقتی که بولورسن **حکمت** حکیمی بایسرخود گفت
بر حکیم کندو اوغلنه ایدی باید که بامداد از خانه بیرون نیایی گرک که
صباح خانه‌دن طشره چیقمیه‌سن تا نخست لب بطعام نگشایی مادامکه اول لبکی
طعامه آچمیه‌سن بو مصرعده مادامکه اول لبکی طعام ایله آچمیه‌سن یعنی طعامه اول
آندن صکره وارکت زیرا که پیری زیرا که طوقلق تخم حلم وبردبارست حلم
وبردبارلغک تخمیدر بردبار حلیم بردباری حلم معناسنه‌در وگرسنگی مایه جنگ
سفری وسیکسارید واجلق قلت عقلک وخفتک سببیدر **قطعه**
خوی خود را از دوزه تیز مکن صوم دن کندو خوی‌کی تیز ومدایله کز هم حلم وبردبار
زیرا جمیعسنده حلم وبردبارلق یکدر چونه شود دوزه هم آزار
چونکه صوم آزار وحدت سببی دله دوزه خوار زروزه داری
صائملقده صائم اولماق یکدر دوزه صوم دوزه دار صائم دوزه خوار
صوم یمیجی یعنی صائم اولمایه‌نکه پس چون گرسنه باشی یعنی چونکه آج اولاسن
مرا تنی ونان که بیعنی طشره هر آشی ونانکه کوررسن از طبیعت تو شهوت آخیزد
سنک طبیعتکدن اکه میل وآرزو قالقر وبا آشنایان که نشینی واشنالر ایله طعامه
اوتورورسن طامعه تو درایشان آویزد سنک قوت طامعک انلره تعلق ایدر

پس اول طعمدن

پس اول طعمدن انلرک حضورندن سکا خجالت لازم گلور **قطعه** هرچه یابی بجا نه از تروخشک
تروخشکدن خانه‌ده هر نه بولورسک به گران ماحضر بخوری تیک که آندن طویمیه‌سن
تا طعام سان هوس نکنی تا که انلرک طعامنه هوس ایتمیه‌سن وز عطای خسان طمع نبوری
واداینک اصناندن طمع قطع ایده‌سن **حکمت** چون میزبان بر کنار خوان نشیند
چونکه میزبان سفره کنارینه اوتوره وخود را درمیان بیند وکندوسنی اورتاده گوره
مراد نان ونعمت دیو با امتنان ایده دیگکدر طعام احکر خود خوری به از نان دیو الحکیم
کندو جگرکدن طعام یمیه‌سن یگدر که انک نانندن یمیه‌سن خود شربت از خون خود اشامی به که از خوان دو
وکندو دقانکدن شربت ایچمه‌سن یگدر که انک سفره‌سندن ایچمه‌سن بو مصرعده درطعام یکنده جگر کرده
یمه‌سن دشربتی کندو دقانکدن ایچمه‌سن مراد بو در که کشی کندو جگرندن طعام یمک یگدر انک نانینی یمکدن
وکندو قانندن شربت ایچمک یگدر انک شربتنی ایچمکدن **قطعه** هر که گوید خوان دنان من بکش
هر کیمکه نیم خوانم ونانم یه دیو امتنان ایده پای خویش از خوان ودست از نان او کندو ایاغنی
انک سفره‌سندن ودستکی انک نانندن چک فراغت ایله بکش لفظنک معناسی مصراع
ثانیه قید اولندی ترجمه گوبستان خود خوری که کندو بوستانکدن یرسن خوش‌ترست
از بر میزبان او اوانک بیریاندن وردشندن خوشترکدر زیرا بلا منت دربیت خراست بود نان کش چشید
که چونه سفره ابرو بهم درکشید **حکمت** پنج چیز هر کس که داد ند هر کسه که بخشنه
ویردیلر زمام زندگانی خوش در دستش نهاد ند لطیف دلکگش زمام انک الندن
قودیلر مراد بودر که شول کسه که انی بوبخشنه اوله اولکسه ذوق وصفاده‌در
اول صحت بدن اول صحت بدن **دوم ایمنی** ایکنجی امین لکدر که مکمده خوف اولمیه
سیم سعت رزق اوچنجی رزقک وسعتی‌در که تمام قدرته مالک اوله **چهارم**
رفیق شفیق دردنجی شفیق ومهربانه رفیق‌در **پنجم فراغت**
بشنجی فراغت وحضور قلب‌در وهر کس که ازین چیزها محروم کرده اند هر کمسه که
بولنلردن محروم ایتشلردر در زندگانیه خوش بروی وی برا وزده اند لطیف درنک
وحضور بابنی انک یوزینه سدایتشلردر که ابدیا آسوده لک یوزنی گورمز **قطعه**

بنج بیر سد اصحاب زندکانی خوش و لطیف در کشک اسبابی بشه ایرشور . باتفاق حکیمان شهر آوانی
عامک مشهوری اولان حکایتک اتفاقیدر فراغ و ایمنی و صحت و کفاف معاش . فراغ و ایمن و صحت
و عیشه کفایت ایدر قدرت . رفیق نیک سیرت اندام نکو اخلاق نیک سیرت رفیق نکو اخلاق صاحب
که آدلشه نه آ بونلر در بو هم وجه در سیرتلری خوب رفیق اخلاقی لطیف صاحب رفیق دیمی
برطوتش حکمت هر نعمتی که بزرگ زوال پذیرد مر بر نعمت که موتله زوال قبول ایدر خردمند آنرا
در حساب نعمت نگیرد . عاقل آنی نعمت صانمز . طول عمر اگرچه عمر دراز بوده اگرچه عمر طویل اوله چون مرگ
روی کرد . چونکه موت یوز گوستردی از آن درازی چه سود . اول درازلقدن نه فائده
نوح هزار سال در جهان بسر برد . است نوح پیغامبر علیه السلام بیک ییل جهانده باشه ایلتمشدر
امروز پنج هزار سالست . بکون بش بیک ییلدر که مرده . که اولمشدر قدر نعمتی بود که جاودان باشد
شول نعمتک قدر و اعتباری اولور که باقی اوله . اولورز آفت زوال برکرانه . و زوال آفتندن کنار اوله
قطعه بنزد مرد دانا نعمت آنست دانا ورد کی قتنده نعمت اولدر . کز و جانت بود جاوید سپرده
که سنک جانک اندن ابدی مسرور و مستفید اوله . نه سیم و زر که چون کورت شود جای
نعمت سیم و زر دکلدر زیرا که سنک یرک قبر اوله بکا ندی سنکت بر سیم و زر قبرک باشی اوزره
اولان سنک کبی سندن بیرون و جدا قلور . بلکه نعمت دولتا عالی ایصالی در که هرکز سنده ترک
اولمیه . بایدی نعمت سعادته سبب اولور **بیت** دولت آنست که بی خون دل آید بکنار
ورنه با سعی و عمل باغ جنان این همه نیست **حکمت** بزرجمهر را پرسیدند بزرجمهر سؤال ایدیلر
که کدام پادشاه پاکیزه تر که قنغی پادشاه عادل رک و پاکیزه رکدر گفت آنکه پاکیزه کاران ازوی
بترسند . ایتدی اول پادشاه که پاکیزه لر و صالحلر آندن ایمن و آسوده اولالر و گناهکاران ازوی بترسند
و گناهکارلر و بدکارلر آندن خوف و حذر ایدرلر پادشاه . دور زمان . سلطان مراد خان کبی **بیت**
شاه آن باشد که روشن خاطر و بحر دل بود شاه اولدر که روشن خاطر و عاقل اوله . نیکوان را حال از و نیکو
بدان را بد بوده . ایولرک حالی آندن ایو یرامزلرک حالی اندن یرامز اوله . جمیع عقلو عهد رسوم عدله تمام
اجرا ایتک سببی ایله **حکمت** حجاج را گفتند حجاجه ایتدیلر که از خدای تعالی بترس که خدای تعالی یه
خوف ایله و مسلمانان ظلم مکن و مسلمانلره ظلم ایلمه حجاج بر آمد منبر اوزره چقدی . و دیانت فصیح بوده

و حجاج زبان فصیح ایدی

و حجاج زبان و فصیح ایدی گفت خدای عز و جل مرا بر شما مسلط کرده است ایتدی
خدای تعالی عز و جل بنی سزک اوزریکزه مسلط و حواله ایلمشدر که اگر من بمیرم که اگر من اولم
شما بعد از من از ظلم نخواهید رست سز بندن صکره ظلمدن خلاص بولیمیسز با این فعل که
شما راست . بو فعل سببیله که سزک ایچون در بو هم وجه در سزکدر . یعنی بو قبیح فعلکز سببیله
و خدای تعالی را جز من بندگان هستند و خدای تعالی نک بندن غیری بندلری وار در
اگر چنانکه من بمیرم اگر آنجلیین که بن اولم یکی بدتر از من بر شما بگمارد بندن یرامزرک ظالم رک
بر بندن سزکا اوزره دکلی حواله ایلر **قطعه** خواهی که شاه بعدل کند عدل پیشه باش
استرمیسک که شاه عدل ایده . سن دخی عدل پیشه اول ادام . امتثال و نواهیدن اجتناب ایله
در کارزار که معرکه گیر و دار است کند وا اشکر . که سنک گیر و دار تک معرکه سیدر معرکه
اسم مکاندر که جنک و قتال اولان موضع در اگرچه اصل جمعیت برنده دیرلر گیر و دار جنک معناسنه
استعمال اولنور طوت طوت معناسنه علیجه . بو بسطور درلکن اورد و طوت معناسنه استعمال اولنور
و غوغا معناسنه دخی واقع اولمشدر بوستانک بو بیتنده **بیت** نهیبی از آن گیر و دار آمدش
که بری بوقت اجتنا را آمدش . بعض طنطنه و طمطراق و سلطنت معناسنه استعمال اولنور
نته که گلستانک بو بیتنده واقع اولمشدر **بیت** این همه هیچست چون می بگذرد تخت و بخت و امر و نهی
انما وجه اول محکم ملایم در شما آینه است هر چه بینی اندر وست شاه . آینه در شاهده نه مرئیه
کوررسن بیرتو فکندر . قاعده در کاذو یاردست سنک احوالک قاعده سی انده بیز تو بر افکنش
و منعکس اولمشدر اندر . ونک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی بو هم وجه در شاه . آینه در اندن مرئیه
کوردیکک احوالک قاعده سیدر که منعکس اولمشدر **حکمت** پادشاهی از حکیمی نصیحت طلب کرد
بر پادشاه بر حکیمدن نصیحت طلب ایلدی حکیم گفت از تو مسئله بپرسم حکیم پادشاهه ایتدی سنده
بر مسئله سؤال ایلرم بی نفاق جواب گوی اگر راست و نفاق سز جواب دی زر را دوست تر داری یا خصم را
یا خصمی . آلتونی دوست رک و مقبول رک طوترسن یا خصمی گفت زر را پادشاه ایتدی زری
مقبول رک طوترم گفت چیست که آنرا که دوستر داری حکیم پادشاهه ایتدی نیچه در که آنی که یعنی زری
که دوستر که طوترسن ایچی برهی بوند یعنی دنیاده قو رسون و آخرته کیدرسن و آنی که دوست تر داری یعنی خصم را

وآنی یعنی خصمی که دست طوتمزسن باخود دبری گیندک ایله آخرته ایله درستی زیرا قیامتده
حضور حقده فقرا برابر اولور یادنت بگو بیت گفت پادشاه اغلری دیدی نیکو بیدی
دادی بر اوبند دیردک که هم بند ها درین درجست که جمیع بندلر بو بندده درج
و موجوددر • **قطعه** هزار گونه خصومت کنی بجان جهان جهانده خلق ایله بیک درلو
خصومت ایدرسن زبس که در هوس سیم وآرزوی زری • زیاده که سیم هوسندن و زر
آرزوسندن سن ترا ست دست زر وسیم وخصم صاحب آن زر وسیم سنک دستک و عقوبتکدر
وآنک صاحبی خصمکدر عقوبتکدر که گیری ز کفش نزا بظلم وحیله گری زیرا خصمک الندن آنی
ظلم وحیله گرلک ایله اخذ ایدرسن نه مقتضای خرد باشد و هیچ عقل خردک مقتضاسی عقلک هیچ بر کارلری
که دست را بگذاری وخصم را ببری که دستنی دنیاده قویه سن وخصمی عقباده ایله بسن اوخود بر عکس گیدی
حکمت اسکندر یکی زکار داماند را اسکندرک کار دانلردن برنی از عمل شریف عزل کرده
بر شریف عملدن عزل ایلدی وعملی خسیس بوی داده واکه بر خسیس عمل ویردی روزی با مرد
بر اسکندر آمد • بر گون اول کسنه اسکندرک قتنه کلدی پرسید اش بونی عمل معاملتنی ادیل رو شنیدر
دانک سکونه عمل معاملتی دخی اولی جائزدر که معنی کنه اولور گفت چگونه می بینی عمل خویشرا
اسکندرا که ایتدی کند و عملکی نیجه کورسن گفت زندگانی پادشاه دراز باد • اول کسنه اسکندره
ایتدی پادشاهک حیاتی دراز اولسون نه مرد بعمل بزرگ وشریف گردد • کشی عمل و منصب ایله بزرگ شریف
اولمز بلکه عمل بمرد بزرگ وشریف شود • بلکه عمل ومنصب کشی ایله بزرک وشریف اولور • پس در هر عمل که هست
پس هر عملکه دار در آمد • نکو سیرتی باید وداد وانصاف • نکو سیر تو لک وداد وانصاف کرکدر
سیرت دنیا وحدتیاچون اولور معنی بونده اولمق جائزدر بر نکو سیرت وداد وانصاف کرک
اسکندررا خوش آمد انک بو سوزی اسکندره خوش کلدی بازنما عمل اوی داد دگیر دنیا دلالتی
اکثر ویردی **قطعه** بایدت منصب بلند بکوش سکا عالی منصب گرک سعی ایله • تا بفضل وهنر کنی پیوند •
تا فضل وهنر تعلق واتصال ایده سن نه بمنصب بود بلندی مرد • مردک رفعت وبلندلکی منصب ایله
اولمز • بلکه منصب بود بمرد بلند • بلکه منصب مرد ایله عالی اولور **حکمت** سه کار از سه کرد نشاید
اوچ ایشی اوچ طائفه دن فیه کلمز تند ولازم پادشاه پادشاه وصدق وتندلک وحرص مال اردابان

وعلادن ناله حرص

وعلادن ناله حرص وبخل از توانگران • واغنیادن بخل **قطعه** این سه کار زشت
کس نگار درشت بو اوچ فعلدر که آنلر زشت وناممعقول نقش وکتابت ایلمز •
ازسه کس خامه نگار رنبا • اوچ کمسه دن نقاش وکاتبک خامه سی تند خوی پادشاه
دوی • قوی پادشاهدن تندخولک وعدلدن حرص وابادن بخل دار زشت عالمک
حرصی وغنی نکت بخلی **حکمت** حکیمان گفته اند عاقللر ایتمشلردر که چون
که جهان بعدل آبادان گردد • که اگلاین که جهان عدل ایله معمور اولور زیجور
ویران شود • وجور وظلم ایله ویران اولور • عدل از ناحیت خویش عدل
کندو ناحیه سندن بهزار فرسنگ که ردوشنایی بخشند • بهزار فرسخه دکین ظلمت
ویرر **قطعه** بعدل کوش که چون صبح آن طلوع کند • عدله سعی ایله زیرا چون
که انک صبحی طلوع ایده فروغ آن برود تا بهزار فرسنگی انک فروغ وشعله
سی بیک فرسنگه دکین گیدر ظلام ظلم چو ظاهر شود بر آید تیر ظلمک ظلامی چو ظاهر
اولا جهان زتیرگی وتلخ عیشی وتنگی تیره لکدن وتلخ عیش لکدن و
تنگ لکدن جهان بر اولور • اصلا ذوق وصفادن اثر قالمز بر آید برکت
معنیسی مصراع ثانیده قید اولندی **حکمت** درویشی قوی همت • قوی وبلند
همتلو بر درویش پادشاه صاحب شوکت صاحب عظمت بر پادشاهله
طریقه اختلاطی بر اختلاط ومصاحبت طریقه سنی وسابقه انبساطی داشت
وبر انبساط وملاطفت سابقه سنی طوتردی • روزی از وی نسبت بجود بر
کون پادشاه هدن کندو یه نسبت گرانی تفرّس کرد بر ثقلت وانقباض
فهم ایلدی • هر چند تجسس نمود هر نه قدر که تجسس کوستردی وسعی ایلدی • جو
بکثرت ودبیار امد شد • کاوب کتمک کثرت وبسیار لکنده نغری انا
سببی نیافت • اگه بر سبب بولمدی دامن از اختلاط او درچید انک
مصاحبت واختلاطندن دامنی دیردی • و بساط انبساط در نوردید •
وانبساط ولطیفه بساطنی دوردی مراد فراغت ایتدی ذاتکه روزی

طلام بالفتح اوّل الليل

وتنگ لکدن دیمکدر

طریقه اسلوب وعادت

سابقه معروف

تفرّس فراست ذن در که فهم ایلمک معناسنه در

امدشد بونده اندن وشدن معناسنه در

بادشاهلردر راعی‌یه وی تعافی ملاقاتنا افاد بر کون بر یولده بادشاهه اول
درویشله اتفاق ملاقات دوشدی اتفاق قضا اولدقده بو بله اولور ملاقات
اتفاق واقع اولدی زبان معاتبت اوکشاد درویش ایله مصاحبه دل آچدی
بویله دیدی که ای درویش موجب جیست که ای درویش سبب ندرکه از ما نتر
که بزدن منقطع اولدک وقدم از آمد شد ما درکشیدی و بزه کلوب کتمکدن
قدمکی چکدک یعنی فراغت ایلدک کفت موجب آنکه درویشک ایتدی سبب اولدرکه
دانستم که از جهت نا آمدن سؤال نیلدم که کلمکدن اوتری سؤال به که بیک
که از جهت آمدن اظهار ملال کلمکدن اوتری ملال اظهاری مراد کلمک سؤالی
کلمک ملالندن اولی ایدوکن اشعار در **قطعه** بدرویش کفت آن
تو انکر چرا • درویشه اول غنی ایتدی نیچون تونکلردن مراد بوشاباده در
به بیشم بسیار دیر نا آمدی • بنم حضوره مدت مدیده دن صکره کلدک
بکفت این چرا نا آمدی پیش من • درویش اکا ایتدی بو چرا نا آمدی پیش من
کلامی معنی سی بویله در نیچون بنم حضوره کلمدک بو بهم وجه درکه کلام چرا
نا آمدی اولوب پیش من دردیشه مصروف اولوب یعنی بویله اوله درویشی
اکه دیدی • بونیچون کلمدک کلامی بنم قتمده بسی خوشتر است ز چرا آمدی چرا
آمدی دن زیاده لطیف رکدر خوشتر کدر ز چرا آمدی نیچون کلدک سوزنه در

روضه تسیم دربیان شکفتن شکوفهای کلستان ملکوت و ایالت •
اوچنجی روضه ملکوت وایالت باغستانه شکوفه لرنک اچلمسی بیاننده درکه
متضمن میوهای نصفت وعدالتست • که اول شکوفه لر نصفت وعدالت میوه
لرنی متضمن در ایالت امانت دن یا اوزره حفظ طوتمق معنی سنه درکه
بونی دلیلق و پادشاهلق مراد در ملکوت حاکملق نصفت کثرت
وزن اوزره انصاف وداد معنی سنه در بونی معنی اولان مراد در زیرا
عدالت اکا معنی در مراد بودر که بوروضه پادشاهلرک حکم وحکومتی
بیاننده در

بیاننده درکه انلره لازم اولان عدل وانصاف در **حکمت** حکمت در وجود سلاطین بس لطیفک وجودده
ظهورنده حکمت وفائده ظهور نصفت وعدالتست • انصاف وعدلک ظهوری درکه تا خلق عالم انلرک
سببی ایله معمور ومسرور اولالر • نه ظهور بصفت عظمت وجلالت • عظمت وجلالت صفتیله ظهور
ایلدکدن تاکه جلال وکبریا ایله متصف اولوب عدل وانصافی فراموش ایدهلر • نوشیروان با ظلم ازدین
بیکانه بود • نوشیروانک شونک برکه دین الهیدن بیکانه و دور ایدی زیرا آتش پرست ایدی در عدل
وراستی یکانه • عدل ودرستیده یکانه ولانظیر ایدی لاجرم سید کاینات • اول سید کاینات
سیدی علیه افضل الصلوات واکمل التحیات • افضل صلوات واکمل تحیات انک اوزرینه اولسون •
تفاخرکنان میکفت تفاخر ایدره رک ایتدی • ولدت انا فی زمن السلطان العادل بن سلطان عادل
زماننده وجوده کلدم **مثنوی** پیمبرکه در عهد نوشیروان • پیغامبر حضرت صلی الله علیه وسلم
نوشیروان عادل زماننده • برخ کشت چشم چراغ جهان • منور رخیله جهانک چشم وچراغی اولدیکم
که جمیع عالم هدایت آنده ایرشدی • همی کفت ز ظلم از آن ساده ام • ایتدی اول ظلم دن ساده و پاکم
که در عهد نوشیروان زاده ام • که نوشیروان عادلک زماننده طوغمشم **مثنوی** چه خوش کفت ان ناصح نیک خواه
اول نیک خواه ناصح نه لطیف دیدی • بکوش دل ان ستمکار شاه • اول ظالم شاهک قلبی سمعنه
مراد سمع دن اکر اصغا وفهم ایدرسه دیکدر معقول قول بو ایکی بیت در • که از ظلمت ظلم اندیشه کن
که ظلمک ظلمتندن ضرردن خوف اندیشه ایله • بی آزمودن عدل را پیشه کن امتحان وتجربه ایچون عدلی
پیشه وکم پیشه وعادت ایله • اکر عدلت از ظلم نا بدتر • اکر عدل سکا ظلمدن بدتر وفائده لو کلمیه ضرر نفع
که زیاده درنی کفایت در دکر بار • بار دیکر ظلمه • تکرار ظلم طریقه ایلت یعنی ظلم شروع ایله عدل
خوده مال صعوبتی ظلمده هزار بار ایدر • در تواریخ چنانست • تواریخده ایله در کمیج هزار ال
که بش بیک ییل سلطنت عالم کع عالمک سلطنتی بکبران ومغان تعلق داشت • کبران ومغلره تعلق طوتدی
کبر آتش پرست ومطلق کافر بونده تلفه مراد در زیرا مغ آتش پرست معناسنه در • واین دولت
در خاندان ایشان بود • وبو دولت انلرک نسلنده وجه اولدی زیرا که بار عایا عدل کردند • زیرا که رعایایه
عدل ایدیلر • وظلم روا نداشتند • وظلمی روا ومعقول کورمدیلر • ودر خبرست که خدای تعالی
وخبرده وارد درکه خدای تعالی حضرته داود علیه السلام وحی کرد • داود پیغمبره علیه السلام وحی ایلدی بو دیو

قوم خویش را بکو کند و مشهوردر که پادشاهان عجم را بد نکویید که عجم پادشاهلرینه نامعقول
سویلیلر و ذم ایتدیلر و دشنام ندهند و سویکیلر دشنام سوکمک که ایشان جهان را
بعدل آبادان کردند زیرا انلر جهانی عدل ایله آبادان و معمور ایلدیلر تا بندکان من در دوی زندکانی
کنند تا که بنم قوللرم آنده درلک ایلیلر **قطعه** عدل وانصاف دارن نه کفر ونه دین
عدل وانصافی بل نه کفر ونه دینی بل آنچه در حفظ ملک در کارست اول نسنه که ملک وسلطنت
حفظنده ایشه در یعنی لازم ومهم در عدل بی دین نظام عالم را نظام عالمه کافر عدلی
بو مهم وجه در نظام عالمه ایوه کافر عدلی بهتر از ظلم شاه دین دار است مسلمان پادشاهنک
ظلمندن بهتر ومقبول در **حکمت** قرین پادشاه حکیم فکرت پیشه باید پادشاهک همدم وقرینی
فکرت پیشه کرکدر یعنی صاحب فکرت حکیم کرکن نه ندیم هزل اندیشه هزل اندیشه ویاوه کوی اصحاب کرکز
زیرا که ازان بدرجات کمال برآید زیرا که پادشاه اول فکرت پیشه حکیمدن کمال درجاته چقار
وازین بدرکات نقصان کراید وبو هزل اندیشه ندیمدن نقصان درکاته میل وتنزل ایدر درجات
اعلی ودرکات اسفل اعتباریله در حاصل معنی کشینک مصاحبی نه حالده ایسه ورح اینه الطبیعه
سارقه حسبیجه اکه دخی اول حالدن البته بر بهره ایرشر دیمکدر **قطعه** هر که کاید از دانا کهر سیما
هرکه که دانانک لبندن کلیر کوهرکبی در خوش که ساخت کنج کهر درج سینه را خوش سعادتلو اولکه
که سینه سی درجی کوهر کنجی روزدی مراد سعادتمند شولکمسه که نکات ونصایحله قلبنی پر ایلدی دیمکدر
دانا دل از جواهر حکمت خزینه ایست عالم حکمت جواهرندن بر خزینه در دانا دل عالم معناسنه در
از خویشتن جدا مداران خزینه را اول خزینه یی کندیکدن جدا طوتمه خزینه دن مراد عالم در **حکمت**
یامدادی بر صباح موبد موبدان با قباد شاه همعنان بود موبد موبدان
قباد شاهله همعنان اولدی موبد موبدان میدانی نک روایتی اوزره آفتاب پرستلرک
اولو دانشمندیدر که جمیع مشکللرینی اندن سؤال ایلرلر وسوزلرینی اندن روایت ایدر ویثبت
ایدرلر اما عجم شاعرلرینک شعرلرنده استعمال اولنماندن فهم اولنور که هر ملتک اولو دانشمندینه اطلاق
اولنور بو سوز معقولدر زیرا قباد آتش پرستایدی حق بودر که موبد موبدان ملتلرینه کوره مفتی
مثابه سنده اولانکسه در که مشکللرینی اندن سؤال ایلرلر مرکب وی بدفع فضلات موبد موبدانک

مرکبی فضلاتنک دفعیله یعنی کندونک نجاستیله قوایم خود را ازدم تا سم بیالود کندونک آیاقلرندن
دمیندن نهایتنه دکین بولاشتوردی فضلات جمع فضله در که بونده نجاست معناسنه در دم قویروق
طیناق معناسنه در تشویر تمام بوی راه یافت اکا تمام خجالت یول بولدی یعنی زیاده
خجل اولدی دران اثنا قباد شاه اول اثناده قباد شاه زیرا از آداب مرکب ملوک وسلاطینک
سلاطین سؤال کرد اکا ملوکک مرکابلری وسلاطینک همعنانلری ادبلرندن سؤال ایلدیکه
کفت یکی است موبد موبدان قباده ایتدی بری اولدر که درستی که بامدادان شول کیجه که
علی الصباح باپادشاه سوار خواهد کرد پادشاه ایله سوارلق ایلمک ایسترلر بو مهم وجه در
سوارلق ایلمک اکر کدر مرکب خود را چندان علف ندهند کندو مرکبینه یعنی کندولرک مرکبلرینه
اول قدر وافر علف ویرمیلرکه بامداد موجب تشویر اکرد دکه صباح اکا خجالت سبب اوله
مراد علفی اول قدر چوق ویرمیلرکه صباح مرکب کندوسنی فضلاتی ایله آلوده ایتدکندن اکا
خجالت لازم کلمیه دیمکدر قباد استحسان وی کرد قباد اکا تحسین ایلدی وکفت واتیدی
بدین حسن کیاست وصدق فراست بو حسن کیاست وصدق فراست سببیله در
قطعه که یابد بزرکی یافته دکه بولمشسن آنی که بولمشسن قدر ورفعت واعتبار دن
ناخردمند که برق عمر بطرح رود نادان که طبیعی قاعده سی اوزره کیدر واننک نقصانیله
عمل ایلر همه آداب دی قدر زر صدق وصواب انک جمیع ادبی صدق وصواب طریقندن دوشر
اصلا مقبول اولمز لیک خردکه به دستور خرد کار کند اما عاقل که عقلک قانون ودستوریله
کار وعمل ایلر شود از حسن کیاست ادب اموز ادب حسن کیاستدن جاریایلر ادب تعلیم
ایدیجی اولور بیت اولده ناخردمندن مراد نادان وجاهل معناسنه در بیت ثانیده خرد
اکا قرینه در که دانا وعاقل معناسنه در کیاست زیرکلک فراست فهم دستور بوندن قانون
معناسنه قانون عادت **حکمت** مقربان پادشاه چون کسانی اند پادشاهک مقربلری
شول کمسه لر کبیدر که بکوهی بالا روند که بر بلند طاغه چقارلر اما عقبت بنزلازل لهار
ودوازل دهر اماعاقبت زلازل قهر ونوازل دهر سببیله ازان کوه بزیر خواهند آمد
اول کوهدن اشغه کلسه لر کرکدر زلازل جمع زلزله نوازل جمع نازله در نقصانه معناسنه وقهر معناسنه دخی استعمال اولنور

وشکست افتادن بلندتران • وشکست بو قدر که زیاده . بلندلرکه دشمنی صعب‌تر خواهد بود .
مشکلدرکه اولیردر • وزیر آمدن فروتران وز زیاده . آشغه دکیلرک آشغه کلمسی •
یعنی دوشمسی سهلتر • آسان رکه دلیردر سهلتر خواهد بود تقدیرنجه در **مثنوی**
بود ایوان قرب شاه والا • شاهک قربه ایوانه بلند در • قربی ایوانه تشبیه ایلمشدر •
بران ایوان مرو بسیار بالا • اول ایوان اوزره زیاده بلند کتمه • که ترسم چون ازان ایوان درفتی •
زیرا اورقرم چونکه اول ایواندن دوشرسن • زهر افتادکی محکمتر آدمی هر سر دوشمکدن
محکمک دوشرسن • مراد قرب سلطان جای هولناک و ورطه هلاک ایدوکن اشعاردر
مصراع قرب سلطان آتش سوزان بود **حکمت** می باید که پادشاهان را اگرکه
پادشاهلرک • ندیمان منهیان راست گفتار وراست کردار • راست قوللو راست فعللو
منهیان ندیملری منهیان اعلام ایدیجیلر معناسنه در بیرکار باشند که تا دو تجسس ادوب اولار
تا احوال رعایا ولشکریان برایشان • تا رعایانک وانلرک اوزرینه حواله وحاکم اولنلرک
احوال واخبارنی بوکه رسانند • پادشاهه ایصال ایلیلر • گویند • ایدرلر اردشیر بابکان •
بابکان دن اولان اردشیر • بابکان بر نسل در وانک ذکری قید احترازی در زیرا غیری اولشدر
اردشیر کلمشدر • پادشاهی اکا . بوده جمیع احوالدن اکاه وخبیر پادشاه ایدی • چون ندما بامداد
بیامدندی • چونکه ندیملری صباح کللردی • گفتی فلان کس • اردشیر ندیملرینه ایدردی فلان کسنه
امشب چه خورده است • بو کیجه نه یمشدر • وبا فلان زن وکنیزک صحبت داشته • وفلان زن
وفلان جاریه ایله مصاحبت طوتمشدر • وهرچه کرده بودی • وهر نه که اول کسنه ایلمشدی بر بر بلکه
بر بر ایدردی • تا مردمان گمان بردندی • تا مردملر ظن ایدرلردی که مگر از آسمان فرشته می آید
که مگر آسماندن اکا فرشته کلور • واورا آگاهی دهد • واکا جمیع احوالدن خبر ویرر در
ومحمود سبکتکین نیز ازین قبیل بود • محمود سبکتکین اوغلی سلطان محمود دخی بو بلوکدن ایدی
قطعه چو شاه را آگهی نبود ز حال سپاه • چونکه شاهه عسکرینک احوالندن آگهلق اولمیه
کجا سپاه زوی احتراز کنند • سپاه قنده . انک قهرندن احتراز ایدرلر • بقصد ظلم هزاران بهانه
بیش آرند • ظلم قصدنه هزاران بهانه اوکه کتورر • چنگ فسق هزاران ترانه سازند • فسق چنگی ایله هزاران ترانه ساز ایدرلر

حکمت ارسطاطالیس

حکمت ارسطاطالیس گوید • ارسطو ایدر • بهترین پادشاهان
آنست بکرکس ماند • پادشاهلرک ایوکیسی اولدر که کرکسه بکزیه • که گرداگرد او مردار
که آنک اطرافنده مردار وجیفه در • نه آنکه بمردار ماند • ایله کرکمز که پادشاه جیفه یه بکزیه •
که گرداگرد او کرکس • که آنک اطرافنده کرکسلر اوله • یعنی وی می باید که • یعنی پادشاهه کرکدر که
از احوال حوالی خود آگه باشد • وحوالینک احوالندن باخبر باشد • خبر اوزره اولا • وحوالی وی
از حال وی غافل • وانک حوالیسی انک احوالندن غافل • نه آنکه وی از حال حوالی خود غافل باشد
ایله کرکمز که پادشاه کندو حوالیسنک حالندن غافل اوله • وحوالی وی از حال وی آگاه •
وانک حوالیسی انک حالندن اگاه اوله . **قطعه** پادشه باید که باشد همچو کرکس باخبر
پادشاه کرکدر که کرکس کبی خبرلی اوله • وانچه افتاد است گرد اگر دش از مردارها • اطرافنه دن
که جیفه‌لردن انک اطرافنه دوشمشدر • مراد کرکس اطرافنده اولان جیفه‌لردن خبردار اولدوغی کبی
پادشاهه لازم در که اطرافنده اولانلرک احوالندن اگاه اوله دیمکدر • نی چو مرداری که کرکس
صف نشین کرکسان • پادشاه شول جیفه کبی کرکمز که کرکسلر انک چوره سنه صف چکمش جمع اولشلر
تیز کرده بهر نفع خود بران منقارها • کند • ونفعندن اوتری اول جیفه اوزره منقارلرینی تیز ایلمشلر
منقار قوشک بورنی • زبده کلام بودر که پادشاه عسکر ورعایانک احوالندن غافل ومتوقف تدر
بلکه خبردار حکمندر **حکایت** نوشیروان روز نوروز با مهرجان مجلس داشت نوشیروان
نوروز کونی مهرجان ایله یعنی هم نوروز وهم مهرجانده مجلس طوتدی • روز نوروزه اضافتی
اضافه عامک خاصه اضافتی قبیلندندر • مهرجان مهرگانک معربیدر که وقت خزانده اول
خزان آینک اون التنجی کونی که عجملر اول کونی بیرام ایدرلر • شب وروز اول کونده برابر اولور
وفریدون ضحاکی اول کونده غلبه ایلدی • انکیچون اول کونه رعایت ایلرلر یعنی مراد ماتیدر
دید یکی را از حاضران • نوشیروان اول مجلسده حاضر اولنلردن بریسنی کوردی که با وی نسبت خویشی
داشت • که نوشیروان انک ایله قرابت وخصلق طوتردی یعنی کندو اقرباسندن ایدی • جامی زرین در بغل
اولکسنه بر زرین جامی قولتوغنه قودی • تغافل کرد • نوشیروان اول خصوصده تغافل ایلدی که کویا کورمدی
هیچ نگفت • واکه هیچ نسنه دیمدی • چون مجلس بر گشت • چونکه مجلس پریشان وآخر اولدی شرب ورفت

شراب دار مجلس ده اولانده اینده‌ی هیچ کس بیرون نرود هیچ لمه طشره
کیتمسون نرود بونده مضارع منفی صیغه‌سی اوزره نهی غائب اولمق روشندر
و بونک کبی فارسی ده چوقدر و کلمه معنی سنه دخی اولمق جایزدر تا تجنیس
کلیم تا تجنیس ایده لم که یک جام زرین می باید که بر زرین جام ترک بو مجلسدن
نابدید اولمشدر نوشیروان فرمود که بگذار نوشیروان شراب داده بیوردی
تو تجسس ایله انکس که گرفت باز نخواهد داد اول کمسه که بو مجلس اول زرین جامی
اخذ ایلدی و بریر در و آنکه دید غمازی نخواهد کرد و اول کسه که کوردی غماز لق
ایلمیز در بعد از چند روز نیجه کوندن صکره آن شخص پیش نوشیروان در آمد
اول شخص نوشیروانک حضورنه کلدی جامه‌ای نو پوشیده یکی جامه‌لر
کیمش و موزه‌های نو در پای کرده و ایاغنه یکی موزه‌لر الیمش یعنی کیمش موزه
اوتک موزه‌دن مراد اودور دیتیج در تغلیب اعتبارله نوشیروان
اشارت بجامه‌ای وی کرد نوشیروان انک جامه‌لرنه اشارت ایلدی که اینها
از انست که بو جامه‌لر اول زرین جامدندر و ی نیز دامن از موزه
برداشت او دخی دامنی موزه سندن یوقرو قالدردی بویله‌دیر
که این نیز از انست که بو دخی اول جامدندر نوشیروان بخندید
نوشیروان کلدی و دانست که از ضرورت برداشته است
و بلدی که اول زرین جامی ضرورت و احتیاج سببی ایله کوتورمشدر
پس فرمود پس نوشیروان بیوردی تا هزار مثقال زر بوی دادند یعنی اکا
بیک مثقال التون ویردیلر **قطعه** بر گناه تو چو آگاه شود شاه کریم کریم
شاه چون که سنک کناهک اوزره آگاه و مطلع اولا معترف باش بآن
و در رمش عذر بخواه اول کناهه معترف اول و انک کرمندن اول کناهک
عذرن دیله مکن انکار که زانکه گناهی دکرست کناهه انکار ایله زیرا که
انکار بر غیری کناه در بلکه بسیاری از ان هم بتر انکار کناه بلکه کناهه انکار

هم اول کناهدن یوقلق بیراغزدن **وقیع** دکر **حکایت** مامون غلامی داشت
مامون خلیفه که هارون الرشیدک فرزندیدر بر غلام طوتردی که ترتیب طهارت
بدهد وی بود که آب طهارتک احضار و ترتیبی انک عهده‌سنده ایدی یعنی
ابریق و لکنی اول غلام حفظ ایلردی هر چند روز آفتابه‌ای یا سطلی کم می‌شد
هر بر قاچ کونده بر لکن ایله بر ابریق ضایع و نا پیدا اولوردی یک روز مامون
با وی گفت بر کون مامون خلیفه اول غلام ایتدی کاش آن آفتابه یا سطلی که
زینجا می بری اول سطل ایله آفتابه‌یی که بورادن ایلدرسن کاشکی بکا بغروشسی
بنم بزه صاتسک گفت همچنان کنم غلام ایتدی ایله ایدرم گفت این سطلی
بخر غلام اول مجلده مامون خلیفه ایتدی بو حاضر سطلی صاتون آل گفت بچند
میفروشی مامون غلام ایتدی نیجه صاتارسن گفت بدو دینار غلام ایتدی
ایکی دیناره صاتارم بفرمود تا دو دینار بوی دادند مامون بیوردی غلام اکا ایکی دینار
ویردیلر گفت این سطل از تو در امان شد مامون غلام ایتدی بو سطل
سنده امین و امان ده اولدی اولدی بو وجه ده استفهام یعنی
... وار در گفت آری غلام مامونه جواب ایتدی بلی امانده اولدی
... بیننده جیکه الزم آفتاب ابریق سطل لکن آفتاب اول آفتابه‌یی
اولدی ماه تو اولدی لکن چرخ اسمانی میانده **قطعه** سیم بر زر خریده
تنک مکر زر خریده اوزره زری تنک طوتمه یعنی بنده که خرجلق
نابداده نفعی اولیار هر سیمله انک نفعی آسوده و فارغ
اولا و آسایشده دست خیانتی کوتاه ایدن بنده مال ادوردره
بنده ده مال اتلافنه رضا و برتا با تلاف جاه ... عاقبت جاه
اتلافنه سبب اوله ترکیب معنیسی بویله در تا جاه اتلاف ایله اکر
اولمیه مراد بنده‌لری خرجلقدن محروم ایلمه تا که قدر تنسزلکدن قطع
تو و حرز لو ننسنه‌لر ارتکاب اتمیه‌لر دیکدر زر خریده ده مرادینه

کاشکی

ارا بیا ماند

حکایت میانهٔ عقیل بن ابی طالب و معاویه دوستی بود تمام
و صحبت بر دوام. ابی طالب اوغلی عقیل ایله معاویه نک
آرالرنده تمام دوستلق و دوام اوزره مصاحبت واردی
عقیل حضرت علی نک برادری در کرم الله وجهه زوری در راه
مودتشان غباری افتاد. بر کوه آنلرک مودتی طریقنده بر غبار
دوشدی. و بر چهره محبتشان غباری نشست. و آنلرک محبتی چهره
سنه اوزره بر غبار اوتوردی. مراد ما بینلرنده بر کدورت
واقع اولدی دیمکدر. عقیل از معاویه برید. عقیل معاویه دن
منقطع اولدی. و از آمد و شد مجلس او پای در کشید. و آنک مجالسنه
گلوب گیتمه دن ایاغنی چکدی. معاویه عذرخواهانه بوی نامه نوشت.
معاویه اعتذار ایدرک آکا نامه یازدی بویله دیو. که ای مطلب
اعلای بنی عبد المطلب. که عبد المطلب اولادینک مطلب اعلاسی
وای مقصد اقصای آل قصی. وای آل قصینک مقصد اقصاسی
آل قصی حسیب و نسیب بر طایفه در. وای اعنی نام گشای عبد مناف
وای عبد منافک نام گشا ایتوسی عبد مناف آل قصی نک حسیب و
نسیبیدر. وای منبع مکارم بنی هاشم. وای بنی هاشمک منبع مکارمی
بنی هاشم دخی حسیب و نسیب بر طایفه در. مکارم جمیع کرم در خلق
قیاس و جمع مکرمه اولمق جایزدر. آیینهٔ نبوت در شأن شماست.
نبوت آیینه سی سزک نشانکزدر. و عزت رسالت در خاندان
شماست. و رسالت عزتی سزک خاندانکزده در. چه شد که ما چه بزرگ
کواری حلم و بردباری اولدوغکز اولوب حلم و بردباریکز قره
گیدی یاری که از رفته پشیمان گردد کاکر. واقع اولمش خطاده پشیمان
و از گفته پریشانه. و سویلنمش سوزه پریشان و بیچاره در. رباعیه

تا کی

تا کی هدف ناوک کین خواهم بود. نیجه دک کین ناوکنه نشانه اولسم
گرک. و رهدو دو نوبه دل و دین خواهم بود. و سنک فراقکده نیجه
دک بی دل و بی دین اولسم گرک. برخوی زمانی به پیش تو آن زدو
برزمانی بر توری اوزره سنک حضورکده بولنم براوزرن ورکر
سکا نوافتیح ایاکدر. در زیر زمانی تا بر جفای تو اهم بود. بر الکنده
دخی بوبلا اولسم گرک. و آوه که محبتنک بنده جدا اولمز دیکدر.
هدف نشانه دیدر. ناوک توغش اوقی. و مطلقا تیر معناسنه
معنی سینه دخی استعمال اولنور. عقیل در جواب او بعواب
چنین نوشت. عقیل آنک جوابنده مقصول و جوابله یازدی
رباعیه صدقت و قلت حقا غیر اذی. سوزکده صادق اولدک
وحق دیدک الا تو قدر واکر تحقیق بی ایجاد. لاا ... ک ولا
نرا ای تو ای صوان کورورم بی سینی کورمیم وسن بنی کورمدیکسن
ولست اقول سوء فی صدیقی. و وکم حقنده بی نامقبول سوز سوبلر
وکیلی وکلی ای اعتد اذا جفانی. وکلی بی جو کسک ... قدح
ایلر انجی دوست بک کا جفا ایلی. اذا بیع غیب و مساویه
بتشو ایلر. فی صدیقی عدم وجود جایز در. دوستم ایچون وجودم
اوزره فی لام جاره معنی سنه اولوب فی صدیقی مفعول له
اولور قد تکن الذی بلتستنی فیه ده اولا ه فی کیبکه لام جاره
معنی سنه در تعقیل ایله در مفعول فیه دکلدر کما فیه باکش
جانینده بویله مسطور در یعنی چوه کریم ازدولت برنجد
یعنی جوه کریم دوست عده رنجیده اولو باید که لیخ سفار رفته لیر
گرکه سفار رفته بوجیفتی طوته و نکو باجماعت کر ایده دخی ...
حملت سنه میاس ایده. یعنی فراق احبیا را بیدو به آنکه به بدی ...

ببد دو زبان بگشاید ایله کرکز که قبح حنه میاه نجلیه و زبان اجه
مرادانك حققنده غیبت وقبح حنه شروع الابلاه وضرو و هلاك قصد
ایلز بلکه انك جمیع احوالنده غارت و ساکت اولور ویکدر مثنوی
چو شود باتو یار جنگ اندیش • چوه که یار کی سنکله جنك فکر ایدجی اول
جو جدایی با او مکن بیش انك ایله جدالده غیرتی اوکوکر طوغدم فراد
ایماه مفارقت احتیار رایلغیبت وقرر ه قصد ایلمه ویکدر جدیکی ودر
خصومت بسیار زبیار خصومته جد وجهد ایله اندکم روی آشتی بکدار
برآز چوی صلح بوروبه قوز بر ایماکره جاله واقع اولوز یا رمعاوید
باعتذار معاودت کرو معاوده اعتذار رده عودت کوستروی یعنی تکرار
اعتذار ایلدی ودر التماس صلح کسود • وصلح التماسنك قبولنی اجدی
وعده هم از رهم بدل صلح فرستاد وصلح بر عقبانه یوزبیك درهم کوندرر
وی وبنیاد عهد ناد • وعهد بنیادنی قوردی قطعه عذر خواهی بکی و عفو
طلب سوجوقیده • عذر خواهلی ایله و عفو طلب ایدیجی اول زخنده رفتاره
یاری یا مار راه قدم چوه که قدر یار انکل یارنی قاعده سینه رخنه ونقصان
دوست جوقندلك یعنی مسی صراعه تا بنیه قید اولندی و زیبا بدهیم ان
رخنه بگفتار زبان اگر اول رخنه گفتار زبان ایله دوسج اولمیه درعما
مانکر شش کوش بخشد زر و سیم انك تعمیرینه زر و سیم خشتی ایلکی
ایله مراد سوز ایله صلح مید اولمیه مال سعی ایله دیکدر خشت کر
بیج حکایت حجاج درشکارگاهی ازلشکار باه [illegible] وجدا قدا حجاج بن
یوسف بر شکار گاهده کندو نکل لشکرلرینده جدا دوشدی بنیلی ودر امدن
بر دیه اورزه جقدی دیدکر اعرابی ونشسته کوردی بر اعرابی اوتور
مش • وازحرم دوجنبند کاه می جیند وکندو [illegible] سنده بتلای
دیر وی یعنی بیلنوز وسترآه فرداو میاجرند وسترلرانك چوره

سنده

سنده اوتارلر چوه شتراه حجاج داوید ند برمیدلدچوه
دوه حجاجی کوروبار اوزکریار اعرابی ببد بالا کرد خشمناك
گفت • اعرابی خشمناك باشنی قالدردی وایتدی کیست ازین
بیابان با جامهای پلیاه درخشاه برامدکیم درکه بو بیابانده چرکاب
ودرخشان جاولرله کلدی که لعنت بروی باد که لعنت انك اوزرینه
اولسون حجاج هیچ نگفت و بنیش آمد حجاج هیچ سویلمدی و اعرابی نك
قتنه کلدی وگفت السلام علیك یا اعرابی • وایتدی السلام علیك
یا اعرابی اعرابی درجواب گفت • اعرابی انك جوابنده ایتدی لا علیك
السلام ولا رحمة الله ولا بركاته بو نك معنیسی [illegible] نجز ازو
اب طلبید حجاج اعرابی دن اب طلب ایلدی گفت فروو ایا اعرابی حجاج
ایتدی انکده اینی وبدلنج و عورتی [illegible] وولنج وجور [illegible]
والله نمی رفیق تو و نوکر تو نیستم • والله که بن سنك رفیقك و نوکرك
وکلم حجاج فرو امد واب بخورد • حجاج اتندن اینیدی وصو الجدی بس گفت
ای اعرابی بهترین مردمان کیست • حجاج ایتدی ای اعرابی [illegible] اوکی
کیمدر اعرابی گفت رسول [illegible] عذاری صلی الله علیه وسلم برکی
اعرابی ایتدی رسول الله صلی الله علیه وسلم سنکی نعمکه بار گفت
حجاج گرو ایتدی [illegible] امیر المؤمنین علی امیرالمؤمنین علی بنك
حققنده نه دیرسن گفت از کرم وبزرگواری اعرابی ایتدی کرم وبزر
کوارلقنده نام ویا در وباه نکنجد [illegible] صفتی بس گفت
جه میکوی [illegible] حجاج ایتدی نه دیرسن عبدالملك بن مروان
[illegible] عبدالملك حققنده هیچ نگفت اعرابی هیچ سویلمدی
گفت جواب [illegible] ای اعرابی حجاج ایتدی ای اعرابی بنم سوزمك
جوابنی دی گفت بدمرد یست ایتدی بر [illegible] ادم در • گفت حراجا

ایدی یعنی گفت خطای از وی ورد و جواب داده است. اعرابی
ایدی اکنده وجوده بر خطا و بر قباحت صادر اولمش در ذکر از
شدوح نامحبوب ازاله بر بنده کر مشرح عذ نامحبوبه انده بر اولمش در.
گفت آه که امست. حجاج ایتدی اول تنفیی خطا در گفت ای فاسق و
فاجر حجاج را اعرابی ایتدی بو فاسق فاجر حجاج بر سلطان کناشته
است مسلمانلاری زینه دو زنه ایلمش در حجاج هیچ نگفت حجاج هیچ
سویلدی ناگاه مرغی پرید ناگاه بر مرغ اوچدی و آواز کرد و بر آواز
ایلدی اعرابی روی بحجاج کرد و گفت اعرابی حجاجه توجه ایلدی و ایتدی
تو کیستی ای مرد ای مرد سن نه کسسن گفت ای حجاج سوال لعینک
حجاج ایتدی بو نه سؤال در کر ایدرسن گفت ای مرغ خبر داد
اعرابی ایتدی بکا بو مرغ خبر ویردی که لشکر ... عساکر
ایرشور بکا بو سردار ایله ایتشادی بر سن اندکمز سردار سن دوری
سعی بود اعرابی بو سوزده ایدی که لشکر بان ویای سیدیلر.
که اکثر لشکرلری ایرشدیلر لشکر باینده مراد لشکرک معلوملری وردیلر
را سلام گفتند و حجاجه سلام علیک ایدیلر اعرابی چون آن بدید اعرابی
چونکه اعرابی کوردی رنگ ... متغیر شد حوفده انک یوزنک رنگی
متغیر اولدی حجاج ... ناری با همراه بار دند حجاج بیوردی تا اعرابی
بله ایلتدیلر چون روز دیگر بامداد او کرد چون ارتسی کون حجاج صباحلدی نوجه
وقت و چون ارته سی کون صباح لدی یعنی صباحلدی مایدها دوردماه
جمع امدند مایده فرو نهد و او میا جمع اولدیلر نوبت ... حجاج مایده
قودی ... اسنا اولناه قبیل ده اولوربنی الاجر المدینه لیبی
اعرابی را آواز داد حجاج طعام فال ده بو اعرابی چاغردی چونکه
در آمد چونکه کلدی گفت السلام علیک ایها الامیر ایدی السلام علیک

یا ایها

ای ایها حجاج گفت حجاج ایتدی یا من جناح علیکم زنو گفتین بن الخلیلی
و بر من پرس ویدک و علیکم السلام حجاج و علیک السلام ویدی پس
گفت طعام بخوری پس حجاج ایتدی طعام یرمسن گفت طعام زا است
اعرابی ایتدی طعام سنکدر اکر اجازت ویدیچ بخورم اکر اجازت ویر
سنك یرم گفت اجازت در اون حجاج ایتدی اجازت ویردم اعرابی پس
نشست و دست دراز کرد اعرابی الین اوزاتوب والتی طعامه اوزاتدی
و گفت بسم الله ان شاء الله را الخیر بعد از طعام ... اید خیر باشد و ایتدی
بسم الله ان شاء الله که اولیتسه طعامدن ده صکره ایلر و کلور ...
او تور خیر اولا حجاج خندید و گفت حجاج کلدی و ایتدی هیچ بیلدی
کردی روزی هیچ بلو ... که ... کونه ارتی بر من ده کذشته است
بو قصه بنم اوزرمه نه کچمش و نه قصه اولمش در گفت اصلح الله
اعرابی ایتدی الله تعالی امیری اصلاح ایلسون سن کی کچدی روز زوال
بس که دون که کونه در میان من و تو کذشته است بعد سنک اوزرک ناکن
کچمدر امی ورا قشابی ... بو کونه انه افشا ایلامسن بعد از آن
حجاج گفت انده فکر حجاج ایتدی ای اعرابی یکی از دو کار اختیار
کن ای اعرابی اکی ایشدن بر یی اختیار ایله اعراب ...
اولان ... اولاه یا نسبت ایکیدن ...
ایکیدن اولور یا بیندسی باشی کسرلر ...
اول که سنی کند و ... احمده ایدیم یا ... عبد الملک بن مروان
فرستم یا سنی مروان اوغلی عبد الملکه کوندرم و ایکی ادر ...
و ایکی ... اعلام ... ابدم تا ...
... است ای ... اعرابی گفت صورت ...
اعرابی ایتدی بو ... کذا کر ...

حجابه صوروب كه اول قنقي سيدر كفت اه كه بلند ز ربه اعرابي
ايلدي صورت اخر اولدر كه بني قو به سن تا سلامت بديار خود روم
تا سلامت كندو ديارمه كيدم بر ديارده تو را بيني وبه من تر ابينم
كه كرد نسي بني كوره سن دخي بن سني حجاج بخنديد وحميدو حجاج كلدي
ديوروب تا ور را هزار درم دادند تا كه بكا تجدد ويروب ولايتار
خوو فرستادند وكيدوب ديارينه كوندردي مطعم مرد بايد لطيف سخن
وحسن خطاب هر دكمرك كه لطف سخن وحسن خطابله طبع اربان ستم را
اسيم باز قلد صاحبا كه طبعين ظلم دن منع ورجع ايدر هر كيمسه كه
را احسان وكرم كرده رهست هر برنيم كه احسان وكرم ايده تعزيه ايلمش در
بقسوه سخن اورايلر بار را بارد سوزاقسوننيله احكم وكرمه كوره
حكايت يزدجرد پسر خود بهرام را يزدجرد كندو بيسري بهرامي
يزدجرد عجم پادشاه انده برينك اسمي جرب در موصفي دبيرا زحرم جود
كندونك حرمنده بر پرده كوردي كه مقابين بوكه اول موضع مكتب
ومعقول دكلدي وبرا زبو كه بيرون رود يزدجرد بهرامه بيوروري
كه طشره كت وحاجب را سبي تازيانه بزد وحاجبه او تور تازيانه اور
وار بو پرده سراي دوركي وپرده سراي قپوسنده قورخو ايله
وكيسي ديكر را نام بر ده كه بجاي وي بنشاه ونكبوي كسربي كه يزد
جرد انك ناميني ذكر ايلدي كه انك بر بنه نصيبي فلانه كيمسه بي انك
بربنه نصب ايله ويدي بهرام بركوچك فرزود يدر خود عمل كه بهرام
پدرنك امري بو جنسه عمل ايلدي اما بونر سيدوه سالته بو اتابهرام
بو زاده لو پيشنده زياره وكلر ايدي ندانيست كه سبب عقوبت وي
بود حاجب را بهرام بلديكه اول حاجبه پادشاهك عقوبتك سببي
نه ايدي بعد از راه دور بي اندهمك ازكوه بهرام پدر پرده سراي ايلدي

بهرام پرده

پرده سرانك قپوسنه كلدي پرده سرای ده مراد پادشاهك خاتوننك
سراي درز وحواسته دراید وبهرام اسنديكه الجحوه كيده
حاجب دوم ورسينده دي برد اكنجي حاجب الني بهرامك سينه
سي نه اوروي ونكد اشته كه در ايد وقوبديكه الجحوه كه
يعني كيده وكفت وبهرامه ايلدي اكر بعد ازين تو اورين موقعه
ببينم اكر شيمده حالك سني بو موضعده كورم سني تازيانه ازحد
بزنم سكا او توز تازيانه اوروم از جهت خيانتي كه با
حاجب پيشين كرده شول خيانتده او توز كه اول حاجب
ايلدك وسني اكا از جهت خيانتي كه خواهي باصي كني واو توز
تازيانه دخي اورورم شول خيانتده او زره كه استرسن يا كه ايده سن
اين خبر به يزدجرد رسيد بو خبر يزدجرده ايرشدي حاجب
دوم را طلبيد اكنجي حاجبي طلب ايلدي ونحسابي كه
ايلدي وخلعت داد وخلعت ويردي وجر ثبه اش بلند كردانيد
وانك رتبه سني بلند ايلدي مطعم حفظ شه بايد چناه كه استان
او عبور بكد اي الجيلي حفظ ايلمك كرك كه انك استاننده عبور
ومرور درصنعد بنده وازاد نتواند كذشت بنده وازاد كه ضعيد
خاطره حطور ايلك ممكن اولميه ودرحريم حرمت عرش كرس على
دولت ست انك عزتي حريمي حرمنده كرسي دولتدر مرغ نتواند
پريد وباد نتواند كذشت مرغ پرواز ايتمكه قادر اوليه وباد
كذر ايتمكه قادر اوليه حكايت وزير حمزه ابن شاپور شاپور
اوغلي حمزه نك وزيري بوي نامه نوشت حمزه بر نامه يزدي
يعني ارسال ايلدي كه بازاركاناه حرم ما كه ويرمايعني كلمش بازركانه لر
باد بايد اهيبار راو رحلتن وجوا هر بوكي كتوره بار وانرا البعد

هوار دینار حریدوم برای باغ ویل اول طوطی پادشاه وه
اوتری یوز بیك دیناره صاتوه المش • شنیدم که پادشاه
امراعیتو ایمد • اشیدوم کر پادشاه اذن ایتم • اکر راست
است اکر یوز کرجك ایسه • فلاه بازارکانه بعد دینار سود
بیعد • فلاه بازاره یوز بیك دینار رفایده ایله صاتوه
آلور • هر بر جواب نوشت • هر قرا کا جواب یازدی وکو
ندردی • که صد هوار دینار و لکد هزار چندان • که یوز بیك
دینار و یوز بیك اول قدر دینار • بیش ما قدری ندارد •
بنزم قتنزده بر قدر و اعتبار طوتمز • چون ما بازارکانیم •
چونکه بز بازارکانلق ایلیرز • پادشاهی کرکند • پادشاه لکی
کر ایلر • توجه دنو پادشاه لنی کیم ایلوه • و بازارکانانه چهار
کند • و بازارکانلر نه ایش ایدار • بو هم وجه ور نه ایش ایلونار
قطعه نه طور منصب شاهانه بود که بیع و شری شاه کار کند منقبال
اسلوب و عادتی وکدر • بعضی پادشاهدر ایلر وکلدر • کریمه وشرای
بقصد کسب معاش خود اختیار کنند • کندولرنك معاشنی کسبی
قصد نه اختیار ایلدر • چون شاه پیشه کند کار تاجرانه چه باشد •
چونکه پادشاه چاه تاجرلرنك کارنی کندو پیشه عادت و صنعت
ایلده • نو خود بکو کر دکر تاجران چه کار کنند • سن کندك دیی کر
تاجرلر کرو نه ایشی ایلدر بو هم وجه ور نه کار ایلونار **حکایت**
عمر رضی الله عنه در وقت خلافت خود • عمر رضی الله عنه کندونك
خلافتی وقتنده • ور مدینه دیوارها کل می کرد • مدینه منوره ده
کندو خانه سنك دیوارنی بالجمله پاپر دی • بیش وی نظم کرو •
بر یهودی آنك قتنده تظلم ایلدی • که حاکم بصره بعد هوار ورم

کبصره نك

کبصره نك حالی بنده یوزبنك اقچه خرده است • و اقرتماچ عباتون
توته المثل ور • و ورلوه ای عمی ان نعتی بیکند • و اکنده سینی
وبرمکده تعتنی و غناو ایلر • فرموده که کاغذ باره وارد
حضرت عمر رضی الله عنه بیوردی کر بایکده بر کاغذ باره سنی طوتز
بیین کفت یهودی ابوی دیدی سفال باره • بردانت •
حضرت عمر رضی الله عنه بردن بر صفحه پاره سنی قالدردی •
وبر انجا بکاشت • و آنك اوزره نقش ایلدی بعض یازوی •
کرشکایت کنندکان از تو بی حسابند • کرسنده شکایت ایدجیلر
حساب سزدر • وشکرکذاران نایاب • وشکر ایدجیلر نایاب و نا پیدا
از موجبات شکایت پرهیز • شکایت سببلرنده پرهیز ایله
یا از سند حکومت برخیز • یا حکومت مسندنده قالق • ودر زیر
نوشت • و آنك اصرنده یازدی • که کتبه عمر بن الخطاب • کر یوتی
عمر بن خطاب یازدی • نه بران مهری زد • نه آنك اوزره مهر
اوردی • ونه طوغرای رقم زد • ونه بر طوغرا یازدی • اما چندان
صولت عدالت و هیبت سیاست ازو • اما حضرت عمر رضی
الله عنه عدالت هیبتی و سیاست صولتی اول قدر • در خاطرها
نشسته بود • خاطرلرده اوتورمش ایدی • که چون یهودی آن
سفال پاره را • که چون یهودی اول سفال پاره سنی بحاکم بصره
اورد • بصره نك حاکمنه کتوردی • وی سوار بود • و اول سوار ایدی •
از اسب پیاده شد • اسبندن پیاده اولدی • و ز پای یهودی بوسه زد و بر
اولدی • ودم یهود برا تمام ادا کرد • ویهودونك دم حقنی تمام
ادا ایلدی **قطعه** چو بود شاه را عز سیاست • چو کرشاهك
سیاستی عزت اولمیه • کند از وسع کستاخانه لیلی

كستاخلر اللذه قوارلى جكر • جون برد شیر را دنداه وناخن وينكا ارسلانك دنداه وناخني دوكيلر • چون وززروباه لنك

سیال • لنك ولكو لرده سلّه بروالم كورر • آداخم البازي يلعب به العقاب حكايت جوابى را بدزوي كرفتند برجوابنه

خرسوزلقده طوتدیلر • خليفه حكم كردكه دستش ببرند خليفه حكم ايلدي كوانك اللني قطع ايده لر • مكر از مال مسلمانان كوتاه نبود

مكر مسلمانلرك ماللرنده قصدى اولمدى • جوان بنالید وكفت اول جوان ناله ايلدي وایدي • تو اندست جنب واست جوه خدا آراست

جوه حق تعالى حضرتى طول وعرضده اك ايلديني زينت ايلدي • روا مدار كه كردد جسم جدا از راست • روا كورمه كه بم صولم صاغ عمرده جدا

اولدي يعني صول اللى صاغ اللده جدا ايلمه خليفه فرمود دستش ببرند • خليفه تكرار بيوردي كه انك اللني قطع ايده لر • كه حديست

از حدود خداى تعالى • زيرا بو خداى تعالى نك حدلرنده بر حددر • مساهله دراه از سلطان بیست • انده مساهله ومسامحه

اتمك سلطانلرلقدن يحيد دكلدر • مادرش گریه بود • انك مادري بله ايدي برخاست وكفت • ايا غ قالقدي وايدي • اي خليفه ابن فرزندمست •

اي خليفه بو جوان بنم فرزندوم در • بدستیاري وي روزي كسب مي آرم • انك معاونتيله روزي كسب كتوررم • وازدست يارى ع

اوروزي بيجورم • روزي انك معاونتي اللده يرم • فرزندبود چو جان بيجاني • فرزندو مادرينك جان كبى در ترحم ايله برجان من

ستم رسيده • بو ظلم ايرشمش جاننه لطف كن • رشته روزي بم كف اوست • بنم روزى ومعاشمك سبب ورشته سى انك كفى

ووسعي در • مكذاركه ان سود بريده • قومه كه اول كف قطع اولنه

زيرا حقيقده

زیرا حقیقده بنم روزى انقطع اولور • خليفه كفت كه دستش ببريد • خليفه ايتدي كه انك اللني قطع ايلكوز • كه من اين كناه

رااروى درينكذارم • بن بو كناهى انده عفو ايلمم • وكناهكار ترك اين حد برخود روا نميدارم • وتوحد تركنك كناهكار

كلني كندو اوزرنده روا كورمزم • مادرش كفت • اول جوانك مادري ايتدي • اي راحم بكي ازاه كناهاه انكار بوكنا هى

جم اول كناه لرده بري ظن ايله بو جواره ازاه استغفار ايله • كه دايم او كناه لرده استغفار ايلرسي

دائم زتو ميخواهي ومغفرت طلب ايلرسي خليفه را اين سخن

خوش آمد • خليفه يه بو سوز خوش كلدي • وحكم خلاصي فرمود وقطعه لريده خلاص حكمني بيوردي قطعه اي خوش ادايي سنكي

بين شاه دم • اي لطيف آثار كه شاه قتنده • كاه جدا ازتكلم خوش مي زنند • كه ز غضب وفتنده لطيف نكته ده دم اوررلر • اولطف

ودنكلي كلام ادا ايدرلر ويكي ذكروم معني بيت مصراع ثانيده قيد اولندي نكته چوه اب مي ارندچوه آب كبي خوب ولطيف بر نكته كتوررلر

شاه را آب براتش مي زنند • شاهك اتشي اوزره براب اوررلر اتشي ده حرارت وغضب دركه لطيف سوزيله محو ايدرلر

حكايت كناهكاري را پيش خليفه آوردند • بر

كناهكاري خليفه نك قتنه كتورديلر • خليفه ورا بعفو بني كه سخاب بعرو • خليفه اكا شول عفو بني كه حسني اندى

بيوردي • كفت اي امير المؤمنين • اول كناهكار ايتدي اي امير المؤمنين • انتقام بركناه عدلست • كناه اوزره انتقام

عدل در • وتجاوز ازاه فضلست • وكناه دن تجاوز ونوعا عفو

امور

ایمک فضل و احساندر • وپایهٔ هیبت المؤمنین • وامیر المؤمنینک
معنی پایه سی • ازاره عالیترست اننده عالی رکدر • که
ازانچه بلند ترست بکاور نماید • که اول شنده وه که بلندرکدر
بجاوز کوستره • وفراغت ایده • ازانچه بلند تروه جراء فضال
در • وبانچه فرو ترست فروو اید • واول ننیکر اسفلدر
تنزل کوستره • بانچه فرو تروه جزاء عدل در • وفضال معنی
بودر که خلیفهٔ عالی قدره لایق دکلدر که فضل واحسانه
پایه سی العلیا اعالی ایکی ایکن ترک ایدوب عدل پایه سینه تنزل ایده
حالا که اکا نسبت بونک پایه سی ادنی در • خلیفه راسخی
ول خوش آمد خلیفه یه بونک سوزی خوش ولطیف کلدی • کناه وبر
عفو کرد • انک کناهنی عفو ایلدی • قطعه عفو از کناه فضال
بود انتقام عدل کن بهده عفو ایتمک فضلدر انتقام ایلمک
عدلدر • راه تابان زجرج بربی تا زمبی رحست • فضلده
عدله وکی بلند چرخده زمینده وکی راه فرق وار در مراد
فضل وعدل مابیننده حدوه زیاده تفاوت وار ایدوکی شعار در
کی فضل را کدا رحوارد بعدل روی • تجاه فضلی ترک ایلیر
وعدله توجه ایلیر • دانا که از تفاوت این هردو آکهست • داناکه
بوا کسنک بیله تفاوتنده اکاه وخبر دار در • حکایت
کودکی از بنی هاشم • بنی هاشمده برطفل • بابلی ار ارباب
مکارم • مکارم واحسانه صاحبلرنده بر بیدبی ادبی کرد •
ادبسزلک ایلدی • شکایت بعمش بردند • انک عمنه شکایت
ایلدیلر • خواست تا وبرا ادب کند • عمسی استدیکه اول کودکه تادیب
ایده • گفت ای عم • کودک ایتدی ای عم • من کرده ام انچه

کرده ام

تفاوتنده

کرده ام • بن ایلدم که ایلدم • مراد ترک اداب در • وعقل من با
من نبود • وبنم عقلم بنمله دکلدی • زیرا هنوز طفلم • تو بلی انچه
میکنی • بسن ایله اینکه ایلدرسن یعنی سکا لایق اولان عفودر
عفو ایله • وعقل تو با تست • وسنک عقلک سنکله در زیرا
عاقلسن • قطعه کر سفیهی بحکم نفس و هوا • اکر بر سفیه نفس و هوا
سبیله • نه بوفق خرد کند کاری • عقله موافق حرکتی برایشی ایده
بر تو نفس وهوا چو غالب نیست • نفس وهوا چونکه سنک
اوزرکه غالب دکلدر • جز براه خرد مرو باری • باری عقل طریقندن
غیری یه کیتمه وعقله مخالف برایش ایلمه • حکایت • ز نی را از بجا عی که برججاج
خروج کرده بودند • بر زنی شول جماعتده که حجاج اوزرینه
خروج ایلمشلر ایدی • پیش وی اوردند • حجاجک قتنه کتوردیلر
حجاج با وی سخن میگفت • حجاج اکا سوز سویلردی • ووی نظر در
پیش انداخته بود • ودره باشنی اوکنه اکمشدی • ونظر بر زمینی
دوخته • ونظری زمینی اوزره دکمشدی • نه جواب وی میداد
نه حجاجه جواب ویریدی • ونه بوی نظر میکرد • ونه اکا نظر ایلردی
یکی از حاضران با وی گفت • انده حاضر اولنلردن برسی اول زنه
ایتدی • امیر با تو سخن میگوید • امیر سکا سوز سویلر • وتو از وی اعراض
میکنی • وسن انده اعراض ایدرسن • گفت من از خدای تعالی
شرم میدارم • اول زن ایتدی بن الله تعالی دن شرم طوتارم
که بر روی نظر کنم • که خدای تعالی بوی نظر نمیکند • که شول کسنه یه نظر ایدم کم
که خدای تعالی اکا نظر ایلمز • قطعه روی ظالم مبین که بر تو نیست
ظالمک یوزینه نظر ایلمه زیرا سنک بوزک اوزره • از زوو روزه
در بیست بکشاده • ظالمک یوزی دوزخده کشاده بر قپو در

اودنی حافظ
مثال

و وحققت بوو تقدیر بنده
ور مثال

که بر مرده نظر ایدم بوجهم
ورم حدر مثال

سوی اوکن ده سند رهذا تاکه انک روی کن ده اولدی
انک جانبندن خداده نظر رحمتی نیفتاده بر رحمت نظری دوشمیه مراد
مراد آن الله لا یحب الظالمین حسنجه خدای تعالی
نک ظالمه محبتی و رحمت نظری اولمادوغی اشعاردر
حکایت اسکندر را گفتند از چه سبب یافتی اسکندره
ایتدیلر نه سببدن بولدک انجه یافتی انی که بولدک از دولت
وسلطنت وسعت ملکی دولت وسلطنتده وملککنک وسعت
وکثرتنده باصغرسن وحداثت عهد صغرسن وحداثت عهدله
صغر کوچکلک سن ییل حداثت تازه لک عهد زمان گفت
باستمالت دوشمنان اسکندر ایتدی دشمنلره استمالتله تا از
غائله دوشمنی زمام یافتند تا دوشمنلک کینه سنده زمام
جور دیلر وفراغت ایلدیلر واز نعام عهد دوستان دوستلر
عهد لشمکدر واحسان ودوستلق ایمکده تا در قاعده دوستی
استحکام یافتند تا دوستلق قاعده سنده استحکام وثبات
بولدیلر بیت پادشاه ملک اسکندر بوده وی از حسن سیر
سکا ملک اسکندر کرک اسکندرکبی ایو سیرلر بوده
دوشمنانرا دوست کرداه دوستانرا دوستتر دوشمنلری
دوست ودوستلری دوستتر ایلر حکایت روزی اسکندر
با سرهنکان خویش نشسته بود برکون اسکندر کندونک سرهنکلری
وکزیده لریله اوتورمشیدی یکی از ایشان گفت آنلردن بریسی ایتدی
خداوند تعالی ترا ملکی بزرگی داده است الله تعالی سکا برعظیم سلطنت
ویرمشدر زنان ترا بسیار کن زنلری چوق ایله تا فرزندان تو بسیار گردند
تا سنک فرزندلرک چوق اوله ویادکار تو در جهان بماند وجهانده سنک

یادکارک

قاله

یادکارک چوق اوله اسکندر گفت اسکندر ایتدی یادکار مردان فرزند
نیست مردک یادکاری انک فرزندی دکلدر بلکه سیرتهای خوب و
سیرتهای نیکوست بلکه خوب عادتلر وایو سیرتلردر نیکو نبود آنکس که
مردان جهان غلبه کرده است زنان بروی غلبه کنند ایو
ومقبول اولماز اول کسنه که جهانک مردلری اوزره غلبه ایلمشدر
زنلر آنک اوزرینه غلبه ایلیلر قطعه چو بینی پیش پدر این
قدر بعیب که پسر چون که پدر قتنده بو قدر یقین ظاهر دکلدر که پسری
رذیل بیخرد دانست یا خردمندان عقلسوزلر یا عاقللر ذم پسندیمی
خود بعیب سیرت نیکو حکیم را فرزند عاقله خوب سیرت فرزندکافی در
زبون چرا شود او بر امید فرزندان عاقل فرزندلر امیدی اوزره
زبنک ومغلوبی اولور روضه صنایع در دنجی روضه وصف میوه
بخشی درختان باغستان جود وکرم جود وکرم باغستانی درختلرینک
ثمرلرینک میوه بخشلکنک وصفی بیاننده در وشکوفه ریزی شاخ
سکت ببذل دینار ودرم ودینار ودرم بذلیله اول درختلرک
شکوفه ریزلکینک وصفی بیاننده مراد روضه بهارم
جود وکرم صاحبلرینک اوصافی بیاننه ایدکن اشعاردر فائده
جود بخشیدن چیزیست بایستن جود مقبول ولطیف برنسنه عطا
احسان ایلمک در بی ملاحظه غرضی بر غرض ملاحظه سنسز ومطالبه
عوضی و بر عوض مطالبه سنسز اگر ان عرض یا عوض ثنای جمیل
وما طلب ثواب جزیل باشد اگر اول غرض یا اول عوض ثنای جمیل
یا ثواب جزیل اولا اننا مدح جزیل عظیم قطعه کیست کریم آنکه
نه بهر جزاست کریم کیمدر اول کسنه در که جزا وعوض ایچون دکلدر
هر کرمی که اید زوده وجود هر بر کرم اندن وجوده ظهور کلور

آنكه بود هم ثنا و ثواب اولكه ثنا و ثوابدن آبری اولا
بیع و شری گبی احسان و جودی بیع و شری طوتب
احسان وجود طوتله قطعه هر کرا مقصودش از کرم است هر کرمک مقصودی
کرم اولدر که نبرد بعالم اوازه که عالمه اوازه کتوره و شهرت
حاصل ایده باشد از مصر جود و شهر کرم جود مصر نون و کرم
شهرندن خانه او برون زدر وازه اگر خانه سی دروازه دن
طاشره اولور باشد که معنی سی مصراع ثانیه قید اولندی
غنیه دروازه شهر صوقانی حکایة جوادی را پرسیدند بر کزیده سؤال
ایلدیلر از انچه جهانیان میدهی اول نسنه دن که احتیاج ویررسن
وبر سائلان میبری و سائلر اوزره نثار ایلرسن هیچ در باطن
خود رعونتی هیچ کند و باطنکده رعونت و کبر رعونت خودنیت
که جواد اعتبان در دبر فقیران بار منتی بار یابی فقیرلر اوزره بر
یوکنی کور و بولور بسن گفت هیهات اول جواد اتدی هیهات
که اصلا بو فکرم یتم خاطرمه کلمز کف من در کوشش و بخشش
کفم سعی و احسانده حکم آن کفلیز دارد که در دست طباخست
اول کفلیزک کار و حکمی طوتر که طباخ النده در وار بودر که بنم کفم
طباخک النده اولا کفلیز کبی در که بو ذکر اولنان کلام انک حقیقتی
بیان ایلر اگرچه طباخ هر چه میدهد اگرچه طباخ طعامدن هر نه که ویرر
بر کفلیز بیلکدر که کفلیز اوزره در اما کفلیز نخودکان دهند که نبرد
اما کفلیز کندو سنه ویرجی لک ظن ایتمز زیرا ذوی العقولدن
دکلدر کفلیز کبی طباخ اشنی قطعه اگرچه روزی از کف خواجه
است روزی ده خدا است اگرچه ظاهر از رق خواجه نک
کفندندر اما حقیقتده رزق ویرجی خدا در هر سفره روزی

خوران خوش

خوران خوش نیست ار نهی رزق بیجیلک باشی در زره
اگر نیت تو به سن یعنی اعتبان ایده سن خوش و مقبول دکلدر بو
بیت بابقده صنعت التفات وار در غیبدن خطابه نیت او جر
کاسه و کفلیز تیک رزق را خواهه رزق دیکک کاسه و
وکفلیزندن غیری دکلدر زیرا ارزاق خدادر اوبعان بر مظهر در
که باشد کاسه کفلیز از نیت نهی بیک کاسه و کفلیز نیتدن
تهی اولا و ما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها صوفی ذکر ایرا
صفت کرده بر صوفی بر خصوص بر غیری اعتباری صفت و تمثیل
ایلمش صفتی از روی شناسایی و معرفت آشناسالق و معرفت
یوزندن بر صفت و تمثیل کتورمش مراد کتابیغ وصف ایلمش
دیمکدر اول وصف بودر فرموده فلان کس سفره آراست
صوفی بیورمش که فلان کسه سفره کتوردی و ضیافت ایدیجی
دسفره دار سفره طوتجی یعنی طعام و سفره صاحبی دکلدر خود را
شریک سفره میدارد صاحب طعام کندو سی طعام بیجیلکی سفره نک
شریکی طوتار نه ملیک سفره یا سپارد کند و سنی سفره نک مالکی عد ایتمز
دبا سایر خورندکان یک دست و اول سفره اوزره سایر
طعام بیجیله یکسان و برابر در بلکه در نظر خود طفیلی ایرتک
بله کندو نظرنده انلر ایچون طعامک احضار ایتمش و کندو سی بله
حاضر اولوق انلرک طفیل لغی در زیرا انلرک سببیله بر طفیل
سؤلکه دکر غیر و نبشتابله کده که او یوندی دیرلر و کاهی سبب
معنسنه کلور قطعه چون بمهمان سرای خویش شد چونکه مهمان کندو
سرایند خواجه خوان از برای درویشان خواجه درویشلردن
ادنی خوان قویه نهدک معنی سی مصراع ثانیه قید اولندی طفل را

اگر نیند آن دوان صاحب خواه طفل زاهد را گر بلیه خویشتن طفیلی
ایتان کند وسنی انلرک طفیلی لغی زیرا جمیع خصوصده جمیع نسنه
خالقک اللنده در مخلوقک النده اصلا نسنه یوقدر بیت
مکن سعدیا دیده بر دست کس که بخشنده پروردگار است و بس
حکایت اعرابی نیزدیک حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه آمد
وخاموش نشست هر اعرابی حضرت امیر المؤمنین علینک کرم الله وجهه
قاتنه کلدی وخاموش اوتوردی که دل فقر و فاقه از جبین وی
ظاهر بود که فقر وفاقه خوارلغی انک النندن ظاهر ادی حضرت امیر
ازوی پرسید حضرت امیر رضی الله عنه اعرابیدن سؤال ایلدی
که چه حاجت داری که نه حاجت طوتارسن شرم داشت
که بزبان بگوید اعرابی شرم طوتدیکه دل ایله سویلیه بر زمین
نوشت که مرد فقیرم زمین اوزره یازدیکه مرد فقیرم امیر
بیردی زاد وحله عطا داد حضرت امیر کرم الله وجهه انکا حله
احسان ایلدی وغیر ازان هیچ چیز را مالک نبود واندن غیری
هیچ نسنه یه مالک دکل ایدی اعرابی زاد یکی زار را ساخت
دیگ را ازار و پایستاد اعرابی انکی حله نک بیرین ردا وبرینی ازار
دوزدی وایاغ اوزره قالقدی ردا میاندن یوقاروده وازار
میاندن اشغیه کوره در وجد بیت مناسب حال در کمال فضل
وبلاغت فضل وبلاغت کمالنده حاله مناسب بر قچ بیت
در بدیه انشا کرد بداهتله یعنی فوری انشا ایلدی واوقدی
حضرت امیر را بسیار خوش آمد حضرت امیره زیاده خوش
ولطیف کلدی سه دینار دیگر که از حق شاهزادها امیر المؤمنین
حسن امیر المؤمنین حسین رضی الله عنهما در پیش وی

بود اوچ دینار

نهاد بود اوچ دینار دخی شاهزاده لرحقندن که امیر
المؤمنین حسن وامیر المؤمنین حسین در رضی الله عنهما حضرت
علینک قتنده ایدیلر رضی الله عنهم انها را نیز بوی داد اول
دینارلری دخی اکا ویردی اعرابی انها را برگرفت وعذر
خواهان گفت اعرابی اول دینارلری الدی واعتذار
ایدرک ایتدی یا امیر المؤمنین مرا توانگر بن اهل بیت من گردانید
ای امیر المؤمنین بنی بنم اهل بیتمک غنی ذیکی ایلدک وبرفت
وکتدی حضرت امیر فرمود حضرت امیر رضی الله عنه بیوردی
شنودم حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم که فرمودند
حضرت رسالتدن صلی الله علیه وسلم اشتدم که بیوردیلر
قیمة کل امرء ما یحسنه یعنی قیمة هر کس به هر کسنک قیمتی
بقدر آن چیزیست که ویرا اداید اول نسنه نک مقداریله در
که انی زینت ایده از محاسن افعال وبدایع اقوال خوب
فعللردن وبدیع لطیف قوللردن رباعیه قیمت مرد نه از سیم
وزر است مردک قیمتی سیم وزردن دکلدر قیمت مرد بقدر
هنر است مردک قیمتی هنری مقداری ایله در ای سابنده که
از کسب هنر ای جوق سنده که هنر کسبندن قدرش ارخواهی بسی
هنر است انک قدری افزایشندن چوق زیاده رک دروی بسیار
خوام که از پی هنری وای جوق افندیکه هنر سوزلغندن دروه بنده
خودبی سر افت کند بنده سنک طریف جوبنده مغلوب ماما
ودون در که هرگز انک پایه سنه ایرشمز حکایت از عبد الله بن
جعفر رضی الله عنهما منقولست جعفر اوغلی عبد الله دن
عنهما منقولدرکه روزی بعزیمت سفر کرده بود که بر کون سفره

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

قصد بن ایلمش دي ودر نخلستان توتي فرود آمده د
در قومك خرمان لغنده قونمشدي غلام سیاهي نكهبانان بود
بر سیاه غلام اول نخلستانك نكهبان وحافظي ایدي دید كه سه
قرص نان بجهت قوت وي آوردند عبد الله كورد یكه اول غلام
قوتي ایچون اوچ نان قرصي كتوردیلر قرص نان دن
مراد یووارلق وصغیر نان درسكلي آنجا حاضر شد اتفاقا
اول آنده بر كلب آنده حاضر اولدي غلام یك قرص را
بوي انداخت غلام بر قرصي اول كلبه آندي بخورد كلب
آني یدي پس دیكر برا بیفكند خست صكره برني دخي آندي
آنرا نیز بخورد كلب آني دخي یدي پس دیكر راهم بوي انداخت
پس برني دخي اكا آندي آنرا هم بخورد كلب آني دخي یدي عبد الله
رضي الله عنه از وي پرسید عبد الله رضي الله عنه غلام دن
سؤال ایلدي كه هر روز قوت توچیست كه هر كون سنك
قوتك نه در كفت اینكه دیدي غلام ایتدي بودر كه دوك
فرمود كه چرا بر نفس خود ایثار نكردي عبد الله حضرت
بیوردي كه نیچون قرصلري كندو نفسك اوزره اختیار ایلمدك
ایثار بذل معنی سنه جائزدر كه معنی بوبله اولور قرصلري نیچون
كندو نفسكه بذل ایلمدك اول كلبه بذل ایلدك كفت این
درین زمین غریبست غلام ایتدي بو كلب بو یرده غریبدر
جنین گمان می برم بوبله ظن ایلدم كه از مسافت دور آمده
است كه بعید مسافه دن كلمشدر وكرسنه است وآجدر
نخواستم كه اورا كرسنه بكذارم استمدم كه آني كرسنه قویم پس
كفت امروز چه خواهي خورد پس عبد الله حضرتي اول غلامه ایتدي

بوكون ییكاك

بكون نه ییسك كرك كفت روزه خواهم داشت غلام ایتدي
روزه طوتماق استرم عبد الله رضي الله عنه كندو سنه ایتدي
همه خلق مرا درسخا ملامت كنند خلقك جمیعسي سخاده اسراف
ایلرسن دیو بكا ملامت ایلرلر واین غلام از من سخیتر است
وبو غلام بندن سخیتر در آن غلام ونخلستان را واول غلامي ونخلستاني
وهر انچه در آنجا بود همه را بخرید وهر نه كه اوراده وار ایدي
جمیعني صاتون آلدي پس غلام را آزاد كرد پس غلامي
آزاد ایلدي وآنها را بوي بخشید وآنلري اكا بغشلدي قطعه
نفسك ر ابیك ووقفه نان كلبك نفسي برا كي لقمه نانله بسلك
نفس هر كه كرد ایثار كندونك نفسي كلي اوزره هر كم كه اختیار
وتقدیم ایلدي كر بود بنده ملك شاید وفضا اكر اولمسه قول
اوله خواجه كانرا به بندكي اقرار لايق در افندیلره اول
بنده نك بنده لكنه اقرار ایلمك یعني انك بنده سیوز دیمه لر
سزادر شایدكه معني بومصراعه قید اولندي حكایت
درمدینه عالمي بود عامل مدینه منوره ده علم ایله عامل بر عالم
وار ایدي ودر جمیع علوم كامل ودینه منسوب اولان علومك
جمیعنده كامل ایدي روزي كذرش بر تجسس افتاد
بر كون اسیر جیلر خانه اكه كذر واقع اولدي كه بحسن صورت
غیرت ناهید بود كه حسن صورتده غیرت ناهید ایدي

یعنی اندن ایو اری وجمال صورت خیرت خورشید
یعنی اندن ایو ادی وجمال صورت خیرت خورشید
وحسن صورتده حیرت خورشید آیدی یعنی اندن خوب
ایدی ناهید زهره درشیفته جمال وفریفته زلف دل اوشید
انک جمالنک اشفته سی زلف وخالنک فریفته سی اولدی
مراد انک عاشق وشیداسی اولدی دیمکدر ارسماع غنایش
رخت هستی بصحرای نیستی برد انک ترنم غناسندن
وجود رختنی عدم صحراسنه الندی وباستماع نوایش
ازعضیق بجردی وانک نواسنی استماع اتمک ایله عاقللق
جارلغندن راه فسحت سرای بیخودی سپرد بیخودلق سرای
طریقنه کیدی مراد عقلدن دور اولوب جنونه ایشدی
دیکدر قطعه خوب روی وخوبی آواز یوزخوبلغی آوازخوبلغی
هیبر دهر نکه به تنها دل هر بریسی باشقه کوکل الدر
چون شود هر دو دریکجا چون که ایکیسی بر یرده جمع
اولا کار صاحب دلان شود مشکل صاحب دللرک
کاری وحالی مشکل اولور لباس دانایی بیفکند عالم معلوم
دانالق لباسنی براقدی وپلاس رسوایی بوشید ورسوالق
پلاسن کیدی وخلیع العذار درکوی وبازار مدینه کردید
ومدینهٔ منوره نک محله وبازارنده خلیع العذار کزردی خلیع العذار

مفضوح عارلق ـــ

پلاس عارلی در ـــ

بولارسوز

بولارسوز عذار بولار خلیع چقارلمش یعنی سنه مرادی ضبط ونی
پروا شیدا صفت کزردی دیکدر بیت عشق کرم نشان
بدست نزد عاشقان سعادت ابدست دوستان علامت
بر خاستند دوستلری انک ملامتنه قالقدیلر یعنی شروع
ایلدیلر اما هیچ سود نداشت اما هیچ فائده طوغدی زبان
خالش بدین کلمه متکلم بود انک زبان حالی بو سوزی
متکلم ایدیجی ایدی وبابن ترانه مترنم وبو ترانه یی ترنم ایدیجی
ایدی یعنی ترکیب بودر انک زبان بو کلمه ایله متکلم وبو ترانه ایله
مترنم ایدی رباعیه زین کونه که جلوه ان دلاویز کند اول دلاویزک
بونک کبی جلوه لری عاشق زیبا چکونه پرهیز کند عاشق بلادن
بلادن نجه پرهیز ایلر باد دست ملامت کسان در کوشم
کسه لک ملامتی بم کوشمه باد درکه اصلا تأثیری یوقدر
لیکن بادی که آتشم تیز کند اما انک کبی بر باد در که بنم
اتشم تیز وزیاده ایلر بیت چه نغز آمد این نکته در سندباد
که عشق اتشست ای پسر پندباد این قصه را بعبد الله بن
جعفر رسانیدند رضی الله عنهما بو قصه یی عبد الله اوغلی
جعفره ایلتدیلر ارشور دیلر رضی الله عنهما صاحب کنیزک را
طلبید کنیزک صاحبنی طلب ایلدی وبچهل هزار درم
کنیزک را بخرید وکنیزکی قرق بیک اقچه یه صاتون آلدی

مترنم بو تقدیرنده در سیه

بادی وبادی صدرت بوعبه در سیه

طلبید معلوم در سیه

دفرمود که ما بهمان صوت که آن عالم بسماع آن کرفتار
بود وعبد الله حضرتی کنیزکه بیوردیکه تا هان اول صوتله که
اول عالم انک سماعنه کرفتار اولمشدی تغنی کرد ایرلدی
پرسید که این را از که آموخته عبد الله حضرتی کنیزکه سؤال
ایلدیکه بونی کیمدن اوکرنمشسن کفت از فلان مغنیه کنیزک
ایتدی فلان مغنیه دن اوکرندم او را نیز طلب کرد عبد الله
حضرتی انی دخی طلب ایلدی بعد از آن آن عالم را بخواندند
حکم اول عالمی اوقودی وکفت بیخواهی وعبد الله حضرتی اول
عالمه ایتدی استرمیسن آن صوت راکه شیفته او شده اول
صوت که که انک آشفته اولمشسن از استاد آن کنیزک بشنوی
اول کنیزکک استادندن اشیدهسن کفت بلی عالم ایتدی بلی استرم پس
آن مغنیه را فرمود پس عبد الله حضرتی اول مغنیه بیوردی تا بآن
تغنی کرد تا اول صوتله تغنی عالم بیخود افتاد عالم اول صوتک لذتندن
بیخود دوشدی چنان که انجلینه تصور کردندکه ملکی برد تصور
ایلدیلرکه وار یسه اولدی عبد الله بن جعفر رضی الله عنهما کفت
عبد الله بن جعفر الله تعالی اول اکیسندن راضی اولسون ایتدی
دیدیکه ماتکش این مرد در کناه افتادیم کوردک کوزینکه بودردن
هلاکی سببی ایلدک برکناهه دوشدک بعد از آن فرمودند حکم
بیوردی تا آب بروی وی زدند تا انک بو صوتدن صوبیله بیلیر

تا بخود باز آمد تاکه وکندوسنه کلدی کفت ماندانسته بودیم
عبد الله حضرتی ایتدیکه بز بلمش ایدک که تو در عشق آن کنیزک
بدین مرتبه رسیده باشی که سن اول کنیزکک عشقنده بو مرتبه یه
ایرشمش اولاسن کفت والله عالم ایتدی والله که آنچه بنهانست
بیش از آنست که آشکار است که اول حالت نهان در اندن زیاده
در که آشکار اولدی پرسید که بیخواهی این صوت را از آن کنیزک
نیز بشنوی عبد الله حضرتی عالمه صوردیکه استرمیسن بو صوتی
اول کنیزکدن دخی استماع ایدهسن کفت دیدی که آن
آهنکی از غیر او شنیدم عالم ایتدی کوردکه اول صوتی برغیریدن
اشتدم که عاشق او نبودم که انک عاشقی دکل ایدم پس چه
کدشت تم او ز ربعه بز ور الدی و نه حاله کرفتار اولدم اکر از لب
و دهان معشوق خود بشنوم اکر کندو معشوقمک لب دهاندن
استماع ایدم حال من چه کونه شود نیم حالم نیجه اولور مارسیده
تذکیره وتأنیث برابر اولدیغچون معشوقه دیدی پرسید که
اکر وی را ببینی بشناسی عبد الله حضرتی عالمه صوردی که اکر آنی
کورر ایسک اکلیر میسن بلیر میسن وکفت اغلدی وایتدی

بیت

کفتی که بشناسی که بیرد از تو دل و دین غم ایلدی
والله که در آفاق جز او را نشناسم الله حقیچون که عالم ده اندن
غیری اکلرم بعد تو بود تا کنیزک را بیرون آوردند عبد الله حضرتی بیوردی

تا کنیزکی طاشره کتوردیلر وتسلیم وی کردند واکا تسلیم ایلدیلر
کفت واین برادرست عبدالله حضرتی علامه اتبدی بوکنیزک شکر
والله که دردی چو نکونه چشم نظر نکردم والله که اکا کوشه
چشمدن غیر بیله نظر اتمدم ان عالم دردست وبای عبدالله
رضی الله عنه افتاد وکفت اول عالم عبدالله حضرتنک رضی الله عنه
دوست وپایه دوشدی واتبدی رباعیه ابر زکرم بردی
کار دردی کرمکدن کار وحالک یوزنه اب کتوردک مراد تکرار
بی غرض ودفاع ایرشد رب مرثه البال ومسرور الحال ایلدک دیکدر
درنوح وار ایلبار اورد دی وراق موصدن بنی کناره کتوردک
یعنی حالنک وصالنه ایرکوروب بنی غرقدن خلاص ایلدک
صبرم بدل رغ فکار آوردی بم غمدن مجروح قلبمه صبر کتوردک
خوابم بدو چشم اشکبار آوردی بم ایکی اشکبار وکریان چشمه
خواب کتوردک بدل مضاف در فکار کاف فارسیله مجروح
معناسنه دروآدینی آلام شدایدن خلاص ایدوب صفو وسرور
واصل ایلدک دیمکدر پس دست کنیزک رأ کرفت پس
عالم کنیزکک الی طوتدی وبخانه خود روان شد وکندو
خانه سنه روان اولدی بیت چه خوش باشد وصال ان دو
که در خلوت شوند باهم معانق عبدالله علاکی را فرمود عبد الله
حضرتی بر غلامنه بیوردی که چهل هزار درم بکیر وبر وکه فرقبک

عبدالله طوت یعنی آل وبوری وبایشان بده وانلره ویرتا
بجهت معیشت تا معیشت ایچون غباری بر خاطر ایشان ننشیند انلرک خاطر اوزره بر غبار اولتوریه غباردن مرادغم والم
وبفراغت خاطر از یکدیگر متمتع شوند وفراغت خاطرله بری برندن
متمتع اولالر حکایت عبدالله بن جعفر را در عهد معاویه جعفر اوغلی — عبد الله بن جعفر ... در بیان
عبدالله حضرتنه معاویه حضرتی زماننده از خزانه بیت المال یعنی بیت
المال خزینه سندن هر سال هزار هزار درم می دادند هر یل بیقصور
اون کره یوز بیک اقچه ویررلردی چون نوبت بیزید رسید
چونکه نوبت یزیده وارشدی به پنج هزار درم رسانیدانی پنج
هزار هزار درمه ایرشدردیلر ملامتش کردند یزیدی ملامت
ایلدیلر که این حق همه مسلمانانست که بومال جمیع مسلمانلرک حقیدر
چرا بیک کسی میدهی نیچون بر کسه یه ویررسن کفت من این
همه را بیزید اتبدی بن بوجمله مالی بجاجان اهل مدینه بلادید هم مدینه
منوره ده خلقک محتاجلرینه ویردم زیراکه وی هیچ چیز را
زیراکه عبدالله هیچ نسنه نه بی از ارباب حاجات دریغ
نمیدارد حاجتلر صاحبلرندن دریغ طوتماز وبپنهان از وی
کسی را بمدینه فرستاد وعبدالله حضرتندن مخفی بر کمسنه یی
اول درملری الوب کیدن ایله بله مدینه منوره یه کوندردیلر
تا تفحص احوال او نماید تا انک احوالنی تفحص کوستر وتجسس ایده

[Marginalia: چند نسخه ... ; ... اشکبار ... ; لطفات]

در مدت یک ماهه هر آنچه بیغ ایتوز کون مقداری مدت ده
همه را صرف کرد جمیعنی صرف ایلدی چنان که کوئیند بوص
محتاج شد انجلین که ایدلر قرض محتاج اولدی قطعه اگر بدست
کنیم ایند جهان یکسر اگر جمیع جهان کرمک الله دوشه چه غم
باشد وصد بار از جهان هم بیش جهان ویوز رته هم جهاندن
زیاده دارد جهان ویوز رته هم جهاندن زیاده کرمک قصد لاشی در
که جمیعنی بذل ایلر دیکرده چو اشود دل درویش ریش از حسرت
درویشک قلبی جهانک حسرتندن نیچون مجروح اولور
چو هست کیسه جودش تهی درویش چون که انک جودی
کیسه سی درویشک خزینه سیدر که اندن محروم اولماز
جودش ده اولان ضمیر غائب کریمه راجع اولمق روشندر
وجائزدر که جهانه راجع اولوب کیسه جوددن مراد کرم
اولا حکایت خلیفه بغداد در بوک حشمت وشوکتی
خود میر اید بغداد خلیفه سی کندونک حشمت دبدبه سی وکینده سوار
موکب کندوسنه مخصوص اولان عسکر خاص در مراد حشمت
وعظمتله کیدردی دیکرد دیوانه پیش وی رسید بر دیوانه
انک اوکنه ایرشدی وکفت ای خلیفه واتیدی ای خلیفه
عنان کشیده دار عنانکی کشیده طوت یعنی بر مقدار توقف
ایله عنانی درکن که در مدح تو سه بیت گفته ام که سنک

مدحکده اوج

مدحکده اوج بیت دیمشم گفت بخوان خلیفه دیوانه یه
اوقی دیدی بخواند دیوانه اوقدی خلیفه را خوش آمد
دیوانه نک ابیاتی خلیفه یه خوش کلدی دیوانه چون آنرا دید
دیوانه چونکه آنی کوردی گفت واسه درم عنایت کن ایندی
بکا اوج درم عنایت واحسان ایله تا روغن وخرما
بخرم وسبز بخورم تا روغن خرما صاتون آلام وطوینجه
ییم خلیفه فرمان داد خلیفه بیوردی تا بهر بیتی هزار درم
بوی دادند تا هر بیتدن اوتری دیوانه هزار درم ویر
دیلر قطعه چون دل فاقه زده روز کند بر سخن ویری چونکه
فقیر خورلغی بر سخن دان اوزره زور وهجوم ایده
گر مدح پادشاه سخاور کند رواست اگر سخاوتلو
پادشاهی مدح ایده روادر ممدوح چون کریم بود
گر زشود ممدوح چون کریم اوله اگر انک شعرندن هر
بیت را خزانه گوهر دهد سزاست هر بیتنه بر گوهر
خزینه سی ویره لائقدر حکایت ابراهیم بن سلیمان بن عبدالملک
بن مروان اوغلی عبدالملک اوغلی سلیمان
سلیمان اوغلی ابراهیم گویند ایدر اوران وقت که نوبت
خلافت اول وقت که خلافت نوبتی از بنی الامیه
بنی العباس انتقال یافت بنی امیه دن بنی العباسه انتقال بولدی

و بنی العباس بنی الامیه را می کرفتند و می کشتند و بنی عباس
بنی امیه یی طوتدیلر و قتل ایلدیلر من بیرون کوفه بن کوفه دن
طاشره بر بام سرایی که بسیار مشرف بود نشسته بودم مشرف
بر سرایک طاقی اوزره اوتورمشدم که خوانه مشرف و حواله
ایدی دیدم که علمهای سیاه کوردم که سیاه علملر از کوفه بیرون
آمد کوفه دن طاشره کلدی در خاطر من چنان افتاد کم خاطرمه
الخلجن دوشدی که آن جماعت بطلب من می آیند که اول جماعت
بنی طلب ایتمکه کلورلر از بام فرود آمدم طامدن اشغه کلدم و متنکر
وار کوفه در آمدم و متنکر و متحیر کبی کوفه یه کلدم هیچ کسی را نمی
شناختم هیچ کمسه یی الکلمزدم که پیش وی پنهان شوم که
انک قتنده پنهان اولام بدر سرای بزرکی رسیدم بر اولو کنک
سرای قپوسنه ایرشدم دیدم که مردی خوب صورت سوار
ایستاده کوردم که خوب صورت بر کمسه سوار اولوب
طورمش و جمعی از غلامان و خادمان کرد او بر آمده اند و غلام
لردن و خادملردن بر بلوک انک چوره سنه جمع اولمشلر
اولمشلر سلام کردم اول بزرکه سلام ویردم کفت تو کیستی
و حاجت تو چیست ایتدی سن کیمسن و سنک حاجتک
نه در کفتم مردی ام کریخته از خوف خصمان خود کنه خصملرم
که خوفندن قاچمش بر کمسیم و بمنزل تو پناه آورده ام

سنک منزلکه التجا کتورمشم مرا بمنزل خود بر داول بزرک چون که
بو سوزلری بندن اشتدی بنی کند منزلنه ایلتدی و در
حجره که نزدیک حرم وی بود بنشاند و بر حجره ده اوتورتدی
که انک حرمنه قریب اولدی ایدی چند روز آنجا بهترین
حالی بر نیچه کون انده آ ییکرک بر حال ایله چه چه دیستر
داشتم خوشنی قبول ایتدک طوترم از طعام و شراب و ملابس
مطعومات و مشروبات و ملبوساتدن هر چه ایستر من طلب
کرده بود جمیعینی بم قیلدی. خاطر آسوده یی داریم هیچ نمی ترسید
و بندن هیچ نسنه صورمزدی و هر روز یکبار سواری شدی
و بیرون می آمدی و هر کون بر کره سوار اولوردی و تیز کلوردی
بکور ازو بپرسیدم بر کون اندن سؤال ایلدم که هر روز تو
می بینیم سوار می شوی که هر کون سنی کورورم سوار اولورسن
و بیرون می آیی و تیز کلورسن بچه کاری بو ایشه کیدرسن
کفت ابیدی ابراهیم بن سلیمان پدر مرا کشته است
سلیمان اوغلی ابراهیم بنم پدرمی قتل ایلمشدر شنیدم که
درین شهر پنهان شده است ایشتدم که بو شهرده پنهان
اولمشدر هر روز میروم بامید آنکه هر کون کیدردم اول
امید ایله که شاید ویرا یابم شاید انی بولم و بقصاص پدر
خود رسانم دکنه و پدرومک قصاصنه ایرشدرم

زدیکی یک ترتیب

چون این را شنیدم چون بو سوزی اشتدم از ادبار
خود در تعجب ماندم و بدعت لکمدن تحمیده قالدم که مرا
قضا عنبرلکسی انداخته که حکم الهی بنی کسه نک عنبرلکنه
اتمش که هلاک قتل نیست که اول کسه بنم قتلمه طالب در
از حیات خود سیر شدم کند و حیاتدن طویدم و بکره ندم
یعنی امید قطع ایلدم آن مرد را از نام پدر وی پرسیدم اول
کمسه انک پدرینک آدندن صوردم دانستم که راست میگوید
بعد السؤال بلدم که راست ایدر گفتم ای جوانمرد اگه ابندم ای
جوانمرد ترا در ذمت من حقوق بسیارست بنم ذمتده
سنوک چوق حقلرک واردر واجبست بر من که هم ترا
نیکو غایم بنم اوزرمه واجب در سنوک خصالکی گوسترم و این
راه مدخرارا که آمد شدرا بر تو کوتاه کردانام و بو کلک
کمک طریقنی سنک اوزره که کوتاه ایدم هیچ اوج نوع
اوزره در آمدن و شدن کبی بر سی ماضی صیغه سی اوزره در
واو عاطفه سوز درآمد شد کبی که آمدن شدن معناسنه در او
معاطفه ایله درآمد وشد کبی که آمدن و شدن معناسنه در
بر سی دخی امر حاضر صیغه سی اوزره در تک و دو کبی که تکیدن
و دویدن معناسنه در بیت عمری براه عشق زسر داشتم
قدم باز آز روی آن تک و دو میکند مرا نوع دخی

واو عاطفه ایله

بنم ذمتده سنک چوق حقوقک واردر بوده اوزره چقوق مضاف ایلمز سنه

کوتاه و کوته بعد بر ده در سنه

واو عاطفه ایله واو عاطفه سوز واقع اولور ابراهیم بن سلیمان تتم
سلیمان اوغلی ابراهیم چون پدر خود از من بجوید کنند پدر و
کل قانی بندن طلب ایتسه از من بار دیگر دیندن بو سوز ه
اعتقاد ایلمدی گفت و ایتدی ها ما که از حیات خود تنگ
آمده ز بکنزر که کند و حیاتدن طارلمش واو هانش ش
بخواهی که ازین محنت خلاص شوی استر میسن که بو محنتدن
خلاص اوله سن گفتم لا ایتدم ایله دکلدر والله که من ورد
کشته ام والله که بن انی که قتل ایلمشم و نشانها را باز گفتم و نشانینی
بگیر و ددم دانست که راست میگویم بلدیکه کرچک دیرم و
سوزمه صادقم رنگ وی بر افروخت انوک یوزنک رنگی
مشعله لندی و چشمان وی سرخ شد انوک چشملری قرزد
واد غضبناک اولدی دیگر زمانی سر در پیش انداخت
بر زمان باشنی اوکنه آندی و فکر اوردی و بعد از آن گفت
واندن صکره ایتدی زود باشد که پدر من بر سی تنها وا لا که
بنم پدرمه ایرشه بعی اکا قصلک جزاسی بولاسن واو چون تو
از تو خواهد و پدر م کندو قانی سندن استر من زنهار یکه
ترا داده ام باطل نکنم بن شول امانی که سکا دیرمشم باطل
و لغو ایلمزم بر جای دبیرون دو یو قرو قالق و طشره یوری
که از نفس خود ایمن نیستم که کند و نفسمدن امین دکلم مبادا که

والله من ایدن قتل ایلمشم بوده در

القاف

بر اگر بدی رسانم او لیاکه سکا بر حرز ایرشدرم بس
هزار دینار عطا بود دس یوز دینار عطا بیوردی بر
کرفتم وبیر دن آندم بیك دیناری قبض ایلدم و کشرح
کلدم مثنوی جو انمردا جوانمردی بیاموز ای جوان مردجوان
ودلك اوكرن زمردان جهان ردی بیاموز جهان از دلربز
مردلك اوكرن درون ازکین جویان نکه دار ملیکی کین طلب
ایدجیلرك کینندن حفظ و خالی طوت زبان از طعن بد
کویان نکه دار بد کویلره طعن دن زبانکی حفظ پاك طوت
نکوئی کن بان کو یا تو بدکرد ایتمك ایلك د لطف ایله اول
کمسه که اول سکا قباحت وضرر ایلدی کذران بد رخنه در اجال
خود بدکرد زیرا اول بد وقبا حتدن کند واتیانله رخنه وضرر ایلدی
سکا احلال زیان ایلدی چو آیین نکوکاری کنی ساز چون که
نکوکارلق عادتنی ساز ودر تیب ایده سن نکر دد جز بتوان نکوی
باز اول ایلوك کرد سندن غیری رجوع ایلمز مراد غیره اندك
احسانك فائده سی عاقبت سکا عاید اولور حکایت شنی در
مسجد جامع مصر بر کیجه مصر جامعك مسجدنده آتش ونار
دبوحت آتش دوشدی یاندی مسجد الوقت الجامع ایله فاسد
متأولدر که جامع دقتك صنعتی در و جائزدر که ذقت حذف
اولنوب جامع انوك یرنه اقامت اولنش اولنه مسلمانلر

نوعم اندر

نوهم آن شد که بی زنهاری کرده آند مسلمانره اول
توهم اولدی که تونهاری ایلمشلر دیه آتش در خانهای کبران
انداخته اند مسلمانلر دخی انلرك خانه لرینه آتش انداقلت
بعد مصر سلطانی جماعتی را که آتش در خانهای ایشان انداخته
بکرفت شول جماعتی که انلرك خانه لرینه آتش اتشلر اید
طوتدی ودر یکجایی جمع کرده و بر یرده جمع ایلدی وبفرمود تا بعدد
ایشان بیوردی تا انلرك عددنجه رقعها نوشتند کاغذ پاره لر
یازدیلر در بعضی دست بریدن رقعه لرك بعضیسنده قطع
ید یازلمشدی ودر بعضی تازیانه زدن وبعضیسنده تازیانه اورمق
یازلمشدی وآن رقعات را بر ایشان افشاندند اول رقعه لری
انلرك اوزرینه صاچدیلر یعنی اول رقعه لری انلرك اوزرینه تقسیم ایلدیلر انلر
کس هر رقعه که فتد تا هر کسه اوزره هر رقعه که دوشه مضمون ان عمل کنند
انوك مضمونیله عمل ایده لر یك رقعه که مضمون آن کشتن بود بر رقعه که انوك
مضمونی قتل ایدی ربعی افتاد بر کسه اوزره دوشدی گفت من از کشتن باك
ندارم اول کسه ایتدی بن قتلدن باك وخوف طوتمازم اما مادری دارم که جز
کس من ندارد اما بر مادرم واردر که بندن غیری کسه سی یوقدر ودر پهلو
وی دیگری بود وانك یاننده بر غیری کسه واردی که رقعه تازیانه خوردن
بروی افتاده بود که انك اوزره تازیانه اورمق رقعه سی دوشمشدی رقعه خود را
باوی داد کندونك رقعه سنی اکا ویردی ورقعه ویرا بستد دکنت اوزك

کزندی بیدیا نم کمه صحیح

دارو خاطر دری

رخنه کدوك

وی برهنه در یه

رقعها جمع رقعه

رقعه کاغذ پاره یه کمه پرنیسه بارنمش اوله

تنازیا نه

رقعه‌سنی الدی و ایتدی که من نادر دیده‌ام که بن ماطوثمازم این راجای دیگر
بکشند یونی انوک یرینه قتل ایلدیلر دان راجای بازیانه زدند و الکا نمحض
یرینه تازیانه اوره‌لر مثنوی بسم و زر دجوانمردی توان کردیم و زر له
جوانمردلک ایلمک ممکن و آسان در خوش انکس کو جوانمردی بجای
آرد خوش اولکسه یعنی تحسین اولکسه یه که جانله جوانمردلک ایلدی جان چون
احباج یار دیسانا خفت خوتکه دوستنک جانه احتیاجی الکلدی حیاتی
خود فدای جان او ساخت کندونک حیاتنی دوستنک جانته فدا ایلدی
حکایت اصمعی کویدکه بارکرمی آشنایی داشتم اصمعی ایدر برکرمی
ایله آشنالق طوتدم که همواره بتوقع کرم و احسان که دائم کرم و احسان
ایتدی ایله بدر خانه وی میرفتم آنک خانه سنک قپوسنه کیدردم
یکبار بدر خانه وی رسیدم بعد زمان برکره آنوک خانه‌سی قپوسنه ایرشدم
دیدم دربانی نشانده بود کوردم بر دربانی نصب اتمشدی که منع
کرد از در آمدن وی بنی منع ایلدی انوک اوزرینه کیرمکدن و گفت ای اصمعی
وایتدی ای اصمعی سبب منع کردن تو نیم منع اتدوکمک سببی از در آمدن
بر دیگی انوک اوزرینه کیرمکدن تنکدستی و نادرست فقیرلق و قدرت سوزلغدر
که ویرا پیش آمده است که انوک اوکنه کلمش در من این بیت را
انشا کردم بن بو بیتی فوری انشا ایلدم و دربان دادم که تا با ور ند
و دربانه ویردم که تا اول کریمه ایصال ایده بیت اذا کان الکریم له حجاب
فمن کریم ایچون حجاب واقع اولسه یعنی مختفی اولسه فما فضل الکریم علی اللئیم

پس لئم اوزره

پس لئم اوزره کریمک فضل ورتبتی نه در بعد از زمان بر قدر زمانی
صکره دربان کلدرقعه در او رد و بر کاغذ پاره‌سنی کتوردی
که بر پشت او نوشته بود که اول رقعه‌نک ظهری اوزرینه بو بیتی
یازمش ایدی بو بیتی دیدم درکه اول رقعه‌نک ظهری اوزرینده
بو بیت یازلمش ایدی بیت اذا کان الکریم قلیل مال تحجب
کریمک مالی قلیل اولسه فستتر بالحجاب عن الغریم غریم دن حجابله
مستتر و پنهان اولور غریم دن مراد یونده سائل در حجاب
پرده بو ایکی بیتک منطوقی سنه توضیح اولنمازبو بیت مفهومیله اکتفا
قلندی بو وجهله تفهیمی آسان اولور اوتری همراه رقعه صره
پانصد دینار در وی و رقعه ایله بله برکیسه کوندردی بله انوک
ایچنده بشیوز دینار وار ایدی باخود دکلمی کنددم دیدم
هرکز ازین قصه عجیب تر بر من نکذشته است هرکز بوندن
عجیب‌ترک قصه بانکا واقع اولمامشدر این را که یعنی مجلس مأمون
خواهم ساخت بونی مأمونک مجلسنه کتور ایلمم کرک بوندن
مراد بو قصه‌یی مأمون خلیفه‌یه بیان ایده‌یم دیمکدر مأمون هارون
الرشیدک فرزندی در پس چون پیش وی رفتم پس چونکه انوک
اوکنه کلدم گفت از کجا میرسی ای اصمعی مأمون ایتدی قندن
ایرشورسن ای اصمعی گفتم از پیش کریمترین لبی از احیای عرب
عرب قبیله‌لرندن کریم‌ترکسه‌نک قتندن کلورم دیدم پرکیدیله

ان گفت مامون صدور دیله اول گجدر گفتم مردی که مرا از علم و
مال خود بهره در ساخته است ایتدم که بر مرد درگه گلدوگنده مال و
علمندن بنی نصیبلو ایلمشدر وان رقعه را با حره بنشن دی دادم
واول رقعه یی گیه ایله اکا اوگلده قودم چون حره بدید رنگ
وی برآمد چونکه مامون حره یی گوردی انک یوزینک رنگی متغیر اولدی
وگفت این بچه ونه یی مست بو گیه بنم ونه ملک بحایله در
میخواهم انکس را طلب کنم امرتم اول کسه یی طلب ایدم گفتم ای
امیر المومنین ایتدم ای امیر المومنین والله که من شرم می دارم
والله که بن شرم طوتارم که بجهت بعض از کاشکان تو که سنی
ارسال ایتدکک کسنه لردر بعضیسنک سببی ایله خوفی یا طاروی
داده باید اوتش فاطرنه رضوف بول بوله مامون یکی از خواص خود را
گفت مامون گلدو حاصلندن برینه دیدی که همراه اصمعی برو
که اصمعی ایله یوری که چون ان مرد را ببینی که چون اول کسه یی گوره سین
بگوی که امیر المومنین ترا می طلبد دیگه سنی امیر المومنین استر
پس انکه توقف یوری رسد انوز که اکابر شانلو والمرا ایرشمیز یعنی
لطف ورقعله سویا چون ان مرد حاضر آمد چونکه اول سنی کلدی
مامون با وی گفت تو ان شخص نیستی سن اول شخص دگلمیسن
که دی روز پیش ما آمدی که دونکی گون بزدم حضره گلدک
واظهار فقر وفاقه کردی که فقر وفاقه اظهار ایلدک

ابن حره

ابن حره را ابنوداذیم بو کیسه یی اکا ویردک یاحرف معاش
خود کینی نا گلدوه معاشکه حرف ایده سین بیک بیت که اصمعی نیتی
تو فرستاد بر بیت که اصمعی سنک فقکه گوندردی انک سببیله
ایرا بوی دادی اول کیسه یی اکا ویردک گفت اول که ایتدی
اظهار فقر وفاقه که دی روز کردم دونکی گون که فقر وفاقه اظهار
ایلدم دروغ نگفته ام یلان سویلمدم لیکن گوارتم که اما سنده مکه
قاصد ویرا یاز گرداند انک قاصدینی گیرو دوندوروم قاصد
خرجی که مرا دربان در مگر چنانچه امیر مرا باز گرداند مگر اگلاین که
امیر المومنین بنی گرو دوندردی مرادمنه که سزینی محروم
گوندر دوگوزین دخی انی محروم گوندردم دیک دربن بو بود
هزار بوی داد لند پس مامون بیوردی اول نجی کیسه هزار
دینار ویردیلر اصمعی گفت یا امیر المومنین اصمعی ایتدی یا امیر المومنین
مرا در بن عطا نیز بادی ملحق گردان بنی بو عطاده دخی اکا
الحاق ایله فرمود تا هزار دینار وی را نیز تکمیل کردند مامون
بیوردی اکا بیک دیناری تکمیل ایلدیلر یعنی بیکوز دینار دخی
ویردیلر که بیک اولدی وان مرد را از زمره ندیمان خود
گرداییند واول مردی گلدو ندیملر زمره سندن ایله قطعه
کف صاحب کرم چون یی درم شدم صاحب کرمک کفی چون درمسز
اولدی زنادادی شمر گردد بیند اگر قیوسینی نیله قدرتی یر لقدن

دروغ یلان
منه

مراد اوزرینه عطا ایدرسین یا امیر المومنین
منه

شعر امیر حافر وار
منه

حالی اماکدن ظن ایلمه فیلی درستن مدخل اراشنه امامدخلک
فیونیلم بی اللذر که بعیان درم راسر بیند که درم کیدینکه
باشنی بیلز بعنی مدخلک عادتی در بعیان ماتک کسرلکیه در
و درالم معاسنه در بونده مراد اول در تنبیخ خطار حفظ تنک بیند
نام سندن بومعراع ده بعیان درالم معاسنه در مصراع
ان یکی راکیه ی بعیان دهد حکایت خاتم را پرسیدند خاتم
صور دیلرکه که هرکز کریمتر از خود دیدی که هرکز سندن کریمرک
کوردکی گفت بلی بلی کوردم دیدی دوزی در خانه ی غلام
یتیم فرود امدم برکون بر غلام یتیمک خانه سنه قوندم ودی ده
کوسفند داشت واول غلام اون قیون دوتردی بی اکا
بیک کوسفند را بکشت وبپخت اول قورنی بر قیونی دپلدی
وبنوردی وبیش من اورد وبیم اوکونه کتوردی مرا قطعه
از ودی خوش امد اندن بر پاره یکا خوش کلدی کوردم دکیم
بیدم دانیدم والله این بس خوشتر بود والابوپاره زیاده خوشرک
ولذیذرک کلدی غلام بیرون رفت غلام سوزنی ایشیدب طشره کیدب
دیک یک بیم کوسفند را بکشت ویر بر جمیع کوسفندی بوغزلدی
ودلن موضع رابپخت وبیش من اورد واول معلوم ادلایز کتوردی
وبیم اوکه کتوردی ومن ازان اکاه نی ودبن اللذن خبر دار کلیم
چون بیرون امدم که سوار شدم چون طشره کلدم که سوار اولدم
دیدم که

دیدم که بیرون خانه کوردم که خانه نک طشره سنده قوی بسیار بکمه ایلمش
خون قان دوکلمش در پرسیدم که این چیست صوردم که بونه در
گفتند وی کوسفندان خود را کشته است انده اولانلر ایتدیلر
اول غلام کندونک جمیع قوینلرینی بوغزلدی وی را ملامت کردم که
چرا چنین کردی که نیچون بویله ایلدک دیو آنی ملامت ایلدم
گفت سبحان الله اول غلام ایتدی سبحان الله یعنی نه عجب حالک
ترا چیزی خوش اید سکا بر نسنه خوش کله که من مالک ان باشم
که بن اکا مالک اولام ودران بخیلی کنم وانده بخیللق ایدم ایلر
زینت سیرتی باشد بو قبیح بیرتلو کلدر بوبم ودم بو قبیح سیرت در
درمیان ذیب عرب اوزناسنده پس خاتم را پرسیدند پس خاتمه سوآل
ایلدیلر که تو در مقابله ان چه دادی که سن انک مقابله سنده نه ویردک
گفت خاتم ایتدی سیصد شتر سرخ موی وپانصد کوسفند دادم
اچیوز قزیل تویلو دوه وبشیوز قیون ویردم گفتند پس تو کریم
باشی خاتمه ایتدیلر پس سن کریمرک اولورسن گفت هیهات خاتم ایتدی
نه مناسب وی هرچه داشت داد اول غلام جمیع مالکلن وردی
ومن ازان چه داشتم وبن اللذن که مالک ادم از بسیاری اللذیکی
بیش ندادم بر واقدن بر شی قلیلدن غیری وردم قطعه

چون گدا ایکنجم نان دارد چون برگدا کم نیم نانه مالک اولا
تمامی دهد زخانه خویش اول نیم نانی تمامه لند وخانه سندن
محتاجه ویره بیتز ازان بود که شاه جهان اندن زیاده رک
مقبول دگل اولور که شاه جهان بدهد یمی ازخانه خویش
لند و خزینه سندن بر ضعیفه ویره **حکایت** شاه شجاع بابده
برشاه مابده واحسان امیدیله بدرخانه یعنی بن زاده احمد
زایده ادخلی معنک خانه سنی قپوسته کلدی چند روز انجا بود
اول شاه انده بر گون اولدی مجال بار نیافت معنک حضورنه
وارمغه اجازت مجال بولمدی از باغبان وی التماس کرد انک
باغباندن التماس ایلدی که چون معن بیایم در اید که چون بانمه
کله و در کنار آب نشیند دخی آب کنارنده اوتوره مرا آگاه کن
بنی آگاه ایله چون آن وقت رسید چونکه اول وقت ایرشدی
باغبان ویرا آگاه ساخت باغبان انی آگاه ایلدی شاه این
بیت را بر تخته پاره نوشت ویا بر در داد اول شاه بو بیتی
بر تخته پاره سی اوزره یازدی و صویه ویردی **بیت**
ابا جود معن تاج معنا بحاجتی ای معنک جودی معنه نم حاجتی سرا
عیان وبیان ایله تلیح امر حافز ذر ناجی نیاجی دن مناجاتدن

خفیه

خفیه سوز سویلمک معاسنه در ممالی الی معن سواک شفیع معنه
بنم ایکون سندن بجز بر شفیع یوقدر چون تخته پاره پیش رسید
چون تخته پاره سی معنک اوکنه ایرشدی فرمود تا انرا بیارند
بیوردی تا انی طوتدیلر چون بخواند شاه را طلبید چونکه اول بیتی
اوقدی شاهی طلب ایلدی و ده بدره زر بوی داد دکا
اون بدره التون ویردی وآن تخته پاره را در زیر بساط خود
نهاد وال تخته پاره سنی کندو بساطنک التنه قودی روز دوم
آن تخته پاره را ایکنجی گون اول تخته پاره سنی از زیر بساط برون
آورد بساطی التندن چقاردی و بخواند و اوقدی دیگر باره طلبید
زر شاهی طلب ایلدی و صد هزار درم بوی داد واکا یوز بیک
اقچه ویردی و روز سیوم داد اوچنجی گون هم بدین دستور عمل کرد
هم بو قانون اوزره عمل ایلدی که شاهی طلب ایدوب احسان ایلدی شاه
بزرسید شاه خوف ایلدی که مبادا پشیمان شود که مبادا پشیمان اولا
و داده را باز ستاند واحسان ایلدوکنی کروالا یکر تحت محیدی
چون روز چهارم چون دردنجی گون باز شاه را ایلدی مهود
طلبید بیافتند شاهی مهود ومعلوم طرفنه طلب ایلدیلر بولمدیلر
ومود که در ذمه یه کرم من بیوردی که بنم کرم ذمه سندن واجب

ان بودکه ویرا چنان کطادیم واجب اول ایدیکه اکا اول قدر عطا
واحسان ادم که در خزانه مِن بک دینار ودرم قالمیه که بنم
بخشیده بر دینار وبر درم قالمیه اما دریغ که ویرا صله وان بود
اما حیف که اکا اول صله واول قدرت ویرمادی **قطعه**
کیست اهل کرم ان کس که چو سایل برسش اهل کرم کیدر اول کمسه درکه
چون سایل انک قپوسندن اور دان قدر امیدکه در دل کیجد
اولقدر امید کتوره که انک قلبنه خاطره مرادچون خاطر نه اولان
امیدنی اعلام ایده دیکر ریکنا بذل احسان وبخشد چندان
اهل کرم احسان کفی ایچ واول قدر احسان ایده که نه در حوصله
بحث سایل کنجد که سائلک بحثی حوصله سنه صغایه حوصله قوجاق
حکایت اواینه ثناینه قدوم کربی اوزره شاعری بیار را
برای ایزوشاهی بدن بر کریک قدومی ثنا سنه بیلیکون قدوم
قدوم امدن ثنا سنه مبارک لک قصیده کفت وبردی خوش آمد
رقصیده دیدی وانک صورتنه اوقدی ودراو قصیده
این بیت را کفته بود وقصیده نک اوتاده بوبیتی ریخش ایدی
بیت امدد الی یدا تعود بطنها بذل النوال وظهرها تقبیلا
یعنی دراز کن سوی من بنی نیم جانم دراز ایله دستی راکه کف
وی

وی عادت کرده است بنجشش زر ومال شول دستی که انک کفی
زر ومال احسان اتکه عادت اتمش در ودستی وی تقبیل اهل حاجت و
سوال وانک ظهری حاجت وسوال اهلنه تقبیل عادت ایلمشدر کفال
آیه سی ظهر دن مراد بونده ال ارقه سی در بطنها وظهرها ده اولان
مونث ضمیری یده راجع درکه ید مونث یعنی حقیقی در تعود فعل ماضی
اولمق روشندر فعل مضارع اولمقدن که برتا حذف اولمش اولاکه
تتعود اولور آمدد امر حاضر درباب اولدن تنوال احسان معناسنه در
تقبیل دیرمک تقبیل اوپیدرمک آن کریم دست بسوی او دراز کرد اول
کریم دستنی اوانی جانبنه دراز ایلدی چون بوسید چونکه
اوپیدی برده طیبت کفت اول کریم لطیفه اوزره دیدی **مصرع**
موی ما بی لب تو دست مرا البحر النهید سنک لبک مویلری بنم الم طالدی
ای ای کفت بنجه بنیز زبان را ای ایچ ایلدی قفعان ارسلانک
بنجه سنه از خار درشت خار بتنه چه زبان خار بنک درشت
خاردن نه زبان وار در آن کریم را این کلمه بسیار خوش آمد
اول کریم بوکلمه زیاده خوش کلدی وکفت این کلمه بیش قیم
وایندی اول کریم بوکلمه بنم قتمده اوزان قصیده خوشتر ست اول قصیده
دن لطیف ترک دربس بفرمود ویرا دربرابر قصیده بس اول کریم

تحبب لطفنه
زبانه قفان سنه
خاربتی کرپنه سنه

تقبیلا دیه
الی الیا
اکو نذر ثنه

بیوردی ادایی به اول قصیده نک مقابله‌سنه هزار درم دادلر
بوز درم در دیلر د دیر از آن کلمه دادلکه مقابله‌سنده
سه هزار درم دادند اوچ بیک درم ور دیلر ازاکه بدقت
زنک سرکز راند ادلکه نک که مدظله باشنی فلک دن کوررلر
وقدرنه عالی ایدلر چون نیست سخندان بو دار جمله فردتر چونکه
سخن دان دکلدر جمله‌سندن فزو تر دوننه اولور دائیکه سخن دان
که بود انکه بداند بلور میسکه سخن دان کیمدر آدلکه درکر بله
بد دراز نکو باز نکو دار نکوتر برامز ایدن کر دایویه ایو رکوت
مدحن حکت وزنی روزره تاغه اصلیه ایله مدح معاکسنه در ما ما

روضهٔ پنجم بشنجی روضه در توزیر حال بلبلان چمن عشق و
محبت عشق و محبت چمنی بلبللرینک حالنک تقریری بیاننده در
دو وقت بال پر دانکان انجمن شوق و مودت دشوق و مودت
انجمنی پروانه لرینک بالنک وقتی بیاننده در وقت یانیق یار
بودده قادر معاکسنه در انجمن مجلس ارمغنیب تن شکار تبوقد
بنون مشکانک مقتبسلردن در یعنی من عشق حدیث شریف اکارینه
شریفه دن در فارسیده مشکان دیکان در الله مقتبس ت
بانک فتحی ایله مقتبس در که اسم مفعول در قبس بالتحق معاکسنه ،

قیس

قبس اتش دن بر پاره در که شعله لغتی معناسنه استعمال اولنور که
من عشق وعف وکتم ومات مات شهیدا یعنی هر که در جاذبه عشق
اوپردی یعنی هر کیم که عشق جاذبه‌سنه تعلق ایده دبالطافت عشق
امیر دولطافت عشقله اختلاطا ایده ودر ان طریق عفت وکتمان
پیش کرد اول عشقده عفت وستر طریقی اوکینه طوته وچون
بمرد شهید مرد وچونکه اوله شهید اولور زیرا هر کیم که شهوت وغرض
دن پاک وعاری عشقه وصول بولوب ستر طریقنه سلوک ایده چونکه
اوله شهید دیمک اولور وشرط عفت وکتمان وعفت وکتمان شرطی عشقه
بر پیر کارلق از برای الست انجمون درکه چون بکیل طبع وهوای نفس
الوده باشد زیرا چون میل طبع وهوای نفسیله آلوده اوله ودر
وصول پاین وسایط توسل جوید واکی وصولنده توسل والطاربنی
السته زیعنی وصاله وسیله پیدا اولور وا اظهار کشند داینی اظهار
ایدر لر از قبیل نفس شهوان حیوانی باشد اول عشق حیوانه منسوب
اولان نفسک حظوظ شهوانی قبیلندن اولور نه از فضایل روح
انسانی روح انسانه منسوب اولان فضایلدن اولماز قطعه
ان عشق راکه منقبت خاص آدمیست اول عشقه کر ادمی نک مخصوص
فضیلتی درکه حیوانات اندن نصیب یو قدر هر جاکه هست عفت وستر

ارلوارست هر پرده کسوار دحیفت وسز انک لوازمند لندر ر
عشق که هست شهوت طبع وهوای نفس شول عشق که طبیعکارزدیمه
ونفسنک هواسیدر خاصیت طبایع وسباع وبهایمت سباع وبهایمکه طبیعتنک
خاصیتی در یعنی انلرده یمان شهوت وار در طبایع جمع طبع در سباع
جمع سبع در بریجی معاسنه بهایم جمع بهیم در چارپایان معناسنه
فائده بیان دو ود سخن عشق هر وقت ایکی عاقل اورتاسنده
عشق سوزی واقع اولدی بکی کفت برسی ایلدی خاصیت عشق همینه
عنا ورنجست عشقک خاصیتی همینه عنا ورنج در وعاشق هم وقت
بلا ومحنت سنج وعاشق دوکلی وقت بلا ومحنت سنج در محنت سنج
طریجی معاسنه در بلا ومحنت وسنج بلا ومحنت چکجی معناسنه وصف
ترکیبی در ودیکری کفت دیگرسی ایلدی خاموش باش خاموش
اول همان که تو هرکز اشتیه بعد از جنک نه دیده بکزرکه سن هرکز
جنکدن صکره صلح کورمش سن وچاشنیء وصال پس از فراق
نجشیدهء وفراقدن صکره وصال لذتینه طاتمامش سن هیچ کس
در عالم از صافی دلان عشق بیشه لطیف تر نیست عالمده عشق
بیشه لو صافی دللردن عالی ولطیف رک هیچ کمسنه یوقدر واز کران
جان دور اندیشه کثیف تر نی وبو عشق فکرندن دور کراق

جانلردن

جانلردن دنی وغلیظ رک هیچ کمسه یوقدر هیچ کمسنه نک معناسی بو ایکی
جمله بله قیدا ولندی سهولت معنی ایچون بیت شترراه دنور و
حاب در سر ست آزادمی را نیانشد فرست قطعه پرتو شاهد
عشقست جمال دل هردم هر دکل قلبی جمال عشق شاهدینک پرتوی در
کی کفته میل جمال انکه بدل نیست جمیل جماله قچن میل ایلر اول کمسه که قلبی ایله
جمیل دکلدر یعنی شول کمسه نک که قلبی جمیل در جماله مایل واقع در
زیرا جنسیت بوار در زیرادین قاعده جحت طلبد تا دانی اکر بوداده به
برنا دان جحت طلب ایده تجم پس بود الجنس الی الجنس یمیل
الجنس الی الجنس یمیل کلامی بکا حجت کافی در سوزمک اثباتنه معنی بیت
بودر جنس جنسنه میل ایلر • ان الله جمیل ویحب الجمال • قال ابو
علی سینا • من لم یتعشق بوجه جمیل • ولم یتلذذ بصوت شهی • فهو
علیل المزاج • یحتاج الی العلاج حکایت وقتی صدیق اکبر
رضی الله عنه بر وقت صدیق اکبر رضی الله عنه مراد ابو بکر حضرتلریدر
در کوچهای مدینه می کشت مدینهء منوره نک سوقاقلرنده کزردی
ودر در خانه می کذشت وبر خانه نک قپوسنه اوغرایلردی ناکاه بکانه
رسید ناکاه بر خانه یه ارشدی وازان خانه آواز کریه شنید
واول خانه دن کریه آوازنی اشتدی که زنی بیتی میخواند بر زن

بر بینه اقوردی واز دیدهٔ سرشک گرم می دالد وچشمدن

وار سرشک روان ایلردی مضمون بیت این که بنمک مضمونی بوکه

بیت ای طلعت تو بخوبی از مهر فزون ای جانان که سنک

طلعتک حسن ده افتابدن زیاده در بینش مه طلعت تو خورشید

زبون سنک ماه کبی منور طلعتک قتنده خورشید زبون ومغلوب در

زان بینش که دایه بر لبم شیر نهد اندن اول که دایه لبم اوزره شیر قور

یعنی دایه بنی امزرمزدن اول شیر سوت بریاد لب لعل تو میخوردم خون

سنک لب لعلک یادی اوزره قان بردم میخوردم ایچردم معنیسنه

هم جایز در سماع این بیت در دل صدیق اثر کرد یو بیتک سماعی

حضرت صدیقک رضی الله عنه اثر ایلدی دررایکوقت قیون قاقدی

صاحب بیت برون امد بیت صاحبی طشره کلدی صاحب بیتی ایهام

لطیفه واردر ازوی پرسید که ازادی یا بنده اندن صورد یکه

ازادمیسن یا بنده میسن گفت بنده کنیزک ایدی بنده ام فرمودکه

این بیت را در هوای که میخوانی صدیق حضرت رضی الله عنه

بیوردی که بو بیتی کیمک محبتنده اوقوردک توهم وجه دراوقودک

هوا ایو نوع محبت معناسنه در بیت اَتَانِي هَوَاهَا قَبْلَ اَنْ

اَعْرِفَ الْهَوَى فَصَادَفَ قَلْبِي خَالِيًا فَتَمَكَّنَا واین رنگ گرم

برای

واین رنگ گرم برای که راندی وبو دار زنکی کیمک ایچون

روان ایلردک توهم وجه در روان ایلدک گفت ای خلیفه که

پیغامبر کنیزک ایدی ای پیغمبرک خلیفهسی بر روضهٔ منور وبی

اول رسولک منور وشریف روضهسی حقیچون روضه یوننده زار

معنالنه در که از منی بگذر که بندن واذن ایله گفت صدیق

رضی الله عنه ایدی از ین مقام کام بر ندارم کو مقامدن کیم تم

تا سر دل ترا بر سر نیارم ما دامکه سنک قلبک سر ومرادینی یا بنه کتورمیم

کنیزک اه سرد از دل پر درد بر اورد کنیزک دردله پر اولان

قلبندن اه سرد کتوردی فیکی از جوانان بنی هاشم راز کرکرد

وبنی هاشمک جوانلردن بربنی یاد ایلدی که محبتی اکا ایدی

صدیق رضی الله عنه بمسجد امد صدیق رضی الله عنه مسجده کلدی

وخداوند ان کنیزک را طلبید واو کنیزکک افندیسنی طلب ایلدی

ودر ای بد وکنیزکی صاتون الدی وبهاسی ویرایلهامی بدار

وانک بهاسنی بالتمام ویردی وبیشن معشوقی فرستاد وانی

معشوقی قتنه کوتردی عجب زمان ناهموار ه ارلنکه بر فرد

بو قدر که برنا مراد ایرد که مرادی حصولنه وسیله وسبب اولا

انی ذم وغیبت وتعییب وطعنه یا درلر در بیت

کرم بباغ ارم کرم بود کرم بخورد · بکوش هرکه بکفتم کرم کفته کرم

قطعه · دلا بشاهد کامت که جفت داند ساخت · ای دل بنی
مرادک شاهد یله جفت اتمکه قادر اولور داند بونک کبی محللرده تواند
معناسنه استعمال اولنور شاهد فارسیده محبوب و محبوبه معناسنه
معناسنه استعمال اولنور زیرا تانیث و تذکر فارسیده برابردر
چو آنکه اینهمه کار زمانه فرد آید · اول کسنه دن که بو زمانه نوك
جمیع ایشلرندن فرد کله که اصلا آرزوسی عالمده اوله صدیق
حقنده کبی رضی الله عنه بدر دکار بر آید وه که بر آن نیست
مراد دکار درد له حاصل اولور ولکن سنك دردك یوق ایسه
نبال با دل اهل دلی بدر داید · ناله ایله تا بر اهل دلك دلی سنك
ناله وقعاتلردن درده کله ومتاثر اولا یاری انك سببی ایله
مرادك حاصل اولا · حکایت · کنیزکی مغنیه که بحسن غنا موصوف
بود و بلطف نوا موصوف · ایر بیچی بر کنیزك که حسن غنا ایله موصوف
و لطف نوا ایله موصوف ایدی غنا فتح غینله ایر و نوا صدا فارسیده
تذکیر و تانیث اعتباری اولمدیغندن نادوری معروف و موصوف دیدی جای بدیکر
داشت دختری حسن بدل بر جال و به قلل بحسن طوتردی روزی
در منظر خواجه خود سازی می نواخت برکون اول کنیزك کند و افندیسنك منظرنده

برساز چالردی و غزلی می پرداخت و بر غزل ترنم ایلردی · نوجوانی که در دل هوای او داشت
و در سر سودای او · بر نوجوان که قلبنده اول کنیزکك محبتی و باشنده انك سوداسی طوتاردی
در زیر منظر ایستاده بود · انك منظری التنده طورمشدی · و کوش هوش بر آواز او نهاده ·
و کوش هوشنی انك آوازی اوزرینه قومشدی · مراد کوش دل ایله استماع ایلردی دیمکدر · و در دقت اشعار
او تاملی کرد · و انك اشعارنك دقتنده بر تامل ایلردی · و از لذت آلحان او تمایلی می نمود · و انك الحانك
لذتنده بر تمایل و حرکت کوستردی · بیت · حرم آن دلداده محروم از دیدار دوست · حرم و محروم در
اول معشوقنك دیدارندن محروم اولمش عاشق · کز پس دیوار حرمان کوش بر گفتار اوست · که حرمان
دیواری آردنده کوشی انك کفتاری اوزرینه در · یاری بو ذوقده محروم دکلدر · ناکاه خواجه سر از منظر فرو کرد
ناکاه کنیزکك افندیسی منظره باشنی اشغه ایلدی · جوان را دید · جوانی کوردی · نزدیک خود خواند · کندو
قتنه اوقودی · و با خود بر یک مائده بنشاند · و کندوسی ایله بر سفره اوزرینه اوتورتدی · مردم اجانب بادی
چیزی می کفت · حجاب و وحشتی رفع اچون مردم بر یرده ن اول جوان بر نسنه دیدی · و مصاحبت ایلدی
و هر لحظه در هر هنری با وی کهری می سفت · و هر لحظه هر بر هنرده انك ایله بر کهر دلدی · جوان با خاطر فارغ
از همه چیز · جوان جمله سندن فارغ خاطر ایله · کوش با خواجه و چشم با کنیزك داشت · کوشنی خواجه یه و چشمنی کنیزکه
طوتاردی · هر چه آن لعبت سوال می کرد · هر نه که جوان غمزه ایله سوال ایلردی · این با بر و جواب میکفت · کنیزك ابرو ایله
اکا جواب ایلردی · بیت · دو کس که با هم بود جان و هوش · حکایت کنانند و لبها خموش · و هر چه او بطرز کره
می بست · و هر نه که جوان طرز ایله کره بغلردی · این بشکر خنده می کشاد · کنیزك شکر خنده ایله چوزردی
مثنوی · چه خوشتر از وصال آن دو عاشق · اول ایکی عاشقك وصالنده خوشرك ندر · برغم دشمنان با هم موافق
دشمنلرك رغمنه بری برینه موافق اولالر · رغم کورك معناسنه استعمال اولنور · خدایا بر دل ریشم ببخشای
و واصلنی علی رغم الاعادی · بهم از چشم و ابرو در قسانه · چشم و ابرودن بری برینه مصاحبت و فسانه اولالر
کنار و بوسه را جویان بهانه · کنار و بوسه بهانه استیجی اولالر · چو صحبت متمادی شد · چونکه صحبت متمادی
و ممتد اولدی · خواجه بحاجتی که داشت · اعلیجی که بلورسن خواجه بضرورت · یعنی انسانه منسوب
بعضی حاجتلردن که ضروریتله مثلا خلاء کتمك کبی · قدم برداشت · مجلسدن قالقدی · و آن هر دو
آرزومند مشتاق را · و اول هر ایکی مشتاق آرزومندی · بهم بکذاشت · بری بریله قودی
مجلس خالی کشت · مجلس خالی اولدی · و دواعی مواصلت از جانبین متوالی · و مواصلت داعیه لری
ایکی جانبدن متوالی و متزاید اولدی · دواعی سببلر · کنیزك زبان بکشاد · کنیزك زبانی آچدی

دور می طلبه یان جوان واول جوانک فی طبیعتی این صدا بندای خوش درداد بو صدای لطیف ندا ایله ویردی
قطعه: بخدای که اشکاره نهان شول خدا هیچون که آشکار و نهان بنم اوستنه آی ویری انک ...
آدمی ویری لقب ونشر طریق اوزره آشکاره آدمی نهانه یری خوب واقع اولمشدر که هرکس که در جهان دیدم
که هرکسدن که جهانده کوردم بیش من از همه عزیزتری بنم قتمده جمیعسنده عزیزرکسن عزیزتری یانمده ...
جوان چون این نکته را کوش کرد جوان چونکه بو نکته یی استماع ایتدی فریاد برآورد که فغان کتوردی که
ای که مرا دیده ودل منزل تست ای شول کسه که بنم دیده ودلم سنک منزلکدر حسن همه خوبان جهان حاصل تست
جمیع جهان خوبلرینک حسنی سنک حاصلکدر یعنی انلرک جمیعی سنده اولان حسن سنده واردر گر هست دلم مایل تو نیست
عجب اگر قلبم سکا مایل اولورسه عجب دکلدر سنگیست نه دل دلی که نی مایل تست بر سنکدر دل دکلدر شول دلکه
سکا مایل دکلدر باری کنیزک گفت در جهان همین آرزو دارم باری کنیزک ایتدی جهانده انجق بونی آرزو
طوتارم که دست در میان یکدگر کنیم که بری بریمزک میاننه ال ایلتملم وازلب ودهان یکدگر شکر خوریم
و بری بریمزک لب ودهانندن شکر بیلم شکردن مراد بوسه در جوان گفت من نیز این آرزو دارم
جوان ایتدی بن دخی بو آرزویی طوتارم اما چکنم که خدای تعالی بیورمایدر الاخلاء یومئذ بعضهم
لبعض عدو الا المتقین یعنی فردای قیامت یعنی قیامت کونی دوستلق دوستداران زنک دشمنی
براید دوستداررک دوستلغی عداوته مبدل اولور مگر دوستانه پرهیزکاران مگر متقیلرک دوستلغی که بدو ستی
بیقرار ایدر که دوستلغی یعنی دوستلقلری زیاده اولور نمیخواهم که فردا با صحبت ما ملال کیرد استم که بارقیامت
بزم صحبتمز ناسی فضل ونقصان طوته ودوستی ما بدشمنی بدل کردد وبزم دوستلغمز عداوته مبدل اولم
این بگفت ودامن صحبت بگذاشت جوان بونی دیدی وصحبتک دامنی قودی وبدین ترانه راه فتنی برداشت
وبو ترانه ایله کتمک طریقینی طوتدی ... این عشق دوروزه را دلا بازگذار ای دل بو ایکی کونلک
عشق ترک ایله زین عشق دوره بر نمی اید کار بو ایکی کونلک عشقدن کار و مراد حاصل اولمز زانسان عشقی گزین
که در دور شمار انک کبی ده بر عشقی اختیار ایله که قیامت کونی تا ان کیری قرار در دار قرار دار قراره
انک ایله قرار طوته سن دار قراردن مراد جنت در حکایت یکی از دانشمندان گوید دانشمندزاده بری
ایدر که وقتی مجلسی داشتم که بر وقت مجلس طوتردم ودر میان دل استماع وستمعلرک قلبی میننده
تخم ارادت می کاشتم ارادت ونصیحت تخمنی اکردم پیری ملازم مجلس ما بود بر پیر بزم مجلسمزه ملازم ایدی
واز وظیفه ملازمت تخلف نمی نمود وملازمت وظیفه سنده تخلف کوسترمزدی دایم کلوردی اما دایم آه میزد
واشک میریخت اما دایم آه اوردی واشک دوکردی ویک لحظه آه واشک را از هم نکسیخت وبر لحظه آه واشکی

ری برنده ایرمزدی یعنی قطع وجدا ایتمزدی روزی در خلوت او را طلبیدم بر کون انی خلوتمه طلب ایلدم
واز وی موجب این حرکت پرسیدم وآندن اول حرکتک سببینی صوردم حرکتدن مراد آه واکریه در
گفت من مردی بودم پیر ایتدی بن بر کشی ایدم که غلامان وکنیزکان میخریدم ومیفروختم
که غلاملر وکنیزکلر صاتون الوردم وصاتردم یعنی اسیرجی ایدم ووجه معاش خود از این بیع وشرا
می اندوختم وکندو وجه معاشمی اول بیع وشرادن کسب وحاصل ایلردم روزی غلامی صغیر
بر کون صغیر غلام بلب چو شکر ناب ودهن چو بدر منیر لبندن صافی شکر کبی لذیذ
ودهنی بدر منیر کبی منور ایدی بو وجه فی جانبندر کیا شکر ناب کبی ودهنی بدر منیر کبی ایدی
هنوز شکر او را شمشیر دار نشیر هنوز زدایره انک لبنی سودده بوماقش ایدی یعنی
هنوز سودنده فراغت ایتمیشدی شکردن مراد لبدر بمبلغ سیصد دینار خریدم
اوچیوز دینار مبلغ ایله صاتون الدم بوهیچ وجه در مبلغ ودر تربیت او سعی بلیغ کشیدم
وانک تربیتنده چون دنج چکدم چونه شیوه دلبری بیاموخت
چونکه دلبرلک شیوه سنی اوکرندی وچهره بلبلان دیباغ فروخت
وچهره سی دلبرلغله شعله لندردی یوسف وادیبا نازش بودم
انی یوسف کبی بازاره الندم وبو خبر بلادان شمائل واخلاقنی
بوشندم ومشتری لر میل ورغبت ویرمکلوه انک شمائل واخلاقی عدد ...
ایلمز بوکیجه در مشتریلر قتنده بودم اوزره بر کسه ایله عقد معامله اولور
ناکاه دیدم که دردی اهل صلاح ناکهان کوردم که اهل صلاح کسوتنده نازنین
سوار رهی نهاز نیم سوار بلکه در قانه یه زین دیبا نکاری بلکه زینی قماش سنفاتی برزت
نکاره زینی کسرزا ایله شیوه معاملتمز در بانلرکی ایزای رسید اول بره ارشدی ونکوسند
چشم آن غلام را دید وکوششی چشمی اول غلامه نظر ایلدی خود را از بار کنده کند
کنه وینی بارکیر ... یعنی اتندن اندی ودر پهلوی وی منزل ساخت واول غلام
یانده اوتوردی وپرسیدش که چه نام داری وغلامه صوردی که نه نام طوتارسن
واز کدام دیاری وقنغی دیاردنسن وچه هنر دانی ونه هنر بیلورسن وکدام کار
توانی وقنغی کاره قادرسن انکا دونکس اوروانندن صکره بکا توجه ایلدی
واز من وی سوال کرد وانک بهاسنده سوال ایلدی گفتم اگر چه در حسن یک ... دینار است

ایدم اگرچه حسن وجماله بو دینار درکه مراد وجهید داتما
بهای وی هزار دینارست کامل العیار اما آنک بهلیه کامل العیار
هزار دینار در جواب هیچ نگفت اول جوان هیچ سویلمدی واز ضران
در بهقت وانلا حاضر اولانلردن مخفی دست بدست غلام بود
التی غلامك التنه التدی وچیزی بدست وی سپرد وغلامك التنه
بونسنه تسلیم ایلدی بعد از رفتن وی جوان کتد که نصکی انوادن
کوردم آنی دزن ایلدم صد دینار بود یوز دینار ایدی ودوندوم
وسیوم اکنجی واوچنجی کون بهمین دستور عمل کرد همین بو اسلوبله
عمل ایلدی وهمین معامله پیش اورد وهمین بو معامله یی ایلیوکلوردی
مراد هرکلدکده یوز دینار کوردی دیمکدر مبلغ انچه بغلام داده بو
اولنسنه نك مبلغی که غلامه ویرمشدی بپنصد دینار رسیده بود
اوچ یوز دینار ایرشمشدی باخود گفتم کنون مه آیتدم مایهٔ غلام
بتمامه اداکرد غلامك سرمایه سنی بالتمام ادا ایلدی هانا که اودا بکورکه
جوانك بااین غلام تعلق خاطر شده است بو غلامه خاطرینك تعلقی اولمشدر
وبواداء انچه گفتم قدرت نداده وآنی که دیدم آنك اداسنه
قدرت طوتمز چون وی روان شد چونکه جوان روان اولدی
من نیز بی وقف بن دخی توقف سز در عقب وی بشتافتم چندانکه
آنك عقبنجه ایودم اول قدرکه خانهٔ ویرا یافتم آنك خانه سنی بولدم
چون شب درآمد چونکه کیجه کلدی برخاستم فالقدم آن غلامرا
بجامهای نفیس بیاراستم اول غلامی نفیس جامه لرله زینت ایلدم
وبه بویهای خوش معطر گردانیدم ولطیف رایحه لرله معطر ایلدم وبدر خانهٔ آن جوان
واول جوانك خانه سی قپوسنه ایرشدردم ودر را بکوفتم وقپویه قاقدم چون در بکشاد وبیرون آمد
چون اکر جوان قپویه آچدی وطشره کلدی ومارا دید وبیزی کوردی بیهوش شد بیهوش اولدی
چون بهوش آمد چون هوشه کلدی گفت انا لله وانا الیه راجعون ایتدی تحقیق بز اللهکدر
وتحقیق بز الله تعالی یه رجوع ایدجیلریز ... ایدی سیزی ...

که استفهام در ...
وبن کم را ...

دین که دا ... کرد ... دیکا کیم دلالت ایلمشد دیعنی بنی سینه کوستردی
گفتم بعضی ازابنای ملوك ایتدم ابنای ملوکدن بعضیسی ابی
غلامرا خریداری کردند بو غلامه خریدار اولدیلر یعنی مشتری اولدیلر
اما بیع ما بر چیزی قرار نیافت اما بزم بیعمز بر نسنه اوزره قرار بولمدی
ترسیدم که امشب قصد این غلام کنند خوف ایلدم که بو کیجه بو غلامه
قصد ایلیه لر گفتم امشب ویرا بتو سپارم ایتدم بو کیجه غلامی سکا
تسلیم ایلیم تا در پناه تو ایمن خواب کند تا سنك حفظکده ایمن اوله
خون سزا ... گفت توهم ... جوان باکه ایتدی سن دخی ایچرو
کل گفتم مرا مهمی ضروری هست ایتدم بنم ضروری ولازم بر اشم
وار درکه اینجا نمی توانم بود که بوندا اولمغه قادر دکلم غلامرا بوی
کذاشتم غلامی اکا قودم ومن برکشتم وبن دوندم چون بخانه رسیدم
چونکه خانه یه ایرشدم در دربستم وقپویی قپادم ودر بستر راحت
نشستم دراحت دوشکنه اوتوردم بهزار اندیشه هزار فکرله
که امشب میان ایشان چون گذرد که بو کیجه انلرك اورتاسنده نیجه کچر
بو وجه اوزره فاعل امشب در گذرد ... ضمیر اعتباریله که اکر راجعدر بو ... درکه بو کیجه
انلرك میانه سی بیننده نیجه کچر بو وجه اوزره میان فاعل اولور ضمیر اعتباریله ظرف ... وجه ثانی ... دعقابت
ایشان برچه قرار گیرد وانلرك عاقبتی نه اوزره قرار طوتر ناگاه شنیدم که آوازی در برآمد ناگاه ایشتدم
که قپونك آوازی کلدی یعنی قپو اچلدی وغلام از عقب او در آمد وغلام آوازدن صکره ایچرو کلدی ...
کریه ایدی ودر ... گفتم ترا چه بوده است غلام ایتدم سکا نه اولمشدر ودر صحبت اوجه روی نمود ...
نه ظاهر اولمشدر که بدین حال ... آمدی که بو حال ایله کلورسن گفت آن جوانمرد بمرد غلام ایتدی اول جوان اولمشدر
وجان بی نان سپرد وجانینی جانانه تسلیم ایلدی گفتم سبحان الله آن چگونه بود ایتدم سبحان الله اول نیجه اولدی
گفت چون تو برفتی غلام ایتدی چونکه سن کتدك مرا بجاده ورده برد بنی خانه سنه الیب کتدی واز برای من طعام آورد
وبنده اوتری طعام کتوردی چون طعام خوردم ودست شستم چونکه طعام یدم والمی یودم از برای من بستر
بینداخت بنده اوتری دوشك براقدی ومشك وگلاب برمن زد وبکا مشك وگلاب سردی
ومرا بخوابانید وبنی یاتردی وبعد از آن انگشت بر رضاره من نهاد وگفت ... فکر ... انگشتنی ... قصد ایدی

سبحان الله این چه خوبست وچه محبوب وچه مرغوب سبحان الله
یونه عجب خوبدر ونه عجب مرغوبدر وچه ناخوشست
آنچه نفس من بخواهد ونه عجب قبیح دراني که بنم نفسم
طلب ایلر ودر هواي ایله میکاهد وآنك درذوسندان یاره
زحمت ومشقت چکر عقوبت خداي تعالي ازان سخت
ترست خداي تعالي نك عقوبتي اندن سخت درك ومشکلدر
ذکر فتادر بان از همه کس بد بخت تر ونفسك اوله قبیح اوزره سنه
کوتادادلان کمسه درکلي کمسدن بد بخت درك وناممقول ركدر
بعد ازان گفت انا لله وانا الیه راجعون اندن صکره بونی دیدي
معنیسي بویله در تحقیق بز الله ایچوندز وتحقیق بز الله تعالی حضرتنه
رجوع ایدیجیلرز بو کلمات مصیبت قتنده تسلیم ایچون اوقنور
ودیگر بار انگشت بر رخسار من نهاد وگفت وتکرار انکشتني بنم
رخساره اوزره قودي وایتدي گواهي میدهم که این بغایت
جمیلست طاتلولق دیو دم که بوغایتده جمیلدر ونهایت اماتي واماله
دلیل وارد زولو وامل لرك نهایتنه دلیل دردیعني بو اوزو تفسك
مطلب اعلاسیدر اما عفت وپاکي ازان اجلست اما عفت وپاکلك
که مراد صلاح دنیوي دراندن جمیل رکدر وثواب موعود یوان
وعفت وپاکلك اوزره موعود اولان ثواب از همه در جمال آکمل جمالله
قبولده جمیعیسندن کامل رکدر پس بیفتاد بوسوزلري دیدکدن
صکره دوشدي وچون اوراجنبانیدم وچون اول جوانی دپرتدم
مرده بود دپي بحیاني جاد داني یرده اولمشدي وابجه حیاته دا
صن اولمشدي پیرکفت پیر اوله عالمه ایتدي این همه گریه من بر
یاد ان جوانست بنم بودکلي کریه واضطرابم اول جوانك یادي اوزره
درکه هرگز عفت ونظافت ولطف وظرافت وي که هرگز آنك عفت و
نظافتي ولطف وظرافتي انخاطرمي دعد خاطرمدن کتمز. وحسن

شمائل

شمائلي ولطف مخائل او وانك حسن شمائلي ولطف مخائل شمائل جمع
شمالدر که خلق معنیسنه در کاهي صورت معنیسنه استعمال اولنور
مخائل علامت لر شمائل سیرت ومخائل صورت کورد درترجانده
بویله مسطور درازنظر من غائب نمیشود بنم نظرمدن غایب اوله
ماز تا باشم این راه را پویم مادامکه حیاتده اولام بو طریقه یلرم وانه
ده خواهم سپردن بویله سلوك اتسم کرك وچون بمیرم بدین حال
خواهم مرد وچونکه اولم بو حال ایله اولسم کرك قطعه یارچون رفت
ان بخوبي از همه عالم فزون اول خوبلقده جمیع عالمدن زیاده یار چونکه
بو عالمدن کندي دردفراقش از همه عالم فزون خواهم گریست آنك
فراقنده جمیع عالمدن زیاده کریه اتسم کرك زیرا التون قونده
آرکونه یز زردم بخاك شد کونه یز زردمدن قون دلم قاله
دکیدر یعني قون دلم چشمدن یوزم اوزره دوان اولوب قاله
دوشوچون دو ورفاك هم زین کونه خون خواهم گریست چونکه
خاك ایچنه کدم بنه بونك کبي دن قون اغلسم کرك کونه ز اول
بکز معنیسنه در که ردي مراد دکونه ز ثاني نوع معنا سنه در
دز دصا او حکایت جواني سلیل نام از نسل اله کرام سلاله
کرامدن نامي سلیل بر جوان سلاله نسل کرام جمع کریم درکه کرم ایکه
ونیك معنیسنه درکه در قبایل عرب بکمال ادب مشهور درکه
عرب قبیله لرنده کمال ادب اله مشهور ایدي ودر بیشه شیران
وشیرلر بیشه سنده ومعرکه دلیران وبهادرلر معرکه سنده اند
ضعف سستي دود ضعف وسستلکدن دور ایدي مراد بهادر
وشجیع ایدي دیمکدر معرکه بوند جنك معنیسنه در نته که
بو بیتده ایلدر بیت بروز معرکه ایمن مشو ز خصم ضعیف
که مغز شیر برآرد چو دل ز جان بر داشت در دل اندخت عمه
هوایي داشت قلبنده عمه سي نك دختر ندن بر محبت طوتر دي

دردسراز وسوسۀ عشق اوسودایی و باشند. آنک عشقی وسوسه
سندن بر سودا طوتردی عمرها دیج طلب برد چوق ناه طلب دیجنی
التدی تا بمطلوب رسید تا مطلوبنه ایرشدی وضربت عشق خورده
عشق ضربنی یدی تا جمال معشوق بدید تا معشوقنک جمالنی کوردی
هنوز در بزم وصال هنوز وصاله یزمند. جای کرم ناکرده بود هنوز
یرنی اسقنمی ایدی و از جام وصال و وصال جامندن جرعهٔ بیشتر
نخورده. بر جرعه دن زیاده نوش اتمش ایدی عزیمت آنش خاست آکه
اول قصد وآرزو پیدا اولدی که از آن منزل بجای دیگر مقام کند که اول
منزلدن نقل ایدوب غیر یرده مقام ایده. ودر موطن تا ن نوارام کیرد
وتا نه دک و لطیف دک موطن ده آرام وقرار طوته آن ماه را در عماری
نشاند اول ماهی بر محفه قودی و عماری را بدان داه که خاطرش میخواست
براند و عماریی کتوردن شتری اولیولا که آنک خاطری استردی سوردی عماریٔ
محفه چوه یک مرحله از مقام خود برفت چونکه کند و مقامندن بر قونق
کندی بجای خوش ومنزلی دلکش رسید بر لطیف یره و بر مقبول منزله
ایرشدی و نزول کرد واند. قوندی وعماری را فرو د آورد و عماری یی
شتردن اشغیه اندردی ناکاه دیدکه از یک جانب ناکاه کوردیکه بر جا
نبدن سی سوار آشکار شدند اوتوز سوار ظاهر اولدیلر بر خاست
وسلاح در دست فالقدی وسلاحنی بغلندی و در دهانهٔ زین
نشستند ایرخانه سنده اوتوردی یعنی سوار اولدی چون نزد
یک امدند چونکه یقین کلدیلر دانست که دشمنانند بلدی که
آنک دشمنلریدر وقصدی دارند واکه قصد طوتدیلر یعنی بلدیکه
کندونک دشمنلریدر و کندوسنه قصد طوتدیلر بمقابله ومقاتله
ایشان مشغول شد انلرله مقابله ومقاتله اتمکه مشغول اولدی و
بیشتری ایشان را بکوشت وانلرک اکثرنی قتل ایلدی اما زخمهای
کاری خورد اما کندوسی دخی ضررلو ومحکم زخملر یدی چونه از جنک

فارغ شد چونکه جنکدن فارغ اولدی پیشی دختر آمد و گفت عمی
نک دختری قتنه کلدی وایتدی رباعیه آمد ز عدو بگفتن من
خبری نیم هلاکیه دشمندن بر خبر کلدی یعنی هلاکم مقرر اولدی
بنشین که بینمت بحسرت نظری اوتور که بر نظر حسرتله سکا نظر ایدیم
برم وجه در دستی بر نظر حسرتله کوریم دیرم خونت که تا چو خونم دیرنه
سنک خونکی دوکیم که تا چونه خونمی دوکه لر نا که ز لبت کام نکیرد دکری
ناکاه سنک لبکدن بر غیر مراد حاصل اتمیه دختر گفت والله اکر تو خونم
نریزی دختر ایتدی والله اکر سن بنم خونمی دوکمیه سن من خون خود خواهم
ریخت بن کندو خونمی دوکم کرک و با خون تو خواهم آمیخت دستک
خونک ایله خلط ایلسم کرک اما آن به که تو پیش دستی کنی اما اولی بیک کر
سن سبق وتقدم ایلیه سن و این عقد را از دل خود بکشایی و بو عقده
واضطرابی کند و قلبکدن حل ودفع ایلیه سن سلیل بر خاست واین
ترانه را اغاز کرد که سلیل قلقدی و بو ترانه یی اغاز ایلدی که رباعیه
از کشتن نادرست این چرخ درشت ور درشت وغدار چرخک تا
درست وناهموار دوروندن نیکرکه مراچه سان بخاک آمد پشت
کورکه بنم آدمنه حالی ایله خاکه کلدی آن کز ویم این نقد خبا تست
یعنی اول کمسه که بو حیات نقدی انک سببندن مشتمل در
امروز بدست خود همی باید کشت بو کون کندو الله انی قتل اتمک
کرک آندن مراد دختر عمیدر که آنی کنه وسنه سبب حیات ظن ایلرکن
بو حاله ایرشدی که بالضروری آنی قتل اتمک لازم کلدی پس بو کلاوی
که بوان از ذره کوپیاده رشک می برد پس نوله کلوا وزره که کوپیانک
ذهندن رشک ایلردی کلو بوغاز ذهدن مراد غیبانندر وانفلیت
عقد حمائل و عقد حمائل غیرتندن اشک مریخت اشک دوکوردی پس
بودک دمی ریختند فاعلی سلیلدر بک تیغ براند بر تیغ اوردی و آه
شمع جهانتاب را داول جهانتاب شمع کرملر د خترده بیکدم بنشاند

بر زمین سوبندردی بو مہم در برنفسلہ سوبندردی و روی خاک آلود خودرا در خون بجاک آلود
وکندونک خاک آلود یعنی انک خوننه سوردی وتیان سرخ روئی باز دیکر اول سرخ رو بلغہ جکر از
روی در آن سیہ روزان نهاد قتال ایچره اول سیہ روزلی توجہ ایلدی سرخ روئی سپید دستی معناسنه
استعمال در اکرچہ خونله سرخ رولق وقتی بولنور سیہ روزان بدبختان معناسنه در وچند دیکر را بیرز داشت
و بر قاچ جنکه دخی بلشمسکدی دائم سرخ بگذاشت و عاقبت باش قودی یعنی هلاک اولدی چون قوم لیلی
ازین واقعہ خبر یافتند چونکہ سلیلک قومی بو واقعہ ده خبر بولدیلر جامہ دراه و موی کنان جامہ ده پر تارک
و موی‌لرینی یولاراق بشتافتند ایوردیلر و آن هردو کشته را اعتقاد بر قبیله بردند و اول هر ایکی مقتولی قبیلہ‌نک معابرنه
الدیلر ودر یک قبر شان بخاک سپردند و قبر دوز. انلری خاکه دفن وتسلیم ایلدیلر قطعہ هردو از بزم یعنی
از سر غیرت بر زدند هرکسنی تمام غیرتلریله الته الدیلر تا نه دررو در جزا خوار دوزخ بر خیزند تاقیامت کوتنین
خوار وغمکین قالمیه‌لر در تہ خاک بیک پیش‌تو شاه جا کردند خاک التنده انلری بر دوشکده بر ایلدیلر تا بهم در
بخسبند و بهم برخیزند تا بر بری ایله شادمان اوله‌لر وبری بری ایله شاد قالقه‌لر خسبیده یاتمق اویومق
معناسنه در حکایت جوانی بادکی لادب با شتر ملقب کالادب اشتر ایله ملقب یعنی لقبی اشتر جوان
بر دختری جیدا از دختران قبیله جیدا نام قبیله‌نک اوله نده نامی جیدا بر جیلہ دختره عاشق شد عاشق اولدی
در رابطہ وداد و محبت رابطہ سی و قاعدهٔ اتحاد واتحاد قاعده سی میان ایشان مستحکم کشت انلرک
اورتا لرنده مستحکم اولدی این راز از نزدیک و دور بو رازی قریب و بعیده‌دن پوشیدند ستر ایلدیلر
و در اخفای آن بحسب المقدور و آنی اخفا ایتمکده قدرتلری قدر جی کوشیدند سعی ایلدیلر اما بحکم آنکه
کفته اند بیت عشق تیرست که کفتن نتوان عشق بر سر درکه سوزلمک ممکن دکلدر بدو صد پرده نهفتن نتوان
اکیوز پرده ایله انی ستر ایلمک ممکن دکلدر عاقبت از ایشان بروی روز افتاد عاقبت انلرک رازی
روز دیکی یوز کا وزن روشن مراد انلرک رازی تمام فاش اولدی دیمکدر و سر ایشان از شیمن کوچه باغچین برون
آمد وانلرک سری کوه و صحرا نشیننده بر روز ظهور ایتمنه کلدی که کوتن نهان بوزوز با اصلیتنه تمکنه تنیلیه
آشکار انجمن کثرت و مجلس نشیمن آشیان و مطلقا مکان معناسنه در و میان دو قوم ایشان وانلرک ایکی قوم
اورتا لرنده جنکها انکیخته شد جنکلر پیدا و ظاهر اولدی و خونها ریخته کشت و قانلر دوکلش اولدی قبیلهٔ جیدا
جیدا انک قبیله سی خیمه توطن از ان دیار برکندند اول دیاردن توطن خیمه سنی قوپردیلر و بار اقامت بدیار دیکر
افکندند و اقامت یوکنی غیر دیاره براقدیلر یعنی اول دیاری ترک ایدوب بر غیری دیاره کتدیلر چون شداید فراق
متمادی شد چونکه فراقک الم و شداید ی دراز اولدی و دواعی اشتیاق متقاضی و اشتیاق داعیه لری تقاضاایدیجی اولدی

روزی بابکی از دستان

روزی بایکی از دوستان خود کفت بر کوه اشتر کنیم و دوستلرندن بریته ایتدی هیچ تو که بامن بیایی
و هیچ قادرمیسن که بنمله کله سن و مراد زیارت جیدا امدد کاری عالی و جیدا انک زیارت و مواصلتنه
بکا معاونت کوستره سن که جان من در آرزوی وی بلب رسیده است که انک آرزوسندن بنم جانم
لبمه ایرشمشدر که بونی زیرا معاشرت دراز و دوری من در مفارقت او شب ابلیس وانک مفارقتی بنم
روز و شبمی ابلی ظلمتدر بودخی دوم درشب ایله اخرا دلشدر کفت سمعا وطاعة هرچه کویی بنده ام
اول دوست ایتدی سمعا وطاعة هر نه دیرایسک بنده ام و هرچه فرمایی بآن شتابنم و هر نه بیوریر
اکا مسرعت اقدام ایدیجیم هردو برخواستند هر ایکیسی بیله قالقدیلر و راحله‌ها بیاراستند و راحله‌ه
زینت وصفا ایلدیلر راحله ده مراد بونده شتردر یک روز و یک شب بر کوه و بر کیجه و دیکر روز
تا بشب راه بریدند وارهسنی کوه کیجه سنه دکنی راه قطع ایلدیلر یعنی یول یوردیلر و شبانکه بدیار رسیدند
وکیجه اوله دیاره ایرشدیلر در شعبی کومی نزدیک آن قوم فرود آمدند اول قومه قریب بر طاغ الستنده قوندیلر
و راحله‌ها را بابند دد راحله‌لری باغلدیلر اشتر آن دوست را کفت بر خیز اشتر اول دوسته ایتدی
قالق و راه کم شو جدا امرا کناه یا بین قبیله بکذر و اول کم اوله یی سرانه و طلب ایت و کیت بو قبیله یه کذر ایله
کم شو ده مراد جیدادر سراغ تجسس معناسنه و با هیچ کس نام من مبر و هیچ کمسنه یه بنم نامی ذکر ایله
مکر با کنیزکی مکر شول کنیزکه که کنیزک جاریه در که فلان نام که تا فلان یعنی نامنی دوسته اعلام ایلدی
انا بوندن سیتی دکلدر بعض نسخده مکر با کنیزکه فلان نام واقع اولور که لقطعه معنی اکرکولی اولور
که داعی کوسفنداه و محرم رازهای پنهان جیداست که جیدا انک کوسفندلرینک چوبانی و پنهان رازلرینک محرمیدر
داعی چوبان سلام بر سان بنم سلامی ایرشدر و ازوی خبر جیدا بپرس و اول کنیزکده جیدانک
خبرینی سوال ایله و موضع فرود آمده ما و او را نشان ده و اول کنیزکه بز قوندیغمز موضعک نشاندر
آن دوست کوید من بر خاستم اول دوست ایدر بن قالقدم و بان قبیله در امدم و اول قبیله‌یه کلدم
اتفاقا اول کسی که پیش من آمد اتفاقا اول بر کسه که بنم اوکومه کلدم آن کنیزک بود اول کنیزک ایدی
سلام اشتر رسانیدم اکا اشتر سلامنی ایرشدردم و حال جیدا پرسیدم و جیدانک حالنی صوردم
کفت شوهر وی کنیز ایتدی جیدانک زوجی بروی تنک کرفته است انی محکم ضبط و حفظ ایلمشدر
و در محافظت وی بغایت محکم است وانی حفظ ایتمکده اول مرتبه که ممکندر بجای می آرد بر نیه کتور و در اصل حفظ قومازار
اما موعدی شما ان درختانست اما سزک موعد کز اول درختلردر موعد بونده اسم مکاندر وعدلری معناسنه
که در عقب فلان پشته است که فلان پشته نک اردنده در باید که نماز خفتن انجا باشید کرکدر یا تسو نمازی وقتنده اوراده

من رود دیر کشم بن تیز اول قبیله دن رجوع ایلدم واین خبر را باشتر رسانیدم و بو خبری اشتر
ایرشدردم هر دو بر جا سلیم اکین بیله قالقدق و راه لرها کشیدیم و بنم راهلری
تا بوقت موعود بو بعده عهود رسیدیم تا موعود وقتی عهده موعن ایرشدکده باعیه
بودیم در انتظار یا کریه داه کریه وآه ایله انتظارده ایدوک اوتورمش بنشسته بر ارادیدر
کرد تا کابکه یاره تاکاه آواز جلی وبانک ظلی اکامد جید انک اوستنه آفاقه جلی بانک اوازی
وجلی لک صداسی کلدی یعنی چیزید کامدان چارده ماه یعنی کویا اواز جلی وبانک خلخال الساه
حال ایلم دیدیر قالقدکه اول چارده ماه کلدی بنشسته بر راه یاد ترکیبنک معناسی
مصراع ثانیه قید اولندی ماه چارده ماه بلدر معناسنده در که مراد جید در جلی زینت در که
جید اکند وسینا لخلخال استعمال ایلمشدر یعنی کشی قدی ایر معناسنده لک فحلم ملابع وفناسب دکلدر
اشتر ازجایکه بجست واستقبال کرد اشتر یرنده صچرادی وجیدا استقبال ایلدی وسلام کفت
وسلام ویردی ودستش بوسید وجیدا انک النی اوپدی من وی ازایشان تاقیم بلن کره
یوزم چوردم وبجانب دیگر شتافتم وغیر جانبه اوردم تاکه مانع اولمیام مر آواز وآواز دندکم
باز ای باکه اواز ویرد دیگر کبر وکلکرکه هیچ ناشنیدنی دریمان نیست که اوزنده هیچ بر معقول
ونامشروع بوقدر وجز گفت وکو نه بر زبان بی وزمان اوزن اقا نه بر معاقیتده عری بوقدر
من باز امدم من کبر کلدم ومرد وزن باهم نشسته وهر اکسی یری بریله اوتوردیلر وباهم نکاه
از کذشته داینحن در پیوستند وبیره بیره ایله کذشته واینحن دن سوز لر اولشدر دیدیلر وآهم
اشتر گفت مصاحبت آخرین اشتر جیدایه ایتدی که امشب چشم ان دارم که بو کیجه اول
امیدی طوتارم که بامن باشی که بنم ایله اقالسی وبهر جا امید حرامیافن معاقبت حرامیتی
وبنم امیدم الهرسنی معاقبت ناخنیله طرملیه بس جیدا گفت لا والله این لیلج کو نه بیر ریست
جید ایتدی لا والله بو هیچ بر ایلمه نیسر دکلدر وکاری بر من ازین دشوارتی که
وبکابونده خشکلک بر این بوقدر هیچ اهی که ان واقعها پیش بنش ایده الترمیج
کیرواولکه واقعه لواقع وقطعا اولمه بو هیچ معنی در اسرتسن وکدرتن ایام واینکه دویمن
باتاری کی ابواب سدید والام برمن یکیاید بنه تکرار شد اید والام قبول اینی بنم اوزرم آچم
اشتر گفت اشتر ایتدی لا والله ترا نمی گذارم لا والله سنی قومازم ودستش از دست
ندارم ونبکذار انکده الی چکمزم بیت هرچه اید کو بیاد هرچه خواهد کو بشو هر نه کلورسه کلسون کی

وهر نه اودورسه اولسوه

وهر نه اودورسه اولسوه جیدا گفت جیدا ایتدی دست تو طاقتیان داد دنیک دو سنک
اکه طاقت طوترده که هرچه من کویم باده عمل کند که بنی هر نه دیرسم الکله عمل ایدیا من بر جا نیم وکتم
بن ایاغ اوستنه قالقدم وایتدم هرچه کوید چناه کنم هر نه دیرسک ایله ایدم دهر ازمنت
برجاه خود نهم وکند وجانم اوزن بیک منت قویام اکرچه جاتمی درسیران دود اکرچه
بنم جانم انک طرفنی کیدی جامهای خود بیروه کرد جیدا چونکه بنده بو سوزلری اشتدی
اوستنده کنده ونکه جاملرینی چقاردی وگفت این با بپوشی تو نی کی دیدی وجامهای درا
بمن ده وکند وجاملر دکی بکا ویردی پس گفت برخیز وبرو صلکره ایتدی قالق ویوری
وخیمه من درای وبنم چادریمه کیر ودرپس پرده بنشینی وبرده آردنده اوتور شوهر من خواهد
آمد بنم زوجم کلمه کرک وقدحی شیر خواهد آورد وبر قدح سود کتورسه کرک وخواهد گفت
ودیه کرک این انام نیست تو بنک تو تنی این چکلکدر کسنا ه آل ودرکرفتنی ان تعجیل مکن وانی
طوتقده تعجیل ایلمه وانکه تعلل بیس کیرد وبراز اچی بهانه اوکوکه طوتما تراد دست تو خواهد داد
آخر انک الکو که ویره کرک وبابر زمین خواهد نهاد ویا یر اوزن قویه کرک دیرفت واسه کرک
وبایامداد دیگر نخواهد آمد واو بر صباحه کن کلمه کرک هرچه گفت چناه کردم جید ایر که دیکی
آنجلای ایلدم چوه شوهر دی قدحی شیر آورد چونکه انک زوجی شیر قدحی یعنی سود ایله قدحی
طاوکتوردی من تاذر از بیش کرفتم من درازدو وافر تازه شروع ایلدم وی خواست کم
بر زمین نهد واول استدی که قدحی یر اوزن قویه ومن جاسیم کم از دست وی سبتانم
وبن استدم که قدحی انک النده آلام دست من در قدح آمد بنم الم قدحه طوقندی
وسر نکوه شد وقدح باشی آشغه اولدی وشیر بریخت وسود دوکلدی درغضب شد
جیدا انک زوجی غضبی اولدی یعنی بو حقوصده اوتری غضبناک اولدی وگفت این بن
سنیو ... کند وایتدی بو بنلمجی دعناد ایله دست دراز کرد النی اوزاتدی وارازخام
تازیانه یه واولقانه ده بر تازیانه یه که از چرم کور دکوزه از پس کرده تا پشت دم بر بیل
که کوروکوزه نکه حسبنده کم کوز دنینک قفا سنده قویرو غنک اوجنه دکن کسلمشدی
وبنیکد ه بر پنجه شدت وجلادت بر بیم پیچ وشدت وجلادت بر پنچه سنک قوتیله بر برز
اورلشدی کورکاف فارسینک ضمی بیله بوق بیاه اشکی معناسنده در کوزن کاف فارسینک ووادلی
فتحه بیله صغلیتی کیلکو جرم جیم عجمینک فتحه بیله کونه معناسنده در جلادت بیاه زلی معناسنده در

واو درده معنای استفهام
ترسون طرف معناسنه اولدی
سوداود معناسنه اولشدر
درای امر حاضر در
برفت بر قتی معناسنه
بعضی نسخه قدحی
بکا ستیز ایلیر
تازیانه درد

قطعه در سطبري عونه انعي اوله ناذه بانه يوغونلقده انعي نك عونه دمشا
بهي ايدي دده درازي قوينه ي ثعبان درازلغده ثعبانك قوينه ومانندي
ايدي انعي مار سياه ثعبان از دها بود تصوير مار صنعت آذ اوله
تاذيانه نك صنعتي مار تصوير اتمكدي لوح تصوير اوكن عرياه آنك تعو
يونك لوح عريانك تني ايدي ذيرا انك مار شكلي كبي نقشي قالوردي
برداشت قالدردي يعني الله الدي وپشت من چو شكم طبل بوهنه
ساخت دنبم قوني طبلك قرني كبي عراه ايلدي دچو طبال دو زجنك
دجنك كوني نك طبل جيسي كبي بضربات متعاقب ونقرات متوالي بنواخت
متعاقب ضربه لوو متوالي نقره لوله اوردي ضربات ونقرات وزن ومعنى
ده بردر متعاقب ومتوالي معنى بر در نه مرا نعره فرياد نه باكه فرياد
اتمكه ذهره وار ايدي كه مرا ترسيدم آواز مرا بدانند ذيرا خوف ايلدم بنم آوا
زمي بله ونه طاقت صبر ونه صبره طاقتم وار دي كه مي انديشيدم پوست بودن
بدرانت ذيرا فكر ايلدم بنم پوستمي يريا بران شدم كه بر خيزم اوله كر اوزره
اولدم كه قالقم دبخنجر خنجر ادرا ببرم وخنجر ايله آنك بوغازيني دخي ادر ابريم
وآنك قاني ... كم باز كفتم فتنه ي بپاي خواهد شد كوا تيدم بر فتنه قائم
وظاهر اوليور دركه نشانند ناآن از دست هيچ كس نمي آيد كه اوله فتنه يي
منع و دفع ايلمك هيچ كمسنك الندن كلمز صبر كردم صبر ايلدم مادر
ده خواهر دي اكاه شدند آنك واليدسي دخي قرنداشي بو خصوصده
اكاه اولديلر خواهر قرنداشي آمدند دراز دست او كشيدند كلديلر
دبني آنك الندن چكديلر دوبرابيوده بودند واني طشره التديلر ساعتي
بونيامد كه جيدا در آمد برساعت مرور ايلمدي كه جيدانك مادري
ايچرويه كلدي بو كمان آنكه من جيدا يم اوفطن اوزره كه بن جيدايم مني كو بر
دنا مدم بن كوريا اتميه باشلدم ونالم برداشتم وفغان قالدردم وجامه
در سو كشيدم وجامه يي باشمه چكدم وپشت بودي كردم وارقه مي اكا ايلدم
گفت اي دخترك از حق تعالى بترس جيدانك مادري بكا ايتدي آي

انعي عربيدر كه امري عنيك فتحيله در
لام عجم عينك كسري ايله اوقور
تاد مضارع ده كلدر
تازيانه وبرداشت بعدي بردر
ضربات جمع ضربه در
نقرات جمع نقره در
خنجرها حلقي ايله بوغاز معناسنه
كه جمعي خناجر در
رنده او توريق معناسنه
لغتدر
كه ان ظن معناسنه در

دختر خداي تعالى دن خوف ايله دكار دي كه خلاف طبع شوهرست پيش مكير
وشول اشي كه زوجكك طبعنه مخالف در اني اختيار دار تكاب ايلمه يك موي
از شوهر نو سنك زوجكدن بر موي خوشترا ز هزار اشتر ست هزار اشتردن
خوشكدر اشتر خود كيست اشتر خود كه بود كه تو از براي دي اين محنت مي كشي
كه اندن او تو دي بو محنتي چكوسن دراين شوبت چشمي وبو شوبتي طاقتسن پس
برخاست صكره قالقدي وكفت خواهر تو خوم مرستاد دا يتدي سنك
خواهر كي كو نه دسم كوك تا امشب دمساز همراز تو باشد تا بو كيجه سكا
مصاحب دهم راز اوله دبعد از ساعتي خواهر جيدا آمد وبر ساعتدنصكره
جيدانك خواهري كلدي وكريه بركوفت وكريه يه باشلدي وبرد ننده مي
دعاي بد كرد وبني اوديجي نك اوزرنه بد دعا ايلدي بادي سخن نكفتم آله
سوز سويلمدم دربهلوي من بخفت بنم ياغنه ياتدي چون مرا دركرفت ...
چون قرار طوتدي دست درا زكردم دده هاه ويرا سخت بكرفتم الي اوزاتدم
وآنك اغزني محكم طوتدم وكفتم اينك خواهر تو با اشترست دايتدم اشته
شمدي سنك خواهرك اشترله در دمن بجاي وي اين همه محنت كشيدم
وبن آنك يرنه بوددكلي محنتي چكدم اين راپوشيده دار بورازي مستور طوت
وكرنه هم شما فضيحت شويد وهم من والاهم سيز رسواي اولورسكز وهم بن
رسواي اولورم اول وحشت تمام بوي راه يافت اول اكا تمام وحشت
ظاهر اولدي واخر آن وحشت بموانست بدل شد واخر اول وحشت
موانسته تبديل اولدي وتا صبح آن قصه رامي كفت ومي خنديد
وصباحه دكن اول قصه يي ايدردي وكلردي چون صبح بدميد چونكه
صبح ظاهر اولدي جيدا در آمد جيدا ايچرو كلدي چون مارا بديد چونكه بزي
كوردي بترسيد كه ... دفدي كفت وتحك اين كيست دربهلوي تو جيدا باكه
ايتدي واي سكا بو سنك يانكده اولان كيمدر كفتم خواهر تو جيدا يه ايتدم
سنك خواهركدر واين نيك خواهر بيت مرتوا دبو سكا برا يو خواهردر
پس كفت كه وي اينجا چون افتاد پس جيدا بكا ايتدي خواهرم بو محله نيجه

رويكك واي سكا معناسنه در
زنش اسم نالدر
كشي وحشي فعل مضارع مخاطبدر
نهي حاضردر

جون امام ...

دو شدي كفتم اين را از وي بپرس جيدايه ايتدم بو حالي خواهركده سؤال
ايله كه فرصت نتكست زيرا فرصت طاردر جامه ء خود را بر كرفتم وباشلر
ببعسته كنده وجامه مي الدم وكيدم واشتغه اولاشدم وهرد وسوارشديم
وهر ايكمز سوار اولدق ودر راه در آمديم ويولا كلدك يعني كتدك ودر اثناي
راه اين قصه را با وي بكفتم در اثناي راهده يعني يولده بو قصه بي اكا ديدم
پشت مرا بكشاد بر پشتمي اجدي وجراحتهاي مرا بديد وبنم يارهلرمي كوردي
وعذرهاي بسيار كرد چوق عذر خواهلق ايلدي وكفت حكما كفته اند
وايتدي حكما ايتمشلردر يار از براي روز محنت بايد يار محنت كونندن
اوتري كرك وكرنه روز راحت يار كم نيايد بو خسه راحت كوني يار اكسك
كلمز يعني اكسك اولماز قطعه دلا كراي دت روزي غمي پيش اي كوكل اكر بر كوه
سنك ادكوكه بر غم كله چو يادي باشدت غمخوار غم نيست چونكه سنك
غمخوار وموافق بر يارك اوله غم دكلدر براي روز محنت بايد يار محنت
كوني ايچون كرك وكرنه روز راحت يار كم نيست بو خسه راحت كوني يار
اكسك دكلدر قطعه دوست مشمار انكه در نعمت زند لاف ياري وبرادر
خواندكي دوست آن دانم كه كيرد دست دوست در پريشان حالي ودرما
ندكي حكايت وقتي رشيد بكوفه رسيد بر وقت رشيد كوفه يه ايرشدي
وزير وي بنخاسان درامد وانك وزيري اسيرجيلره كلدي غلامي بوكه
عرض كردند اكه بو غلام عرض ايلدي كه چون در چونكه اهنك غنا كردي
چونكه غنايه آهنك ايدي ايدي بو مرغ درجه در چونكه غنا آهنكني ايديدي
مرغ از هوا درآوردي مرغي هواده ايندردي خبر او برشيد رسانيدند
اول غلامك خبرني رشيده ايرسدرديلر بفرمود تا اورا بخريدند رشيد
بيوردي تا اول غلامي صاتون الديلر چون از كوفه عزم رحلت كردند
چونكه كوفه دن رحلت قصدن ايلديلر شنيدند كه در دروازه قلعي ميكريست
اشتديلر كه اول كوته اول غلام اغليدي وحدي كنان ميكفت وحدي ايدرك
ايدرحدي نجدي دن مرادي بونده مطلقا ايدر قطعه انكه ريزدبي كنه خوم

بلبغ هچ ياد

بلبغ هچ ياد اول كمسه كيادك فراقي تيغي ايله بي كناه بنم قاني دوكديه كه
از غصه چو من شوريده حالي بلدركيك كه بنجلين بو شوريده حاللك
فراغت ايده من كه ازيك دردنه هچ اه اينجلين دفترم در دست بن كه بو كوكلك فرا
قدن بونجلين الدن كتدم وخراب اولدم واي جان من اكر ماهي وسالي بلدرد
واي بنم جانم اكر بر اي دبير بيل كچه اين خبر برشيد رسيد بو خبر رشيده ايرشدي
وبا احضار فرمود اول غلامي حضورنه حاضر ايلمك بيوردي وازحال وي
استفسار كرد وانك حالندن استفسار كوستردي يعني تفحص ايلدي دانست
كه دردكرفته بعشقي كسي كرفتارست بلدي كه كوزده بر كمسنك عشقنه كرفتار
در ترحم كرد ويرا ازاد ساخت ترحم اتدي واني ازاد ايلدي لطف و
كرم ومروت واحسان بويله اولور وزير كفت حيف باشد وزير ايتدي
حيف اولا كه چنين خوش اوازي را ازاد كنند كه بونجلين خوش اوازلو
بر كمسه بي ازاد ايليه لر رشيد كفت دريغ باشد رشيد ايتدي حيف اولا
كه چنين بلند پروازي را دربند كيرند كه بونجلين بر بلند پروازي بندو
حبس ده طوتهلر رباعيه اي انكه ترا دولت شاهي هوست اي شول كمسنه كم سنك متعلق
دولتنك هوسي واردر وازادي بندكان ترا دست وبندكلرك ازادلغنه سنك قدرتك واردر
بندكان نصاف اعتبار اولنور معني بويله اولور دولتك بندكلرك ازادلغنه قدرتك واردر ازادلكن ترا
كه بودر بس عشق ازادايله آنكه عشقك بنديي اولاكان دلش را بيدكي عشقي نيست دلر اول
عاشقك عشقك بندلكي كافيدر بر غيريده حاجت اكا بندلك لازم دكلدر حكايت خوبروئي داكه هزار دانا
از سوداي وشيد بود بر خوبرويك كه هزاردانا انك سوداسندن شيدا ايدي وهر لحظه بر سركوش
ازامد سودا بيايه وسودا ايلردكلوب كيتمسندن هر لحظه انك سركوينه هزار غوغا هزار غوغا
وارايدي نوبت خوبي برآمد خوبلق نوبتي باشه كلدي ونكبت زشتي ازبام ودر در امد وزشتلك
نكبتي بام ودردن كلديكه اصلا حسنندن اثر قالمدي عاشقان بساط انبساط باز در نورديدند
عاشقلر انبساط ومتين بساطني دوردير وپاي اختلاط دركشيدند واختلاط ومصاحبت اياغني
چكديلر باكي از پشيمان كفتم اول عاشقلردن برينه ايتدم اين همه بارست كه يار بود بوينه اول محبوبدر
كه بلدر ايدي هما نه چشم وابرو بايست ينه اول چشم وابرو ويرندهدر وهماكيفيته اندان برقرار

جام و رهين اضافه بحذدر منه

پيش پشت تقدير نرچ منه

بر غمخوار وصف تركيبي در منه

نخاسان جمع نخاس در رفاهي ايله اسيرجيلر معناسنه منه

وتم اولم كوره اهنك قصد معناسنه در منه

غنا ترنم منه

رحلت كوچك منه

دینه اول لب و دکلانی قرار اوزره در قامت زان بلندتر است قامتی اندن یعنی ادکیدن بلند کیدر
و تن از آن نیز و مندتر و تنی اندن قوی ترکدر یعنی جسمی اولکیده جسیم در ایده وقاحت نه ستر نیست
بونه وقاحت و نه بی شرملکدر وقاحت قلة حیا معناسنه در و نه وفایی و بی آزرمی و نه وفاسزلق
و نه حرمت سزلق در که دامن صحبت رو در چیدی که مصاحبت دامنی اندن دیردک و یا بالی درت
ازود در کشیدی و اندن ارادت ایاغنی چکدک لعنت بیهات چه نیکوی اولکمه ایتدی بیهات
نه دیرسن یعنی سن دید و کلک کبی دکلدر آنچه دل من برد اول نسنه که بنم کوکلی الدی و هوش من
جی ربود و بنم هوشمی قاپدی بو هم وجه در ایلدردی و قیردی روحی بود در قالب تناسب اعضا
تناسب اعضا قالبنه بر روح ایدی و نعومت بدن و لطافت جلد و بدنک نعومت تنعم و جلدک
لطافتنه و ملایمت اوار دمیدی و اوازکی ملایمتنده ظاهر اولمشیدی مراد بنم هوشمی آلان بر روح
ایدیکه بو مذکوراتدن هویدا اولمش ایدی یعنی یکدر نعومت نرمی بالترکی یومشقلق جلددری
چه آه روح ازین قالب مفارقت کرد چونکه اول روح بو قالبدن مفارقت ایلدی با قالب نرم
چه عشق بازم مرده قالبه نه عاشق اولایم و بر کلی تر مرده چه نه سازم و معوشی کلی اوزره نه ترنم
ایدیم رباعیه کل رفت در باغ خار و خس اچیلم کل باغدن کتدی خار و خسی نیلیه یم
شه نیست بشهر در عسس را چکنم شهرده شاه یوقدر عسسی نیلیه یم چو باد قفسند و صحبت طوطی
خوبر قفسدر خوبلرک حسنی طوطیدر طوطی چو برید من قفس را چکنم طوطی چونکه اوچدی بن قفسنی نیلیه یم
حکایت دلارایی که رونق جمالش رفته بود بر محبوب که آنک جمالنک رونقی کیتمیشیدی و ظلمت خط
صفحه رویش کرفته و متعلقنک ظلمتی انک یوزینک صفحه سنی طوتمشیدی طالبان را از مصاحبت در
صبور دید طالبلرینی کندونک مصاحبتنده صبور کوردی و عاشقان را از مواصلت نفور
و عاشقلرنی کندونک وصالی طلبنده نفور کوردی دانست که در راه محبت بلدیکه محبت یولنده
حجاب ایشان موی چند است انلره حجاب بر قاچ مویدر که بو عارض و زنخدانی دمیده که عارض و زنخدانی
اوزره بتمشدر و از آن دام بی اندام و اول بی اندام دامده مرغ دل ایشان رمیده انلرک کوکلی مرغی
اورکمشدر دامدن مراد بونده ریشدر ریش صقال معناسنه در حجامی را طلب کرد بر حجام طلب ایلدی
حجام کم حجامت ایدیجی که بر برلکده جی بلور دکفت [illegible] یاری بیا ای آمدم ایتدی [illegible] نقده
جانه کلمشم بیا که آمده ام ذ یاد مضطرب اولمشم معناسنه در بیت در قفای سپر سینه بجانست دلم
که جراحم تو او را سپر جی اید وازین حریداری نعمانی و مشتری [illegible] کلمشم بیا و این کباب

از پیش من بردار

بیا و این کباب را از پیش من بردار کل و بو حجابی بنم قفده و رعا ایله و این دام را که بنم پدر [illegible] و بود اول بنای ایله
حجام مرد ظریف بود حجام بر ظریف کمسنه ایدی و طبعی لطیف داشت و بر لطیف طبع طوتاردی
پایی میراند و این قطعه بخواند قطعه نوبت خوبی امرد چو سر آید آه به امردک خوبلقی نوبتی بکه
غایت بوله اول یک که یعنی عشوه بنا کوش و ذقن بتراشند که عشوه و نازدن اولور بناکوشی و ذقنی
تراش ایده لوح عارض چو شد از موی تراشیده درشت امردک عارض لوحی چونکه تراش اتمکله موی بیده
درشت و خشن اوله چه بپایست که جز مهره دل تراشد بر چوپاید که کوکل مهر بسنده غیر بینی
در بوله چوپایی دیدر مهره مراد بونده استخوان اندر حکایت عاشقی که از دست حبیب
دلتنگ شد بر عاشق که محبوبنک نفرت و وحشتندن دلتنگ ایدی و از وحشت رقیبان در تنگ
و رقیبنک وحشتندن ایاغی لنکل ایدی یعنی رقیب وصاله مانع اولوردی آرزو می برد که کی باشد
آرزو ایلردی که قچان اوله که آن ساده روی ریش بر آورده باشد که اول ساده روی ریش کتورمش اوله
و پنداری حسن از سر بدر کرده و حسن پنداریی باشندن چقارمش اوله تا بی [illegible] سنی در حدمت [illegible] اولم بو
تا وحشت سر آنک خدمت حضورنده اولمقدر اولام وبه تکلف از حبیب [illegible] آسوده و بی تکلف
وصال مصاحبتندن آسوده و بی تکلف اولم [illegible] قادر اولم شنیدم که [illegible] آرزو وی برآمد ایشتدم که
چونکه اول عاشقک آرزوسی حاصل اولدی و بادی جمال او بسر در آمد و انک حسنی بادی [illegible] کلدی
مراد [illegible] حسنی بتمام زائل اولدی [illegible] اسب [illegible] در او بر جوه [illegible] اول عاشق
غیر [illegible] از برای بقفای او نشست انک [illegible] یعنی فراغت ایلدی و دیدی [illegible]
بر بست و چشمی انک [illegible] اول عاشق ایتدی [illegible] ابن خلاف [illegible] است بکفتی
بو انک خلافیدر که دیرایدک لعنت کس چه دانستم ایتدی بن نه بلدم که این [illegible] کف
که بو صید [illegible] فرار [illegible] و این صید [illegible] و بو صید [illegible] ایله منقطع اوله کرک
مراد حسن سریع الزوال [illegible] اشعار در قطعه در لعنت دین ام که ریش پر است لعنتی کورشم
که ریش قناد در پیش [illegible] لعنت پرواز [illegible] لعنت [illegible] آنکه [illegible] بو کز عدم
آنا اول پر در که اندن عدم آشیانه [illegible] مرغ نیکو به پرواز حسن مرغی پروازایلر [illegible] ایدر
که پر [illegible] در ریشدن مراد صقال در قطعه رونق حسن تو رفت ای پسر [illegible]
رونق کتمشدر ای پسر از نهال [illegible] سبزه بجوی [illegible] خشک قد انده تازه [illegible] تازه اولمز

حظ بادر درسایهٔ سبزخط سنک سبز خطک سیاه لغو تبدیل اولنور یعنی از خطک خوب و زیبا ایکن خوش قبیح اولور
حوض بیداد رکمال اردل تبوی حسن طلی عرض قلبکده بو یعنی نکری ترک ایله زیرا حسنکده اثر قالمشدر
یک دو موبت کر زنقداه تزده برابکی موی که سنک ذقنکده ظاهر اولمشدر کرده یکسانت بو بیراه ده موی
تنده و موی بیرله یکساه دیراه ایلمشدر دو موی قیو غیل حکایت درویشی ایشتی جفا پیشی کرفتار شد
بو درویش بر جفاکار محبوبک عشقنه کرفتار اولدی بیرداهی بید دیده و اشکی ریخت و آهی کشید
درویش انک در دنده هر بیر راهه یلردی و داوا انک در کردی و دوا آه ایلردی داهی اشکی داهی
بانکیر ایچندر وار دی بچشم مرحمت نکاهی نی ید واندنه مرحمت چشمیله بر نظر التفات کورمزده
باد کفتند معشوق او در دوله ایتدیلر سنک معشوقک جوارنده نه مسافت دایم مسکنک همانه بیندر
وتمواه یمرو برساه دمی بر سنلر که کمواه سیدر یاد رد شاه یار نیست درویشلر یار دکلدر دیا
جز بیر انکار یوق ومعتقد ومحب لی بزاکان هو سنده عیری اونده دکلدر طالب
او هجو اولبی باید انک طلبی بر انجلین کر کدر و مصاحب او مجی اولی شایه
وانک مصاحبی بر انجلین لائق دده ججح بهتر از ان نیست که دامن او در د
ججح انده یکرک یوقه که دامنکی انده دیره س یعنی اندن فراغت ایلیه سن وبی کار
خود بنشی وکنده ایتمکک ار ده ن او توره س یعنی مصلحتکه مشغول اول دروینک
چون این سخن بشنید درویش چونکه بو سوزی اشتدی بخندید و کفت کلدی و ایدی
قطعه درد عشقت مرا بهر ز جانان تحوز تر جانان دن باکه نصیب عشق دردی
عصدر کز بو دیکری حسن وتجمل بیک عصدر بزم اکر بر غیر سنی اندن حسن وتجمل
والتفات ولطف کورمه تحوز تر کلمه سنک معنی سی مصراع ثانیه قید اولنمدی بیت
عرض از عشق تو لام جاشنی درد و غمست ور نه زیر فلک اسباب تنعم چه کمست
او کلستان جمالت عجب نیست کزو او حسن کلستاننده عجب دکالله که اندن خار نی
خار بر طالب کل چینه خارکش خار ایلدم طالب کل کلادین حکایت خوبروی
کمند اراده خلقه درویشان کشید برخوب روی ارادت کمندینی درویشلر خلقه سنه
چکدی مراد بر یخده مریدا اولدی دیمکده وچون نقطه مرکز در دائره صوفیان
آرمید وبر مرکز نقطه سی کبی صوفیلرک دائره سنده قرار وآرام ایلدی قطعه ستد حق

ستد حق قبله خواجه یان انک رخی خو طالب ایدجککی یعنی صوفیلرک قبله سی اولدی
ذجیجی سی اکاجان ودلدن طالب وراغب اولدیلر بر مرتبه ده که ادخوا نعوی خود دکر دند
خرادن فراغت ایدوب اکا توجه ایلدیلر حرقه پوشان بران شکر کنار خرقه پوشلر اول
شکر کنار او ذره جوک مکس بر شکر غلو کرده نو غلو وهجوم ایلدیلر مکس شکر او زره غلو وهجوم
ایندوکی کبی هرکس از خاصه خود خواست صوفیلردن هرکس انی کندو سنه مخصوص ایستدی
وخود ادر نظر قبول او آراسته وکندو سنی انک قبول نظرین زینت ایلدی هامر اد هر بیرنک
سی شوکه ایدی که انک مصاحبت والتفاتی همان کندو سنه مخصوص اولا دیمکده عاقبت
در بین کشاکش عاقبت بو کشاکش وغوغاده میان ایشان خلاف افتاد انلرک اورتا سنده
خلاف دوشدی ونزاع برخاست ونزاع قالقدی قطعه نیست در درویش باره کودکی
عشق بازار ده بعید دکلدر بری بر لیله مجادله وخصومت ایتمک چونکه دم از عشق یکی معشوقه زیباده ارکری
چونکه بر زیبا یوزلو کار کرچشفنده دم اوره لر طاقته کعبه را چونکه شونی ساده دید کام کعبه یه طواف ایدیکی
چونکه شوقه تیزکام وتیزپا ایده جانی وار داکر بریکدیکر تیلو زنند لائق وقل در اکر بر بیر به یاده
ادار وایتیشه لر بیر جا نعاه که او نیز ازین ید کلاهی داشت فاقدا هکشیجی که اول دخی بدف قه
بو کلاه طوتاردی یعنی او ده دلبر محبت ایتشدی ودر ره دعوی مردم کجه دو اهی زاده اوله جوان
هر دم کندو سنه طاقتلق ویرردی یعنی انک عاشقیم دیرردی ان پسر انطلبید اول پسری طلب ایلدی ودره کب
دنصیحت زبانی بکلدی یعنی نصیحت ایلدی بو یله دیو که ای فرزند ارجمند وی جوانه دپسند که ای مکرم فرزند
وای مقبول جوان با هر کسی چو شیر وشکر میامیز شیر وشکر بر بیرله اختلاط وامتزاج ایتدوکی
سن دخی هر کسیله مصاحبت واختلاط ایله وبر سیاه فریب هر کسی دانای میاویز وهر کسک فریب یانکه
فریب وخدعه سی ریسمانه اصلمه یعنی یاپشمه مراد هر کسیله مصاحبت ایلمه دیمکدر تواینه سن خود هیمان
سن اینه سن که خدای تماشی بیت ای نور خدا در نظر از روی تو مارا بکذار که در روی تو بینیم خدارا
دریغ باشد که بهر ناکس دلایه جهر کشا حیف اولا که هر فقیر وحقیر یوزک کوستره سن رباعیه
هر لحظه عنانه جیک اغیار مده هر لحظه عنانک اغیار النه ویرمه در خلوت خاص باده عام راباد مده
خاص خلوتکه عامه اجازت ویرمه دخسار تو مرآت صفات رددست سنک دخسارک مصقول آیینه در
مرآت صقیل رابر نکار ردمده مصقول آیینه یی ذنکاره ویرمه ذنکار دیبدر مراد مرشدوت پرستر التفات ایدوب
دخسار ککو سترمه دیمکدر چون آن شیرین پسر چونکه اول شیرین پسر این نصیحت شنید بو نصیحتی اشتدی

بروی بخ آمد اکا آچی کلدی روی ترش کرد وبرخاست یوزنی اکشدی وقالقدی وبرجانبه
از خانقاه بیرون رفت وبربهانه ایله خانقاهدن طشره کتدی وجیدرور نیامد و نه کوکه کلدی
پیرو مریدان شیخ ومریدلر از غم مفارقت او بجان آمدند انک مفارقتی غمندن جانه کلدیلر
واز الم هاجرت تعاره وهاجرتی المندن فغانه کلدیلر تابلایی فرشه مرتبه الملیسله کوه بیرون
عسد عجز واضطرار کومرنی دلدیلر وبرپاه اعتذار کسند ولسانه اعتذار ایتدیلر بیت
بارای که بر تو هیچ کس حکمی ندارد رای پیر کیر وکل که ننک او زیرا که هیچ کیمسه بر حکم طوتمازای پیر
باهرکه خواهی بنشین و درهرکه خواهی درکدر هر کیمکله استرسک اوتور وهر کیمدن استرسک فراغت
خواهی بونی استرسک معاشنه هم جائزدر رباعیه هرچند فریب عقل ودین منی
اگرچه عقلک فریبی ودینک خصمی سن بار اکه دل شکسته دار تسکینی کیر وکل زیرا بریشان و کسر
قلبه تسکین سن آیرسن که بلا وکجت بایمی یو ییزکه بزوم بلا ومحنتمزی کوروسن باما بلفیل
بلسنی غیریک سببی ایله بزم ایله اوتور درسن ای جوان اعتذار دردمنان را استماع کن
اول جوان درویشلرک اعتذارنی استماع بیوردی وقبول ایلدی واز خیوه [illegible]
وتند خویلق شیوه سنده کچدی وبصحبت ایشان تنها مانده کاه بیور و فراق زده کاه ایکور اول
بیور تنها ماندغی اوکور ونجه فراق زده لوک مصاحبتنی بازکشت رجوع ایلدی قطعه
بعد ازچار چیز دو باه چهار چیز جاماندهدرت نسنه دن صکره درت نسنه خوش بود در راحت و
پس عذاب عذابدن صکره اول راحت ورحمتدن خوش کلور ولذیذ کلور وصال پس فراق و
وفاق پس از خلاف شول وصلکه فراقدن صکره در وشول وفاق واتحاد که عداوت وخلافدن صکره در
صلح پس از نزاع ورضایی پس عتاب شول صلح که نفاده صکره در وشول رضا که عتابدن صکره در
بر چهار چیزدن مراد وصل ووفاق وصلح ورضادر وبر چهار چیزدن مراد فراق وخلاف ونزاع وعتابدر
روضه ششم النبی روضه در زبده نسایم ملاطفات وروایح مطایبات
ملاطفات نسیملرینک ومطایبات روایحنک اسمسی بیانندر که غنچه لبها با خنده اندکه اول
ملاطفات ومطایبات لبلر غنچه سنی خنده یه کتوررر وشکوفه دلها را بشکفاند ودلکر کوکلی
کشاده ایلر نسایم جمع نسیمدر لطیف صبا یل معناسنه در ملاطفات جمع ملاطفه در روایح جمع رایحه در
مطایبات جمع مطایبه در لطیف معناسنه از حضرت رسالت علیه افضل الصلوات واکمل التحیات وارد
حضرت رسالتدن منقولدرکه افضلی وتحیاتک اکملی انکا اولسون وارد در یعنی بیورمشلر درکه

کم مومن کن

کم مؤمن فراح کن وشیرین سخن باشد که مؤمن لطیفه ایدیجی وشیرین سوزلو اولور ومنافق ترش روی
وکره ابرو ومنافق ترش روی وابرو کسیکاوزرن کره اولور وحضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه
فرموده اند وحضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه بیورمشلردر که هیچ باک نیست که هیچ باک یوقدر کسینک خنده
مزاح کند بر کمکه اول قدر فراح این که از حد بدخویی ودایره ترش رویی که بدخویلق حدندن وترش رویلق
دایره سندن بیرون آید طشره کله وحضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بر عجوزه گفت وحضرت رسالت پناه
بر عجوزه دیدی که عجایز در بهشت نیایند که عجوزلر جنته کیرمزلر ان عجوزه بکریه در اکه او عجوزه کریه
باشلدی عجایز جمع عجوزدر حضرت فرموده که حضرت رسالت پناه بیوردیلر که خدای تعالی ایشانرا جوان کند که الله تعالی
انلری جوان ایلر جوان کنج معناسنه در وخوبتر از انچه بوده اند برانگیزاند واندن خوبرک خلق ایلر که دنیاده ایدیلر
انکاه یکلشت پیر دانو قصلر جنته ایلدر ومرزنی را از انصار گفت وحضرت رسالت پناه انصاردن بر زنه
ایتدی شوهر خودرا برس کند دو چوکه صود کند در چشم وی سپیدی واقع است که انک چشمنده بیاض واقعدر
ان زن بسرعت واضطراب تمام اول زن تمام سرعت واضطراب ایله برسید زوجه ایرشدی انچه انحضرت
فرموده بود بدو دانی که اول حضرت بیورمشدیلر گفت زوجنه ایتدی مرد گفت اول زنک زوجی ایتدی
راست بیورمشلردر که در چشم من سپید هست وسیاهی نیز هست بیدرکه بنوم چشممده بیاض وسواد دخی واردر
انلر قبحنه صرله دکل قطعه گر مقبلی مزاح کند عیب او مکن اکر برسعادتلو لطیفه ایلر انی تعییب ایلمه
شغلیست ان نتایج عقل ودین مباح زیرا اول لطیفه عقل ودین قاعلی سیله مباح بر شغلدر
دل آینه است وکلف جز زنک اینه قلب اینه در جد وجهد کلفتی اول اینه نک [illegible]
جد معالی ملال در کلف مشقت دسان زنک را چه کمکی صیقل بجز مزاح لطیفه ده غیری ایله اول زنکه صیقل ممکن
یعنی ممکن دکلدر بو جهدن جایز در لطیفه ده غیری اول زنکه صیقل نه ممکندر بو دمه اوزره تجرد یار اولور
مطایبه روزی اصمعی پیر ماش مروه حاضر بود برکوه اصمعی هرون الرشیدک مائدسی اوزرنده حاضر ایدی
ذکر بالوده کرد ذکر ایلدیلر اصمعی گفت بسیار اندا اعراب شنید اصمعی ایتدی اعرابیدن حقیق لو لور
که هرکیز بالوده ندیده اند که هرکیز بالوده کورمشلردر و نام نیز نشنیده و نامنی دخی اشتمشلردر
مروه گفت مرد الرشید ایتدی بو بن دعوی که کردی کواهی بکذراند بو دعوی اوزرنه که ایلدک برشاهد
اقامت ایله وکرنه در وغست یوخسه دعوی یلاندر اتفاقا روزی به شکار بیرون رفت اتفاقا هرون الرشید
شکاره کتدی اصمعی نیز بادی بود اصمعی دخی بله ایدی نا کاه دیدند اعرابی را که خانه از باد میرسید ناکاه بوردیلر
بر اعرابی ماندم صحرا اده ایرشوپر مروه با اصمعی گفت ایش ها بیار آنی بودم قتمزه کتور اصمعی برلی اعرابی رفت

اصمعی اعرابینک قتنه کتدی وکفت امیر المؤمنین ترا می طلبد وایتدی سنی امیر المؤمنین استراجابت
کن قبول ایله کفت مؤمنان را امیری باشد اعرابی ایتدی مؤمنلرک امیری اولوری اصمعی
کفت اری اصمعی ایتدی بلی اولور کفت من باوی ایمان نیارم اعرابی ایتدی بن اکا ایمان
واعتقاد طوتمزم اصمعی ویرا دشنام داد اصمعی اکا سوکدی وکفت یا ابن الزانیه
وایتدی ای ابن الزانیه اعرابی در غضب شد اعرابی غضب ایلدی واصمعی را کریبانه
کرفت واصمعی نک یقه سنی طوتدی وهر سوی کشید وهر جانبه چکدی ودشنام می داد
وسوکردی هارون بخندید هارون کلدی بعد از ان پیش هارون امدند نفکره اعرابی هارونک
قتنه کلدی وکفت یا امیر المؤمنین وایتدی ای امیر المؤمنین چنانکه این مرد کمانی برد
داد من از و بستاند اغلبی که بو کمسه ظن ایتدی که بکا ابن الزانیه دیدی بن داوی اتوه
الکه مراد دشنام داده است که باکه دشنام ویر مشدر هارون کفت دو درم بوی ده
هارون اعرابیه ایتدی اصمعی یه ایکی درهم ویر اعرابی کفت سبحان الله این مرا دشنام داده است
اعرابی ایتدی سبحان الله بو باکه دشنام ویرمشدر دو درم دیکر بوی باید داد کرو اکا ایکی درهم
ویرمکی کرک هارون کفت اری حکم ما چنین است هارون ایتدی بلی بزم حکممز بویله در پس اعرابی
روی با اصمعی کرد وکفت پس اعرابی اصمعی یه توجه ایتدی یا ابن الزانیین ای زانیه وزانیه نک اینی
بو وجه اوزره بونده تغلیب وار در بعض نسخه ده یا ابن الزانیتین واقع اولور یا اتا غضب جالنده
ولطیفه محلنده مبالغه ایچون واقع اولمشدر فصاحت لازم دکلدر روا باشد وبحکم امیر المؤمنین
چهار درم بمن ده تیز اول امیر المؤمنین حکمی ایله بکا درت درم ویر هارون از خنده به پشت
افتاد هارون خنده دن ارقه سی اوزره دوشدی پس ویرا همراه ببرد وبندسی اني اوراده
شهر بلهلتدیلر چون بعصر هارون در امد چونکه اعرابی هارونک قصری ایچنه کلدی وآن عظمت
وشوکت بدید اول عظمت وشوکتی کوردی ومجلس هارون را مشاهده کرد وهارونک
مجلسنی مشاهده ایلدی در چشم وی بس بزرک نمود اکا چشمنده بزرک وعظیم کورندی پیش امد وکفت
السلام علیکم یا الله هارون مکر اوکه کلدی وایتدی السلام علیکم یا الله هارون کفت خاموش
باش چه میکوئی هارون ایتدی خاموش اول نه دیرسن که بو سوزن معقول دکلدر کفت السلام
علیکم یا نبی الله پس اعرابی ایتدی السلام علیک یا نبی الله کفت ویحک چه میکوئی هارون
اعرابیه ایتدی ولک نه دیرسن که بو سوزک معقول دکلدر کفتند وی امیر المؤمنین است

ایت حاضر اولنلر ایتدیلر ادل امیر المؤمنین در کفت السلام علیک یا امیر المؤمنین اعرابی ایتدی السلام علیک یا امیر المؤمنین
هارون کفت السلام علیک مأمون اکا علیک السلام دیدی پس ویرا بنشاندند بنی اعرابی اوتورتدیلر
وما ئده کشیدند وما ئده چکدیلر واز هر چیزی بخورد دند وهر بر نسنه دن یدیلر وآخر پالوده آوردند
وآخر پالوده کتوردیلر اصمعی کفت امید میدارم اصمعی ایتدی امید طوتارم که وی نداند که پالوده چیست
که اعرابی بلمیه که پالوده ندر مأمون کفت اکر چنین باشد مأمون ایتدی اکر بویله اولیه ترا ایکی یوز درم
سکا بر یدر التون ویرهیم اعرابی دست دراز کرد پالوده خورده کرفت اعرابی الینی اوزاتدی پالوده
یمکه شروع ایتدی بیچی که دانست که مرکز نخورده باشد بر دهان که بکزردی یعنی معلوم اولدی که
مرکز یمامش اوله مأمون از وی پرسید که این چه چیز است که میخوری مأمون اعرابیه سؤال ایلدی که اول نه در
که یرسن کفت سوکند بخدای اعرابی ایتدی الله حقیچون که ترا الخلافت مکرم کرده است که سنی خلافته مکرم
ایلمشدر من نمیدانم که این چه چیز است بن بلمزم که بو نه نسنه در اما خدای تعالی در قرآن مجید اما خدای تعالی
قرآن عظیمده میفرماید که وفاکهه ودخل ونخل ذات الاکمام یعنی فاکهه دخل ورمان فاکهه میوه تازه نخل درختلر
رمان انار نخل نزدیک ماست نخل بزم قتمزده وار درکمان میبرم که این رمانست ظن ایلدرم که بو رمان در
اصمعی کفت یا امیر المؤمنین اکنون دو بدره بر تو واجب شد اصمعی ایتدی یا امیر المؤمنین شمدی سنک اوزرکه
ایکی بدره واجب اولدی که بن اکا بیلمیه اندر زیرا اعرابی بالوده نی بیلمز مأمون فرمود که اصمعی را
دو بدره بدادند مأمون بیوردی که اصمعی یه ایکی بدره ویردیلر واعرابی را چندانکه غنی شد داعراب
اول قدر که شمدی غنی اولدی قطعه کیست ای کریم اکنونکه زنده کریم کمیدر ینی اول کسه در که فقیر وبند دن
نیست اکر فزانه پدرش انکه درم خرجه سلیم اکا دکلدر مرح اید بر وجه منزل مرده کر انکه فقیر در واقع
اول کر که حدوکر که منزل او لسوه میم کر دد بهانه بکرمش جمیعی بانکه صرف حال کر دنه بهانه الا مطایبه
خلیفه روز چاشت بخورد خلیفه بر کون قوشلق طعامنی یردی بره بریان پیش وی نهادند
انکه اوکنه بر بریان قوزی قودیلر اعرابی از زاده رسید ناکاه بادیه دن بر اعرابی ارشدی
ویرا پیش خود خواند خلیفه اعرابی کندی قتنه اوقدی اعرابی نشست اعرابی اوتوردی
وبره را تمام خوردن استاد وزیاده اشتغال ایله قوزی تمام یکمکه طوردی زیره یول یورومشدر
خلیفه کفت چه میکوئی خلیفه ایتدی عجب لوکورسن یعنی عجب اوکورسن حالک ور در که چنان ایکی بره را
زهم بدری که بو بره انکلین یاره یاره ایدرسن ودر غضب میخوری در غضب واشتها ایله یرسن کویا
مادر او ترا بشر زده است کویا انک سنی ماده نی بوینوز ایله اورمشدر اعرابی کفت این خود نیست

اعراض ایتدیلر خبر یعنی بونلر دکلدر اما تو چنانکه در دی شفقت نکر ایتمامش اکا انجلینی شفقت ایله نظر ایدرسن
دار در دیده خود [illegible] اوندمی بری دانی بیر تقدن دیمکدن ضرر ایلدرسن یعنی زیاده ترحم ایلرسن
کو یا مادر او ترا شیر داد است کویا انک مادر [illegible] مرشد در **قطعه** خواهد بر مال خود انکونه صحبت شفیق
خواه کند [illegible] او زیرا انک [illegible] رحیم و شفیقدر کم [illegible] شفقت [illegible] در همه جبر جمیع [illegible] شفقت
چشمیله نظر ایلر [illegible] در پره دیمش [illegible] خطری اکر انک [illegible] درمیشه از [illegible] واقع اوله
بعد اشان بد هد مادر و فرزند عزیز عزیز مادر و فرزندینی انکلر که [illegible] ویردر **قطعه**
نه المثل که خواهد نان [illegible] بر پایه تهد قرضا اگر خواهد نان و بر پایه برت [illegible] بر خوان اکر [illegible]
[illegible] سنک [illegible] سفره اوزره [illegible] اکا [illegible] آگاه سن کرکنی صد رخنه در دانش از سنک ستم
ظلم شکنده اکر انک دندانه یوز رخنه ایلرسن رخنه کندک [illegible] از درانت اقتدر رخنه یه [illegible]
یک که سنک دندانکدن انک [illegible] بر رخنه واقع [illegible] مراد [illegible] یوز رخنه واقع اولمق اکا خوشدر کلور
[illegible] سنک دندانکده بر رخنه واقع اولمقده دکلدر کر خورد از دست تو صد زخم [illegible] پشت
اکر [illegible] سنک الکدن یوز زخم [illegible] بر [illegible] خود از پا [illegible] کند [illegible]
انکه [illegible] بر ایلرسن مراد انک [illegible] یوز زخم [illegible] ابله
قادر [illegible] بر ایلکده دکلدر [illegible] **مطایبه** [illegible] دیوانکانه [illegible]
[illegible] شهر [illegible] دیوانه [illegible] کفت [illegible]
جزنده طشره در تعداد [illegible] قابل دکلدر اکر کوید عاقلان را بشمار اکر دیرسکوز عاقلری صایالم که معدود
چند کیشی نیست زیرا عاقلری بنج معدود در معلوم [illegible] زیاده دکلدر انلرک عددی [illegible]
قطعه هر که عاقل بینی او را [illegible] هر کیمی که عاقل کوررسن انک بر نصیبه [illegible] در [illegible]
الآن دیوانکلک سرمایه سنده [illegible] بز که طاعت [illegible] ترک [illegible] بوده [illegible]
مجنون کثیر و عاقل قلیل اولور [illegible] زیرا [illegible] حادثات حادثات آفتابنده شادمان در سایه دیوانه که
دیوانکلک سایه سنده شادمان [illegible] زیرا [illegible] **مطایبه** فاضل [illegible] از دوستانه
صاحب [illegible] خود نام بنوشت بر فاضل [illegible] صاحب [illegible] از [illegible] مکتوب یازدی [illegible] شخصی [illegible]
نشسته بود [illegible] اونور شدی [illegible] چشم [illegible] اوقودی [illegible]
اوقودی [illegible] معاد در اول [illegible] اوقوردی [illegible]
[illegible] نوشت [illegible] نوشته [illegible]

بر دزد داو دورمش

بر دزد داو دورمش [illegible] نوشته [illegible] ایدر [illegible] اسرار خود [illegible]
جمع کند و اسرار [illegible] ان شخص کفت والله [illegible] اول شخص ایتدی والله [illegible]
مطالعه نکردم بن سنک مکتوبکی مطالعه ایلدم و نخواندم [illegible] کفت [illegible] نادان [illegible]
[illegible] ایتدی [illegible] نادان [illegible] **قطعه** هر انکس که دزد [illegible] مرد [illegible]
[illegible] شود مطلع [illegible] دزد [illegible] مطلع اوله [illegible] لا یقدر [illegible]
فرد دار دطبع اول [illegible] اکر فردا [illegible] همین بس که [illegible]
که انک [illegible] دزد [illegible] دزد [illegible] کند [illegible] اولور **مطایبه**
مستی از خانه برون آمد [illegible] خانه [illegible] کلدی [illegible] راه [illegible] کرد [illegible]
او [illegible] شدی [illegible] خود را [illegible] کند [illegible]
[illegible] ایلم [illegible] بیامد و انرا [illegible] کرفت [illegible] کلدی [illegible]
آدمیت [illegible] ایلدیکم [illegible] که انرا پاک میکند [illegible] پاک ایلر کفت خدای تعالی [illegible]
[illegible] فرزندان فرزندان فرزندان [illegible] فرزندر [illegible] فرزندر [illegible]
سنک [illegible] بعد از ان پای بر داشت [illegible] قاندی [illegible] ایلدی [illegible] کرد
وانک [illegible] ایلدی کفت بارک الله [illegible] بارک الله [illegible] آوردی
تا رو [illegible] **قطعه** [illegible] چو بر خویشتن روا دارد
[illegible] سبلت [illegible] ناپاک [illegible] سبلتنی [illegible] ناپاک
[illegible] آلوده [illegible] سنک [illegible] آب کرم آر [illegible] آکر آب کرم ایلد [illegible]
[illegible] غسل سبلت ناپاک او کند شاید که انک ناپاک سبلتنی [illegible] سبلت [illegible]
[illegible] **مطایبه** [illegible] مسجد آذینه بغداد [illegible] مسجد [illegible]
پیاده بروه آمد [illegible] رسید [illegible] انک [illegible] شدی [illegible]
قاضی [illegible] کفت [illegible] ایها القاضی روا باشد که تو پیاده روی قاضی [illegible] الله [illegible]
ای قاضی روا [illegible] پیاده [illegible] بطلاق سوکند خورد [illegible] طلاق [illegible] قاضی ما
بر کردن خود سوار کند که قاضی [illegible] کند [illegible] سوار [illegible] قاضی کفت [illegible]
[illegible] بر کردن سوار شد [illegible] انک [illegible] سوار [illegible] باز کرد و کفت
[illegible] قاضی [illegible] ایتدی [illegible]
[illegible]

کفت میانه این و آن قضی ایتدی بونک و آنک اعرب‌لسندن که خیر الامور اوسطها بیت من آن مرد سود ...

که در زیر م بنالد رخش رستم باید که دم نکنی و نلغزی کرکم صحرا ایاقن وطرم پیمسن و دیبانی دوارلر تزدیک روی

و دیوارلری بانته قریب کبی سن تا فراخت روند که نامه باشیم تاکید بجیلر کثرت و فراخم سنده ماوه

و آسوده اولم کفت بارک الله ایها القاضی مست ایتدی تحسین ای قاضی تو خود قاعده سوار ایرانکو دانستم

سن خود سوارلق قاعده سنی خوب بیلش سن چونه قاضی را بمسجد رسانید چونکه قاضی مسجده ایرشدردی

فرمود تا وی را در زندان محبوس کنند قاضی یوردی تا مستی زندانده محبوس ایلیه کرکعت اصلحک الله

ایها القاضی مست ایتدی الله سنی اصلاح ایلسون ای قاضی این سزا کان کسی نیست بو اولکسه لایقیدر

که ترا از فضلت بیادکی بر ماند که سنی یادلک وزنتنده خلاص ایدی و هرکوینی تو نیز در دهید سنک

مرکوبلونکم رضا ویره و نوبت سوار مسجد رساند و سوارلق غربتیله مسجده ایرشدر قاضی بخندید

و وی را بگذاشت قاضی کلدی و آزاد قودی یعنی صیاد ایلدی قطعه مستی بقصد ... جو خدا اکبر دت

بر مست جنک وغوغا قصد نه چونکه سنک یولکی طوته یا او برقی کار کن ای کار دراه حکیم ای کادراه حکیم

انکله رفق ولطفله کار و معامله ایله خشونت ایلمه بو بیت عیب مردم خردمند خورد دان خرد ... خردمند ک

عیبی بر مویدر پسندش ازکشتی ناجز دان دوزیم نادانلرک عیبی کتاب کشتی ...

مقبوله معقوله کورم عرضی الموتی لکرم مثنوی دو بنا باشد لکین دیکار نم نادانی ستیز و سنکسار

اکر نادان بوحشت سخت کوید خردمندش بنرمی دل بجوید مطایبه جاهلی در خانه دانشمنده

و دیعتی نهادر بوجوله بری ملک قاسمنه برلر نتقودی جوله عوام کحریف ایدوبجه دیر

یک چند روز بر آمد برچ کون مرور ایلدی ناکاه محتاج شد جوله اکا محتاج اولدی یعنی قف علی تک قتنه

کتدی دید که بر در سرای خود کور دریکم کندو سرانک قپوسی قرینه بر مسند تدریس نشسته در بیکریک

مسنده اوتوردی او نورش و جمعی از شاکردان پیش او صف بسته و شاکردلر انده بر بوکلک ایکر او کنده صف

بغلمش یعنی درسه اوتورمشلر کفت ای استاد بانده دیعت احتیاج دارم جوله ایدر ایدر ولی امانته

احتیاج طوترم که لازم اولمشدر کفت ساعتی بنشینی تا از درس فارغ شوم عالم جوله مایدی

بر ساعت اوتور تا درسده فارغ اولم جوله بنشست جوله اوتوردی مدت درس اودر کشت

انک درس نطقی دراز اولدی و وی مستعجل بود و جوله مستعجل ایدی ایدی داد تا کر دانشمند ایجور

و اول عالمک عادتی اولیدی که در وقت درس کفتن که درس دیرکن وقتنه سر خود را مجنبانید کندو باشنی

جوله را تقریر آنکه شد که درس کفتن همان سر جنبانیدن نیست جوله همه اول تقرر اولدی که درس ...

کفت ای استاد

کفت ای استاد بانده دیعت احتیاج دارم جوله ایدر ای استاد اول امانته احتیاج طوترم که لازم اولمشدر

کفت ساعتی بنشین تا از درس فارغ شوم عالم جوله ایدی بر ساعت اوتور تا درسدن فارغ اولم بر ساعت بسده تا

کفت ای استاد جوله عالمه ایدر ای استاد برخیز و مرا تا آمده نایب خود کردان فالق

و کلیجه بنی کند و نایبک ایله تا من بجای تو سر جنبانم تا بن سنک یرده که باشمی دیبره یم دو دلیف

مرا بیوده آزورتیم اماتنی طلشره کتور که بن تعجیل دارم که بن تعجیل طوترم و مهمم وار در دانشمند

چون آن بشنید بخندید و کفت دانشمند چونکه ای ایشتده کلدی و ایتدی قطعه فقیه شهر زند لاف

آن مجلس عالم شهرک فقیهی عالمک مجلسنه اولا لافی در آشکار و نهان علوم میداند که علومک

آشکارا و نهانی بلور جواب هرکه از دیر سی ان بود که بدست هر نه که انده سؤال ایلیوسنه جوابی اولی بور

که الیله اشارتی بکنده یا سرینی بجنبانده بر اشارت ایده یا بر باشن دیبرده مطایبه نابینایی در شب تاریک

بر کو ری بیر ظلمه چراغی در دست اللدده بر چراغ و سبویی بر دوش داو موزننده بر دستی در راهی میرفت

بر یولده کیدردی فضولی بوی رسید و کفت ای نادان بر فضولی اکا ایرشدی و ایتدی ای نادان روز و شب پیش تو یکیست

روز و شب سنک قتکده یکساندر روشنی و تاریکی در چشم تو برابر در نور و ظلمت سنک چشمکه برابردر این چراغ را فائده چیست

بو چراغک فائده سی ندر نابینا بخندید و کفت نابینا کلدی و ایتدی که این چراغ نه از بهر خود است که بو چراغ کندو منه

ادوتری کلدر ازیراهی چون تو کوردلان بی خرد است سنک کبی عقلسز کور دللرون اوتری در تا با من پهلو نزنند

تا بکا پهلو او دیلر و طونقمیه لر و سبوی مرا نشکنند و بنم دستیمی صیمیه لر قطعه حال نادان از نادان نه عجیدانند کسی

نادانک حالنی نادانندن ابو برکسه بلمز کرچه در دانش فزوده از بو علی سینا بود اولکسه اکر علمده ابو علی سینا دن

زیاده اوله طعن نابینا مزن ای دم زبینایی زده ای بصیرت و بینا القدرة دم اورمش کسه کور طعن ایدرم

زانکه نابینا بکار خویشتن بینا بود زیرا که نابینا کندو ایشنده بینا و دانادر مطایبه

عمرو لیث یکی از لشکریان خود را بر اسبی لاغر نشسته دید لیث او علی عمرو کندو لشکرلرندن برینی بر لاغر اتی اوزرنه

سوار اولمش کوردی قطعه زین لاغر اسبکی که هما نانیافته است بونک کبی زین بر لاغر اسبچغز که کویا بولمشدر

جز از نظام جو مرکب او نظام انک ترکیبی جوهری عظا مده غیری نظام کو با همانه عظا مده مفتوه ایدی

او دستنن اصلا کوشت یوغیدی عظام جمع عظم در استخوان معناسنه هیچ خر عزیر عظام ایمی کلم

عزیر پیغامبر علیه السلامک خری کیبی استخوانلری بر یره جمع اولمشدی لیکن هنوز کوشت بنرولمی اتنی عظام

لیکن هنوز عظامنده کوشت بیتممش قوله تعالی انظر الی العظام کیف ننشزها ثم نکسوها لحما اوایت کریمه

عزیر پیغامبر علیه السلامک قصه سنده در وعظ بانکا در که حق تعالی حضرتی عظامی انی اولدو رب

یوزییلدن صکره بنه دیرلتدیکم بو آیه کریمه انی بیان ایلیر قوله تعالی فأماته الله مائة عام ثم بعثه
قال کم لبثت قال لبثت یوما او بعض یوم قال بل لبثت مائة عام وصکره حمارنی دخی دیرلتدی
که اول ذکر اولنان آیه کریمه انی بیان ایلر قطعه لاغر اسبی که کبر جوبی انک کبیر لاغر اسبدر مکر اکر اسبی ایسن
ازکوشت در ونشان نیابی کوشنده انک نشانی بولمزسن ازسر تا سم کرشی بکادر باشندن طرناغنه دکین
اکر اول اسبی بر تاسن ومویمسن جز پوست بر استخوان نیابی استخوان ادربه بوسنده غیری بولمزسن سم طرناق
کفت لعنت بر لشکر پادشاه من باد عمرو ایدر لعنت بنم لشکریلرم اوزرینه اولسونکه هر دینار و درم که بکا ویرادم
کم مرد نیار و درمی که انلره ویردم فروج زنان خود فروش شفند کند و زنلرینک فرجلرینی صاتدیلر
و هرکو مانعی در ازکرسنکی بکذاشتند وکندولرینک بندلرینی اجلقدن ازندیلر یعنی زیاده لاغر ایلدیلر
آن شخص بشنید وکفت اول شخص بو سوزلری اشتدیکده ایدر والله ای امیر الله حیچون انی امیر اکر نظر
استبصار بر فرج زن من کنی اکر بنیم ذکمک فرجی اوزرینه بصیرت وانصاف نظرینی حواله ایلسک
لاغر تر از پیر من اسب من لاغر ترشمار یعنی بنم اسبمکه ادیه سنده لاغرلک میدانین شمرین ادیم
عمرو ازین سخن بخندید و داد یا جیزی انعام کرد عمرو او سوزدن کلدی والکابرنسنه احسان ایلدی
وکفت وایدر که هر دو مرکوب خود را فربه کن یوری کندو کلک ایکی مرکوبلکی سمز ایله قطعه
مرکوب تو داد خدای بار خویش خدای تعالی سکا ایکی مرکوب ویردی کندو یوکلکی بعلی زانه برینی دخی
از پی یرانکامی اندن بوکنکری زرین وکامی بوینده آنکه اوزرینه قوانده مراد زوجه واینده داد
اسب در ثران بار کرشب کن وزین بار کیر روز انده شب بارکیری و بونده روز بار کیری ایله
ازان پر زین کش وان از پر پای یعنی زینی آنکه واتی ران آنکه چکی یعنی ایردر ران او بولاقدر
مطایبه علوی در بغداد بغداد دیر علوی زنی را بحد خواند یعنی کندو نسنه دعوت ایلدی
آن زنه از وی دینار و درم خواست اول زن علویدن دینار و درم طلب ایلدی علوی کفت که
تو بانه راضی نیستی علوی باول زنه ایتدی سن کارلفی کلیسن جرمی بیاز خاندان نبوت دخاناد شه کا بیت
که خاندان نبوت دخانواده ذلک ایتاء مسلمه برجرد در تو فرود ایدیسنده تنزل ایله خانوادن خاندان معناسنه
زن کفت این عبادت را اول زن علوی یه ایتدی بو افسانه یه با کجا جایکاه قم وقاشان کوی قم وکاشانه بحیر ایرندی
وازگجایکاه بغداد و بغداد قم ایرندن قم وقاشانه اکی شهردر این از روحی دینار و درم مجوی
یوارزو یوق درم ودینار دفع غیر ایله استم قطعه تا بسفر تاندهی ضعفان کرد خوامی یا داملا سعلین ان لکم
ویرمیم کی ایکی اولقدر کم اندنی ارس ملخ مدار کرو کام دل بدست ایدر امید طوتم کم سعادتن کوملکی و ادی

کره کشای زکیسه که قحبه بند ازار کیسه نک بندو باغی چوز دمراد ذلک صوده ایچه قحبه بانده نسه ویر
زیرا قحبه ازاری بندنی بدوستی خدا ورسول نکشاید خدا ورسولک دوستلو غیلچه چوزمز
مراد قحبه صفت ویرمز دیمکدر مطایبه منظومه کفت مملوکه غره با مالک خویش برجاریه کندو سیدینه
دیدی کم ققایش کرفت راه فساد کم اتک سیدی فساد یولنی انکه شاسنده طونادی مراد زنا برنمک
فعل قبیحی ارتکاب ایلدی دیمکدر ترک این فعل کن که جائز نیست بو فعل ترک ایله زیرا جائز ومشروع دکلدر
پیش دین پیشکان شرع نهاد وشرع طبیعتلو دین پیشه لولرک قتنده دین پیشکان ذلوا اهل شرع مدر
کفت خاموش شیخ دین مالک سیدی جاریه ایتدی خاموش کم شیخ دین مالک که مذهب هبدر
بچنین عیش رخصت ما داد بو بچلیلی عیشه بزه رخصت ویردی کفت مسکین زیرا دکم خلاف
مسکین جاریه مالککه التندن که خلاصنی درزد وکیر مالک انداز اده مالکک ز دوکیرنه آلتون مراد
مالککه فکری سنک دیرو کم السون دیمکدر زدوکیرا اورم طوتم حقاسنه درزد وکیر اولحق جائز درکم
کیر کاف عربیله اولوب حقا بولمه ایکی مالکک اوره قاسنه وذکرنه التون لواکی دهلک قانی برادر
اختلاف معان لفظدر در مطایبه فاضلی که صورت قبیح وهیئت کریه داشت
بر فاضل که بر قبیح صورت وبر کریه هیئت طوتردی بفرزدق رسید فرزدقه ایرشدی فرزدق شعرا
عرب دن برمشهور شاعر در ویرا دیدا اول فاضل فرزدقی کوردی که روی وی بجهت مرضی زرد شده بود
که فرزدقک یوزی بر مرض سبیبله صارد اولمشدی کفت تراچه بوده است اول فاضل فرزدقه ایتدی
سکا نه اولمشدر کم رنک تو چنین زرد شده است سنک یوزکک رنکی بویله زرد اولمشدر کفت
چون ترا دیدم فرزدق اول فاضله ایتدی چونکه سنی کوردم از کناهان خود اندیشیدم کندو کناهلرمدن
فکر ایلدم رنک من چنین زرد شد امد بنم رنکم بویله زرد اولدی کفت در وقت دیدن من چرا اول فاضل
فرزدقه ایتدی بنی کوردکده وقتنی چرا از کناهان خود یاد کردی نیچون کندو کناهلرکده یاد ایلدک
کفت ترسیدم که خدای تعالی فرزدق اول فاضله ایتدی قورقدم که خدای تعالی حضرتی مراعقوبت کند
ومیچون تو مسخ کند بکا عقوبت ایده وسنکلیین مسخ ایله مسخ تغییر صورتدر نسخ تغییر حکم ومعنادر
قطعه چو روح زشت تو بینم دل من چون سنک زشت یوزکی کوردم بنم قلبم عقد اصرار کنه کسخ کند
کناهم مصر اولدیغی اولان عقدنی بوزار مراد قلبم دوام اوزره کناهلره نخابندن فراغت ایلر دیمکدر تا سیح بوزیق
معناسنه در زانکه ترسم زشومی کناه زیرا خوف ایلرم که کناهمک شوملغندن قهر ایزد چو تو ام مسخ کند
حق تعالی کنک قهری بنی سنکلین مسخ ایده مطایبه وهمین فاضل کوید و بینه بو فاضل ایدر که باد وستی در راهی

كه بردستم بر بولدی استاد بو قصه‌یی میکفتم طور رسیدم ومصاحبت ایدردم زنی آمد و در برابر من ایستاد
بوزه کلدی ونیم برابرده طوردی و در روی من نظر میکرد و بنم یوزه نظر ایلدی چو نظر کردن وی دیر کذشت
چونکه انک نظر ایتمسی حدده کچدی غلام را کفتم پیش آن زن دو غلامم ایدم اول زنک قصه‌ دارد و بیرنج
چه میخواهد و سؤال ایلکم نه استر غلام بازآمد که زن میکوید غلام کیرو کلدی و ایتدی که اول زن ایدر
چشم من کناه عظیم کرده بود نیم چشم بر عظیم کناه ایلمشیدی میخواستم که وی را عقوبتی کنم استردم که اکا بر عقوبت ایدم
میخواستم استدم معناسی دخی جایز در هیچ عقوبت زیاده‌تر از آن نیافتم هیچ انده زیاده‌رک عقوبت بولمدم
که با این زشت رو نظر کنم که بو زشت دیه نظر ایدیم **قطعه** نام بردم چشم زکنه شعله شد چشم از غمک نامسی کناه‌ده
بوغش و پاک اولدی کرچه از کریه دوصد بار پرابش کردم اکرچه کریه دن انی اکیوز کره آیله برابلدم مردم چشم کوزبکی
تا دهد تا آتش فردای قیامت امروز تاقیامتک نی دوزخ کوزخلاص بولم بنظر در رخ زشت تو عذابش کردم
بو کره سنک زشت رویکه نظر ایتمکله عذاب ایلدم امروز که عقابه بو عبرام قید اولندی **مطایبه** جاحظ کوید
که مرکز خود را چنان خجل ندیدم جاحظ ایدر که هرکز کندومی انکلین خجل کورمدم جاحظ علما دن برکسه در مراد
عمر من بکا انجلین بر جالت واقع اولمدی مکر که روزی حرا زنی بکرفت که برکوه بنی بر زن طوتدی وبندکانه دیکلکم
و در کم کر انساده دکانه ایلدی زنگنه کر دو که ایش دوزنکده رکه ایچنکن که اول زن استاده بوقلیق دیری
داورادن کندی بنی متحیر شدم که انچه بود بن متحیر اولدم که اول نه اولدی ازان استاد پرسیدم اول استاده سؤال ایلدم
مراد نه ایدی کفت مرا فرموده بود استاد ایتدی اول زن بکا بیوره شیدی که تمثالی بر صورت شیطانه که شیطانه
صورتی اوزره بر تمثال تمثال حجر قاقه دوزم صورت‌ندر براه من بسازیم ایچه دوزمن کفتم عیدانم نیز نه ایدم
بلمزم که بر چه شکل می باید ساخت که انی نه شکل اوزره دوزمک کرکسن را اورد که بدین شکل بنی کتوردیکه بو شکل اوزره
ایله دیو **قطعه** والعجب وی که نه دارای زیاده عجبی وی وز زیاده عجب بر بکز طور سن کونه بکزانی اولاغنه
وحدتی ایچون در کس بدین روی که نتواه کرد کم بیردمی و بوکونه ایلک ایلک ممکن دکلدر بعد تصویر صورت شیطانه
شیطانه صورتینی تصویر ایتمکدن اوتری جز رخت اعوذ نتواه کرد سنک رخکده غیری بینی عوت ایلک ممکن دکلدر
نحونه اورنک **مطایبه** شخصی زشت روی را دید بر شخص بر زشت روی کوردی که از کناه خود استغفار میکرد
که کندو کناه‌لرندن استغفار ایلردی و نجات از آتش دوزخ میطلبید و دوزخ آتشنده‌ن نجات طلب ایلردی
کفت ای دوست بدین روی اول شخص زشت رویه ایتدی ای دوست بو یوزله چرا بر دوزخ بخیلی میکنی چه نذر
بخیلق ایلرسن واز آز آتش دریغ میداری وانی آتشده دریغ طوترسن **رباعیه** چو نه نبینی تو روی خود زانرو حکم
چونکه سن کندو یوزک کورمزسن اول سبیده برکنه ناخوشست فنی بر تو سنک یوزک هر برینه زشت نادخوند ربکارنشه‌کی

ز دوام چاره در
عقوبت عذاب
چه بوزه برنچه جابولاح اولوب معنا بوله اولور زاید
بیازام چاره در
كرد و بالیم مرکب معناسنه در
بخیلی ده با مصدر در
زان روبونه دان سبب معناسنه در

کر بدین روی باتش دو آتش فکنند اکر بو در دیکیمی آتشه براغار حیف بر آتش نشست نی بر تو حیف آتش اوزرنه در
سنک اوزرکه حیف دکلدر **مطایبه** زشت رویی پیش طبیب رفت بر زشت صورت
طبیبک قتنه کتدی وکفت بر زشترین جایی دملی بر آورده‌ام وایتدی بر چرکین یرده
بر چبانه چقاردم جادن مراد ادب یرید طبیب تیز در روی وی نکریست وکفت
طبیب تیز وحدتیله انک یوزینه نظر ایلدی وایتدی دروغ میکویی یالان سویلرسن
اینکلدی تراهی بینیم آنش شنیده سنک یوزکی کوردم یرده هیچ دملی
نیست انک اوزره هیچ بر چبانه یوقدر یوردی تربینه بر ووی یادلق ممکن در که معنی بوله
اولور یوزکده هیچ بر دمل یوقدر مرادلری بونده اقبح بر عضوی یوقدر ایدوکن
اشعار در **قطعه** زشتی است که سلطان شرع نپسند در زشتلکده اوی که در
که شرع سلطانی بکنمز ومعقول کورمز که عضوهای فرو دراز کر برهنه کنی که فوشغازه
اشعار اولان عضولری عریان ایلیه‌سن سلطان شرع دن مراد حق تعالی حضرتیدر
چو رویت از همه جا زشت تر بود چه عجب چونکه یوزک جمیع یرکده قبیح اکدر عجب
یعنی عجب دکلدر که روی بپوشی وجای دیکر برهنه کنی که یوزکی اورتسن وغیری یرکی
یعنی دبرکی عریان ایلیه‌سن **مطایبه** شخصی بزرک بینی بیوک بورنلو بر شخص
زنی را خواستکاری کرد نکاحله بر زنی کندوسنه طلب ایلدی و در تعریف خود میکفت
وکندونک تعریف وتفصیلده ایدیکه من مردی‌ام از خفت وسبکساری دور که بن خفت
وسبکسارلقدن دور برمردم وبر احتمال مکاره صبور و آلام مکاره احتمالی اوزره
زیاده صبر ایدیجیم زن کفت اول زن ایتدی اکر تو بر احتمال صبور نبودی اکر سن
مکاره احتمالی اوزره صبور اولمایدک این بینی را چهل سال نتوانستی کشید
بو بورنکی قرق ییل چکمکه قادر اولمزدک **قطعه** از بینیٔ بزرک تو با دست بر هم
سنک بیوک بورنکده جمیعی اوزره برکودر تا کی بهرز روی سوی آن وی نهی
قچادکن انک و بونک جانبنه توجه ایلرسن مراد هر کیمکه سنی کورر اول بیوک بورنکده قالم
اولور دیکدر هر لحظه سجده توانم ایلر طاعتست هر لحظه سنک سجده ک طاعتده اوتری
دکلدر بار کرانی بینی خود بر زمین نهی کندو بورنک تقیل یوکنی یره اوزر قومرسن
مطایبه ظریفی شخصی را دید بر ظریف بر شخصی کوردی که موی بسیار بر رو وی ریش بود

دقل چبان معناسنه
زشتی بد اوقافان راه لفظی کم زشتی‌ده خفار جدر منا علیه معناسنه در
چه استفهام در
بورنی بیوک بر شخص بوغم درجه در
سبکسار خفت معناسنه
بینی بورون
بار بونج کوک معناسنه در

که انک یوزی بداقی موی بنجش ایدر کفت این موهارا کنی ظریف اول تخما ایدر بو موی کوبار
یعنی یول بیش اتاکم روی تو سر کرد اندن اوکدن که سنک روی یکرسک اول یعنی
دوبک موی بیله برادلاز دره ردیکی مویده یاک ایله قطعه خواه اکرمرد زرا کرد چین
خواه مرکره اکر موچینه ایله موچینه چینسته که انکله موی یولار در از زنخ خود زمویی برکرد
کندو رخنده موی رفع ایلیه چند روزی چو یکدر دیدی چونکه انک اغزدین یریک لوکه
دویش از موی حکم سر کیرد لوکه وینی موی سبینده سر حکمنی طوتار مطایبه
معاویه و عقیل ابن ابی طالب معاویه وابی طالب علی عقیل باهم نشسته بودند
بری بری ایله اوتورشیدیلر معاویه کفت ای اهل شام معاویه ایتدی ای شام اهلی هیچ شنیل ایده
هیچ ایشتمش میسز قول الله تعالی را الله تعالی نک قولنی انجاکم میکوید تبت یدا ابی لهب وتب
اول یرده که ایه کریمه بوایدر کفتند آری اهل شام ایتدیلر بلی ایشتمشز کفت ابولهب عم عقیلست
معاویه ایتدی ابولهب عقیلک عمیدر عقیل کفت ای اهل شام عقیل ایتدی ای شام خلقی هیچ ایشتدیکز
هیچ ایشتمش میسز قول الله تعالی را الله تعالی نک قولنی انجاکه میکوید وامرأته حمالة الحطب
اول یرده که بو ایه کریمه بوایدر کفتند اری اهل شام ایتدیلر بلی ایشتمشز کفت عقیل ایتدی
حمالة الحطب عمه معاویه است حمالة الحطب معاویه نک عمه سیدر قطعه چون الف دربو
منقصتی عیب دیکری چو بکم سنی بر عیب نقصان وار در کردی یان تر فاعده مرد باهشت
اول عیب ایله برغیرینی تعییب ایلمک هو شمند مرد فاعی که سی دکلدر عیبه یکر نیک نیهای
بوقطعه قید اولندی عیب خفا قدر او فا مشست از تو واز عیب تعیرا اولکسیده وینک عیبکدن
فاموشدر کوباکی عیب خود دا انزا که فا مشست بیچوه کند و عیبکی سویلیجی ایلرسن اول کیم کیر لنک
عیبکدن فاموشدر چرا انک معناسی بو مصرعه قید اولندی مطایبه علوی بر شخصه اتنای خصومت کفت
بر علوی خصومت اراسنده بو شخصه ایتدی مرا چوه دشمن میداری بنی نیچه دشمن طوتارسن
وحال انکم تو ماموری وحالاکم سن مامورسن بانکه هر نماز برمن صلواة وسنی الحاکم هر نمازده
بنم ادزرمه صلوات کتورهرسن وبکوبی اللهم صلی علی محمد وعلی آل محمد وبوکلامی دیرسن کفت
اول کسنه دیدی من الطیبین والطاهرین نیز میکویم اول اکی کلامیله بو اکی کلامی دخی دیرم
د تو ازان بیرونی وسن انده خارجسن قطعه ای که زال نبی همی شمری خویش را کسی که کند و کی پاکلیکیدر
آل نبیدن صیارسن همچنین اهلبیت براه پاکی ذات وصفات انکاعزتر ینک شاهد کردا اوصافک کوک

مخفا علامت و دعوی دکلار

مخفا علامت و دعوی دکلدر بوجه نودم از طیبات میزنی وطیبانی چونکه سن طیبات وطیبانیدنده
دم اوراسن کم بنه حیانکودنم دیه سن کوصفت طیبانی یاسمت طیبات فنی سنده طیبانی صفتی یا طیبات
علامتی مطایبه مدعی خود را بصورت علویان آراسته بود بر مدعی کندوسنی علویلر صورتیله زینت
ایتمشیدی و بدعوی آن نسب عالی بر خاسته واول عالی وشریف نسب دعوی سیله قالقمش ایدی بیت
در دعوی دی عیان نه از صدق وفروغ انک دعوی سنده صدقدن فروغ ونشان یوق ایدوکی عیان ایدی
هم دوش زکیسوان کواهی دروغ کیسولرندن یلان شاهدلر انکله هم دوش وهمیل ایدی دوش اوموز معناسنه در
هم دوش بیله معناسنه استعمال اولنور اکرچه کیسوان مرغشیلیه خوید اتقا اولنشدر کیسو صاچ بلوکی
کیسوا انک حجر بر صاحب دلی آمد بر صاحب دلک قاتنه کلدی بر دمدرا ساکن اقتورسم مغایله اولور
بر صاحب دلم کلدی از جای نجاست صاحب دل اول مدعی به بزنده قالقدی و ویرا بر صدر نشاند
وانی صدرده اوتورتدی وخود در صف نعال نشست وکندوسی صف نعاله اوتوردی هم طلب داشت
واول مدعی مزبکه انده طلب طوتدی یعنی انده طلب ایلدی زیادت ازان عطا کرد انده زیاده
عطا ایلدی و در وقت خروجش وانک خروجی وقتنده ادب مشایعه بجای آورد مشایعه ادبنی یرینه
کتوردی مشایعه یانیجه بیله کتمک معناسنه در نته کیم مهر ومشتری ده اسم فاعل صیغه سی اوزره اقتدا اولنشدر
بیت کزین پس از این غم بادل تنک مشایع کشت با ایشان دو فرسنک مشایعه بو یرده یوله کتمک معناسنه دکلدر
اصحابه کفتند ما این شخص را نشناسیم اول صاحب دلک صاحبلری ایتدیلر بز بو شخصی اکلمزز
نسب وی از این نسب دوراست انک نسبی بو نسبدن دوردر ودعوی وی درین صورت
کذب وزوردر بو صورتده انک دعوسی کذب و زوردر نه پدرش را ازین خاندان بویست
نه انک پدرینه بو خانداندن بورایحه وار در ونه مادرش را درین خانواده روی ونه انک
مادرینه بو خانوادهدن بر وجه وار در قطعه مادرش شهر کرد خانه کداست انک مادری
شهر کزیجی وخانه دلنجیسی در پدرش دیک بنده دوک تراشی انک پدری چولکچی وانک
بو نیجی دراتن یکی زقبیله اراذال اول بری که مادر ایدی ارذال قبیله سندن ودیکر
از طویله اوباش وبو بری که پدر ایدی اوباش طویله سندندر ان صاحب دل کفت
اول صاحب دل ایتدی بانچه ما کردیم انی که بز اول مدعی یه ایلدککز نه لایق صادقان
این خانواده است بو خاندانک صادقلرینه لایق دکلدر بلکه فراخور مدعیان از راه
افتاده بلکه یول آزمش مدعیلره لایقدر قطعه هر کس ز خاندان نبوت
نصیب یافت هرکس که نبوت خاندانندن نصیب بولدی یعنی نصیبه اولدی تعظیم ووظیفه

هر بی نصیب نیست الک تعظیم و رعایتی هر بی نصیب و هر بی سعادتک و ظیفه سی دکلدر زیرا
هر کسه اولادر سوله لائق تعظیم و رعایت اتمکه قادر دکلدر همت و غربت هر
برادنجنش خاندان نبوتده نصیبلودن کیمسه هر که غریبی در برا ظننده کایتیمی
رعایت و تعظیم دن دور در کر مال و ملک و جاه بیازی غریب نیست ای دل خاندان نبوتده
نصیب بولمشننک عجبی بولنزه اکر مال و ملک و جاهکی فدا ایلیه سن عجب دکلدر
زیرا اشرافه اولاده کمسه زیاده رعایت و تعظیم لازم و واجب در برادنجنش
ترکیبی نک معناسی بو مصراعه قید اولندی مقدار و شی اولسوه ایچون مصراع اولدح اولاه
کسدن مراد شریفدر که تقدیری کلام هر کس که زخاندان نبوت نصیب یافت در
یعنی کسدن صکره که لفظی مقدر در *مطایبه* خلیفه با اعرابی از باد به طعام میخورد
خلیفه بادیه دن کلمش بر اعرابی ایله طعام یردی و دران اثنا نظرش بر لقمه یه اوفتاد
واول اثناده خلیفه نک نظری اکل لقمه سی اوزره واقع اولدی موی بچشم دی در آمد
خلیفه چشمنه بو موی کلدی یعنی کوردیکه اعرابی لقمه سنده ایدی گفت ای اعرابی
خلیفه اینده ای اعرابی ان مویرا از لقمه خود دورکن اول موی کندو لقمه کده دور و از او ایله
اعرابی گفت برمائده کسی اعرابی اینده بو شول کمسنه نک مائده سی اوزره که میداه در لقمه خورش
نگرد که بهی نک لقمه سنه اول قدر دقت ایله نظر ایله که مویرا ببیند که بر موی کوره طعام او
نتوان خورد انک طعامنی یمک اولمز دست از طعام باز کشید اللی طعامدن کیروچکدی
وسوکند خورد که دیکر بر مائده وی طعام نخورد و آند ایچدی که کنو وانک مائده سی اوزره
طعام یمیه *قطعه* چوه میزبانه بنهد خوان مکرمت آن به چونکه میزبانه کرم سفره سی قویه
اول یک که از ملاحظه مهمانه کنار کند که مهمانک ملاحظه سنده کناره ایده وهر کز اکا تقید اولمیه
میزبانه ضیافت ایدیجی نه آنکه بر سر خوان لقمه او را ایله کرکز که سفره باشی اوزره مهمانک
هر بر لقمه سنه بزیر چشم ببیند بدل شمار کند چشم التنده یعنی نهانی نظر ایله کوکلی ایله حساب
مطایبه جمعی نشسته بودند بر طائفه او تورمش ایدیلر و سخناه کمال و نقصاه رجال در پیوسته
ومردلرک کمال و نقصانه سوزلرنی متصل ایتمش ایدیلر مراد اول خصوصده علی الاتصال
بحث ایلردی دیکری یکی از ان میانه گفت اول اورتاده بری ایتدی هر که دو چشم بینا ندارد
هر کیم که کوزیکی ایکی چشم طومز نیم مرد ست اول کمسه نیم مرددر و هر که در خانه عروسکی زیبا ندارد
نیم مرد نیست و هر کیمکه خانه سنده بر زیبا کلین طوتمز نیم مرددر و هر که وقوف بر سیاحت دریا ندارد

براد نجنش انک جمعی بولنه بو مقدردر

اولادی و مقدردر

کن امرحاضردر

میزبانه قونیجی یعنی مهمانه قوناق معناسنه در

در پیوسته بودند تقدیرنده

در پیوسته کلامی انجازمی که کامی متقدره استعمال اولنور

ایکی دو بوینده کلمن معناسنه در

سیاحت هوده کوز یمک

وهر کیمکه دریاده بوزمکه

وهر کیمکه دریاده بوزمکه وقوف طوتمز نیم مرددر نابینایی در محلس حاضر بود مجلسده کور
حاضر ایدی که زن نداشت و سیاحت نمیدانست که متاهل دکل ایدی و سیاحت
بلمزدی بانکس بر دی زد که ایها بیر اول که اوزره چغردی که ای عزیز عجب مقدمه ای
بپرداختی بر عجب مقدمه پیدا ایلدک و مرا از دایره مردی چنان بدور انداختی
و بنی مردلق دائره سنده انکلین دور آتدک که هنوز نیم مردی در حق یابدکم
هنوز بکا نیم مردلق کرک تا نام هیچ مردی بر من شاید تا بنم اوزریمه هیچ مردلک نامی لایق اولا
زیرا نابینا در وزن طوتمز و سیاحت بلمز *قطعه* چنان زیبا بود مردی
فقاد خواهد بروه مردلک پایه سنه خواجه انکلین طوتمز بروشدی زیس فسوده کی نخام
ریشی و سردی زیاده حماقتنده و سقامتنده و برودت و نامعقولیتنده که کرهز فضیلت
رسد زمردان هر کم اکر مردلر دن مزار فضیلت بارشه قدم بروه تا مدارجه حرمی
نامردی نام ذلک حدانده قدمی طرف قوم مرآد نامردلکده خلاص بولوب
مردلکه وصول بولمز دیمکدر *مطایبه* بهلول بر هرون الرشید در آمد بهلول
حضرتی هرون الرشیدک قتنه کلدی یکی از وزرا گفت وزیرلرده بری
ایتدی بشارت باد مر ترا ای بهلول سکا بشارت اولسون ای بهلول که
امیر المؤمنین ترا که امیر المؤمنین سنی بر بیر قوده و خنازیر امیر کردانید
بیمونلرک و خنزیرلرک باشی اوزره سردار و امیر ایلدی گفت کوش کن دار
و قطعه من بجای آر بهلول جواب اول وزیره ایتدی کوشکه یکا طوت دیدیم
امر می بیرینه کتور که تو هم از جمله رعایای منی زیرا سن دخی بنم رعیتلرمدن
جمله سنده سن *قطعه* بشهر یاری که کاو و خر و ماهی فرد کاو و خرک
پادشاهلغینه یکا فرده ویر رسن رعیتی که بود خاص شهر یار توبی
شول رعیت که پادشاهک خاصیدر سن سن شمار لشکر با نم زخر سی
و خوک کنی بنم لشکریمک شمار و حسابنی خرسی و خوکدن ایلرسن یعنی
خرس و خوک سنک عسکر کدر دیر سن نخست کسی که در اید
درین شمار توبی اول بر کمسه که بو شمار و عدده کلور سن سن
خرس آیو *مطایبه* توانکری در عهد یکی از ظلامانه بهر ظالم پادشاهلردن

مقدمه پرداخت بر سوز ایلمکدر

بو بیتک ثانی مصراع اولمک جوابیکبی در

هرون الرشید بکلری بو دم او در تقدیرنده

بو رانک یکونکلو دیر

قرده بیمون مارکه

آر لعرحاضر در

یعنی ده یا خطاب یکیدر

عهد بونده زمان معناسنه در

برنیک زماننده برغنی اولدی وزیر آن ظالم اول ظالم پادشاهک وزیری
پسر ویرا طلب کرد وبرسید اول غنی نک پسرینی طلب ایلدی وصوردی
که پدر تو چه گذاشته است که سنک پدرک مال واسبابدن نه قومشدر
گفت از مال ومنال جهان وچنین پسر آیدی مال ومنالدن اکلیی دوکلی
یعنی نه قودی ایسه عیاده وبیاده ایلدی وازوار شاه وزیر کبیر را اتبح الله سبحانه
واین فقیر وحقیر را وارثلردن وزیر کبیری قودی پاک الله انی مؤید ایلسون
وبو صغیر وفقیری قودی وزیر بخندید وزیر گلدی وفرمود که میراث وی را
بدو نیم کردند وبیوردی که انک میراثنی ایکی بولدیلر نیمی را بوی گذاشت
بر نصفنی پسره قودی ونیمی را برای پادشاه برداشت وبر نصفنی پادشاه ایچون
کوتوردی قطعه ظلم بیشه وزیر شد ظالم وزیر الکلمه جز حق پادشاه
مال یتیم یتیمک مالنی پادشاهه حقنده غیری عدل داند اگر برد بتمام عدل
بلور اگر یتیمک مالنی تمام ایلدی فضل خواند اگر کند بدو نیم احسان ولطف قور
یعنی کرم بلور اگر نصفنی الیه ونصفنی یتیمه قوییه مطایبه ترکی را
گفتند کدام دوستر داری برتر که ایتدیلر قنغیسنی دوسترک ومقبول لرک
طاترسن غارت امروز یا بهشت فردا بوکونک غارتنی یا فردانک
بهشتنی یعنی بوکونه غارتنی یا فردا بهشتنی مقبول لکدر گفت انکه امروز
دست بغارت کشایم ترک ایتدی انی دوسترک طوتارم که بوکونه
یغمایه ال آچم وهرچه یابم بربایم وهرنکه بولورسم قپام وفردا آبا فرغونه
یا آتش درآیم ویارین قیامتده فرغونه ایله آتشه گیرم قطعه ان شنید ستی
که ترکی وصف جنت چون شنید انی اشتدکی که بر ترک چونکه جنت
وصفنی اشتدی گفت با واعظ که ایا غارت وتاراج هست واعظ
ایتدی که انده غارت وتاراج وار میدر گفتی نی گفتا بتر باشد زدوزخ ان بهشت
واعظ ایتدی یوق در ترک ایتدی اول جنت دوزخده بدترمیدر کله او نور
کاندر و کوته بود از غارت وتاراج دست که انده غارت وتاراجدن ال قصه
اوله مطایبه گدایی پیر در سرایی چیزی خواست برگدای بر سرای قپوسنده

برنسنه استدی

برنسنه استدی که خدای خانه از درون آواز داد خانه صاحبی ایچروده چاغردی
که معذور دار که خانگیانه اینجا نیستند که معذور طوت که خانه ده اولانلر یونده
دکلدر خانگیانده مراد زن وجاریه در گدا گفت بن یار چه ناه میخواهم
گدا ایتدی بن نان پاره سنی استرم بوصیغه معادر بریاره نان استرم نه مباشرت
باخانگیانه خانگیلر ایله مباشرت وجماع استرم قطعه چه گدا بر در سرات
درسد چون گدا سنک سرایک قپوسنه ایرشه هرچه داری بدو بهانه مکن
قلیل وکثیردن هرنیه مالک سن ویر بهانه ایلمه تا نباید بخاطرش چیزی تا انک خاطرینه
برنسنه کلمیه مباشرت وجماعدن بیش او ذکر اهل خانه من خانه خلقنی انک قیشن یاد
ایلمه رباعیه کس حرم سفله وناپاک سیکز ناپاک سیکز سفله نک حرمنی
کس چون ناه نبود گفتا از جشم بشر بشرک چشمنده ناه کبی ستر اولمز
کس کاف عربیدر ضمه سیله فرج زن در ذکر جز قطار اد مکمل قیلیندن در یعنی زن
مراد درنته که بو حدیث شریفده ایلمدر لعن الله الفروج علی السروج مراد بودر که
ناپاک سیکز سفله نانی زنندن زیاده حفظ ایلر که زننی غیرلریکو سترمک قیش اوله در
قاننی کوسترمکدن بیشر آدم اوغلی ابوالبشر حضرت آدم خیر البشر حبیب اکرم حضرت
صلی الله علیه وسلم از خانه اد توقع ناه بکر است انک خانه سنده ناه ایستدی
یعنی اذن طلب ایلمک الکایر امر رکن ومشکلکدر رکز خانگیان توقع جنس وکبر
که خانه سنده اولنلر دن بوغیری نسنه توقع ایلمک ایعنی اذن ناه توقعی اکا
مشکل کلور انک خاتونی ایله فعل قبیح توقعنده مطایبه معلم را
پسر بیمار شد بر معلمک اسیری خسته اولدی ومشرف بر موت گشت
وموت اوزره مشرف اولدی یعنی اکا قریب ومقرر اولدی گفت غسال
بیارید تا وی را بشوید معلم ایتدی غسال گتور وکوز تا آنی یویه گفتند
هنوز نه مرده است معلم ایتدی هنوز اولمشدر گفت باکی نیست
معلم ایتدی اصلا باک یوقدر ان زمان که از غسل وی فارغ شوید اول
زمانکه انک غسلنده فارغ اولسن بخواهد مرد اولسه گرکدر قطعه
هرکه درکار خویشتن پیش از وقت هر نیکم کند واولمسلح وقتنده اول

می نماید بحکم طبع شتاب طبع سببیله شتاب کوستر. یعنی سرعت این میخورد
روزه. فارسیده شب صومنی یز بکجا بر شمش ایکن میکشد موز منار سیده
تاب آره ابر شمش ایکن ایاغنده موزیسنی چکر یعنی چقارر مراد عجله سبیلی یله
جمیع ایشلری نامعقول اولور دیمکدر موز. ادک مطایبه تیسر معلمی را
کفتند چه بلا احمقی بر معلمک یسرینه ایتدیلر نه زیاد. احمق سن کفت اکر من احمق
نبودمی اقول یسوایتدی اکر بن احمق اولمیادم ولد الزنا بودمی ولد زنا
اولوردم دیر ایدردم احمقدر اکر بن داخی احمق اولمیادم عزیزه اولوب
ولد الزنا اولوردم بلا احمق استعمالدر زیاد. احمق معناسنه بلا خوب
زیاد. خوب معناسنه استعمال اولندوغی کبی نته که دیوان هلالیده واقع
اولمشدر مصرع این تازه رقم راچه بلاخوب نوشته است قطعه
عیب مادر بود از فرزندی مادرک عیبی در اگر بر فرزند یعنی عیب مادر رندر
خُلق و خوش نه نوفی بدرست آنک خلقی و خوی پدرینه موافق و مشابه در کولیسه
گوش استر که دراز است گواست استر گوشی که دراز در شاهددر کش نه ابست
پدر بلکه خر است که آنک پدری اسب دکلدر بلکه خر در استر قاتر مطایبه
از معلمی پرسیدند که تو بزرگتری یا برادر تو بر معلمده صوردیلر که یاشجه سنمی
بیوکسوه یا برادرکمی بیوکر کبد کفت من بزرگترم ایتدی بن اندن بر یاش
بیوکم اما چون یکسال دیگر بروی بکذرد اما چونکه آنک اوزرینه بر ییل دخی چوزور
ایچ یا ملی برابر خواهد شد بنمله برابر اوله کرکدر قطعه چو هیچ چیز نشد حاصلت
چه می پرسی چونکه هیچ نسنه سکا فائده و حاصل اولمدی نه سؤال ایدرسن که روز در
فلان درچه چیز میکذرد که فلانک روزکاری نه نسنه ده کچر شمار عمر کسانی میکنی
نمیدانی عمر یلکرک عمرینی شمار و حساب ایلرسن بلمز بسن که در مقابله عمر تو نیز میکذرد
که آنک مقابلهسنده سنک عمرک دخی کچر یعنی مرکه لازم اولانه کیند واحوالنی تدارک کدر
غیریلرک امورینه اشتغال دکلدر مطایبه بیماری بر موت مشرف بود
بر خسته موته درره مشرف ایدی شخصی که از دهانش بوی ناخوش می آید
بر شخص که آنک دهاننده بر امر زایحه کلور یعنی اغزی قوقر بر کسه بر بالینی نشسته بود

شتاب سرعت
بلا احمق با خطا معناسنه
فرزندی دیا وحدت یائیدر
گوشاهد که اصلی گواه در
می پرسی قعل مضارعدر
بیماری دیا وحدت یائیدر
بالین یاصدوقا

آنک بالینی

آنک بالینی قتنده اوتورمش ایدی سر نزدیک وی می برد باشنی
اکا یقین ایلردی و تلقین شهادت میکرد و شهادتی تلقین ایلردی
شهادتدن مراد کلمهٔ توحیددر و در روی وی نفس میزد و بیماک
یوزینه نفسنی اورردی هر چند بیمار روی خود می تافت هر نقدر که
بیمار انده یوزینی چویرردی وی الحاح بیشتر کرد اول کسه
الحاح زیاده دکه ایلردی و سر نزدیکتر وی می برد و باشنی
اکا یقین دکه ایلردی چوکار بر بیمار بتنگ آمد چونکه بیمار
اوزره ایش تنکه کلدی یعنی زیاده بیحضور اولدی کفت ای عزیز
بیمار اکا ایتدی ای عزیز میکذاری که من خوش و پاکیزه بمیرم قورمیسن
که بنی پاکیزه و لطیف اولم یا میخواهی که مرگ مرا با این مکیس که
بنم مرکمی بیله چه ناپاکتر ازان نیست بیالایله اندن ناپاکرک یوق
مرتبه ایله بولاشدوره سن مراد آنک ناخوش نفسی در
قطعه درجهان اهل فضل نایابند جهانده اهل فضل نایابلردر
کوش بر هر فضول نتوان کرد هر فضولی کوش ایلک سکنه ممکن
مراد هر فضولک سوزینی استماع ایتمک معقول دکلدر ایدوکی
بیاندر هر که بوی دهان زلبش هر کیمک که آنک بنیده
دیا دایم سن ظاهر اولور نفسش را قبول نتوان کرد
آنک نفسنی قبول ایلک کرکمز مطایبه مردی
بشخصی رسید و آغاز کلم کرد بر مرد بر شخصه ایرشدی
و شکایتله ایله باشلدی که روا باشد که مرا نمی شناسی
ودر رعایت حق من نمی کنی که روا میدر که بنی اکلمیه سن و بنم
حقمی رعایت ایلمیه سن آه اشخص حیران ماند و گفت
او شخص حیران قالدی و ایتدی اندنکه تو میکویی
من خبری ندارم تو بلمز ذیکه سن دیرسن بنم بر خبرم یوقدر

ادا زیاده دکه الحاح ایلردی نوعی وجهی در
میکذاری ده و میخواهیده معانیده استفهام واردر
دهدن بوی ظاهر اولور معناسنه در
روا باشد و بعناکی ادوار

کفت پدرم مادر ترا خواستکاری کرده بوده است
اول مرد ایتدی بنم پدرم سنک مادرکی نکاحا طلب ایلمش
اولمشدر اکروی امینجا است اکر آنی ایلدی آن شخص کفت او شخص
ایتدی والله این خوشی است والله بو حصم لغدر که سبب آن میشود
که انکا سبب اولور که من از تو میراث برم و تو از من میراث
بری که بن سنده میراث ایلدم وسن بنده میراث ایلیه سن
قطعه کمان خام طمع اوه بود که بر همه خلق خام طمع کمسنک ظنی اولدر
که جمیع خلق اوزره فریضه است که باوی شوند احسان سنج و نعمه
ولار مدر که انکا احسان ایدجی اولا ای خام طمع شو لکسه در که جمیع
مراد لرنک حصولنی امید طوتر احسان سنج احسان طونجی جوخا میء
طمع اوه بختکی نرسد جونکه انک طمعنک خام لغی بخته لکه ایرشمیه
یعنی سودانی خامه فراغت المیه فتدز تنک دلی در مضیق محنت
ورنج اضطراب وتنک دل الکنده محنت ورنج مضیقنده و شمضیق
اسم مکان اولمق روشندر مصدر میمی اولمق صفی جایزدر مطایبه
کوز یشتی را کفتند بو کوز یشته ایدیلر کوز بیشت بو کری آه
میخواهی که خدای تعالی انمی استرسن که خدای تعالی بیشت ترا چوه
دکر راه راست کرد آندسنک ارقه کی غیر لرک ارقه سی کبی راست
ایلیه یا انکه یا ایمی استرسن که بیشت دیکر انرا چوه تو کوز
کرد انیو غیرلرک ارقه سنی سنک ارقک کبی کوز ایلیه کفت
انکه ایتدی انی استرم همه را چوه من کوز کرداند جمیعی سنی
بنجلین کوز ایلیه تا مان چشمی که ایشان در من نکر ستند
تا اول چشمله که انلر بکا نظر ایلمشلردر من نیز بهمان چشم
در ایشان نکرم بن دخی همان اول چشمله انلره نظر ایدم قطعه
خوشتر انکه خصمی نعیمی که طعنه تو زند خوش باد انکه دشمن
شود عیبسکه که بکا طعنه اوربو خصم و دو عیر غول عیبسی ایل

بوده

بوده اوز ره عیبسی و باسبب اکوه اولور بو غم دی زخباه عیب رسته
بنشینی انک رغمنه انجلینی عیبدن خلاص بولمش اوتوره سن و زین نشستن
که عیب خوشتر از آن باشد و بو عیب سز اوتورمقدن خوشراک
اول اولور که مبتلا اشن اودر ایعیب عذبینی که دشمنی کند و عیبوکه مبتلا
اولمش کوره سن مطایبه شخصی نماز کذارد بر شخص
نمازینی ادا ایلدی و بعد از نماز دعا کرد و نمازدن صکره دعا ایلدی
و در دعای خود و کند و دعاسنده در بهشت درآمده و خلاصی از آتش
دوزخ خواست جنته کیرملکی و دوزخ آتشندن قورتلمقلغی استدی
پیر زنی اورقفای او استاده بود و از او شنید و بکفت پیرزنه
اول کمسنک قفاسنده اایاغ اوره طوره شیدی و انی اشیدزدی
وایدردی خداوندا مرا در انچه میخواهد شریک کردان ای
خداوند بنی شریک ایله اول نسنه ده که اول کمسه استر
چنان انی شخص از او شنید چونکه اول شخص انی اشتدی
کفت خداوندا مرا ببرد از کشش و بزخم تازیانه بیمران ایتدی
ای خداوند بنی داره چک و تازیانه زخمیله هلاک ایله پیرزنه
کفت پیرزن ایتدی خداوندا مرا بیامرز و از آنچه میطلبد
نکاه دار ای خداوند بنی یرلغا و اول طلب ایتدوکی نسنه دن
حفظ ایله انی شخص روی باز پس کرد اول شخص یوزین اردینه
ایلدی وایتدی که این عجب یاد است حکیت و ناپسندیده قسمتی
که بو عجب یاد است بر حکم ذر و نامعقول بر قسمتدر که در راحت
و آسودکی با من انباز کم راحت و آسودلقده بکله شریک سن
و در محنت و فرسودکی از من ممتازی و محنت و المده بندن ممتازسن
دور سن قطعه نه منصف باشد ان طامع که کاهی منصف
دکلدر اول طمع کار که جوابی از خدای انباز کردد جوه خدادن
بر مراد بولاسن آنده سکا شریک اوله کامنیک بو بکلمع اغم قیداولندی

دستم قرونوکش
کردان امرحاضر
بیمران لعل حاضر
دکر امر حاضر
انباز شریک
کام مراد

وکر در راه ناکامی نهی پای وکر نام دلک طریقه قدم قویسن هم از کام نخستین باز کردد
هم اولکی آدمدن کیرو دونر مطایبه زنی از شوهر خود شکایت بقاضی برد بر زره کند و
زوجنده قاضی یه شکایت ایتدی که مرا یک لحظه فارغ نمیگذارد که بنم بر لحظه جماعدن فارغ قومز
نه در فلاد نه در ملاء نه در وقت خمیر کردن و نه در وقت نان پختن نه فلاد و نه ملاء نه خمیر ایلک وقتنده
و نه نان پیشورمک وقتنده و نه در وقتی که روزه میدارم و نه در وقت نماز میگذارم و نه شول وقتده کیم
صوم نیت ایدیم و نه شول وقتده نمازه دا ایدیم شوهرش گفت من نیز از برای این چاره نکستهام انک زوجه
ایتدی بن بنی بونده اولدی مالستم زن گفت اما الوهی زنه ایتدی ای قاضی هیچ تعیین کن هفته تکد
تعیین ایلیم که در شبانروزی چند بار با من نزدیکی کند که شبی روزده بکاچ کره یقین اولنهایت
تا من بدانم و خود را بآن راست کیرم تا بن بلم و کندمی انکا راست عام طوتام قاضی گفت دوبار
قاضی ایتدی اوتکره اولسون زن گفت طاقت این ندارم زنه ایتدی بوکا طاقت طوتزم گفت سه بار
قاضی ایتدی اوچ کره اولسون گفت طاقت این نیز ندارم زن ایتدی بوکا دخی طاقت طوتزم
و همچنین میگفت و قاضی بویله دیدی تا به پنج رسانید تا البته ایرشدی ردی زنه گفت
طاقت این نیز ندارم زنه ایتدی بوکا دخی طاقت طوتزم قاضی گفت ای بر تو
قاضی زنه ایتدی وای سکا نمیخواهی که این مسکین را بهتر از تو باشد استم سنکله بودخی
جایزدر استمزمیین که بو مسکینه سنده بر نصیب اوله زنه گفت راضی شدم زنه
ایتدی بنده راضی اولدم مرد گفت ای قاضی مرد ایتدی ای قاضی بغرما تا کسی مرا
کفیل خود کند بیورتا بوخصوص بر کسه کند و سنه کفیل ایلیه زن گفت
اینک قاضی مسلمانان کفیل منست زن ایتدی باشته شمدی مسلمانلرک
قاضیسی بنم کفیلدر قاضی گفت ای زانیه قاضی ایتدی ای زانیه
میخواهی که از دو بکریزی استدی سنکله انده قچاسن و مرا در دست
وی اندازی و بنی انک النه آتاسن تا انچه با تو کند با من کند
تا آنی که سکا ایلر بکا ایلیه برخیز و برون رو قالق و طشره
کیت که لعنت خدای بر تو باد که الله لعنتی سنک اوزرکه
اولسون قطعه زن واجبهای نفقه کفیل کس هشو نفس آزدرپنه بر جسم
کفیل اولمه هر سم که با هزار عزیز مشو ذلیل قورقرم که بیکا غیرینک

نکام خطوه یالکزکی آدیم

روزه صوم

بار یوکی معناسنه در

نیز دخی معناسنه در

بغرما اوچ معناسنه در

واثنماآرزو

ایلا یعنی بایلا

ایله یعنی زیاده عزیز ایکن خوار اولورسن تن در ده هر نجه کا ایدچو
وقت کار قیجه لنه رضا ویرور چونکه ایش وقتی کلد هر باکه امنی
که شود قحبه را کفیل هر برباکه امن که قحبه کفیل اوله مطایبه
پیری که کام جوانی دانمی بود وازقوت تکامرانی مانده
بر پیر که جوانلق مرادن سورمش ایدی وکامرانلق قوتنده قالمش ایدی
کنیزکی صاحب جمال خرید صاحب جمال بر کنیزک آلدی
و بوقت فرصتش در کنار کشیدی و فرصت وقتنده انی
کنارینه چکدی هرچند پیر حریص بود اگرچه که پیر حریص ایدی
اما آلتش مساعد نبود اما انک آلتی مساعد کوسترمدی
با کنیزک گفت پیر جاریه ایتدی لطفی نمای و درست عنایتی
بکشای بر لطف کوستر و بر عنایت الینی آچ و ماندک مالتی
این خفته را بر انگیزان خیزان و برازجی مالشله بو اویقوده قالدر
واین مرده را بر انگیزان و بو مرده احیا ایله قطعه
چو رشته آلت من سخت سست سست رشته کبی بنم آلتم قتی سست
وضعیفدر بمالشی یاری ده ای نکو زن مالشله اکار معاونت و یرای
ایو زن مالش او مق معناسنه در نمای تا سر رشته بانکشت ما رادهم
رشته نک اوجنی انکشتله او بیه سن نیاز در رفت در سوفار سوزن سوزنک
سوفارنه کیرمکه قادر اولمز رشته ایپلک سوفار کزلی بولنی دلکه مراد در کنیزک هرچند
دست جنبانید کنیزک هر نقدر الدیرتدی تمای رسید بویره ایرشدی و هرچند که مالش
داد و هر نقدر مالش ویردی کاری نکشاد برایش فتح اولمدی شنیدند که کنیزک این ابیات
میکفت ایشتدیلر که کنیزک بو بیتلری ایدردی ولیکن آن اما اوکوزه
ستر ایلردی قطعه نمرل بادسیه آلت پیر بیرک آلتی نهر له ارشمشکن بسان لاشه لاغرنخسبند
لاغر بنت کبی یاتور حرکت محال اولمز بزور بی نه دست چون خران از جا یالکز قوتیله جونکه ال زنده قالدورسن
چو دار بر ...ت از و دیکر نجنبند جونکه انده ... حکم کی کرو بیتور مطایبه شخصی بر جوجه دزدم
دعوی کرد بر شخص جوجه اوغرلدی دعوی ایلیه قاضی پرسید که کواهی قاضی اصرار کیدی کنده باد ... مراد در

تن در ده رضا ویرد معناسنه در

کامران وصفی کبی در نکامسز اولنقدر اشباع مقصد ترکیب در

مانده بود تقدیرنده در

هرچند هر نقدر کم واکثر کوره معناسنه استعمال اولنور

برخیزان ایر مانده در

برانگیزان امر حاضر در

نمای مالیده قوشکی در

لاشه دن مراد بنت در

ساده کبی ...

چوچ شهریر کوچوکی مراد در

کاری [illegible] معنای [illegible] دا دار

که شاهدک وار میدر گفت نی شاهدم یوقدر دیدی گفت سوگندش ده هم قاضی ایتدی الکاذبین
ویرهیم گفت سوگند ویراه اعتبار اولمز شخص ایتدی یانک یمیننه نه اعتبار بیت مرا لطف خودم فراز سوگند
دروغ مرطظا اولوجی بیک بلاء اندر انکر زانکه که در باده ای دروغ الکی دمکر یاد دیر اعرابی ابراه
الحرجوی گفت ای قاضی مسلمانان جوجی ایتدی ای مسلمانلر کالشیبی در مسجد محله ما امامی
هست بزم محلهٔ مزک مسجدینده بر امام وار در پرهیزگار راست گفتار نیکوکردار
ایو فعللو طوغری سوزلو صالح ویرا لطلب و بجای حق سوگند و نا انی طلبا بله
دیو برینه یمینی اداویر تا خاطر این خرد قرار گیرد تا بو خردک خاطری قرار طوته
و منقلی اوله **مطایبه** اعرابی شتری گم کرد بر اعرابی بر شترینی گم و ضایع
ایلدی سوگند خورد که چون بیابد یمین ایلدی که چون شتر بوله بیک درم بفروشد
بر درمه صاتم چونکه شتر را یافت چونکه شتری بولدی از سوگند خود
پشیمان شد کندو یمینندن پشیمان اولدی گربه دور گردن شتر
اویخت شترک بوینینه بر گربه اصدی و بانک میزد که میخرد و چاغرردی
کیم صاتون آلور شتری بیک دانک بر شتر بر د انکه و گربه پنج
بصد درم و بر گربه یوز درمه الابی بیکدیگر فروشم
ایکاکیمی برینه صاتم مرشخصی بد انجا رسید بر شخص اورایه
ایرشدی گفت چه ارزان بودی این شتر ایتدی نه شتر نه اوجوز
ایدی اگر این قلاده در گردن نداشتی اگر گردننده بو قلاده
طوتمیایدی یعنی بو قلاده اولمیایدی **قطعه** لئیم اگر بشتر بخشد عطا
مستاه لئیم اگر سگ اشتر اعطا احسانه ایده آلمه کم این نه عادت
اهل کرم بوده باشد زیرا لئیم دن کرم و عطا اهل کرمک عادتنده
طشدر قلاده ایکم زمنت بگردنش بندد بو قلاده یه منتده
انک بوینینه باغلار هزار بار زباد سلتر فزون باشد
بیک کره دوه نک بدکنده فزون دگر اندر باشد
بو تنک محلنده اسبت معناسنه استعمال اولنور اگرچه کندو
کندو معناسنده دخی اولمق جایزدر **مطایبه**

اعرابی شتری گم کرد

بطلب امر حاضردر
بیک دانک دیناد بوتون بر درم در
ارزان اوجوز
این ده واد لئیم ده عطا ... اولمق محکمدر

مطایبه اعرابی شتری گم کرد بر اعرابی بر شتری گم و ضایع ایلدی بانک زد که هرکه شتر من
بمن آرد چاغردی که هرکیم بنم ضایع اولمش شتریمی باکا گتوره مژده است دو شتر انک ایچون
ایکی شتر واردر گفتند هیهات اکا ایتدیلر هیهات این چه کار ست بو نه ایشدر که سزدن
بو ارخر وارست که بر سر بار بر خوار درن ایو حی در ترباد عوام تحریفا ایدوب ترب دیرلر
که یوک اوزرینه قونور خروار اشک یوکی معناسنه در تحسیب التر کیب که اصلی بار خر ایدی
با واو قلب اولنوب خروار اولدی که مطلقا یوک معناسنه استعمال اولندی گفت شما لذت
یافت وصال و وجدان نجنین اید اعرابی ایتدی سز بولمانک لذتنی و وجدانک حلاوتنی طاتمش
معذوریدر معذورسز **قطعه** کم شن گرچه حقیرست مکو ضایع اولمش نسنه اگرچه حقیردر
که عناه از طلبش یافته به دیه که انک طلبنده عناه چوبرلش یکدر رنجی انده فراغت ایلک معقولدر
دیه مکو لفظنک معناسی بو مصراع قید اولندی هست در قاعده ... خرد شناس ... بیان
دکت قاعده ... لذت یافتن از یافته به بولمانک لذتی بولنمش نسنه ده یکدر هست بو ...در
که بو مصراع قید اولندی **مطایبه** طبیبی را دیدند بر طبیبی کوردیلر هرگاه بگورستانه رسید
که هرگاه گورستانه ایرشدی رداء در سر کشیدی رداسنی باشنه چکردی یوزینی اورتردی
از سبب آنش سوال کردند انک سببندن سوال ایلدیلر گفت از مردگان این گورستان شرم میدارم
ایتدی بو گورستانک مردلرندن شرم طوتادم گورستانه مقابر بر هر که بگذرم ضرب تیغ ...
هرکیمک اوزرینه مرور ایدرم بنم ضربمی ایشدر و هرکه مینگرم و هرکیمه نظر ایلدم از شربت ...
بنم شربتمده اولمشدر **رباعیه** ای رای تو در علاج بیمار علیل ای کسکه بیمار علاجنده ...
... علیل و سقیمدر بر آمده مرگ قدوم تو دلیل موتک کلمسنه سنک قدومک دلیلدر
قدوم آمده معناسنده در در کشور ما نوبت جاه سنده بزم کشوریمزده جان آلمق شفقتی
بر داشته یه کرده عزرائیل عزرائیلک کسه دنده قالدرمش سن **رباعیه** ای صنعت ب
شکسته بازار تو ای کسکه طب صنعتنک بازاری سنده شکسته و خراب اولمشدر
بو وصه معنیدر ای کسکه طب صنعتی شکسته بازاردر هرچند تو دیرنج بیمار زتو
اگرچه که بیمار سنده رنج والمدر الحمد لله که عجب صنعتوند الحمد لله که عجب صنعتلکیدر
غسال و کفن فروش و حفار از تو منت تو یکی و کفنی صاتجی و قبر قازیجی سنده
مطایبه یکی از حکما گفته است حکمادن بری ایتدی که طبیب ... فصد باست هر عافیه را ناقص

چه استفهام دره که بونه امتناع ... منه
معناسی مراد لردر
بونه ایشدر که بر سر بار بر خروار ... منه
یافت و وجدانه بونه معنا ... منه
مکوی نهی حاضردر منه
تقدیر ... منه
... مشقت ... منه

يعني حاذق اوليا ده طبيب جميع علتدر دباور **قطعه** اى كه هستى ز طب ناقص خويش قطاب
اى كسه كه كندو ناقص طبيكده عام دخلق دائما باجميع علتدرو بايزين لكن هستى دلاه
وباى معروف اولدوغندن اوترى كاقيد اولنده چه عجب كرکند نفرين عجب دكل اكر سكا
نفرين ويد دعا ايلر هست نفرين تودعاى وبا سكه نفرين ايلك وباد عاسيدر نته كه
وبانكدخى دعالانم دركا دخى نفرين لازمدر **مطايبه** روزى در فصل بهاره
بركون بهار فصلنده باجمعى از دوستان دوستلر ايله برجمله بهواى كشت وتماشاى صحرا در
سير وكشت هوا ايله وصحرا ودشت تماشاسى هواسيله بيروده رفتيم طلبت كندك هوا كشت وتماشا
معروف اولدوغندن شرح اولنمدى چون در موضع خرم منزل ساختيم چون برخرم موضع
منزل دوزدك يعنى قوندق دوستى آنده اصحابيم وارد به سفره متوده شكى از دور آرايد
بركلب ايراقدن كوردى و هوده ايدوكى بلدى جمعيت دوستلر اولوب برابر شد دوستلرى از آن جمعيت
يارى سنگى برداشت آنك حاضر اولنلردن برى برسنك يارهسنى قالدردى واستخوان صفت
پيش وى انداخت واستخوان كبى آنى كلبك اوكنه آتدى سنك اراوتوروكدكلب انى قوقلدى
وبى توقف برگشت وفورى دوندى هرچيد كه آواز دادند هرنقدركه اواز ويردلر ايسه يار
طورمدى واصحاب متعجب ماندند واصحاب بوخصوصى تعجب ايدرك قالدلر يكى از آن ميانه
اول اوتاده برى ايتدى ميدانيد كه اين سگ چه گفت بلورميسز بوكلب نه ديدى گفت اين بدبخت
از بخيلى وكرسنكى سنك ميخورند كلب ايتدى بوبدبختلر بخيلقلرندن واجقلقلرندن طاشى يرلر
از خوان ايشان چه توقع توان داشت انلرك طعاملرندن نه اميد طمع ممكندر وانلرك سفرهسنه
چه تمتع توان گرفت وانلرك سفرهسندن نه تمتع طمع ممكندر تمتع فائده ليلنمق **قطعه**
خواهيجه افكندخوان نزديك ودور خواه چونكه سفره براقدى سفرهيه قريب وخواه دورده
حظ وبهره برد دائما جزرنك دل سفرهده توقفسز حظ وبهره آلمشدر حظ ملكى
چوب مسكينى كرنكدى نصيبى تعيذره چوب در بلرين پچاق سنگ ار دور سنگ بيچاده كلبك
نصيبى ايراقده طاشدر اصل معنى سفره اوزنكاهى چونكه كره مدكاهى سنكله كلبى ادى دكلدر
نزديكده مراد كرمه دور دوردن مراد كلبدر **مطايبه** پسر را گفتند ميخواهى پدر تو بميرد
برپسره ايتديلر استرميسنكه سنك پدرك اوله تا ميراث وى بگيرى تا انك ميراثنى طوتسن گفت
نه ايتدى موتنى استمزم اما ميخواهم كه او را بكشند ا استرم كه انى قتل ايدلر تا خبانم هيراثن بيرم

تا انجيليلي كه اكر ميراثني

تا انجيليلي كه الكر ميراثني اخذ ايلرم عون مهماى وى بيز بتام الك فاني بهماسنى دخى الكم **قطعه**
فرزند كه خواهد زوال پدر را فرزند كه پدرينى هلاكنه اوترى استر خواهد كه نماند پدر ومالها
الكه كبى فرزند استر پدرينى قاتليم ومالنى قلع خوش نيست مرگ پدر وبرده ميراث پدرينك سوتيلمه
وميراثنى التمكلك خوش وخوشنود دكلدر خواهد كه تسندش كه زنيت قم سيتاندا استرم كه اتى قتل
ايدلركه دينى دخى اله **قطعه** سالها بايد كه تا يكدرد كه كدكلكنى سورى ترتيب پدرت تا باى بودوه
يه كردوى حمر ناماه چشم دارى بارسرت **مطايبه** كنيزكى صاحب جمال ميكذشت صاحب جمال
بركنيزك كچدى شخصى درعقب وى ايستاد برشخص انك عقبنجه دوردى كنيزك بادى كيفت كيزك اول
ايتدى اى خواجه چرا من پاپى ميكند ميخواهى آنى كه نيم افندم نكا ايلردى استرميسن گفت بلى
اول كيمسه ايتدى بلى استرم گفت پس كنيزك ايتدى اكا ادنوركه انك خواهرم من ازعقب من مي آيد
كه اشته شمدى بنم افندم اودر ان ابرسر ما با تواه ميكند كه باعن ميكند بانكا اندايليه كه بكا ايلر
مثنوى كودكى را پدر اندر سر شد بركوچكك پدرى كفردن كلدى هركه از پس در زرم گذر
هر كيم كه انك خانهسى قبوسندن كذر ايلدى گفت كاى خواجه پدرم سيم وزرم ايتدى كه اى شيخ بكا
سيم وزر وير فرزكانى پر قدوم پدرم پدر مكه قدم دى مشتلق اير گفت بدوكانى زر
بوزيرسكا ايتدى كه اى فرزند مقدم اوهم را نيست پسند انك تقدم جميعنه مقبول اقانيتح
دكلدر مادرت را شوهر آمد شوى نبك كه د روكك زوجى غوزه كلمش فرزكانى ارسى دروجه
فرزكانى بى مادر كنك كسنده است كش فرح زه **مطايبه** شخصى بر شاعرى بيتى خواند
بوشخص برشاعره بربيت او قودى كه قافيه دريك مصراعى كه اول بيتك بر مصراعنه قافيه بر راى مهمله مضموم
آوردى بودر مصراعنه راى مهمله مضموم راى مهمله كتور مشدى ودر ديكرى راى معجمه مكسوره وديكرى
مصراعنه مكسوره زاى معجمه كتورمشدى شاعر گفت اين قافيه راست نيست شاعر ايتدى بوقافيه
راست وصحيح دكلدر زيرا يك حرف نقطه ست بى نقطه زيرا كه برقافيه حرف رانقطه يوقدر
حرف است بنقطه وبرقافيه حرف زادر نقطه ايله آن شخص گفت اين را نقطه كرده اولكيمسه ايتدى
بوكا نقطه اورم شاعر گفت يكجا قافيه مضموم است وديكجا مكسور شاعر ايتدى بريرده قافيه مضموم
وبريرده مكسور در گفت يكبار بيا اين چه نادان مرد است اول شخص ايتدى كوردكمى بونادان مردر
بن نيكويم نقطه مرده وى اعراب ميكند بن نقطه اورم درين اول اعراب ايلرد **داعيه**
آن شعله كه مدح را زدم تشاسد اول شعله كم مدحى زوجده بحتر ايلر فتح از سرو كسر از ضم نشاند

فتح کسر دن وکسریٔ ضمه دن تعبیر ایلر زود در جحیم که بوده دم از شعر زند انده تجدید که شعر ده
نیجه دم اور رد شاعر کچوز کو شعر وشعیر را زهم نشناسد که اول شعر له شعیری بری برندن تمییز ایتمز
شعیر جو معناسنه در **مطایبه** دو شاعر بر یک نوبت آمدند که شاعر بر مانند اوزره جمع اولدیلر
پالوده آوردند بغایت گرم غایتله گرم پالوده گتوردیلر یکی از شاه مرد دیگر را گفت انلردن بریسی
اول بریسنه ایتدی آبی پالوده گرم سست بو پالوده گرم در کدر از جحیم وعاشق که فردا در جهنم خواهی
اشامید جحیم دخی اقدن کری یاره قیامت کونی ایچمک ارکدر جحیم آب گرم عشاق ایر یک دو دیگری
در جواب او گفت واو بریسی انک جوابنی ایتدی یک حب از اشعار خود برخوان کند واشعار ندکله بیت
اوقو دبرای آدم وانک اوزرینه اوقو رنامم تو بیامانی ودایم دیگر راه تاکه چهقدهٔ هم بنی آسوده ایلدی
وهم غیر یلر آسوده ایلدی **قطعه** از غنک شعر خویش یک مصرع کنده باد در شعرکده بر مصراع
گرکلی نقش بر در دوزخ اگر دوزخک قپوسیله دزن نقش این بس از جهنم برد حرارتی ادبهنده
نارک حرارتی ازاله ایدر درجحیم آورد برودت یخ جحیم یخ برودتنی کتوردر **مطایبه**
شاعری پیش صاحب عیار بر شاعر صاحب عیارک قتنه قصیده آورد بر قصیده کتوردی هر بیت دیوانه
اول قصیده ده هر بیت بر دیوانه ایدی وهر معنی زاده طبع سخندانی وهر معنی بر سخن انک زاده طبعی ایدی
صاحب گفت صاحب عیار ایتدی از برای یحیی قطار شتر آورده برده لوازی عجب شتر قطاری کتورمشسن
که اگر کسی مهار شاه نشاید که اگر بر کسه انلرک مهارلرنی چوزه هر بیک نظمیده ایدهر بریسی بر
دفرارلر کلمه کاف فارسینک فتحیله سوری معناسنه در **قطعه** گفتی بدعوی ذی که باشند
دوه دعوی ایله ایتدک که بو شعر عذبم انگبین هیچ نیم لذیذ شعرم باشن عسل هیچ اولور باشد
مصراع ثانی قید اولندی زهر جانکور دی چیدنی مر برده بر قح بیت جمع ایلدک بدیوانت
سنک دیوانکده بونده غیری هیچ نسنه کورمزم اگر هر یک جانی خود ردد باز اگر هر بریسی کرو کتنده
بجز کاغد نماند غیر ازین هیچ بر نسنه کاغددن غیری هیچ نسنه قالمز **مطایبه** فرزدق ملک بغیر را
که خالد نام داشت فرزدق شاعر بغیر ملکنی که نام خالد ایدی مدح کرد مدح ایلدی صله
کند دهد چنک جائزه وصله سنی چنانکه مهجو است تاکه قالمز که اسزدی ومرادی ایدی بو ملادی
بدین دو بیتش هجو کرد بوا که بیتله خالدی هجو ایلدی **قطعه** لقد عرت من خالد ما بدار الله خیره
تحقیق بنی مغرور وغافل ایلدی خالدده انک خانه سنک قپوسی که طامرانی آنی صاحب کرم ظن ایدوب مدح ایلدم
ذکم ادرا به اللوم حشوا ثابه عال بو کیمسنه بلمدم که تحقیق لئیم لکی انک بوستنی بجنی در لعد قسم حدد جواب در

لؤم لئیم لک

لؤم لئیم لک اثاب بوسندر مراد ظاهرنده آنی سخی ظن ایدوب مدحنه شروع ایلدم لیکن وقتیکه
ایدوکنده غافل اولدم دیمکدر ولست وان افطنات فی مدح خالد بادل انسان ظهری کان حایما
اکرم بن خالدک مدحنه حفظ ایلدم واول انسانه که ثیابنه میجدی بن دکلم بلکه بنده اول نیجه سی که
بو حاله کرفتار اولدی یا ادل لنفظی اوله حرف جر زائد در که اول لفظی لست کلمه سنک خبریدر
خره فعل ماضی در میجدی معناسنه که خرتو دندر که قوش بوقنه دیرلر وخرو الحامه کبی بو بیتک ظاهر معنی
بو در که ذکر اولندی اما مراد شاعر خالدک مدحیله بنم شعرمک فخری علو تنزلی یک اولدی دیمکدر نته که
بونده مذکور اولان رباعیده دخی بیت اخیر بو اسلوب شرح اولندی بو وجهله
آسان اوله وعنده اوتری **رباعیه** از لطف بپرده سرای دیدم طفری مزین بر سرای کوردم
در مدح قداوند پیرایه بدم کرم واحسان امیدیله سرای صاحبنک مدحنه مبادرت ایلدیم
الود شعار شعر باکیزه من بنم پاکیزه شعرمک شعارا الوده ونا پاک اولدی حدوث بونده ازلو نمده
که مدحش بیاد شنیدم چونکه انک مدحنی فکر ایلدم ازلوث مدحنک معاسنی بو بیتک مصراعی اولنه قید اولدی
مهلوک معنا که شعار بونده جامه یه دری معناسنه در که بدنه ملاصق اولنه وبعض کلمات علامتی معنی کلور
دثار جامه بیرونه در جوه این دو بیت بخالد رسید چونکه بو ایکی بیت خالدک ارشدی ده هزار درم
بوی فرستاد فرزدقه اون بیک درهم کوندردی وبیغام داد که وخبر ویردی یعنی خبر کوندردرکه
تا این درها معنی راکه از مدح خود لوده پر ده شول معنی کم کندو با طکنده کو ترمش سن
وظاهر خود را پاک الوده پیشوی وکنده وظاهرکه انکله الوده ایتمش سن بو درملرله یودپاک ایله
معناسی بیشو قید اولندی **قطعه** عجب داراز ممدوح اگر کند احسان ممدوحدن عجب طوتمه اگر احسان
بجای مدح خود کرچه نیک و بد کوید کند ومادح حقنده اگرچه مادح انک حقنده نیک و بد ایتسه
وکاهی هجوا ازجر جود کند دسته روان که بدان ممدوح جود وسخاسیدر باسنده برشیئه
ایلر که انکله زلوح خاطر او حرف ذم خود شوید مادحک خاطر لوحندن کندونک ذم حرفنی یور
مطایبه شاعری بر فاضلی شعری خواند بر شاعر بر فاضله بر شعر اوقدی چونکه تمام رساتید چونکه
انی آخرینه ایرشدردی گفت این را در جاهای کعبه ام ایتدی بونی قدمکاه ایشتمشم فرمود که
واللهٔ راست میکویی فاضل بیوردی یعنی ید یدی که والله راست دیرسن ازین بوی آه می آید
بو شعردن فضلا رایحه سی کلور **قطعه** سخن ور ملکو که اشعار او سخن ور ... که انک اشعاری
زبحر کدر یا صفا آمدست کده در جمع بحر نددی یا صفا بحرندکی کلمشدر که ... معناسنه در کده ... در

دالک کوریله که صفت مشبه اولور نته صاحب خبر ابریشم زیرا صاحب ذوقک داغنه ادریسم آنا ارکیا

ایمش است بر رایحه که اندن ظاهر اولور که اول قندن کلمشدر مراد فلاد. سویندی شعرا اولنه معمول ایمده ره

ظاهر اولور دیکدر **مطایبه** شاعری بیش طبیب سخت دلکنت برشئ طبیبک فتنه کندی وایندی جبری بر دلبرش

بکه شوش است یعنی قلبمده برنسنه عفو اولندر ووقت اناخوش میدادر ودنی دقتی باخوش طاترد ارکی جبرا که

بعد اعضامی میرسد وادراده یعنی جمیع اعضامه فتردر. ملک واضطراب ابریشم وموی بر اندام من برجیر در

دیم اندام اوزره موی قالقار یعنی اوبرپر طبیب مراد ظرافت ایدر طبیب ظریفک ایدیکنت بیاز ایچ ایچون

ایدی نان لکن هیچ اثر دیلش میسن که اعضا برکسی بکا انداباشی کمسنه زمانی برتکیله دقتش اولانی کفت

اول که انده ی بکی کفت نجوان طبیب اکا اوقو ویردی اوقودی بجوانده اول که اوقودی بار کوفت جوان طبیب کیرده

اوقو ویردی بجوانده وقدی کفت برقی نجات یعنی طبیب اکا ایدی قالی کم نجات بولدک ایی عمرود کم دردل دگرگونه

بوشعر ایدیکه بنک قلبکده عفو اولندی دهنکی جان بربرده برایب میکرده اول بشعرکه بر دده ظاهر اعضامه

سرایت ایلدی جوه ادرکی اعمد بیرده دادی چونکه اکند قلبکده افزا ایدکه علاقی یعنی اول اضطرابده قلاقی بولدک

قطعه مه شلر است که چون ما نمی خوانند بشعر دربو کم جوه انک مامنی دانادن بیوسی بر زبانی ارنش ایدی

سوال ایلیسن انک زبانی اوزره هرزه کلم یعنی هرزه . در دم اکر بر ضرب بیاد خواند اکر اول شعری بیمار کیشی اوقوسن

واکا اولشیر تنی ایجرسن تب هرقار دذ تب لرز . ایدی کماه محرقه زائل اوله تب کندوسی اندن لرزه اضطرابکا

مطایبه ولنطی بر بالانه تبیر تر واعظ منبر اوستنده شعری مرحوم خبر بوخواندجمیعلنده لذتیدر رک

بوشعر اوقدی در دیج اکر الف حکا دواج ورفیتی بر مکر تیجه آیندی والله این دادن بنا ایاز کلام

والله بوشعری نماز ایجنده دخیشه سنیدم که یکی ارکلسیاه نیکلفت سندم که اول مجلس اولالنظره بر سینی ایدی

شعری که در نماز کفته شن است چنانی بحرمه استر شعر که نماز ده دیلش اولشدر بویلیه هرزه در

نماز رکه در وی بینا شعرکفته شن باشد چه هرزه بود. باشد شول نمازکه بوشعر آنده دیلش اوله اول هرزه ینی

دنه لطافتی دلشی اولور **قطعه** یعنی که درد من که تمام اندر نماز سبب ایندک که دونکیجه نماز شبده

ایتمشم بستعری که قدر جمله اشعار از دشکست بو شعرکه جمله اشعارک قدری انون مندی اکثر اکر

ز منعد سعل امدی بیرده ادل شعر اکر منعدسعلده نشغه کلیدی یعنی زنبر کدن جقایدی داناتلنی

نماز دونیجه وضو شکست ادل شعرده وضو کیی بنک نمازکی شکست ایلر یوردی یعنی بوزولوردی **مطایبه منظومه**

شاعری خواند بر ملاعزل برشاعر فلان ونقصانیله بر بر عزل اوقدی کلمی بحذف الف بود موصوف

که بوحذف الفله موصوفدر یعنی بوزنه الفه حذف اولنشدر رویدی لعمشن نیست صنعتی بارانه

بن الکا ایدم انده ایوبر صنعت شعرنه بوقدر که کنی حذف ایلدی تمام حروف که اولغزلده تمام حروف

حذف ایلمسن **مطایبه منظوم** دی همی خواندی بدعوی مطلعی دده بر شاعر بر دعوی ایله بر مطلع اوقدی

بو وجه دخی جایزدر . دده دعوی ایله بر مطلع اوقدی بو وجه اوزره خواندن یا خطاب ایچوندر ووجه اولکون

با حکایه ایچوندر کلمی به مطلع بلکه بحرکوهر است که بو مطلع مطلع دکلدر بلکه کوهر بحر بدر که هر بیک بحر

تنها خواندش اکر یا لکز بو بحر اوقنی قیاتلانی اولور داکه هر بحری بحری دیکر است هر مصراعی

برغیری بحردر بحرده مراد بحر شعردر حاصلی معنی بوزونده کل دیکدر **مطایبه منظومه**

کر نیاری بخواند وتوانا اوشنی یازده اکر اوقومغه قادر اولمیسن واکر یازمغه قادر اولمیسن داده طبعت

برده افندکه نظمی آوری یا زادة طبعک وزنده طشره دوسکانه نظم کتور من یعنی بوزونده کلام

قادر اولمیسن یازده ترکیبنک معناسی مصراعنامه قید اولنه بنی سه چلمقت کوان درشعر تهمت کرد

بواوچ حصلتده اوتری شاعر لعن سنی تیبب ایلک قیان حمکندر یعنی تعیب اوتنازسن چوه بیاقدر نقل

در نقصیب بغبری جونکه اول اوچ حصلتده بیغمبرلی منصبنه خلل ونقصان کلدی لکن نقصان اولیه کرکدر

حال بوکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرتنده اوقمدی ویازدی یازمدی ومرکز شعر سویلمدی

روضهٔ هفتم بیدنجی روضه در داستان مرغان قافیه سنج رابستان نظمی وری سنجی رنک

رابستانلنک قافیه سنج مرغلرک وطوطیان شکرستان نظم کستری ونظم کستر لکک شکرستانلنک غزل سرای

طوطیلرک داستانی بیاننده در مرغ طوطیاندن مراد شعردر بر یدن بوستان سرای بوستان تقدیرنه

قافیه سنج ونظم کستر وصف ترکیبی در شاعرمعاشنه در شعر بشعر دیکه سببی بودر که یعرب بن قحطان

که لغت عربنده منتشر اولمشدر احیانا انده کلام منظوم ترشح ایلردی آنده سوال ایلدیلر که بوترتیب کلام

که بوندن اول سنده استماع ایتمشدک ما شعرت دیو جواب ویردی پس تعلیم وتعلم واسطه سنز کلام منظوم

انک شعوری اولدوغندن اوتری کلام منظومه شعر واندن ایراد ایدن شاعر دیدیلر بغیار جاهلک

نام کتابج بویله مسطوردر ونوع انسانده اول برکمسه شعر دیدی حضرت آدم ایدی علیه السلام

قابیل هابیلی قتل ایتدکده دیدکی **شعر** تغیرت البلاد ومن علیها فوجه الارض مغبر قبیح

تغیر کل ذی طعم ولون وقل بشاشة الوجه الصبیح فوا اسفا علی هابیل ابنی قتیل قد تضمنه الضریح

شعر در عرف قدما شعر حکما نک قدماسی اصطلاحنجه کلامیست مؤلف دمؤلف ز مقدمات تخیله

تخیله دن مؤلف بر کلامدر یعنی ارشادن آن باشد که در خیال سامع انداز دیعنی اول کلامک شاننده

اولاکه سامعک خیالنه اول معانی داکه موجب انقباض بعقد ز چیزی یا اعراض از چیزی شول معانلرکه

باشد

اولمغله یوسنه نکی میلی و اقبالنه یا برنسنه دن اعراضی دنفری سببا اوله خواه فی نفس صادق باشد خواه آینه
اول کلام کرکه نفس الامره صادق اوله و کرکسه صادق اولمیه دخواه سامع اعتقاد صدق اوده شته باشد یانی
و کرکسه سامع انک صدقنه اعتقاد طوتمش اوله یا اعتقاد طوتمش چنانکه کویند انجلاین که دیر لر خمر لعلیت
یاقوت بیت سیال شراب ایمش بر لعل در یا قیمی بر یاقوتدر یا عسل جز نیست تلخ یا شور یعنی که ده
یا عسل بر نسنه در تلخ یا شور زنبورک فی الیهمشیده نفسنده بو نلر کریسی صادقه دکلدر قوتا
وقیده مراد بونخ قوصولاه نسنه درقی بودنخ حاصل بالمصدر در مصدر دکلدر و تماخریه نکا
و ملاکنک تناخر یوق باه و ده قافیه را اعتباد کردند معقولات تخیلیه وزنه و قافیه اعتبار ایلمشلر در نفی و قافیه بو
لازم در دیشلر در قافیه در عرف جمهور قافیه جمهور علمانک عرفنده جزر ده و قافیه در ان معتبر نیست و تعرن
وزنه و قافیه ده غیری معتبر دلا لازم دکلدر پس شعر کلامی بشنده بو وزنده دخی یعنی جمهور کرعرفنده شعر بوده کلامو
بر کلامدر باشد بونک کبی مخالفدر انست معاشر در و تخیل و عدم تخیل و صدق و عدم صدق ده
و تخیل و عدم تخیلک و صدق و عدم صدقنک در حقیقت اعتبارنی انک حقیقتنده اعتبار یوقدر
و لهذا در الشعر والقافیه ده یعنی الکافی خصوصی در شاعر شعر کرکه عوضنی دیر مک کوبا الالده غیری بر الکافادر دکلدر
دُرّ لُبّی معناسنه در یالترکه سوْت هکرو خبر دعوی معناسنه استعمال اولندی و دُرّ کی بود اهل استکا
زیاده مدح مراد اولندوخی بودر و اولور نه که دیوان حافظده واقع المشدر بیت هر نکته کم کفتم
در وصف آن شمائل هر کو شنید کفتا لله دُرّ قائل و دیوان جامیده واقع اولمشدر بیت
هر که درّ ثنای [illegible] گفت لله درّ ناظمها و نثرده دخی واقع اولور و لله درّه فارسا کبی
ما اعظم شانه و ما ارفع مکانه تعجب عظیم اولدی انک شانی و نه عجب رفیع اولدی انک مرتبه سی ما اعظم و ما ارفع
فعل تعجبدر که بونده اقوال کثیره و مذاهب مختلفه [illegible] الکا شروع ایتمک صددده خروج در شانه ده
و مکانه ده نونده مفتوح در مکانه بونخ قدر و مرتبه معناسنه در و بیت شعری تولید بنم علم
اولدی یعنی بیلدم ان فضیلة اجل من الشعر تنی فضیلت شعرده جلیل رکدر و ای سحر اجر ابده دم
و تنی سحر کبحرده عظیم رکدر مراد شعردن مقبول و ملیح شاه و لطیف فی الکلام بر فضیلت ایدوب
اشعار در فضیلت مؤنث در ایه دیدی سحر مذکر در ای دیدی کتب العرش کنوز مفاتیحها السنة الشعراء
بیت پیش و پسی بست صف کبریا پس شعرا آمد و پیش انبیا بیت از کرامات بلند اولیا
اول الشعر است و آخر کیمیا مثنوی هیچ شاهد [illegible] موزون نیست هیچ سنی کبی بوزوده و زیبا
شاهد یوقدر مهر جو به زقطعی پر چیست بر جوی یکیک بلینی انک حکندده طشره دکلدر زیرا حقیقتی [illegible] قدر

خط بونی فرماه دکم

خطا بونده فرماه وکم معنی سنه ور صبر از وصعب و تسلی مشکل
اولسوز وه صبر ایلمک صعب و تسلی مشکلدر خاصه
وقتی که نجی بر دل دل صفوصا شوله وقتکه کو کل التمکده
او توری کتنداز و دل یار خلعت ناز وزنده وه اکسه ناز
خلعتی حکم کنداز قافیه دامانش طراز قافیه وه اوله خلعتک
و دامانی طراز و تعلیم ایلید و الشنده نوه ساکندر وزنه الحوه

طراز در لغتده ...

ابنه اوله ضمیر غایب خلعته راجعدر یا بخلخال ردیف
آراید پایش رویف خلخالی ایله زینت ایلد بر جانی خال
خیال آفراید النی آوزره خیال خالن زیاده ایده وزنی خلعته
قافیه بی طرازه رویفی خلخاله خیالی خاله تشبیه المتشدد
خال بک معنی سنه ور رخ تشبیه ده جلوه چو ماه
رفته تشبیه وه ماه کبی جلوه وی بر د عقل صد افتاده
زراه یوز افتاده عقلن تولده ایلده بو معنی ور یوز
تولده وه ثمنک عقلن الده بو وجه اوزره زلزله افتاده
معروف اولور مو بتجنیس زهم شکافد تجنیس ایله موی
بر ی که ده یاره خالی از فرق و و کیسو یا فد فرق وه خالی یعنی
بر آراز کیسو اوزره بو معنی وجه ور فرقده خالی یعنی فرق سز
آنک کیسو اوزره لب ز ترصیع گهر ریز کنده لبی ترصیعدن

قوری فرقده اکی کیسو اوله
بو وجه اوزره حالی ایله کلمت
قوری معناسنه اولور

گهر ریز ایده جعد مشکین گهر اوین کیده مشکین جعدی
گهر اویز و وقتنده ایده گهر آوین وصف ترکیبی ور ترصیع
بر نسنه نی جواهر له تزیین ایتمکدر لغتده اصطلاح شعراده
مصراع ثانی ده اولان الفاظی مصراع اولده اولان
الفاظ مناسب و مشابه کتورمکدر کی کسه اول مناسبت
تمامه اولسون بو بیت کبی بیت زن و بش منفصل
کلها فتاده بوستان در همی یکو بش متصل لها کشاده دوستان

گرکسه نقصان اوزره اولسون بو بیت کبی **بیت** در ج رنکین ادمره جا سحر باشد گل رخسار لب شیرین او برما
شکر باشد گل حمرا چشم از ایهام کند چشمک زده چشمی ایهامده چشمک زده این چشمک زده و صنف ترکیبیدر
فتنه در انجمن و هم فکن و هم مجلسه فتنه براغیجی اوله فتنه فکن تقدیرنجه در که و صنف ترکیبی در آیهام و هم
به المعقدر اصطلاحده اولدر که بر لفظک ایکی معناسی اوله بری قریب الفهم و بری بعید الفهم که بعید الفهم
مراد اوله بر سر چهره فکند زلف مجاز چهره سی طرفه اوزره مجاز زلفنی قویه شود از پرده حقیقت پرداز
لیکن پرده ده حقیقت پرداز اوله حاصل معنی صورت مجازده حقیقت مراد ایدینه دیکلر غرض ابیات
مشایخ کبی بو اوصاف مذکوره سخنی تشبیه ایدوب که اعتبار ایله در بو ابیات سمة الابرارنده در
که چوق اشعره نکته وار در اما حقیقتده بو کنایه ده اولدوغنده اوتری اختصار اولندی و اکر حضرت حق سبحانه
و تعالی و اولکه حضرت حق سبحانه و تعالی کلام معجز نظام قرآن عظیمک معجز نشان لمحش کلامنی بابونی و ما هو
بقول شاعر بو آیه کریمه ده الا اه ما یقتضی ایم از الاینی ملت شعر شعر نقصتنک الا شیند نظم ساحتی مطهر و پاک
ایلمشدر و علم بلاغت مورد شعرا و قرآن عظیمک بلاغت مورد لو علمی اوج حضیض تدنس بل هو شاعر
بل هو شاعر بو نسک حضیضنده تدنسی کرلنک باوج تقدس و ما علمنا الشعر و ما ینبغی له و ما علمنا الشعر
و ما ینبغی له تقدسنک اوجنه افراخته یو جلمشدر تقدس یاکلک بو آیه کریمه ظاهر معناسی بویله در بز انکا شعر
تعلیم ایلدک که شعر انکا لایق دکلدر نه اثبات اینمعنی راست بو آیه کریمه بو معنای اثبات ایچون دکلدر
که شعر فی حد ذاته مذموم است که شعر حد مذموم در و شاعر بسبب ایراد کلام منظوم و شاعر کلام منظوم که ایرادی
سببیله معاتب و ملوم غابلمش و ملامتلمش جهتنی بو بیله دکلدر بلکه بنابر است بلکه آیات کریمه
نزولنه سبب اولدر که قاصران که عقل و فهم ده قاصرلر نظم قرآنرا مستند بسلیقه شعر ندارد و قرآن عظیمک
نظمنی شعر سلیقه سنه مستند طوتمیه لر سلیقه طبیعت و معاندان متصدی تحدی باو را صلی الله علیه و سلم
از زمرهٔ شعرا شمارند و ایلر وکیلیجی و اقدام ایدیجی معاندلر تحدی بانی که مراد حضرت رسولدر صلی الله علیه و سلم
شعرا زمره سنده عد ایتمیلر تحدی خصمه عجزنی بلدرمک ایچون خصمی مقابله و مباحثه یه طلب ایلکدر قهر رسول اکرم
صلی الله علیه و سلم که منکرلری و معاندلری بو کلام آیه کریمه ایله ملزم و مجبور ایلدی وان کنتم فی ریب مما نزلنا
علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله وادعوا شهداءکم من دون الله ان کنتم صادقین قل لئن اجتمعت الانس والجن
علی ان یأتوا بمثل هذا القرآن لا یأتون بمثله ولو کان بعضهم لبعض ظهیرا وانی واضح ترین دلیلست
و بو واضحرک دلیللردر اینده مراد و ما هو بقول شاعر و ما علمنا الشعر و ما ینبغی له در بو رفعت مقام
شعر و شعرا شعر و شعرانک مقامنک رفعتی اوزره و علو منزلت سحر آفرینان شعر آرا و شعر زینت و لطافت

تا نفیسی باشد در باره فاسیا باشد بیده
چشمک زده کوز قیمق معناسنه در
حقیقت پرداز وصف ترکیبیدر
طراز نشانه
حضیض پست ایکی
ادب دیتی یعنی نظم قرآن دیدی لفظ قرآن دیدی زیرا لفظ اتحاد نظم دیر مک معناسنه در
معاندلر تحدیه متصدی اوللری قرآن عظیم بیبیانا شعرا زمره سنده عد ایتمیلر روحا اوزره معاندان متصدی تحدی
اسماء اشاره اولور قرآن عظیم
متصدی ایلر وکیلیجی

وبرکی سحر افرینلرک شعر آرا و صنعتکارلر

وبرکی سحر افرینلرک علو منزلتی اوزره **قطعه** پایهٔ شعر بلی کچون زنبی شعرک قدر و پایه سی کوردکه
چونکه حضرت نبی صلی الله علیه و سلم نفی نعت پیمبری کردند کافر پیغامبرلر صفتنی نفی ایلدیلر که پیغامبر دکلسن
شاعرسن دیدیلر نعم لفیجه نسبت قرآن قرآن عظیمک نسبتنی تفیح و اعلام ایچون بلکه او شاعری کردند
آنده شاعرلیک ایله متهم ایلدیلر زیرا کفره بل هو شاعر دیدی و ما علمنا الشعر و ما ینبغی له ایتی نازل اولدی
شعر بر چند اقسام است شعر پنج قسم اوزره در چونکه قصیده و غزل و مثنوی و قطعه و رباعی بو مذکورلر کبی
اما شعرا در ممارست اینها متفاوت اند شعرا انلرک ممارست و ایرادنده متفاوت در بعضی متفقلر که جمیع
اقسام شعر گفته اند بعضیلری متفقلردر که جمیع اقسام اوزره شعر دیمشلر و بعضی ایراد قبیل اند و بعضیلری اول نوعده در
که میل ایشان بعضی ازین اقسام بیشتر بوده است که بو اقسامده بعضی سنه انلرک میلی زیاده در کثیر اولمشدر
اقسامدن مراد اقسام شعر در چونکه متقدمان که اهتمام ایشان بقصاید بوده است شعرانک متقدمینی که
که انلرک سعی و اهتمامی قصایده اولمشدر و در مدایح و مواعظ و غیران و مدحلرده و موعظه لرده انلرک ضرسیلیج
و اهتمام بعضی بمثنوی و بعضیلرک سعی و اهتمامی مثنوی یه اولمشدر بخلاف متاخران شعرانک متاخرینی
انلرک خلافی ایلدرکه تعمات ایشان بیشتر بر طریق غزل واقع شده است که انلرک سوزلری اکثر غزل طریقیله اوزره
واقع اولمشدر و عدد این طایفه از حد و حصر بیرونست و بو طائفه نک عددی حد و حصردن بیرون و دیشاریدر
و ذکر تفصیل ایشان و انلرک تفصیلاتلرینک ذکری یعنی انلر تفصیلا اوزره بیان ایلمک از قاعده احاطه تجاوز
احاطه و ضبط قاعده سنده متجاوز در لاجرم اولی سبیده بولور که چندی از مشاهیر ایشانه انلرک
مشهورلرنده بر نیچه سنک ذکری اوزره اوزره مشاهیر جمع مشهوردر اقتصار کرده شود اقتصار ایلیه اولدر
رودکی رحمه الله وی از ماوراء النهر است اول ماوراء النهردندر و از مادر نابینا زاده است
و مادردن کور طوغمشدر اما چنان ذکی و تیز فهم بوده است اما اول قدر ذکی و تیز فهم ایدی که در هشت سالکی
که سکز یاشنده قرآن را تمام حفظ کرد قرآن عظیمی تمامه حفظ ایلدی و قراءت بیاموخت و قراءتی اوکرندی
و شعر گفتن گرفت و شعر دیمکه شروع ایلدی و بواسطه حسن صوت و حسن صوته سبیله در بربط آهنگ
بربط ده روشدی و عود بیاموخت و عودی اوکرندی و در ان ماهر شد و انده ماهر اولدی و نصر بن احمد سامانی
اورا تربیت کرد و احمد سامانی اوغلی نصر الکاتر بیت و رعایت ایلدی اورا دولت علام بو قرآنک
اکثری غلام اجرا ایدی و چهار صد شتر در زیر بار او میرفت و درت یوز دوه انک اسبابنی یوکلنوب کیدردی
و بعد از وی هیچ شاعرا این مکنت بوده و اندن صکره هیچ بر شاعره بو قدرت و غنا اولمدی و اشعار
و انک اشعاری النهایه علی الترادیه عهدی و اعتماد دادی اوزره در صد دفتر بر آمده است یوز دفتره بالغ اولمشدر

ابیات اعراض در منهیه
شاعری ده یا نسبت ایکی در منهیه
متفقلر فن لیلیجی منهیه
اقسام شعرک بعضیدن اولی در دشنه در منهیه
متقدمان و متاخران الف و نونه جمع بیچلر در قاعده فارسی اوزره منهیه
مدایح جمع مدیح در که مدح معناسنه در منهیه
تفاصیل جمع تفصیلدر منهیه
ماوراء النهر مشهور مملکت در منهیه
و اسبب وسیله معناسنه در منهیه
بار یوکه بوک معناسنه در منهیه

و در شرح یمینی مذکوردر که بو بیتک شرحنده ذکر اولنمشدر که اشعار رودکی اوزره اوچ وصف ایدرلر ادی
که انک اشعاری یکرمی بیک و اوچیوز بیت اولمشدر و ارتمان وهی است ده منقوله شراب دو قطعه
شراب معشوق انک سوزلرندندر قطعه آن شراب عتیق هرکه بدید اول عتیق رنکلو شرابی هر کیم کوردی
او عتیق کدافه شناخت ارتشی عقیقدن آنی فرق و تمییز ایلدی مرا دیکر جوهر ندر لیکن بالطبع انکشتری جوهر در
اما بالطبع این بفسرد و آنده رنکلو احت و منجمد اولدی که مراد عقیقدر و اول ایرسیلی رنکدیکه مراد شرابدر
تا بسوده دو دست رنکین کردیا بشماش اکن اکر آن رنکین ایلدی تاجیلین بیادک انکدر تا خوب سلطان اکی لکی
بالمک در یسنم چایدی یعنی جقدی و در نصیحت کوید و بو قطعه نصیحتن ایدر قطعه زمانه پندی آزاده وار
داد مرا نظر نکه بکا آزاده یعنی لطیف بر نصیحت ویردی زمانه دا جونکه نکرسه همه بدست نطانه جوینکم
اعمانه نظر این سنی دو کلی پند و راول بر پند بو کچک بیتدر دذو زینکس ه کفت هم مخور زنهار
ایندی بکسل اکر ایو کونده یعنی بولنده سعادتن اولدقلرنده نیچه غم یمه بسا کسا که بروز آرزو مید
ای چوق کمسه که تنک روزده و ماکلم مشتاق در و در بعضی تواریخ چنانه مذکوردر که وقوایک بعضی
انجلین مذکوردر که نصر بن احمد که احمد اوغلی نصر از بخارا و مابرد شاهجانه نزدک ترخود بیده بخاراده مرو شاهجانه
نزول ایلمشدی مرو شاهجانه معروف مرو در عزیمت دو قدت کلمت دی و احمد اوغلی نصرک مکثی و اقامتی
ظهنه ای معادی پش اتی معادی در از اولمشدی ارکان دولت داغار ارکان دولتک خاطره
بخارا و قصور و بساتینی آن چی که کشید بخارا به و انک قصرلرینه و بوستانلرینه میل ایلدی از رودکی که حالت
دو دکیده ارکان دولت چیزی بسیار تقبل کرده بودند و افزون یعنی زیاده چوق نسنه تقبل ایدیلر
مرادا احسان کثیر وعد ایدیلر دیکر تا بیتی چند مشوق و مرغب دی بخارا بکوید تا نصر بخارا به کتکم
شوق و رغبت ویره بر نیچه بیت دیه و در کلی عقاب و عقابت محلی بر آهنک عود در عودک آهنکی اوزره
بداهه ترنم کند اول بیتلر بو ترنم ایله در سحری که پادشاه صبوحی کرده بود شول سحرده که پادشاه صبوحی
ایلمشدی بو ابیات دا بر آهنک عود ساز کرد و بخواند بو ابیاتی عودک آهنکی اوزره دوزدی و اوقدی
شعر باد جوی مولیان آید همی مولیان جوینک یادی کلور یعنی اسی مولیان بر موضعک اسمیدر
بوی یار مهربان آید همی مهربان یارک ایسی کلور ریک آمو و درشتیهای او آمونک ریکی و انک
درشتلکلری زیر پا چون پرنیان آید همی ایاغ التنده پرنیان کبی کلور آمو بر نهرک اسمیدر میم ایله در
آب جیحون و شکرفیهای او جیحونک و انک در یکلکلری خنک مارا تا میان آید همی بزم خنکمزک میانمزه
کلور خنک بو زده اما مطلقا آت معناسنه استعمال اولنور ای بخارا شاد باش و دیر زی

کدافه ارتشی معناسنه
بسوده ازیلمش معناسنه
وار تشبیه ایچون در معناسنه
فرموده بیوردی بیورمق معناسنه در
کشید چکدی یعنی میل ایلدی معناسنه
جوی ارمق معناسنه
پرنیان دیبای منقش معناسنه
زی امر حاضر در معناسنه

ای بخارا شاد اول

ای بخارا شاد اول و چوق زمان دیرل بو خطاب بخارایه در شاه زی تو مهمان آید همی شاه سنک قتوکه
مهمان کلور شاه ماه است و بخارا آسمان شاه ماه در و بخارا آسمان در ماه سوی آسمان آید همی
ماه آسمانه جانبنه کلور شاه سرو است و بخارا بوستان شاه سرو در و بخارا بوستاندر سرو سوی بوستان
آید همی سرو بوستانه جانبنه کلور چنانچه در نفس تأثیر کرد بو ابیات پادشاهک نفسنه انجلینه
تأثیر ایلدی که نیچه معانی ایچون موضوعدر الم بونده روح معناسنه درشتندر که پاشنه شقه خف
در کفش سوار شد که حالا انجی بر شقه و کفشله سوار اولدی شقه زیبوه و نیمتنه در و شرح نزول
برفت و بر منزل کتدی و در بعضی تواریخ این حکایت را و بعض تواریخده بو حکایتی سلطان سنجر
امیر معزی نسبت کرده است سلطان سنجر و امیر معزی یه نسبت ایلمشلر در دقیقی رحمه الله
از شعرای مقدم است شعرای متقدمیندن در و ابتدای شاهنامه بدی کرده است شاهنامه یه اول باشلاین اولمشدر
و بیست هزار بیت کابیش و اکثری ارتوق یعنی یکرمی بیک بیت کفته است ایتمشدر کابیش کم و بیش دن
مرکب در که الف انفصال ایچوندر و فردوسی آنرا باتمام رسانید و فردوسی انی تمام و اخره ایرشدرمشدر
و از جمله سخنان وی این دو بیت و بو ایکی بیت انک سوزلرینک جمله سندندر شعر یاری گزیدم
پری نژاد چیغ ملقه پری ملقلو بر محبوب اختیار ایلدم ز آن شد زخش چشم بی اهریم زوی بکون اول سببده
بنم چشملو کنده بر بکی کند ها لشکر برفت و آن بت لشکر شکن لشکر برفت و اول لشکر شکن بت کتدی
مراد دلبر در مرزا نباد کسی که عهدلا ده لشکری مرکز اولمیه که کسه سیاهی لیر کوکلدی و ابیات القلم
و بو قطعه دخی انک سوزلرندندر قطعه من ایجا دیر ماندم خوار شدم بی بونده چوق قالمغم خوار اولدم عزیز زنده ماند
دایم خوار خوار عزیز دایم قالمغده یعنی نظ دیرا آقا دکنده خوار اولور جواب ایدر شعر بسیار ماند
چونکه آب بشمر ده چوق زمان قلم عفونت کیرد آرام بسیار چوق آرام و قرار عفونت طوتر و لیکن بها اولور
شیم آب جمع اولش جیور عمار رحمه الله و بعضا ابو بعد مانت اه در خی متقدمین ندر
و در ایام دولت سامانیان بعضت و سامانیلر دولتی زماننده اولمشدر و طبع خوش و شعر دلکش الله داشت
و خوش طبع و دلکش شعر طوتمشدر و از جمله سخنان وی این دو بیت و انک سوزلرینک جمله سندندر بو ایکی بیت
قطعه چاه زنخ برف از سپید کابیمین بود چاه اکر چه بیچه زماه بر فیده سیمانی دسپید ایدی زیرا اندر کف
جای تو ده سیم زرد کلدی و سیم تود ننک برینی طوندی زرد زن مرادجیدر تو ده سیمه مراد برف
تو ده بیعینی و ده چک نکار فانه بشمیر پان بوده دکشمیر لولرک نکارخانه سی بهار دقتی بیاه کردم
کنه ونکد و کلی نقشینی باغ تسلیم ایلدی کشمیر بر شهردر که چینه قریبدر نکارخانه نقش خانه درکه نقوش ایدرلر

زی نزد عند معناسنه در
شکفت شیفته معناسنه
بیست یوز یکرمی معناسنه
نژاد اصل معناسنه در
خوار حقیر معناسنه در
مانند بونده غصه معناسنه در که بونده مانند در معناسنه
برف قار معناسنه

مراد بانی مدح و صنیع خدادر استغراب درکه کوبا اول نکارخانه‌نک جمیع نقوشی انک ظاهر اولمشدر و این قطعه هم

دبو قطعه دخی انک سوزلرندندر قطعه عزت مشو تا که جهانت عزیز کرد الخ معنوراولمه که جهان سنی عزیز ایلدی یعنی [illegible]

که جهان عزت دوخوار ای چوق عزیزه که جهان نیز خوار ایلدی مار دست این جهان و جهان چوبی مارگیر بو جهان در

و جهان طلب ایدیجی مارگیر در [illegible] مارگیر مار برادر [illegible] مارگیر [illegible] ایرد در مقامات

سلطان الطریقه و قطب دائره الحقیقه مقاماتی شیخ ابو سعید ابو الخیر سلطان الطریقه شیخ ابو سعید ابو الخیر در قدس سره

مذکور در قدس سره مذکور در که روزی قوال در پیش ایشان که برکون قوال انلرک قتنده بو بیت خواند

بو بیتی اوقدی قوال‌دن مراد دوتیج سماع ایچنلر شوق دیرمک ایچون ترنم ایدوب شعر اوقیان کمسه در بیت

اندر غزل خویش نهان خواهم گشت تا بر لب تو بوسه دهم چونش بخوانی [illegible]

چونکه سن اول غزلی اوقیاسن شیخ را وقت خوش شد بو بیتده [illegible] وقتی خوش اولدی پرسید که شعر کیست

شیخ حضرتی صوفی دیکه بو کیمک شعریدر فقرا گفتند [illegible] دیدیلر که [illegible] بکدر [illegible]

شیخ حضرتی بیوردی قال الفکر [illegible] و با جمیع مریدان به زیارت او رفتند [illegible]

عنصری رحمه الله مقدم شعرای عصر خود بوده است کند و زمانی [illegible] شعرانک مقدمی اولمشدر

و دبیر ایمین الدوله سلطان محمود سبکتکین و الکاتب الدوله سبکتکین ادعا سلطان محمود [illegible] قبول [illegible]

[illegible] قبول نظرلر [illegible] یعنی زیاده ده بیت [illegible] و بیت [illegible]

قطعه تو آن شاهی که اندر شرق و در غرب [illegible] که شرق و غرب [illegible] و گبر و ترسا و مسلمان جهود

و آتش پرست و بت پرست و مسلمان همه گویند در تسبیح و تهلیل تسبیح و تهلیل ایدرلر که یارب عاقبت محمود گردان

که یارب سلطان محمودک عاقبتی محمود ایله و این رباعی هم دخی بو رباعی انک سوزلرندندر رباعی

سر زلف تو زنگی [illegible] دل تو سنگ سر زلفک زنگی [illegible] یعنی [illegible]

[illegible] دل تو وفا و مهر [illegible]

[illegible] دل تو ما دام [illegible]

موم ار دل من [illegible] سنگ [illegible] موم ایلدر [illegible] یعنی [illegible]

قلبکده کبر [illegible] و مرحمت [illegible]

سنکم تشبیه ایلر و [illegible] مثنویات [illegible] و ایدرلر انک مثنویاتی چوق اولمشدر [illegible]

اول مثنویاتی مذکور [illegible] سلطان محمود [illegible]

برین [illegible]

موسوم علامت

موسوم علامت لنمش معنی سنده در عسجدی رحمه الله وی از مروست اول مرو دندر مرو اسم شهردر

و از جمله مداحان یمین الدوله بود و سلطان محمودک مداحلرندن ایدی بو در تهنیت فتح وی

هندوستان را و سلطان محمودک هندوستانی فتح تهنیه سنده قصیده وار و بو قصیده [illegible] که [illegible]

ابیات که اول قصیده‌نک مطلعی بو در [illegible] مطلع قصیده تا شاه خسروان سفر سومنات کرد [illegible]

نظم خود [illegible] سومنات سفرن ایلدی [illegible] معجزات [illegible]

علم ایلدی [illegible] سنده [illegible] سومنات [illegible]

اسمیدر هندوستانده که سلطان محمود آنی فتح ایتمکده گویا معجز اظهار ایلدی [illegible]

خربزه وصفنده ایدر قطعه [illegible] شهد اول [illegible]

عمل [illegible] بو [illegible] خربزه [illegible]

[illegible] مه نو

[illegible] تمام اگر قطع [illegible] تمام اولور خربزه [illegible]

اما [illegible]

اگرچه قطع اولنده [illegible] مه نو اولور فرخی رحمه الله وی نیز در ایام دولت یمین الدوله بوده

اول دخی سلطان محمود [illegible] زماننده ایدی و از و افاضل [illegible] فضلالرندن

[illegible] فاضلدر که بونده فضلا [illegible]

حاجتک بو بیتنده [illegible] فاضل [illegible]

عزیمت [illegible] سمرقند [illegible] سمرقند [illegible]

فتنه [illegible] سمرقند [illegible]

کلدی [illegible] ظاهر [illegible]

[illegible] قطعه [illegible] سمرقند [illegible]

[illegible]

و [illegible] جسم [illegible] صحرا [illegible]

و امید [illegible]

اهل [illegible]

[illegible]

آمانه فایده چونکه جمیع سنده تشنه لب ومحروم دوشنم که کجوده‌یی نعمت سیدیکوندورم نبود چونکه کوز نعمت کورالی
درم اولیه سربرید چه جیاه زرین طشت التونه لکن ایچنده باشی کسلمش اولور فردوسی. چه اتنون ارطوست
اول طوس نور طوس تمام شهر درو فضل وکمال وین ظاهر واکن فضل وکمالی ظاهر وکسی را که چوه شهنامه نظمی بعد
برکسه نک که شهنامه کبی نظمی اوله جه حاجت بمدح وتعریف دیگراه غیرک مدح وتعریفنه نه احتیاجی وار دو
میکوید که وی بدهقنت مشغول بعوابدر که اول دهقنته مشغول ایدی ودهقنت زراعت معنی سنه دردهقانه
لفظ عربیدر که اهل زراعتک مقدمه درلر آما مطلقا اکنجی معناسنه استعمال اولنمشدر بیروین عدی زرقت اکنی اوزرنه
بر ظلم واقع اولدی بقصد تظلم روی بغزنین کرد شکایت قصدیله غزنینه متوجه اولدی که تختگاه سلطان محمود چونکه غزنین
سلطان محمودک تختگاهی ایدی چون باخار سید چونکه اوراه ایرشدی ودر باغستان آمد کذشت اول شهرک باغلرنه
اوغرادی ودیدکه سه کس نشسته اند کوردی که اوچ کمسه اوتورمشلر وبمعاشرت اشتغال تمام دارند ومعاشرتله مشغول ایدیلر
تمام اشتغال طوترلر دانست که از ملازمان سلطان اند بیلدیکه سلطانک ملازملری ندر باخود کفت پیش ایشان روم
کندو سنه ایتدی انلرک قتنه کده ایم واز ایشان کیفیت حال معلوم کنم وانلردن کیفیت حالی معلوم ایده یم چون نزدیک
ایشان رسید چونکه انلرک قتنه ایرشدی از وی متوحش شدند اندن متوحش ومتنفر اولدیلر وکفتند جمالی را
منغص خواهد ساخت وایتدیلر بزم مجلسمزی مکدر ایلیه کرکدر هیچ به ازان نیست هیچ اندن یکرک یوقدر که چون بیاید
که چون کلسه بکوییم که ماشاعران پادشاهیم دیلم که بز پادشاهک شاعرلریز وباغیر شاعران صحبت نداریم وغیری
دن غیری ایله صحبت طوتمازز وسه مصراع بکوییم واوچ مصراع دیلم که رابع نتوانسته باشد که رابعی ایا ممکنش اوله بیلمیم
حکه ودیلم هرکس که مصراع رابع بکوید باوی صحبت میداریم هرکس که مصراع رابعی دیه انکله صحبت طوتارز واکر نه مارا
معذور دارد وکر بوکا قادر اولمز ایسه بزی معذور طوته چون با ایشان رسید چونکه فردوسی انلره ایرشدی آنچه با خود
مقرر ساخته بودند با وی کفتند آنی که کندولر ایله مقرر یعنی تدبیر ایتدکلری ایلمش ایدیلر اکا ایتدیلر کفت آن مصراعها را
که کفته اید بخوانید فردوسی انلره ایتدی اول مصراعلری که دیمشسز اوقیوکز عنصری کفت عنصری ایتدی مصراع
چون عارض تو ماه نباشد روشن ماه سنک عارضک کبی روشن اولماز عسجدی کفت عسجدی ایتدی ع مانند
رخت کل نبود در کلشن کلشنده کل سنک رخک کبی ومشابه اولماز فرخی کفت فرخی ایتدی ع مژکانت
همی کذر کند از جوشن سنک مژکانک جوشنده کچر ایلر مژکانک جوشنده سانکه ... چون فردوسی
این سه مصراع بشنید چونکه فردوسی بو اوچ مصراعی اشتدی بدیهه کفت فوری ایتدی ع مانند سنان کیو
در جنک پشن جنکنده کیوک سنانی کبی با ایشان از آن متعجب شدند انلر اول مصراعدن تعجب ایدوب اولدیلر
و ... کیو و پشن ... استفسار کوستردیلر ... قصه سنده استفسار کوستردیلر ...
احلی بشنکله ایله یافع ... ذاتلری

دهقنت اکنجیلک معناسنه
تظلم ظلمی شکایت
متوحش انلم عزر در معناسنه
رابع دردنجی معناسنه
معذور طوتوب بودوم اوزره دارد مضارع ... لعل غایب در معناسنه
شاه شکوه معناسنه
کیو دیو وزنده اوز ... معناسنه

فردوسی آنی مشروح و تمام دیدی کیو رستمک کیو تکیوسیدر پشن افراسیابک پدر پدر بودازان بمجلس سلطان
افتاد اندن صکره سلطانک مجلسنه دوشدی ومقبول افتاد کردید و انک نظر نیکه مقبولی اولدی واورا
کفت که مجلس ما را فردوسی ساختی وسلطان محمود فردوسی یه ایتدی که بزم مجلسمزی فردوس ایلدک
وبدان سبب فردوسی تخلص کرد واول سبب ایله فردوسی تخلص ایلدی وچون چند کاه براامد وچونکه
برنیچه وقت مرور ایلدی بنظم شاهنامه مأمور شد شاهنامه نک نظمنه مأمور اولدی هزار بیت کفت
وپیش سلطان آورد بیک بیت دیدی وسلطانک قتنه کتوردی پسندیده یافت سلطان محمود دخی بکندی
وهزار دینار زر سرخ بوی بداد اکا هزار زر سرخ دینار ویردی پس در مدت سی سال ایتی اوتوز ییل
مدتده یعنی اوتوز ییلده شاهنامه را تمام ساخت شاهنامه یی تمام ایلدی وپیش سلطان آورد دولتلک
قتنه کتوردی وبدستور آنچه پیش شده بود واول اسلوب که اول کرک واقع اولمشدی که هر بیت
بر دینار زر سرخ ویرلشدی در مقابله هر بیتی هر بیت مقابله سنده بر دینار زر سرخ توقع میداشت
بر زر سرخ دینارینی توقع طوتدی حاسدان خوض کردند حسودلر انک حقنده نامعقول سوزلر سویلکه شروع ایلدیلر
وکفتند وایتدیلر شاعر برای چه قدر ان بر شاعرک نه اول قدری اوله که براینده قدر عطا ... کرده اند
که بو قدر عطا ایله آنی ... قدر اینیلر وحیله ویرایشان شصت هزار درم قرار دادند وانک احسانه
وصله سنی التمش بیک درم اوزره قرار ویردیلر فردوسی ازان برنجید فردوسی اندن اینجندی میکوید
دران وقت که ایدرلر اول وقت که آن درمها را آوردند اول درملری کتوردیلر در حمام بود
فردوسی حمامده ایدی چون از حمام بیرون آمد چونکه حمامدن طشره چیقدی بیست هزار بحمامی داد
یکرمی بیکنی حمامجیه ویردی وبیست هزار بفقاعی ویکرمی بیکنی فقاعجیه ویردی که فقاعی چند از برای وی
آورده بود که انده اوتری برقج فقاع کتورمشدی وبیست هزار ویکرمی بیکنی با تکسانکه
آن درمها را آورده بودند اول کمسلره ویردی که اول درملری کتورمشدیلر وسلطانرا بچند بیت
که پیش مذمت کرد وسلطان محمودی تمام فرقین بیتله ذم وهجو ایلدی که از آن جمله است این چند بیت
که بو بر بیج بیت اول جمله دندر مثنوی اگر شاه را شاه بودی پدر اگر شاه محمودک پدری شاه اولیدی
بسر بر نهادی مرا تاج زر باشم اوزره التون تاج قوردی چو اندر تبارش بزرگی نبود چونکه انک
اصلنده اولولق وپادشاهلق یوغیدی نیارست نام بزرگان شنود اولولرک وپادشاهلرک نامنی
استماع وقبوله ایتمکه قادر اولمدی مراد پادشاهلقدر ... کتورمکه قادر اولمدی دیکر درحق ... کست
ویرانست بر ... که انک اصلی و سرشتی ... ... اگر ... دیکر ...

فردوس جنت معناسنه
زر سرخ بیان ایچوندر زیرا دینار آلتون معناسنه استعمال اولنور
توقع امید طمع وتوقع میداشت امید طوتردی معناسنه دیمکلکدن ...
صله جائزه وعطا معنی ... معناسنه
فقاع شربت ... اغزی ...
تبار سن ... نسل معناسنه
نیارست قادر اولمدی معناسنه
ستانی فعل مضارع ... معناسنه

ورازجوى حلاوتش بهنگام آب واكر صوارتى وقتنده جنت ارمغنده بيج انكبينى ريزى وشرب
انكه كونه عسل وماء سوت دوكرسن حلاوتش ده اوبان ضمير غايب نيج لفظنه معروف دركه در ختم
سرانجام كوهر بكار آورد عاقبت اولدرخت حاصلنى ارشه كتوررار اول قدر سعى وتربيتك اكا اصلا
فائده سى اولمز بهاء ميوه بيج بار آورد بهاء آجى ميوه حاصلنى كتورر يا بيوندن حاصل معنى سنه در
كه بار ميوه تلخ تقديرنه دركه عالك خامه اضافتى قبيلندن اولور بومطراع ثانى اولكنى مفسر در
بيل زان محيني شد انده نصكر محيني ونهاده اولدى هر چندكه ديرا طلكه ديد نيا قند هر تقدر كه اجلب
ايلديلر بولديلر بعد از چند كاهى بر تيچه دقند نعلكى خواجه حسن ميمندى كه مرتبه وزارت داشت
خواجه حسن ميمندى كه وزارت مرتبه سنى طوتدى درشكار كاهى بر شكار ريزنن بيتى چند از شاهنامه مناعده
برجع بيت بتقريبى كه واقع شن بود بخواند شول مناسبتله كه واقع اولمشدى اوقدر سلطان محمود درا
بسيار خوش آمد سلطان محمود زياده خوش كلدى برسيد كه اين شعر كيست سلطان محمود صدور كم
بوكيمك شعر بدر گفت شعر فردوسى حسن ميمندى فردوسينك شعر بدر ديد سر سلطان آغاز كرد خود پشيمان شد
سلطان محمود كند وفعلندن كه فردوسى يه ايلمشدى پشيمان اولدى وفرماه داد تا شصت هزار دينار
زر سرخ ويبورد التمش بيك زر سرخ دينارى با خلعتهاى خاص ودبى تيب خلعتلرله تا نزد فردوسى
فردوسى نام ذوا احضار ايليه وبطوس برند وطوسه ايلده برلر آن طالع او مساعدت نكرد اما طالعى مساعد اولمدى
چون اين عطيه راچو كه بو بخششى بيك دروازه طوسى دراوردند طوسك بر صوقاغندن كتورديلر تابوت فردوسى [illegible]
از دروازه ديكر بيرون بردند فردوسينك تابوتنى بر غيرى صوقاقدن طشره ايلتديلر [illegible] ارتيك دختر
مانع بود دواندن دارث بر دختر قالمشدى آنرا برو عرض كردند اول عطيه يى اكا عرض ايلديلر همت كرد زيد
وقبول نكرد همت ايلدى وقبول ايلمدى نته كه پدرى التمش بيك آقچه دن بر بيتى قبول ايتمدى كويا پدرينك [illegible]
امانتده بكوحاط اولمشدى كه اظهار همت ايدوب قبول ايلمدى وگفت مرا چندان مال و نعمت
كه كفاف معيشت باشد موجود است دايتدى بنم اول قدر مال و نعمتم كه معيشتمه كفاف اولور واردر
احتياجم بآن زرها نيست اكا احتياجم طوتمزم [illegible] كاه اول عطيه ايله كوندرلمش آنرا بعمارت رباطى
دران نواحى صرف كردند اول ماله اول اطرافده بر كاروانسراى عمارتنه صرف ايلديلر قطعه
خوشست قدرشناسى كه چونه خميكه بهر قدر شناسلق لطيفدر زيرا چونكه منحنى فلك سهام حادثه را گروه
گردد قوسى بايه وكرسى [illegible] عاقبت قوسى حادثه سهامنه عاقبت قوسى منسوب ايليه [illegible] يا نسبت ايچون [illegible] فلك [illegible] حادثه تيرلرن
قوسها استادى سلطان محمود فردوسى [illegible] هلاك ايلدى برفت شوكت محمود [illegible] سلطان محمود شوكتى كتدى

تقريب مناسبت معناسنه استعمال اولنور
شصت التمش معناسنه
تا انكه حتى معناسنه [illegible]
قوسك [illegible]
[illegible] عربى در سوقاق معناسنه
ورزيد فعل ماضى در سعى ايلدى معناسنه
عمارت بوندن [illegible] معناسنه
كردد قوسى بايه وكرسى [illegible] ايلديه معناسنه در

ورنامه دركلدى

ونظم ده قالمدى چراين قصه نه كه نشناخت قدر فردوسى با افسانه دن غيرى كه فردوسينك قدرينى بيلمديلر
ناصر خسرو رحمه الله در صناعت شعر ماهر بود ودر فنون حكمت كامل صناعت شعرده
ماهر وفنون حكمتده كامل ايدى اما بسوء اعتقاد وميل بزندقه والحاد متهم اما سوء اعتقاد ايله
وزندقه والحاد ميلى ايله متهم ايدى [illegible] ايله غلط مشهور [illegible] اصحاب
وانكه بر سفرنامه سى وارد ربعنى بر كتاب بديعى دركه ناصر سفرنامه دركه دراكثر معمور عالم سفر كرده كه معموره نك
اكثرينه سفر ايلمشدر [illegible] كه با افاضل كرده واول [illegible] دركه افاضل ايله [illegible]
بنظم آورده اول كتابى نظمه كتورمشدر واين ابيات عين القضاة قدس سره دن بو ابياتى كه عين القضاة
همدانى قدس سره در كتاب زبدة الحقائق ايراد كرد زبدة الحقائق نام كتابنده كتورمشدر ازجمله منظومات
اوست انك منظوماتنك جمله سندن در قطعه هم چو رمى ازبلغار بايست نيم دو كلى چو دم [illegible] بكا محتاج
چو بلغار دلبراند [illegible] بلغار اسم شهر در كه ما دايم همى بايد كشيدن كه دايم بكا [illegible] جوريكن كركدر
كه بلغار با برابر هم نيست هم بلغار [illegible] كلدر [illegible] شنيده [illegible]
استماع ايتمكه قادر [illegible] ولكن كسى [illegible] بخشيده
ولكن كسه سعيه يعنى [illegible] كتورمكه ومقابله ايتمكه قادر اولمز [illegible] ازبلغار بلغار [illegible]
كتورر [illegible] مردم ديده [illegible] فلكك [illegible] لبخنده
آنخوبا چو ماه اول ماه كبى خوبلرك لب [illegible] بدين خوبى نبايست آفريده [illegible]
كوكرده زيرا خلقه [illegible] حق تعالى حضرتى خوبلرى بوحسن ولطافتده خلق اتمميدى
[illegible] ديكدر كه از لطف [illegible] ودندان [illegible] كه انلرك لب ودندانلرينك
لطافتنده بدندان لب [illegible] آفريده دندان ايله لب [illegible] زيرا محل تعجب [illegible] خلق
اولنمشدر ازرقى هروى رحمه الله در قواعد شعر وفضل ماهر بود ودر قوانين
علم وحكمت كامل شعر وفضل قواعدنده ماهر وعلم وحكمت قوانيننده كامل ايدى محمدوح را
عارضه [illegible] حادث شد انك محمدوحه بر عارضه ظاهر وواقع اولدى كه قوت معاشرت ساقط
كشت كه جماع ايتمكه قوت اندن ساقط اولدى اطبا از معالجه آن عاجز آمدند طبيبلر انك
معالجه سندن عاجز كلديلر يعنى علاجه قادر اولمديلر [illegible] كتاب الفيه وشلفيه را بنظم آورد
ازرقى الفيه وشلفيه نام كتابى نظمه كتوردى [illegible] تصوير ايلدى [illegible]
ويادشهك حاصل شدة [illegible] كثير كه عقد نكاح [illegible] اولنلردى [illegible]

قناعت كسر [illegible] ودفع فساد [illegible]
معموره دنيانك تقديرينه در
قضاة جمع قاضى در
تيز [illegible] معناسنه در
بخشيده سعى معناسنه در
تبعض [illegible] لطيف [illegible]
قواعد جمع قاعده در
قوانين جمع قانون در
عارضه مرض معناسنه در
ساقط [illegible]

شكلنه گیرمیش کتابدن بیوردی

در حرم پادشاهان و انبیا پادشاهک حرمی که میاه ایشانه وبار مقامه که انلر کلیله پادشاهک اوزنالسنه شکلندن
بر شبکه دن آرتق مائل و مانع بوغیدی تنزلا داد منزل ورردی یعنی اکسیان قودی شبکه ذلک دکانلندی
اغ کبی که مشبک ایدندر عوام تحریف ایدوب مشبق دیر وان کتاب ایچین ایشان زنادوادل کتابی انلردرکه اوکه
قودی وقرمودوبیوردی ایکان صورتهای مختلف که در آن کتاب مصور شده است که اول مختلف صورتلرکه اکا اول
کتابی تصویر اولنمشدر یعنی باشرت مشغول شوند جماعه مشغول اتالر و پادشاه امر بیوردو پادشاهه بیوردی
کار فعالهاکتیلبه دوقوف ایشان که شبکه هنک ایدندن انلر دوکدوقفس احوال ایشانه متشاهس کند انلرک احوالنی
مشاهس ایلیه چوه این مشاهس حکم رسید چونکه بو مشاهس محکم اولدی حرارت غریزی قوت گرفت طبیعی جبلی اکاه
حرارت قوه طوندی واده ماده را که مانع قیام آلت بود منقطع گردانید واول ماده که آلتک قیامنه مانع ایدی
منقطع اولدی و برمثال پنیر وپنیره مشابه مایه یعنی مجمد بر منجمد شده ازمنعقد احلیل بیرون آمد احلیلدن منعقد
چقدی بالتقبیل ذکر کچلوکه مقصود حاصل شد ومقصود حاصل اولدی که جماع قوة وقدرت پیدا اولدی
دار سعیانه وبیت در وصف شراب وشراب وصفندن بور باعی اکه سه زاندندر **رباعیه** ساقی یار
لعل تحرکر فروغ آن ای ساقی کتور شول لعل رنکلو شرابکه انک شعله سنده اندیشه لاله زار شود دیبی گلستان فکر لاله زار
ودیبی گلستان اولور گلستانن وزنه لیجه لام ساکن ونیتی محدود اوقنور کربلدر دیر بیاباب اندر شعاع آن
اکر ریکچو ایلم انک شعاعندن کذر ایدر ازخشم ادمی بتواند شده ساه آدمینک چشمنده تباه اولمغه قادر اولمز
خوش بوی تر زعنبر و رنگین تر از عقیق عنبردن خوشبویرک وعقیقدن رنگینرک در دستش از ستاره وصافتر از زاره
کوکبده دوشنر که جانده صافیرکدر **معزی رحمه الله** دی در نظر دولت معزالدنیا والدین سنجر بن ملکشاه بود
اول معزی معزالدنیا والدین ملکشاه اوغلی سنجرک دولتی نظرنده ایدی واز مداحان اوست وانک مداحلرندندر معزی
ومعزی تخلصی اکانسبت ایلدر و اگرچه اودر نظر دوی واول انسته که الکنجر که نظر دن ارعلو شانه ورفعت درجه علوشانده
ودر جنگ رفته ده میسر شد میسر اولدی که شاعر برا میتر شرح بوشاعره آن میتر اولمشدر که بنده کسی بو شعرا ایدیرکم
شعراده اوج کمسه درسه دولت اوج دولتی یعنی اوج پادشاه زمانی اقبالهاده دیدند قبولها یافتند اقبالر دیعاده تر
کوردیلر و قبولهر وانتفاتلر ولد بلکه کسی نیافت که شعرادن بشکه بولدیلر رودکی در عهد سامانیان ورودکی سامانیلر زماننده
وعنصری در دولت محمودیان وعنصری محمود دیلر که دولتنده ومعزی بدر دولت سنجریان ومعزی سنجر بکره دولتنده بولدی
آن بوده که انک وفاتنه سبب اول اولدی که روزی سلطان از درون خرگاه تیر رها انداخته بر کوده سلطاندن اول
ادق آتدی واو بیرون خرگاه ایستاده بود واو خرگاهک طشره سنده ایاغ اوزره دور مشدی ناگاه بر خطا شد ناکاه بر
خطا واقع اولدی و بر تیر اوزرینه کلدی بیفتاد و در حال جان بداد دوشدی واول حالده جان ویردی

وازجمله بستانه وبیت

وار سعیانه وبیت این چند بیت که بریجی بیت انک سوزی زنک جمله سندندر **رباعیه** تانگارمن زسنبل
برسمن بر چین نهاد تاکه بنم نکارم سمن اوزره سنبلنده پیچ چین قودی داغ حسرت بردل هر صورتکر چینی نهاد
چینی نقاش شدر بنک کوکلی حسرت داغنی قودی زیبا نکارمک روی برچیلی زیبا درکه اکانسبت کنندلر بنک
صورتکرینه هرکز صورتهی بردمی سنبل دن مراد زلف در سمن دن مراد عذار درکه چینی ایله برزلفنی عذاری
اوزره قوماغله بر لطافت دیردی که صورتکران چینی انک لطافتنده حیران اولوب تحسرده قالدیلر
هر دلی کز سرکشی نهاد سر بر هیچ خط هر بر خطا دلی که سرکشلکدن هیچ خطا اوزره باش قومدی
زیر زلفا وکنونه سر بر خط مشکین نهاد رسید یعنی انک زلفی التنده اولان مشکین خط اوزره باش قودی قراد شول
عاشق که هیچ بر دلبر که خطنه سرفرو ایتدی بنم نکارمک مشکین خطنه باش قودی ومحبت ایلدی
الله خط حکم وفرمانه معناسنه اولوب یعنی بوبلا اولی محکن در شول کسه که هیچ کمسنک فرماننه سرفرو ایتدی
بنم دلبرمک مشکین خطنه سرفرو ایلدی من غلام آن خط مشکینی که کوی نمورم یعنی اولمشکین خطک غلامی یم
که دیرسن نمورم پای مشک اکوده بر برک کل نسرین نهاد مشکله اکوده اولمش ایاغنی کل نسرین یپراغی اوزره قودی
کل نسرین بر آنکفک اسمیدر و این چند بیت دیکر و بر بریجی بیت دخی زقصیده شولقصیده ننددر
برانسلوب شعرای تازی زبان گفتم که لسانه عرب شعراسنک اسلوبی اوزره ایتمشدر **شعر** ای ساربان منزل مکن
جز در دیار یار من ای ساربان بنم یارمک دیارنده غیری یرده منزل ایلیه تا یک زمانی زاری کنم بر ربع واطلال ودمن
تا بر زمان ربع واطلال ودمن اوزره فغان ایدیم ربع بفتح الراء منزل معناسنه در اطلال جمع طلل در که خراب اولمش
سرالیک بقیه سنه ونشانه معناسنه در ودمن جمع دمنه در که بوتلرمز بله معناسنه در ربع از دلم پرخون کنم اطلال از آنکوه کنم
ربعی دلمدن پرخون ایدیم اطلالی جیحون ایدیم خاک دمن کلکون کنم از آب چشم خویشتن دمنک خاکنی کلکون ایدیم
کندو اب چشمندن از روی یار خرکهی ایوان همی بینم تهی خرکه یارک دیبنده ایوانی تهی کورورم وزقد آن سرو سهی
خالی بینم چمن واول سرو سهی بک قدندن چمنی خالی کورورم جایی که بود آن دلستان با دوستان در بوستان شد کرک
اول دلستان بوستانده دوستلریله اولوردی شد کنون کرک رویه راجایکاه شد کوف وکرکس را وطن
اول پرشیدن کرک وروباهه مکان اولدی کوف وکرکسه وطن اولدی کرک قورد وروبه دلکو کوف
دیدکلری قوشدر که بیلم ایله ادیر کرکس بابا قوشیدر **عبد الواسع جبلی رحمه الله** وی فاضل کامل بود ونسا
ماهر اول کامل بر فاضل و ماهر بر شاعر دی برمرد و رزبان تازی و پارسی لغت عرب وفارسی
سوز سویلمشدر و انعافسه اتفاق وار درکه هیچ کسی اوغزلن جواب بفصیح مشهور دی که هیچکیم انک
جوابنک صنعتی ده که مطلعش این بیت که اول قصیده نک مطلعی بور در بیرون وه نیامد است کلام شدر

تماد بونقاش
تورم فرکم ملک
زارفغانه

یعنی که اکا دخی معقول اولوب جواب بیورمشدر شعر که دارد چو تو معشوقه نگار و چابک و دلبر
سنجلین نگار و چابک و دلبر بر معشوقه کیم مالک اولا در بنفشه زلف و نرگس چشم و لاله رو و نسرین بر
بنفشه زلفلو و نرگس چشملو و لاله یوزلو و نسرین سینه لو نسرین بر دی بر سینه معناسنه در معشوقه یا وصف ایلیوبدر
و در مطلع بعض قصاید لغو است و بعض قصاید نیک مقطع‌لری ایمشدر مقطعده مراد بونده مطلعدر قریب اولانلر
شعر [illegible] دلفروز نگار [illegible]
جگرسوز [illegible] جگرسوز [illegible] دلفروز [illegible] شعله [illegible]
جگرسوز [illegible] نگاه [illegible] عذار [illegible] نظر ایلمشم [illegible]
[illegible] نظر ایلمشم [illegible]
[illegible] بیت [illegible] مصراع [illegible] بیت [illegible] مصراع اولی [illegible]
مصراع ثانیسی بیت ثانینک مصراع ثانیسنه جوابدر واقع اولمشدر ادیب صابر رحمه الله
دی شاعر فصیح و فاضل لبیب ایدی راست اول فصیح بر شاعر و لبیب بر فاضل اولمشدر و اشعار
و بر لطافتی کامل و ملاحتی تمام حاصل است و انک اشعارنه کامل بر لطافت و تمام بر ملاحت حاصل
و ظاهردر و افاضل متقدم وی معترفند و افاضل انک تقدمنه معترفلردر [illegible]
وی را بر [illegible] ترجیح نهاده [illegible] ترجیح [illegible]
اوله [illegible] قطعه بر قطعه ده تعداد کمالات [illegible] میکند کندونک کمالاتنی [illegible]
ایدوب [illegible] میکوید وانکا [illegible] بیت [illegible]
بودکلو کمالاتی [illegible]
[illegible] صابر [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
صابرک سوزلرینک جمله سندندر مثنوی ای روی تو چو خلد و لب تو چو سلسبیل
ای جانان که سنک یوزک جنت کبیدر و سنک لبک سلسبیل کبیدر [illegible] سلسبیل تو
جان و دلم سبیل [illegible] خلد و سلسبیلک [illegible] سبیل [illegible]
بینم طلعت تو [illegible] ناهید سنک طلعتک [illegible] فروغ و نور [illegible]
ناهید [illegible] خورشید نزد ضرمت [illegible] جمیل آفتاب سنک [illegible]

نجانا

١٢٢

نجان جمیل اولور یعنی آفتاب سکا نسبت جمیل و خوب دکلدر [illegible]
[illegible] بغدادده حسن و [illegible] بغداد [illegible]
بغداد [illegible] دجله [illegible] بغدادک دجله سی [illegible]
[illegible] هجر [illegible] سنک فراقک [illegible]
[illegible] عشق [illegible] سنک عشقک [illegible]
[illegible]
وازجمله اشعار [illegible] قطعه وانک اشعارنک جمله سندندر بو قطعه قطعه
[illegible] دولت [illegible]
[illegible] دولت [illegible]
[illegible] دولت [illegible]
[illegible] دولت [illegible]
انوری رحمه الله حکیم کامل و فصیح فاضل بود کامل بر حکیم و فاضل بر فصیح ایدی
و حسن شعر و لطف نظم [illegible] کمال [illegible] شعر
و لطف نظم انک [illegible] کمال [illegible]
سخنان او مشهور [illegible] مسطور انک سوزلری مشهور و انک [illegible]
و از لطائف اشعار او وانک اشعارنک لطائفندن بر قطعه [illegible]
بر قطعه [illegible]
[illegible]
[illegible] اعتبار [illegible]
[illegible] قطعه [illegible]
کفت غزل [illegible] غزل [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] غزل و مدح

وحجاج ... اران میکفتم غزل ومدح ودیجا مراد جفا اول بیده در دم که مراد من غضب مجنی کان شهوة تعبیر
که بنم حرص وغضب وار ایدی والکه ابه شهوة دخی وار ایدی وحش ده غضب ایله شهوتدر که بو ددر لغتی عربیت
طرتعیم اه بکی شبیه نسب درعو اندیشه ان او لبرسی وکلکی ایله اول غمز اندیشه که کند وصف لبیدر
که شکر کبی لذیذ لبی وخم لوزلی وصف ایدن انکیده زاد شهوة درکه اکا اسناد سببیه اسناد اولنه بیلنددر
خم بونه لوکلم منا بینده ان ذکر سوزیمه روزدران کفت دریکی واول بر رحمی دکلی که نظر اولنجه دخی رنجدر
که بی وزرکه کهچوه کسب ایتیچ درم که قند وکیده کلم تیم بش درم ترکیب مضراید واند نکرده فرآدرحون در
که بوده سببیه اسناد اونه تعلیله در دان سد بکر چونک قصه تسلیش بیدانه واولنا دخی حقه دره
کلیسی انک قتلی که زور بکف ایدکه ازو بابدکم که بوز بوده الزکره کم اند نکم وضعیف قول
تاکم ای رنگیچ ایده وانسه وکرده مراد غضب بوده بیبنه اسناد اوله بیلنده در بو جدا ایکی
کرسنه راحا شاکم چونه خدای تعالی بو اوج کلبی باز کرد ازسر من بیش عاجز بکرم کرم ایلم بنهانجز
بنچه تنک باشنده رفع ایلده حاشاکم غزل ومدح ومجا کوی یارب زنهار غزل ومدح وهجا دیم یاریله
بن کم باعقل جفا کرد جم با علم ستم زیاده که عقله جفا وعلمه ظلم ایلدی حاشاکم اف بودر که غزل ومدح
وهجا مصرعنه معروف دکلم اول سبیده امک اوستنی قصد ولعدن کیم لفظی فارسیده ترکیب محققی
استعال اولنور مادرنهار ترکیبی لیکی که باعقل اکثر مصرعو فدر بو اکی بیتی تعقید واردر
انوری لاف زدت شیوه مرکه بود ای انوری لاف اورمق مردلر شیوه سی اولمازچوه زدی
باری تو مردانه نکه دار قدم چونکه لاف اوردی باری سن مردلر کبی قدمکی حفظ ایله تاکه
طی بمه سن کوشه کیر وسر راه نجاتی بطلب بر کوشه طوت ونجات سر راهنی طلب
ایله که نسبی دیرسه ایدیو بوابن دوسعه ودم دیزیا بو ایکی او چ نفس سنک اوزرکه جوق اکلمز
باشنه کلور مرکو حیات وبنا زیاده بی بقا ایدوکی اشعار دور کوبند سبب ملک غور دساندد
ابدرلو عود پادشاهنک سمعنه ایرشد دیلوکه انوری ترا هجا کفته است که انوری سنک
ایجون هجو دیمشدر بملک هرات نامه نوشت وانوری را طلب کرد هرات پادشاهنه نامه
یازدی وانوری طلب ایلدی ونسبت بوی اظهار لطف وتودد نمود واکه نسبت لطف
ایلدی ومحبت اظهار دنی کوستردی مرکه انوریه لطف ومحبت طوتنده کلدی حیکدر آما
مقصودش انتعام وی بود آما ملک غورک مقصودی انوریه انتعام ایتمک ایدی ملک هرات بعد آ
دریافت بملک هرات ملک غورک مقصودنی فرا سته ایله اکلدی آما بیچ نمی توانست نوشت

آما

آما اشکار دیمیز صفتا دراولمدی درملتو که شول مکتوبنکه از برای مطالبه انوری جواب نوشت
انوری مطلب ایلکدنا در جوابده دین این ابیات را درآن نامه درج کرد بو بیتلر بالی نامه درج ایلدی
قطعه هی الدنیا تقول بملاء فیها اول دنیا کا اغزی طلو سیله بقی اشکار دیر حذار حذار من بطشی وفتکی
حذر ایله حذر ایله بنم بطشمده وفتکمده بخی ضمیر قصه درکه جمله ده اول واقع اولمدر الدنیا تقدیر ام فوقع
مبتدادرکه ما بعدی انک خبریدر تقول نقل مضارع مفرد مونث غائبه در فاعل تحتی مستتر هی درکه دنیا یه راجع در
بملا بر معناسنه درکه مجرور دربا ایلم که مضاف در فی لفظه کرچون اسمدر درناه معناسنه ها ضمیر غائب ثمل مجرور در
انکه انک مضاف الیه سیدرکه راجعدر دنیا یه که مونث غیر حقیقیدر الدنیا نجرایله محلا مرفوع
خبرید ری تکرضمیر قصه درحذار فعال وزنی اوزره حکم احذر معناسنه درکه یا بیدانی دن امر حاضردر
اعلم وزنه اوزره که تزال انزل وتراک اترک معناسنه در حذار تا نی تاکیدایچوندر بطش مصدر در حمله طوتمق
معناسنه فاعله مضاف در فتک مصدر در ناکام قتل ایتمک معناسنه که فاعله مضاف در فلا یغررکم طول ابتسامی
بنم کثرت تبسمم سیزی مغرور ایله س قولی مضحک والفعل مبکی بیی بنم سوزم کلدریجی وفعلم اغلادیجدر
زنهار بنم قولمه اعتماد ایلکز فلا یغررکم نهی درکه محلا منصوب مفعول در طول انقطاع فوقع فاعلدر که ابتسام
مضاف در ابتسام افتعال ابتدن مصدر در تبسم ایتمک معناسنه فاعله مضاف در که یاء متکلم در قولی تقدیر ام فوقع
مبتدادرکه یاء متکلمه مضاف در مضحک لفظا مرفوع انک خبریدر والفعل ده واو حرف عاطفه در الفعل لفظا مرفوع
قولی معطوف در فانک کسر سیله اسم مصدر در که لفظا مرفوع مبتدا در مبکی تقدیرا مرفوع انک خبریدر یا نونی کلمه اندر
مضحک ومبکی اسم فاعلدر افعال ابتدن انوری انزالحسن فراسته دریافت انوری اندن فراستله اکلدی
دوسیلها اکنجت ووسیله لرکشفیع پیدا ایلدی وملک هرات را از آن مطالبه درکذرانید ومرات ثانیه عفی
کندوی مطالبه دن فراغت ایتدردی دیکر ملک غور دیرا طلب کرد انوری نکرار غور پادشاهی انوری
طلب ایلدی وملک هرات را ومراتب پادشاه سه هزار کوسفند در مقابله دعوی کرد انوریک مقابله سنه بیک قیوند وعده
ایلدی ملک هراتی کسی را موکل انوری کرد ملک هرات بر کسه انوریه موکل وحواله ایلدی که ناچار باید شد بغور
که البته غور ملکه کر کیدیکه کیمک کرکسن کمرا در مقابله تو هزار کوسفند می دهد زیرا انک مقابله هم آن پادشاهی
بیکا هزار کوسفند ویرور انوری کفت ای شاه انوری ایتدی ای شاه حرد که هزار کوسفند رازد برم که هزار
کوسفند دکم ترا دارای کاه نی ارز دیکا مغفت دکمز ... ایکذرکه باقی عمر بنی قو که باقی عمر درسلک ملازمان تو باشم
سنک ملازملرک سلکنده اولم وجاهم مراتع در پای تو باشم ومراتع جوامرک سنک بایکده نثار ایدیم
ملک هرات را این سخن خوش آمد مراتن پادشاهه بو سوز خوش کلدی واو را انجا نگه داشت واندن حفظ ایلدی وغور پادشاهنه دیردی

وغور پادشاهی سنیه قادر اولمدی

وغور پادشاهی

دهکیکم انک غم واندیشه ..

بو وجهله بم غم معناسنه

اندیشه فکر معناسنه ... منه

تعقیب اسنحه عقل بریزتومی واقواری

منه

تکلیف امر حاضر در طلبیدر در

منه

غور اسم ملکدر

منه

نکاه بوده نمیشدر

منه

دریافت الکلامدی معناسنه در

منه

فی اصطلاحه ده ترکیبی حالتیه ... حالتیه در

حالنده فی فو وحالت نصب ... وفیه کلهم

منه

نکول وقول مصدر ...

منه

تومذکر قطع ... مطلوب

مفعولی قول بودر

مطالبه بار فاعله مضاف در

طلب ایلمک معناسنه

منه

رشید الدین وطواط رحمه الله تعالی ماوراءالنهر شعراسندندر اول ماوراءالنهر شاعرلرینک
و در وقتی مجد ولکنه ووقتنی استاد شعرا ومقدم وپیشوا طبقه شعرانک استادی واول طبقه نک مقدمی ایدی
وکتاب حدائق السحر صنایع شعر تصنیف اوست وصنایع شعرده حدائق السحر نام کتابک تصنیفی در ودر حق طبیعی
بعضی از وزرا میکوید ووزراده بعضیسنک خاطرینه ایدر قطعه تو وزیری ومن کوهم
دین ننک ... [illegible]
... [illegible]
قید اولندی وانیده ورباعی تر زاده طبع اوست وبوآکا رباعی حقنک زاده طبعیدر رباعی
برباد رخ ای جهان کذرانک ... [illegible]
[illegible]

بچشم اندر نماه دارد اکر استر ... [illegible] بیت ... [illegible]
ای ... [illegible]
... [illegible]
سوزنی جیهانی [?] وی ... [illegible]
علم ومعرفت تحصیلنده ... [illegible]
اولدی ... [illegible]
مصاحبنی ... [illegible]
تمام ... [illegible]
[illegible]

ای دوست چونکه بنک نه غم دجورک نوازشی و مرحمت سزدکلدر مرا غم مرا نه نابیکس بنوازی بنی غم ادر
باکسابله او خشیانی هزار عاشق داری و من هزار دیکم بیک عاشق طوترسن و بن هزار دیکم یعنی بنم مثلم نیچه اولور
بمن نیابی یاره نه هم نیز ذکر باکه کلمزسن ناکه اول هزار عاشقدن فارغ اولیه سن و وار دلن حاصل اتمیه سن مراد
دار جمیع سنده اعتراف ده قدر بنم دیکر بیت معشوق هزار دوست دارد اول ندیمی دانم ذکی بچه دارنیامی
و در مدح حمید الدین مسعود ده جوهر کاد حمید الدین مسعود ده جوهر بنک مدحنده که افضلای ما وراء
که اول حمید الدین ماوراء النهر فضلاسنده ایدی در قصیده کفته است موقوف بر قصیده دیمشدر موقوف
بعض جزو بر مصراعی و بعض جزو دیکر مصراعده که مراد دمعنی حاصلنی بر بربینه موقوف قلمقدر مکوید
ابدر که لو لا فصیح انک خاطرینک تحریر عهددر که اول اقتراع اتمشدر دیکلمش ابیت اول قصیدنک مطلعی بودر
مطلع زندکانی مجلس شمع فی دولت حمید دین بجو مستوفینک مجلسینک دیرلکی جمله التین الجوهرینک
دولتی که حقیقتده بردر بوتیه بونده ذیاده شرح مبتنی دکلدر زیرا باقی ابیات سن معنی مراد ابدر وکفایه دکلدر
لطیفه لودر دیکر قصیده تمام سطورلو لیدر دیو شیخ نمانده که اکر در بی الفاظ دمعنی قالمزکه اکر جزو الفاظده
که اراده در مصراع جزو باقیده که اول قصیده دن بر مصراعده بر جزو دوشمشه ده رعایت کنند اکلیلی رعایت ایلیلر
که بعضی ازان اجزاء فی نفسه معنی مستقل باشد که اول اجزاء ده بعضی بنک نفسنده مستقل معنا سی اولمیه مقصود
مقصوده مناسب اولمیه الفاظ فنی خالی نیست بر لطافت نه خالی دکلدر چنانچه درین قطعه انکلیکی بو قطعه ده واقع اولمشدر
قطعه دی فرستاد قطعه سوی من دوست نیم جانیم بر قطعه کوندردی نکته دانی زرمره فضلا فضلالر زمره سنده نکته دان
کرده لفظ سه چار زان بدو دیم او ده در تلفظ اول قطعه ده اکی بار ایلکنی نا کنده عاجز او دو ابدو اتاکه انک جوابنده
بنی عاجز ایدی کفتم اندر جواب بعد کاه تحف انک جوابنی ابتدم ای فلق خدا انک تحفه سی مر فلق خدا فاضی حاجا
و اصحاب جان تحف قافیه سی تعیینا بر کمراد بی حاصر ایدیکی جهت احباب و تحف تعقیب دیوق قفیله مثقف
لت لسیار خواهمت بدعا سنی چوق دعا ایله استرم یعنی ننی دی اتمکده قالم اظرم بو قطعه مراد معناسی بودر
شرح اولنه تحرز در حاجت ادر بتفصیل در تحف لفظنک معناسی بو قدر خرجاردر حاجت ایدر خرج ابلکدر
جنته لفظنک معناسی بو قدر فقط شکستن معناسنه در تعقیب باو یا ایله صحیق لق ایله معناسنه در لغت معلوم در
و درین رباعی دیکر دیو بر غیره بدر با عینه بنه اول اسلوبله زنه در رباعی ای بشادی عید چون بکام دل اغ
دایم شب محبوس در ین مخلص مه ای بشادی عید چونکه اعدانک کمکی مرادی ایله بو غمخانه ده محبوسیم اعدای در
اغ لفظنک معناسی بو قدر دایم لفظنک یا سنه کسره ایله دایم اولور که محله مناسب ده رد دوم بر اهل دل کرازادی نیج
بو بیت بر سم عیدیم ازو نیع اهل نیش معذورم اکر سنده نه بیر املوح عادته ایله کوسلی ازاد لفظنک اهیدر اوله

معذورم در محبوسیت ده دورم لفظنک معناسی بو قدر ذکر که نه معناسنه در ترکیبی اسکی بو بیت برادیک معنا در
که قطعه زیاده بعلام در خطاب اکر چه ظلم اشاده عین حد اکی حقیقتده بر صاحب دولتدر که نظر افکنده بیر املی طلب ایدر
که اعدا انبم عالم زیاده سرورلار در دیو خاقانی شروانی رحمه الله و بر آن سبب کاکه در صناعت شعر کرکته حسان العجم
لقب کرده اند صنایع شعرده شول کاکه طوتمشدر انک سببی ایله اکا حسان العجم لقب ایلمشلردر که حسان رسول
ثانی صلی الله علیه وسلم حسانه دیکلم مشهور در بر فصیح شاعر واردرکه اصحابه ده اید که نیچه حسب اکرم عطر تی
مدح ایلمشدر از همه شعرا در اسلوب سخن ممتاز است اسلوب سخنده جمیع شعرادن ممتازدر رود در ان شیوه غریب
انیاز و اول عجیب شیوه ده لانظیره انباز در انباز شریک معناسنه در در مواعظ و حکم موعظلرده حکملرده
طریقه حکیم سنائی پیروی است حکیم سنائینک اسلوبنه کیتمشدر و در ان معنی واول معناده کویی سبقت تا قرائه جزو ایده
کنه واقرانه نه سبقت و تقدم طوتمی ایلمشدر و درین قطعه بروجه مفاخرت میکوید بو قطعه ده مفاخرت
طریقی اوزره ایدر قطعه شاعر مبدع منم خوان معانم راست مبدع و مخترع شاعر بنم خوان معانی بکا مخصوصدر
ریزه خوار خوان من عنصری بوده است بنم خوانمک ریزه خورنده سی عنصری بوردکه دیزه خوار و صاحب کبیر در
که اکثر ملوک الغلم ایله واقع اولور مردم خوار و جکر خوارکبی ذین جو نفس حکیم نام من آنا ذکه هلکک نفسی کبی
بنم نام شمسی لکده ذین در مراد حیات بخش اشعار بر سبیل اهل حریر دی بخش نام نی ایلک اهل نابت مقطور اولور و عیش
بیان رکشته چو مال کریم حرص من از آنکه آزنقدن بنم حرصیم کریمک مالی کبی اولمشدر زیرا کریم اضافه الکلمه ما آز قالور
و رشید الدین وطواط در مدح و بکفه است و رشید الدینی وطواط انک مدحنده ایتمشدر رباعیه
ای سپهر قدر تو اخورشید و ماه ای قدر سپهرینک خورشید و ماهی و ای بر فضل را دستور وشاه وای فضل تختنک دستوری و پادشاهی
افضل الدین و الفضائل بحر فضل دینک افضلی فضائل منبعی فضل دریاسی بو لقبلر بونک کبی جمله قرده منبع معناسنه استعمال اولنور مجازا
فضل مشهور معناده غیراصاده معناسنه دوقلور فضائل جمیع فضیلت در فیلسوف دین قرای کوکه بو نقطه لرجی
دینی زیاده ایلیجی فیلسوف کاکه عرب کافلر ایله دعفید کیبی رکه اصلی کاه سنن کفر در کاف عرب ایله در کاف فارسی دکلدر
فیلسوف بو قاموده اصلیله شرح اولنمشدر و از منقطعات و بیست این دوبیت دوبیت خاقانینک مقطعاتندندر
قطعه بس کن از سودای خوبان دلستان خاقانیا خوبلر و کوسودا مختی ططمقدن فراغت ایله اخاقانی کز سودا
خورد مایه کر اید خیرکی ذیرا سود ادمحتا جنده عقلک بلشنه خیرلک و تیرلک کلور و مکر به خوبانه یعنی کز ببینی
آیینه است اکر نظر فکر ایدیسن خوبلرک صورته معنا حقیقتده آینه در کز بروده سو رشنی دارد در و سبز که
زیرا طوطی چابنده دوشکه طرتی ایچ جانبنده تیره کلورسیاه لی طوطی آینه نک بر طرفی روشن و بر طرفی تیره در
[…] لطیف و زیباد رکی اوله قبحمام مبرم توبه زیاده قبیح در زیراکه شرح در بیت

معنی دلبریش چو بهشت کزان روی دیگر جو دو بیت زشت ده دیرا شنویت تحفة العراقین نام
واتک برشنوسی وار در نامی تحفة العراقین و این چند بیت ازمفتتح انست و بو برقچ بیت انک ابتداء انسنی
قرب الله مجلد در که توحید و نعتدن صکره در مثنوی مایم نظارگان غمناک زین حقهٔ سبز و مهرهٔ خاک
بز بو حقهٔ سبزده و مهرهٔ خاکده غمناک نظر ایدیجیلر وز مراد انلردن عاقل اولان بلا و غم دیجه ناردر کلمز
همان نجیرانه نظر ایدوب ظهور ده دیکلردر بو وجه دخی لطیفدر بو حقهٔ سبزده و مهرهٔ خاکده غمناک نظر ایدیجیلر
بزدن غیری کسه یوقدر زیرا غموم و آلام نوع انسانه در غیری نوعه یوقدر [illegible]
حقهٔ سبزدن مراد فلک و مهرهٔ خاکدن مراد زمینی در کمی حقه و مهره نامیا یند زیرا بو حقه و مهره ماده که
بونلردر یعنی برابر در سرگشتهٔ عمر میکشند بدعمر کبریسنی آچار ردنلو ایدرلر وین طرفه که بر بساط فرمانه و عجبکه
فرمانه بساطی اوزره مهره نیست و حقه گردان مهره کونترم درکه اصلا حرکت ایلمز و حقه دورده حرکت ایدیجی در
ام خود بر عکس کبیدی که مهره دن مراد زمینی درکه زمین در زمین باسز کونترم معناسنه حقه مشبه در
حقه دن مراد فلکدر که دایم حرکتده دور ایدر [illegible] خود دو العیاه سحر نگارند بونلر خود سحر ایدیجی بوالعجبلردر
که قاقم و که قندز آرند گاهی قاقم و گاهی قندز کتوررلر قاقمدن مراد روز در و قندزدن مراد شب در
وقتست که وقت در سر آید وقتیدرکه وقت نهایت بوله و باشه کله سیلاب عدم بسر در آید عدم سیلابی
بونلرک باشنه کله یعنی معدوم اوله لر وقتست که این چهار خال وقتیدر که بو چهار خال مراد عناصر اربعه در
بنهند مجمرهٔ مه و سال ماه و سال مجمره سنی قویه لر یعنی بونلر دخی معدوم اوله لر وقتست که مرکبان انجم وقتیدرکه
انجم مرکبلری انجم کواکب مرکبلره تشبیه اتمشدر هم بیفکنند و هم نعل و هم سم هم نعل و هم سمنی براغه انجمی مرکبلره تشبیه
ایتدوکنده اوتری انلرک نعل و سم اثبات ایلدی [illegible] مراد وقتیدرکه بونلر دخی معدوم اوله لر دیمکدر
فخر جانی رحمه الله ازاماثل و افاضل روزگارست روزگارک اماثل و افاضلندندر میزان کمال و فضل
و دقت شعر وی انک کمال و فضلی میزانی و دقت شعری تا بحدیست که کتابی بو ویسه رامین نام تالیف
کرداست تا بر مرتبه در که ویسه رامین نام کتابی اول تالیف ایلمشدر و آن در روزگار جهان نایابست
واول کتاب زمانه ظهور نایابدر و این چند بیت و بو برقچ بیت از مواضع متعدد آن کتابست اول کتابک
متعدد محللرندندر مثنوی نشست این نکته از گیتی شناسان که گیتی شناسلردن بو نکته لطیفدرکه باشد هنک
بر نقادی آسمان که نظر ایدیجی جنک آسمانه و بو گیتی شناس جهانه دیو معناسنه در مراد الطشت زرین نیست در فر
[illegible] بادل زرین کلی بکلالی دکلدر یعنی مقبولم دکلدر که دشمن خود [illegible] و ویرکه دشمن نیم خود [illegible]
نیاشده [illegible] بیچ خار ماری که بچه بسه ماردن غیری اولمز [illegible] بدبار [illegible] بود ای برا ما تحفه عزیز

حاصل کتورمز

بحر آفاقی دن مراد اکثر محلح بغداد و اصفهان در که اول دیار عراق عجم در منه

کلمی که این تقدیر نه در که علیل نسخه [illegible] بیت اولی منه

سحر نگار کاف فارسیله در ستمگار کبی منه

قاقم آق و قندز قرادر منه

مجمرهٔ تحریف ایدوب ماها دیرلر منه

اماثل جمع امثل در [illegible] معناسنه در منه

افاضل جمع افضل در که اسم تفضیل در منه

مواضع متعدد دن مراد بو ابیات بریرده مذکور دکلدر بلکه بیچ محلده مذکور در دیمکدر

در خور [illegible] بچه ما یده [illegible] اما بقدر منه

حاصل کتورمز نباشد خوش ثمر درتی درستی ثمرت یعنی خوش اولمز نکرنا چه بو در بارنج و سستی فرق و ضعف و عجب بنج اولور
نظر ایله بو وجه اوزره نا عجب معناسنه اولور بو وجه دخی لطیفدر نظر ایله کورکه رنج و ضعف ابنجه اولور کل و نرگس نکو باشد بدیدن
کل و نرگس لطیفدر نظر اتمکده و لیکن تلخ باشد چشیدن اما طاقمه تلخ در کفا هی بو دیبو مردم نفتنی ادکسانی حظ [illegible]
اوزره اتمک بسی نیکوتر از [illegible] بود دیکفتن ادامشی سویلکده دبهتا ایلکده چوق ایودر مثال پادشاه انش آمد
پادشاه ملکشاه آتش کبی کلمه یعنی آتش کبیدر دبدیر بطبع آتش همیشه سرکش آمد دایم آتش بالطبع سرکش کلدی
زیرا آتش جوهر علویدر اگر با زور پیل و طبع شیری فرضا اگر فیل قوتیله و ارسلان طبیعتی ایسک یعنی فیل کبی قوی
و شیر کبی شجیع اولور ایسک ممکن با آتش ستیزه دیری یا قیجی آتشه دلیرلک و اقدام ایله زیرا انی یاقوب هلاک ایلر
زور پیل و طبع شیر مضاف اعتبار اولنمه معنی بو ایله اولور اگر قوت فیل و طبع شجاعت شیر ایسک شیرین اولماه محظ
بیله دخی بو قدر ظهیر فاریابی رحمه الله تعالی وی از شاعیر جهانست اول جهانک مشهورلرندندر و از افاضل دوران
و دورانک افاضلندندر تمام دیوانا و مقبول و مطبوعست انک دیوانی تمام مقبول و مطبوع در و اشعار [illegible]
مذکور و انک اشعاری زبانلرده مذکوردر بلطافت و سلاست سخن او هیچکس نیست انک سوزینک لطافتی و سلاستی
هیچ کسک یوقدر در ایام دولت اتابک ابوبکر تربیتها یافته است اتابک ابوبکرک دولتی زماننده تربیتلر بولمشدر
شبی در مجلس وی این رباعی گفت بر کیجه ابوبکرک مجلسنه بو رباعی ایتدی رباعی ای ورد ملائکه دعای سر تو
ای پادشاه که ملائکه نک وردی سنک سر و بقاک دعاسیدر سر نیست ظلم را پای سر تو سنک سرکده یوقدر ظلمک
سری بو قدر یعنی ظلم سنک امرکه محکوم و منقاد در با دشمن تو نیام شمشیر تو گفت سنک دشمنکه سنک
شمشیرک نیامی ایتدی سر نیست مرا با قضای سر تو [illegible] سرک قضاسی اوسون نیام بونده دخی معناسندر
نیام بونده تیغی معناسنه در که سرد شمشیر در دل بونده دروه معناسنه بو شعر دنا هزار دینار زر سرخ
ابوبکر بویردی تمام از زر سرخ دینار هزار مجلس شا دا کردند اول مجلس الکانفار و ایثار ایلدیلر
بر اثر آن این رباعی مه دیگر در آن حالت گفت بو رباعی اول حالته اول رباعینک عقبنه ایتدی
رباعی شاها ز تو کار ملک و دین با نسق است ای شاه ملک و دینک کاری سندن اسلوب و انتظامده در
و ز عدل تو جان ظلم و فتنه در رمق است و سنک عدلکدن ظلم و فتنه نک جانی رمقده در ظلم و فتنه تا باب دیلمدر دیمکدر
رمق جانک صو کیدر یعنی بقیهٔ جان در و ز عهد تو رافضی و سنی با هم سنک زماننکده رافضی
و سنی بربریله کردند موافقت که بوبکر حق است موافقت ایلدیلر که ابوبکر حق در بونده ایهام لطیف وار در
و از لطایف اشعار ویست این چند بیت در مثنوی و مثنوی [illegible] بو برقچ بیت انک اشعار
لطایفندندر مثنوی عالمی بر فراز منبر گفت بر [illegible] عالم منبر اوستنده ایتدی که چو پیدا شود در سرای نعمت

کل و نرگس نظر اتمک ایو در بو وجه اوزره دیدنده بالکسر امر [illegible] کل و نرگس را تقدیر [illegible] منه

و لیکن [illegible] در چشیدنی در [illegible] منه

با طبع شیر [illegible] تقدیر نه در

شاعیر جمع شاعر در [illegible] انک تمام [illegible] دیوانی مقبول و مطبوع در بو وجه معنادر [illegible] مذکورست [illegible] انک سوزینک لطافت [illegible] هیچ کسک یوقدر منه

اثر عقب معناسنه در [illegible] منه

[illegible] نعمت [illegible] منه

کم چون مستور سرای یعنی قیامت پیدا اوله ریشهای سفید را رکنا . کناهون بیاض اولمش ریشلر نجه ازرد
بریشهای سیاه الله تعالی سیاه ریشلر بغشلر بازریش سیاه روز امید کرو سیاه ریش امید کون یعنی قیامت کونی
باشد اندر پناه ریش سپید سفید ریشک پناهنده اولور مراد حق تعالی حضرتی اق صقاللو کناهکارلری
قره صقاللو صالحلره دونه صقاللو کناهکارلری اق صقاللو صالحلره بغشلر که کناهلرینی تمام غوایلی
مردکی سرخ ریش حاضر بود قزل صقاللو بر مردک ایش حاضر ایدی دست در ریش زد جوابی بشنود چونکه بونی
اشتدی الینی صقالنه اوردی کفت ما خود درین شمار نه ایم ایدی بز خود بو حسابده شمارده دکلوز
در دو کیتی هیچ کاره ایم اکی جهانده هیچ ایشه دکلوز و در شیخ پرامازز و کمال اوده در شو شعرده بیت
و شعرده . الحکمایر مرتبه ایدی که شعراء متقدم که مجاهده ی و انوری که شعراء متقدم الکلام انوریک اوزی
و ترجیح یکی بر دیگری و بر بینا اول بر بینک اوزرینه ترجیح ایتمکده اختلاف داشته اند اختلاف طوتمشلر در بعضی
انکلینی که شعرادن بعضی بر سبیل استفسار از بعضی دیگر کفته اند شعرا بعضیسنده استفسار طریقیله
ایتمشلردر قطعه ای ان زمینی وقار که بر استماع فضل ای شول وقارلو که فضل اسماعنه اوزره ماه خجسته منظرد
خورشید پیکر ماه خجسته منظر او ماه مسن و خورشید پیکر من بو هم معنی در خجسته منظر و خورشید پیکر او ماه مسن
و هم اوله کون منظری با تقدیرینه در وجه ثانی به کون پیکرینه اولان یا یه خطاب ماه لفظه معطوف در که
ماهی تقدیرینه اوله خجسته قوتلو منظر روی پیکر صورت قوی نه ناقد اه سخن کفته ظهیر سنو مصرع آفرینده
بو قوم ظهیر کس سوزنه ترجیح می نهند بر اشعار انوری انوری نیک اشعار بر اوزره ترجیح قوریعنی ظهیر
انوری نیک اشعارنده اعلی در و قومی دگر برین سخن انکار میکنند شعرادن بر غیره قوم بو سوزه انکار ایلر
فی الجمله در نزاع اند و داوری فی الجمله اوله اکیلی بو نزاع و خصومت محکمه در ترجیح یک طرف تو بده شاه
نما که هست سخا قره بر طرفک ترجیح و فرقنی کوستر زیرا زیرا که بن حاکم تو ملک سخن وری سنک ملکک نکته ان سخن در
سخن ورلق ملکی هسنک مضامین مصراع قید اولنه ن نکین بودرک قاسی ملک بو نه سلطنت معناسنه در
والما چه مردی در جواب دری کفته است دمرد ... اولقطعه نک جوابنی ایتمشدر قطعه ای سالک مسلک
فکرت درین سوال ای بو سوالده فکرت مسالکنه سلوک ایدی معذور در بحقیقت بوکبرای فی الحقیقه معذوردر کوسن
چونکه نظر این سخن درین سوال مصراع ثانیه معطوف در بوره معنی بویله اولور بو سوالده فی الحقیقه معذوردر کوسن
چونکه اعادت نظر این سخن تمیز را از بعد تناسب بین دو طور بو اکی طورده تناسب بعدنده تمیز هیچ احتیاج نیست
هیچ احتیاجی بوقدر بو شرح کستر لک ایله بو هم معتدر بو اکی طورده تناسب ایراقلغنده تمیز ایچون شرح کستر
دو طوره دن مراد اول ایکی شاعرک شعریدر شرح کستره انشکار ... که بی معجز است ... انخراف

زیرا او معجز دادکه در

زیرا او معجز نمود او لکه سحر در بو نور داولجه اغذرا بن ماه وآن ستاره دینه جور وآن پری بو ماه واول ستاره در بو جور
واول پری در و دیگری کفته است در جواب جاه قطعه و بر غریبی جاه اول قطعه نک جوابنی ایتمشدر قطعه
هر معتدی که بیهده ترجیح می نهد هر معتدی که عبث یره ترجیح قورینی ترجیح ایلر شعر ظهیر یک سخنی پاک انوری ظهیرک شعرینی
انوری نیک پاک سوزی اوزره ما نند بدان کرد مکه نشناختند باز اول طایفه به بکزرکه فرق و تمییز ایلدیلر اعجاز موسوی یی
از سحر سامری موسی یه منسوب اولان اعجازی و معجزه نی سامری نک سحرنده بو قطعه دن معلوم اولور که اول قطعه صاحبی خواجه
انوری یی ترجیح ایلمشدر که این ده مراد انوری و آن ده مراد ظهیر در زیرا قریب قریب و بعید بعیده در بعض نسخه
درجواب جاه قطعه بر بنی در جواب بو قطعه واقع اولمشدر که این قطعه ده مراد سالک مسالک قطعه سیدر لکن در جواب بو قطعه
محله ملائم دکلدر شیخ نظامی رحمه الله تعالی دی از کنجه است اول کنجه اندر کنجه بر یرک اسمیدر و فضائل و کمالاتی روشن
وانک فضائل و کمالاتی روشندر احتیاجی بشرح ندارد شرحه احتیاجی بوقدر و آن قدر لطائف دقائق واول قدر لطائف و دقایق
که در کتاب پنج کنج کنج کنج کتابنده که مراد خمسه سیدر کنجه به نسبت پنج کنج خوب واقع اولمشدر درج کرده است کیسه یه
متیسر نیست درج ایلمشدر که کیسه میسر دکلدر بلکه معدود نوع بشر فی بلکه نوع بشرک معدودی دکلدر و بیره وه کتاب
واول تخت دن غیری اوی شعر کم روایت کرده اند اند شعر آثار روایت ایلمشلردر و این غزل از نتخ او ست
و بو غزل انک سوزلرندندر غزل بو بتحو محنت بن زان رخ کندم کون نشت جو بجو نیم محنت در دم اول کندم کون رخ دیندر
کم هم شیخ چون کام هم از ان بر خو نشت که دو کلی کیم بنم مهمان کبی هار و بوز دم اندن برخو ندرم اد جمیع محنتم
اول کندم کون دلبر دن ترکم انک سینه ده دو کلی کیم قان اغلرم ... کندم فناسیتی ایله خوب واقع اولمشدر
دانه کندم او سنبل تر دارد بار انک کندم دانه سی تر و تازه سنبل حاصلی طوتر کمترین خوشه ی او سنبل که کرد و نست
انک کمترین خوشه سی کد و نک سنبله سیدر دانه کندم ده مراد قالدر بادی بونی حاصل معنا در خوشه باشق
سنبله ده کردون دن مراد فلک اولان سنبله برجیدر سنبله باشق معناسنه در دلبر ده مراد بونی بادی تعالی اولمق
دو شندر که محبوب تشبیه ایدوکی اعتبار ایله لوازمده بعضی سنه التفات ایتمشدر من نخوردم براز و صبرم از کندم خوردر
بن اندن میوه یمدم صبرم اند کندم بیدی کرز کلشت در او چشم رهی بیرون نشت زیرا انک بهشت کبی لطیف یانکدن
بنی نکه چشمی طشره در بو بونی میوه معناسنه در کندم بغدای رهی یا اصلیله بنی معناسنه در که عاشق
مراد استعداد و علم اندن بیر جزو سنه کورمدم لکن صبر و تسلیم سبیله کلی نه حاصل اولدی که بر ایله جزو نه
و کندم ایله کلی به اشارت ایلر صبر اسنادی سببی اسناد اولنان قبیلندندر کز بهشت ده اول ایله اشارت ایدر که
عاشق معشوق کیدنه فاطر ادلمی کرک اسبابی املا که فاطر ادلمیه کرکنه که انبیا و اولیا بو حال اوزره کم
اکر اصل الجنة البله ذکر سنده ده کلکلر در از تر از دی دو زلفش چو جوی مشک خرم انکه ای زلفی تر از دیده چو نکه بر جو معادلر

مشك صا توده آلام كندى خواهم افزوده كه تحق موز دست بركندم مقدارى زياده مانرم زيرا اسنو زونم در
زلف دن مراد بونن اسرار الهيه دركه انده عاشق برنخى تك وصو دريافته ده زياده قدرنكه حصولنه
سبب اولور من چو گندم شه ام ازغم او دل بدديم بن تانك غنده كندم كبى دل بدو نيم اولشم يعنى كو گلم ايكي يه
اولشدر مراد اينك غنده سى الاك اولشم ديمكدر وين غم اوراينكي جوكه نطاى جو سبت و بو غم اكا برجو مقدار ايدر
كه نطاى نيجه در يعنى نيجه در دو سؤال ايلر مراد حق تعالى حضرتنك استغناسنى بياندر كه هزاران هزاران عشاق
هلاك اولور كه انك قتنده ذره دكلدر كمال اسمعيل رحمه الله وبرا خلاق المعانى لقبى ويلمدر الكا خلاق المعانى
لقب ايلمشدر ازبس معانى دقيق كه در اشعار خود درج كرده است زياده معانىء دقيق درك كه كندو اشعارنه
درج ايلمشدر وهيچ كس اشعراء متقدم ومتأخر را ومتقدم ومتأخر شعرادن هيچ كسه آن دست نداده كه ورا
دست داده اول حالتلر الديرلمشدر كه اكا اولمشدر يعنى الكاميتر وتصنيفات اوليه قدرت ودقت بر غيره ... نصيب اولمشدر
لكه مبالغه واو در تدقيق معانى انه ندقيق معانيده انك مبالغه سى عبارات وبرا زحد سلاست برون برده
انك عبارتلرينى سلاست حدنده طشره الثمشدر واشعارى بسيار است ديوانى وى مشهور وانك اشعارى بسيار
وانك ديوانه مشهور در مشهورست تقديرنده در سلمان ساوجى رحمه الله وى شاعرى فصيح وسخن اوازى بليغ
اول فصيح بر شاعر وبليغ بر سخن كويدر در سلاست عبارات ودقت اشارات بى نظير افتاده است سلاست عبارتلرينده
ودقت اشارتنده بى نظير واقع اولمشدر ودر جواب استادان قصايد دارد واستادلرك جوابنده قصيده لرى وار
بعضى از اصل خوبتر اول قصايدك بعضيسى اصلندن خوبرك وبعضى فروتر وبعضيسى اصلندن اشغر دركدر وبعضى برابر
وبعضيسى اصله برابر ودرو معانى خاصه بسيار است وانك معانى خاصه سى چوقدر وبسيار از معانى استادان
واستادلرك معانيسنده چوقلق تخصيص كمال اسمعيل خصوصا كمال اسمعيلك معانيسنده در اشعار خود
ايراد كرده كندو اشعارنه كتورمشدر وچون آن در صورت خوبتر واسلوب مرغوبتر واقع شده چونكه اول معانى
خوبرك صورتده ومرغوبرك اسلوبده واقع اولمشدر تحمل طعن وملامت نيست طعن وملامته محلى يوقدر
قطعه معنى نيك چو شاهد پاكيزه بوده نيك ولطيف معنى خوب وپاكيزه بوده محبوبدر كه هر چند در ...
كه برنيج وقت اكا كونه كونه جامه كيدرلر كسوه عاريه بود يا نسمين خلعت او انك صكره غنى خلعتى عاريه كسوه اولور
كزه در خوبيش از بيش افزوده پوشند اكر خوبلقدن بيشتر اولانه جامه ده زياده وخوب جامه كيدورهم هنرست انكه ...
خرقه پشمين زپوشش هنر در اولكه انكا او زرينه كهنه پشمين خرقه ييدرارندو در واطلس كسوه پوشند
جقادار واكا اطلس اكسوه كيدورلر اكسوه برنوع قماش در ودبرا دو كتاب مثنوى ست وانك ايكي مثنوى كتابى وار
يكى ز جمشيد وخورشيد برسى جمشيد وخورشيد در ودر آن چندان تكلف كرده واول كتابده او لقدر تكلف ايلمشدر

كه از اجاسنی

كه از اجاسنى بيرون برده كه اول كتابى جاشنى ولطافتده چقارمشدر وديكر فراق نامه در وبرسى فراق نامه در
وان كتابى بديع ونظم لطيفست اول عجيب بر كتابدر ولطيف بر نظمدر ودر غزليات وى از بسيار مصنوع ومطبوعست
وانك غزلياتى درجى زياده مصنع ومطبوعدر اما چون از چاشنى عشق ومحبت نامحرم چون عشق ومحبت چاشنيسندن
كه مقصود از غزل آنست كه غزلده مقصود اودر خاليست خاليدر طبع اربابه ذوق بداه اقبال نمايد ذوق صاحبلرينك
طبعى اكا توجه وميل كوسترمز واز جمله مقطعات وى است اين چند بيت وبو ايكى بيت انك جمله مقطعاتندندر
قطعه كنار حرص را ابرى نواى كرد اى دل حرصك كنارينى سن طمعده براكه قفل قادر اولورسن تواز طمع كه سه حرف ميانه
تهى افتاده كه طمع لفظى ايچى بوش اوچ حرف واقع اولدى ط م ع تو از طمعك معناسى اطلاع اوله قيد اولنه
عزيز من در درويشى وقناعت ... اى بنم عزيزم درويشلك وقناعت قپوسنى قاق يعنى بوندن سعى ايله كه خوار نگرى
وعزت از قناعت باد زيرا خوارلق طمعده وعزت قناعتده ظاهر اولده ... اكر بلغزدى باى تو انكر ... الست
اكر تو انكرلك ايا غى طيزمه يعنى اكر غنالك ... واسانه در سعادت سر در درويشى وقناعت باد در درويشلك وقناعت
سرنك سعادتى اولسون محمد عصار تبريزى رحمه الله وى صاحب كتاب مهر ومشترى است اول مهر ومشترى نام كتابك صاحبيدر
ودرانكا لطايف وبدايع بسيار درج كرده است واول كتابده چوق لطايف وبدايع درج ايلمشدر واين چند بيت ازانكا است
در صفت بينى معشوق وبو ايكى بيت اول كتابدندر معشوقك بينيسى صفتنده معشوقه مراد ماهر در
كه شاه بو نام پادشاه ملك قرزونده در منشور كشيده بر كل نسرين زبينى كل نسرينه او زره بينى ده بر خط چكلمش
حط در يعنى لطف نازنين لطف وناز ... زياده مراد زياده زيبا ولطيف بر خط چكلمش ديمكدر خط دن مراد بينيدر
زبينى ده زرمين ... معناسنه در يعنى بوروه ... در يد قدرت ... سيمين يد قدرت سيمين ...
بر سران دو طاق عنبر اكين اول عنبر لبرايكى طاقك ... سيمين مراد بينى ... طاق ده مراد ... ابرو در
ستوده ديركه طاق ايونه كه معناسنه ... جزع ولعل اكا كل اندام اول كل اندامك چشم ولبى ... منبت ...
بينى سى خام سيده منبت ... درجزع يمن بوبخش دركه سواد وبياضى وار دركه چشم مشابه در جزع دن مراد
چشم ولعلدن مراد لب در منبت شوشه ده مراد بينى در شوشه ... كه ناواز ... قاعده مراد قفرده
مضروب اولان ... سيدر كل زنبق وليكن ناشكفته انكه بينيسى كل زنبق ايدى وليكن هنوز اچلماش ...
اول كل زنبق ياسمين ولا ... ناشكفته كل زنبق شكوفه ء زنبق معناسه دركه بينى مراد در كل مضاف اوليه
مراد كل در زيرا مطلق كل ... منصرف در مضاف اولنه شكوفه معناسه اولور كل زنبق كبى كه زنبق چيچكى وكل بادام كبى
كه بادام چيچكى معناسنه در قطعه محمد عصار مهر از طبع مردم اى عصار خلقك طبيعنده محبت ... كه بو قدر كه كل هر كز
... زيرا ... مركز كل ... وفا از صورت ...

ملاکک صورتنده قاجدوغی کبی قهر مراد خلقدن وفا و محبت بودیغ ایدوکن بیاه در بیت [illegible] فاجوی کرش ورسلی نمی‌شنوی
بهرزه طالب سیمرغ وکیمیاجی باشی بیهوده بالفلک سعرف ایها بو [illegible] کرده بسیماوز فلک غیرباحا ایلی قضا جرکرد
غداری نه بیزد قضا غدارلق وبیوفالق غبارنده غیره الماز اینها دن مراد خلق در زمهر انبرا بیلی
بیتی خواهی محبت ایله اول کسیه که ایلوک واحسان زیاده ایتمیش بکینیت مرتله بدن سبز در
کلین ایله مرتله نیکلکه زیاده کرده امرزک صفوت عناد ایلر جواشک ایراکه ساز بها ده چشم انبک کوز اولکیه که
چشمکی بیرا ایمس یعنی زیاده رعایت و احسان ایلیه پس اکر دستش دهد خونت بریزد اکر الکا در [illegible] وفرصت
میسر اولاسنک قانکی دوکر شیخ سعدی شیرازی رحمه الله نام وی مصلح الدین است انک نامی مصلح الدین در
بونده تسامح وار در زیرا اسم شریفی مصطفی در که مصطفا مصلح الدین دیرلر وهمانا که سعدی نسبت بنام حمد وست
دیگر که سعدی محمد جنک نامینه نسبتدر که انک نامی سعد اولدوغنده اوتری سعدی تخلص ایتمشدر [illegible]
[illegible] لغزلکو [illegible] سعدی [illegible] پیش اردوی شعراده هیچ کمسنه نالک اندده زیاده
طراز غزل [illegible] غزل [illegible] طوایفین اقبول افتاده [illegible] سعدی [illegible]
جهات انکلک مقبولی واقع اولمشدر یکی از شعرا که شعراده بریسی [illegible] انصاف [illegible]
انصاف [illegible] دلمشدر قطعه در شعر سه کس پیمبرانند شعرده اوچ پیغامبرلردر هرچند که لا نبی بعدی
هرچند که لا نبی بعدی کلامی حضرت رسولده صلی الله علیه وسلم وارد اولمشدر که بنده صکره [illegible] پیغمبر
کلم دیشدر اوصاف وقصیده وغزل را فردوسی وانوری وسعدی اوصافه فردوسی وقصیده‌یه انوری
وغزله سعدی مراد بو اوچ شاعرده شعر [illegible] اعجاز مرتبه سنه ایرشدر دیلو دیکدر [illegible] اوصافده [illegible]
فردوسی وقصیده‌ده انوری وغزلده سعدی حافظ شیرازی رحمه الله اکثر اشعار وی لطیف ومطبوعست
انک اشعارینک اکثری لطیف ومطبوعدر وبعضی قریب بسرحد اعجاز وبعضی شعری اعجاز سرحدینه قریب در
غزلیات وی انک غزلیاتی نسبت بغزلیات دیکران غیرلرک غزلیاتنه نسبت در سلاست وروانی [illegible] قصاید
ظاهر دار در سلاست و روانلقده ظاهر که قصایدینک [illegible] الا مشابه در نسبت بقصاید دیکران
غیرلرک قصایدینه نسبت وسلیقه وی بشعر وی وانک شعرینک اسلوب وسلیقه سی نزدیکست بسلیقه شعر
نزاری قهستانی نزاری قهستانینک شعری سلیقه سنه قریبدر قهستان بریرک اسمیدر اما در شعر نزاری
غث وسمین بسیارست اما نزارینک شعرینده غث وسمین چوقدر یعنی [illegible] غث لاغر وسمین [illegible] معناسنه در
بخلاف شعر وی انک شعری اکا خلاف که هموار در وجوده اشعار وی اثر تکلف ظاهر بود وجوکه انک اشعارینده
تکلف اثری ظاهر اولمدیکی [illegible] اکثر موضعی [illegible] لسان الغیب لقب ایلمشلر در

شیخ کمال خجندی

شیخ کمال خجندی رحمه الله وی در لطافت سخن اولطافت سخنده ودقت معانی بمرتبه ایست دقت معانیده اول مرتبه در
که بیش ازان متصور نیست کم اندن زیاده میسر ومتصور دکلدر اما مبالغه دران اما اول دقتنی مبالغه شعری را ازحد لطافت
بیرون برده انک شعرینی لطافت حدندن طشره ایلتمشدر واز جهت عشق ومحبت حالی مانع ذوق ومحبت [illegible]
[illegible] مانع بونه [illegible] در مانده [illegible] مانع انکده علی مبالغه [illegible] مانع
بونه [illegible] ذوق ولطافتده قالمشدر ودر ایراد امثال [illegible] واضیاز بحرهای سبک
وخفیف بحر را اختیار ایتمکه قافیه‌ها وردیفهای غریب عجیب قافیه‌لر وردیفلر که سهل ممتنع نامست که سهل ممتنع
[illegible] سهل ممتنع شول شعره درکه [illegible] آسان کورینه اما انکی دیمک مشکل اوله [illegible] تتبع حسن دهلوی میکند
حسن دهلوینک اشعارینی تتبع ایلر اما قدر معانی لطیف که در اشعار وی است [illegible] انک اشعارینده
در اشعار حسن نیست حسنک اشعارنده یوقدر [illegible] حسن میکویند [illegible]
بنابر همان تتبع توان بود [illegible] تتبع [illegible] ودر بعضی دیوانها [illegible] فرد [illegible] است
انک دیوانلرینک بعضیسنده بو فرد [illegible] شعر [illegible] نکرفت مرا [illegible]
معلوم نمی‌شود که [illegible] معلوم اولوری که [illegible] وبعضی [illegible] که بصحبت شیخ کمال وحافظ
هردو رسیده بود [illegible] شیخ کمال وحافظک [illegible] صحبتلرینه ایرشمش ایدی
چنین [illegible] بوکه [illegible] شعر وی بود [illegible] مصاحبتی [illegible] حافظ
[illegible] خسرو دهلوی رحمه الله در شعر [illegible]
قصیده وغزل ومثنوی [illegible] تتبع خاقانی میکند
خاقانینک اشعارینی تتبع ایلر هرچند در قصیده بوی نرسید [illegible]
اما [illegible] غزلهای وی [illegible] معانی اشنا [illegible] قریب
[illegible] ارباب عشق ومحبت [illegible] ذوق ووجدان [illegible] حسی ایله
[illegible] ادراک [illegible] معقول [illegible]
[illegible] شیخ نظامی [illegible] خمسه [illegible] قصاید [illegible]
مثنویها [illegible] مطبوع ومصنوع غیری مثنوی [illegible] مطبوع ومصنوع حسن دهلوی رحمه الله
[illegible] غزل [illegible] ردیفلر [illegible] اکثر قافیه‌های
وردیفهای غریبه بحرهای [illegible] قافیه‌لر [illegible] حافظ [illegible] غزل
ایهامات [illegible] شعری [illegible] ایلمشدر [illegible]

انلرکی اجتماعیدین شعر وی را حالت حاصل آمده است انگ شعرینه هم حالت و لطافت حاصل کلکندر
که اگرچه بحسب بادی نظر اگرچه بادی نظر جسبیدا تیغ اوکی نظاره آسان مینماید آسان کورنور
اما در گفتن دشوارست اما دیمکی مشکلدر و لهذا اشعار وی را و بو سببدین انگ اشعارینه
سهل ممتنع کوتاند سهل ممتنع دیماک در معاصر خسرو بوده است خسرو دهلوی نینک معاصری
اولشدر معاصر بر عصرده جمع اولمق معنیسیندر و بایکدیگر صحبت داشته اند و بیربیرلیه
مصاحبت طوتلاردر و مباسطات کرده اند و ملاطفه لر ایلیشلر در چنانکه حسن میکوید
انجلیق که حسن دیم قطعه خسروا راه کرم بپذیر که خسرو کرم طریقتدین قبول ایلا که ایچم
زین پنج حسن میکویم اینکه بر بنج حسن دیم سخنم جز سخن خسرو نیست بنم سوزیم
خسروکی سوزی کبی دکلدر سخن اینست که تو کویی سوز بودر کیم دیم تو بنی ایهام لطیف
واردر عماد فقیه رحمه الله و دیکار اشعار متغزل عماد فقیه است و کرد غزل کوی شعرادین
عماد فقیه در وی شیخ خانقاه دار بوده است و اول خانقاه دار شیخ اولمشدر شعر
خود را بر هر وارد ان خانقاه بر خواننده است کند و شعری جمیع خانقاهه کلیچی لراو وزره
اوقوتشدر و استدعای اصلاح میکرده و انادین شعرنینک اصلاحینی طلب ایلشدر و ازینجا
میکوینده و بو سببدین ایدرلرکه شعر وی که انگ شعری شعر اهالی کرمانست کرمان
اهالیسینک شعریدر خواجو رحمه الله وی نیز از کرمانست او دهی کرماندیندر کرمان
اسم شهردر و در تزیین الفاظ و تحسین عبارات والفاظ تزیینی و عبارات تحسینده
جهدی بلیغ دارد مبالغه بر جهد و سعی طوتار و لهذا اورا نخل بند شعرا میخوانند و بو سببدین
انکه نخل بند شعرا او قورلر ناصر بخاری رحمه الله وی از شعرای ماوراء النهرست اول
ماوراء النهرکی شعراسیدیندر و در اشعار وی چاشنی از تصوف هست وانگ اشعارنده
تصوفدین بر چاشنی واردر بعضی اشعارنده تصوفه متعلق کلمات کتورمشدر عصمت رحمه الله
و از بخاراست او بخارادیندر و وی در غزل تتبع خسرو میکند و او غزلده خسرونی تتبع
ایدر ساطی رحمه الله وی از سمرقندست او سمرقندیدر و شعر وی خالی از لطافتی
نیست وانگ شعری هم لطافتدین خالی دکلدر اما از فضائل مکتسبه بسیار عاری بوده است
اما کسبی و سعیله حاصل اولان فضائلدین زیاده عاری و خالی اولمشدر چنانچه از
اشعار وی ظاهرست انجلیق که انگ اشعارندین ظاهردر جنانی رحمه الله شعر وی خالی

بپذیر دعلی [illegible]
متغزل غزل کوی [illegible]
اسم فاعلدر [illegible]
خانقاه [illegible]
اهالی جمع اهلدر
تزیین زینت ایلمک
تحسین کوچک ایلمک
مکتسب اسم مفعولدر

ارجانی

ارجانی بیست انگ شعری هم حال و حالتدین خالی دکلدر و از اشعار وییست این دو
انگ اشعارندیندر غزل ای تیر غمت را دل عشاق نشانه ای جانان که سنک غمک تیرینه دل
عشاق نشانه درکیم آن غمکدین خالی اولمازلر خلقی بتو مشغول و تو غایب ز میانه و اول
خلق سکا مشغولدر سن اورتادین غایبسن که جانلکی عرض اتمسن خطاب خدایه در بیت
یا رب بکه شاید گفت این نکته که در عالم رخساره بکس ننمود آن شاهد هر جایی که معتکف
دیرم و که ساکن مسجد گاه دیرم کی معتکف و گاه مسجد کی ساکنی ام یعنی گاهی دیرده معتکفم
و گاهی مسجدده ساکنم یعنی که ترا طلبم خانه بخانه یعنی کیم سنی خانه بخانه طلب ایلیم دیردین
مراد بوتخانه مرتبه حقیقتدر مسجددین مرتبه شریعتدر خطاب خدایه در مراد قرب الهی
و مناهج جمال الهی [illegible] گاهی مرتبه شریعتده و گاهی پایه حقیقتده طلب ایتدوکمی
بیاندر بیت در خانقاه و خرابات فرق نیست هر جا که هست پرتو روی حبیب هست
حاجی به کعبه و ما طالب دیدار حاجی کعبه یولنده و من دیدار طالبیم که اول زیارت
و طواف کعبه سعینده در و بن فنا هم جمال الهی طلبنده ایز او خانه [illegible] صاحب
خانه او خانه نی کستر و من صاحب خانه نی استرم صاحب خانه دین مراد بوتنم باری تعالی
حضرتی در بیت زاهد کوی تو از کعبه گذشت بسر کوی تو کجا کعبه کجا مقصود دیم از کعبه
و بتخانه کوی تو کعبه و بتخانه دین هم مقصود سنسن خطاب خدایه در باقی بجالت
قسوت و قساوت سنک جالک [illegible] کیم باقی [illegible] وار ایم قسوت و قساوت [illegible] اصل انعمال لائق دکلدر
انبیا و اولیا باقیح [illegible] دکلدر که قسوت و قساوت [illegible] سوال وارد اولور تقصیر چیاله با امید
کرم [illegible] تقصیر [illegible] که مکا امیدیم [illegible] یعنی کم ترا بو [illegible] بیت بکاه
بعض کنا بونده [illegible] درازی رحمه الله اسمر آسیاست
اسمر آیین بوددر که بو بیرک اسمدر و در اشعار وی طامات بسیارست انگ اشعارینده طامات قدر
طامات قواعد و رسوم در [illegible] مراد شول لفظلردرکه [illegible] لاف [illegible]
اشعارنده کتورمشدر و از مطلعهای پسندیده وییست و انگ مقبول مطلعلرندندر مطلع
بار شد مردم چشم من حیران [illegible] آب مردمک چشم
وافر کرم ایلدی سیل اشک آمد بشبخونه برسیاه خواب [illegible] اشک سیلی [illegible]
مراد بسیار گریه سببی بی چشمم [illegible] خواب کتدی دیملکدر کاتبی رحمه الله نیشابوریست نیشابورلودر اسمدر

مسجدم تعلق [illegible]
مطلع [illegible]
بحالت [illegible]
نیشابور [illegible]

وويرا معانی خاص بسیار ست و انک معانی خاصی جو قدر و در ادای معانی
نیز اسلوب خاص دارد ومعانی اداسنده دخی کندوسنه مخصوص اسلوب
طوتار اما شعروئی یکدست وهموار نیست اما انک شعری یکدست وهموار دکلدر
شتر وکربه افتاده است شتر وکربه اولمشدر یعنی بری برینه مناسب ومولفی دکلدر
که کاه شتر وکربه کبیدر شتر دوه کربه کدی شاهی رح سبزواری است
سبزوارلودر سبزوار بر برک آدیدر واورا اشعار لطیف است وانک لطیف
اشعاری وار در یکدست وهموار بری برینه مناسب هموار با عبارات
پاکیزه ومعانی پرچاشنی پاکیزه عبارات وپرچاشنی معانی ایله بو بیت انک
اشعارندندر بیت درین صحیفه نخوندم خطی خطا زان رو که هرچه می نکرم
نقش کارخانهٔ اوست عارفی رح هرویست هرویدر هروی بر برک اسمدر
که صاحب کتاب مقاولهٔ کوی وچوکاندر که کوی وچوکان مقاوله سی کتابنک صاحبیدر
مقاوله مباحثه ومخاطبه معناسنه در روان از نظم های سرامد ویست
واول کوی وچوکان انک سرامد وبلند نظملرندندر واین جند بیت ازان کتابست
وبو قاچ بیت اول کتابدندر در صفت اسب چوکانی چوکانه منسوب اسبک
صفتنده مثنوی چون کوی سپهر کرد بستی اول اسب بو یونی کمر ایدوب
کوی فلک کبی مدور اولیدی میدان میدان چو کوی جستی سرعت وچابکلکدن
طوب کبی میدان میدان چیقاردی هر بار که در عرق نشستی غرق هر بار که
اول اسب عرقه غرق اولیدی باران بودی و در میان برق باران اولوردی
واو ییده برق اولوردی باراندن مراد عرقدر برقدن مراد نعللریدر
بکر عجتة آذر ازسم او آتش انک طیناغندن قچمشدی اویخته صرصر
از دم او صرصر انک قویروغندن اصلمش ایدی سم طیناق دم قیروق
هر بی که دویده در تکوی هر بی که اول اسب کوی قتنده یلمش ایدی
کر دیده ز سرعتش سر کوی انک سرعتندن طوبک باشی دوغشدی آن لحظه که
در نبرد رفته اول لحظه که اول اسب جنکه کتمشدی صد باد صبا بکرد
رفته یوز باد صبا غباره کتمشدی یعنی انک جولانی قتنده باد صبا غبار

سبزواری ربا عیسی ایله همه

اولوب محو اولمشدی ازکوه جو سیل در کذشته داغدن سیل کبی کچمشدی که اصلا عبرت
کورمه مشدی وز بحر جو باد بر کذشته ودریادن باد کبی کچمشدی که هرکز الم
واضطراب کورمه مشدی میر نوایی رحمه الله تع صاحب دولتی که زمان ما بوجود او
مشرف است شول صاحب دولت که بیزم زمانمز انک وجودیله مشرفدر هرچند پایهٔ
قدر وی هرچند انک قدر پایه سی نظر بر اسباب جاه وحشمت وقرب پادشاه صاحب
شوکت جاه وحشمت مرتبه نزینه وصاحب شوکت پادشاهک قربنه نظر وقیاس مناقب
معنوی از فضل وادب وفضائل موهوبه ومکتسبه ومناقب معنویه قیاس
که مراد بونلردر فضل وادبدن وموهوب ومکتسبه لازم فضائلدن ازفضل وادب
ترکیبی مکتسبه ذکر مناقب معنوی بیان ایچوندر که ازین بیانیه معناسنه در
فضایل موهوبه کسبله اولمیان فضائلدر فضائل مکتسبه کسبله اولان فضائلدر
مناقب هنرلر معناسنه در که مفرد منقبتدر قافک فتحیله اگرچه مشهور قافک
کسریله در مناقص عیبلر معناسنه در که مفرد منقصدر ازان بلندتر است
اندن بلندرکدر هرچند پایهٔ قدر وی ازان بلندتر است تقدیرنده در که ویرا
بحسن شعر تعریف کنند وبجودت نظم توصیف کرانی حسن شعریله تعریف
وجودت نظمله توصیف ایلیه لر اما چون خاطر شریفش اما چون انک خاطر شریفی
بواسطهٔ کسب فضیلت تواضع وکسر نفس فضیلتنک کسب واسطه سیله
بآن فرود آمده است اکه تنزل اتمشدر که خودرا در سلک این طائفه منخرط کردانیده
که کندوسنی بو طائفه نک سلکنه منسلک ایلمشدر دیکران احباب تحاشی غیر بلکه
تجاسر وجنت حجابی ازان معنی که ویرا از طبقهٔ ایشان دارند واززمره
ایشان شمارند مرتفع کشته اول معنی دنکه انی انلرک طبقه سندن دوتلر وانلرک
زمره سندن عد ایده لر مرتفع اولمشدر تقدیر کلام دیکران احباب تحاشی مرتفع
کشته در ایشاندن مراد شعرادر اما انصاف آنست اما انصاف اولدر که هرجا
این طائفه باشند وی سر باشد که هر یرده که بو طائفه اولهلر اول باشلو اولور وهرکجا
نام این طبقه نویسند نام وی سر دفتر و هرقنده که بو طبقه نک آدینی یازهلر انک نامی
سر دفتر اولور چنانکه این معما باسم شریفش انجلین که انک اسم شریفنه اولان بو معما

منبی ازین معنی است بو معنیدن مخبر ومعلم در اثنی معنیدن مراد سر و سر دفتر
اولمقدر که بو قطعه دن ظاهردر معمای علی شیر قطعه علی شیر الافاضل
سرت دهراً افاضلک سیر اوزره برزمان سیر ایلدک واحرزت الفضائل بالفواضل
وفاضللرله اولان فضائلی تمام ضبط وحفظ ایلدک افاضل جمع افضلدر سرت باب ثانیدن
فعل ماضی مفرد مذکر مخاطبدر احرزت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطبدر افعال بابندن
که مصدری احرازدر که محکم وحفظ ایلمک معناسنه در واحراز حرزدندر فضائل
جمع فضیلتدر فواضل جمع فاضلدر الفضائل لفظا منصوب مفعول احرزتدر
مراد فضائلدن جمیعسنه غالبسن دیمکدر وسمیک فقت اهل الفضل طراً واسمک
ایله اهل فضلک جمیعسی اوزره فائق اولدک لذا صوّرته فوق الافاضل
بو سببدن نامکی افاضلک اوزره تصویر وتقدیم ایلدم صوّرته ایله تصحیفنه
وفوق الافاضل ایله تنصیص علی ایله تعیین اسمه اشارت ایلر فقت فعل ماضی
مفرد مذکر مخاطبدر قلت وزنی اوزره فاق یفوق دن که قال یقول کبی باب
اولدندر اهل لفظا منصوبدر نزع خافض ایله طراً جمیعا معناسنه تاکید معنویدر
صوّرت فعل ماضی نفس متکلم وحده در باب تفعیلدن فوق لفظا منصوبدر
ظرفیت اوزره علی شیردن مراد علی شیردر ذکر اولنان طریق اوزره که افاضل
لفظی اوزره مقدمدر خطاب علی شیره درکه مراد نوایی در سرت واحرزت
فعل ماضی نفس متکلم وحده اولمق تمام محله ملایم دکلدر زیرا اسمکده کاف کاف
خطاب نوعا منع دن خالی دکلدر اما جوازه منع یوقدر زیرا بو وجهله معنی
جایزدر افاضلک سیرن اوزره برزمان سیر ایلدم وفاضللرله اولان فضائلی تمام
ضبط ومحکم ایلدم وسنک اسمک سببی ایله اهل فضلک جمیعسی اوزره فائق وعالی
اولدم یعنی اهل فضل سنک نام شریفنی بندن استماع ایتدکده سنک فضائلکه معترف
اولوب سرفرو ایلدیلر بو سببدن نامکی افاضلک اوزرنه تصویر وتقدیم ایلدم
وحده اولمه کوره که مراد خطابدر فواضل جمع فاضل اولوب فاضل فضله معناسنه
اولمق جایزدر که معنا بویله اولور فضائلی تمام ضبط وحفظ ایلدک فضله لرله
یعنی زیاده لرله که حصولدن بیرون ابنه قالماشده فاضل فضله معناسنه صاحب

افضل اسم تفضیلدر

قاح علی ایله تعدیه ایلر

کتابکر

کتابکر بو بیتندن روشندر بیت زآنچه فاضل ماند از استاد رنک آمیز او
یک سفال لاجورد این کنبد نیلوفرست وچونکه کوهر نامش وچون انکنامی کوهری
بزرکتر از آن است که انده اولور قدر که هر محل از نظم که نظمدن هر محل صدف
آن تواند بود انک نام کوهرنه صدف اولمغه امکان اوله وهر مقام از شعر
شرف آن تواند یافت وشعردن هر مقام انکنامنک شرفنی بولمغه قادر
اوله تخلص اشعارینی انک اشعارنک تخلصی باآنچه اول نسخه ایله که ازین معمای
دیکر مفهوم می کردد بو غیر معادن مفهوم اولور نام زدکشته حقت اولمشدر
باآنچه نام زدکشته تقدیرنده در معمای نوایی کنه نامش در تخلصها نیابد
هیچکس مخلصلرده هیچ کسه انکنامنک حقیقتنی بولماز برلب یابند کان
ازدی نوایی دان و بس بو لوجیلرک لبی اوزره اندن اجوع برنوا بل نوابرنیچه
معنا ایچون واقع اولمشدر بونده اواز معناسنه روشندر فارسیده مخلصی فانیدر
ترکیده نواییدر که مخلصلرنده نامندن نشان ظاهر دکلدر یا بندکانکلبی
یا هر قندر لب کنار معناسنه در نواییده لفظ یا وحدت اوزره اوبیچ
نوایی اولور دان امر حاضردر وبس اویله کیب الاستعمال فقط معناسنه در
واکرچه ویرا واکرچه اکا بحسب قوت طبیعت وسعت قابلیت هر حسبیله
هردو نوع شعر ترکی وفارسی میسرست هرایکی درلو شعر ترکی وفارسی
میسردر اما میل طبع وی بترکی از فارسی بیشتر اما انک طبعنک میلی فارسیده
ترکه زیادهدر کورد غزلیات وی بآن زبان وزبان ترکی ایله انک غزللری
از ده هزار زیاده خواهد بود از بیکده زیاده دلبرد ز ومثنویاتی که در مقابله خمسه نظامی
وقوع یافته وشول مثنویاتی که خمسه نظامی نک مقابله سنده واقع اولمشدر بسی هزار بیت نزدیکست
قریب در وهمانا که وشویله معلوم اولور که بان زبانه ازوی وبیش ازوی کسی شعر نکفته است
اول زبانیله اندن خوب وانده اول وانده زیاده بر کمسه شعر دیمشدر وکوهر نظم نسفته ونظم کوهرینی کمشدر
وازجمله اشعار فارسی وی بیت وانک فارسی اشعارنک جمله سندندر قصیده در جواب قصیده خسرو دهلوی
شول قصیده که خسرو دهلوینک قصیده سینک جوابیدر این که سپهر بدریای ابرار است که دریای ابرار ایله مسمی در
ولی شرح واقع اولمشدر ومشتملست بر بسیاری از معانی دقیقه وخیالات لطیفه اول قصیده معانی دقیقه

ترکی وفارسی بیان واقع اولمشدر

سی اوتوز معناسنه در

مسمی شمیه اولنمش معناسنه در

وخیالات لطیفه‌دن چوقلوغنه اوزره مشتملدر مطلعی اینست واول قصیده‌نک مطلعی بودر
مطلع آتشین لعلی که تاج خسروان زیورست شول آتش رنکلو لعل که پادشاهلرک تاجنک
زیب وزیوریدر اخکری بهر خیال خام پختن درسرست حقیقتده اول لعل انلرک باشنده اولان
خام خیالی پیشورمکده اوتری براخکردر اخکر کوزدر پختن بوینده پیشمک معنیسنه هم ممکندر که معنی بویله
اوله انلرک باشنده اولان خام خیالک پیشمسنده اوتری براخکردر واین رباعی را وبو رباعی‌یی در تهنیت
قدوم بعضی ازیندکان ازسفر حجاز حجاز سفرندن کلیجی کرک بعضیسنک قدومی تهنیتنده در رقعه نوشته بود
بر کاغذ پاره‌سنه یازمش ایدی مؤلف کتاب کعبهٔ معظمه‌دن کلدوکی وقت تهنیت ایچون دیدوکی رباعی در
بعضیدن مراد حضرت جامی درکه کندوسنی غیر منزلسنه تنزیل ایتمشدر رباعیة انصاف بده ای فلک
مینافام ای صرچه رنکلو فلک انصاف ویر یعنی انصاف ایله تا زین دو کدام خوبتر کرد خرام که بو ایکیسندن قنغیسی
خوبتر کزه‌لندی خورشید جهان تاب تو از جانب صبح صبح جانبندن سنک جهانی روشن ایدیجی خورشیدک
یا ماه جهان کرد من از جانب شام یا شام جانبندن بنم جهانی دور ایدیجی ماهم مصراع اوله تا عجب
تا عجب معناسنه اولوب معنی بویله اولمق جائزدر عجب بو ایکیدن قنغیسی لطیف رکک خرام ایلدی واین
رباعی دیکر را در رقعهٔ دیکر بنشته بود وبو غیری رباعی‌یی بر غیری کاغذ پاره‌سنه یازمش ایدی
رباعیة این نامه نامه دافع درد منست بو نامه نامه دکلدر بلکه بنم دردمی دافع ایدیجی در
آرام درون رنج پرور منست بنم رنج وغم پرورده اولمش درونمک دواو آرامیدر تسکینی
دل کرم دم سرد منست بنم کرم قلبمک وسرد نفسمک تسکینی ودرمانی در یعنی خبر از ماه جهان
کرد منست یعنی اول نامه بنم جهان کرد ماهمدن خبردر بو رباعی دخی مؤلف کتاب ایچوندر بیلنمشدر
واین رباعی دیکررا در رقعه نوشته بود وبو غیری رباعی‌یی برکاغذ پاره‌سنه یازمش ایدی
رباعیة کردیر دیرم بلفع (?) وکویت باشم اکر دیرده ایم یعنی اکر دیرده اولام سنک کفتح وکویک ایله
اولورم بر غیری نسنه‌یه مقید اولمازم وردر حرم بجست وجویت باشم اکر حرمده ایم یعنی
اکر حرمده اولام سنک جست وجوبک ایله اولورم بر کرا هزه حلتفته (?) اولمزم در وقت حضور
وبرویت باشم حضور وقتنده یعنی یانکده سکا متوجه وناظر اولورم درغیبت نیز دل بسویت باشم
غیبتده یعنی حاضر دکل ایکن دخی سنک جانبکه ایلورم یعنی قلبله سکا متوجه اولورم
روضهٔ هشتم سکزنجی روضه در حکایتی چند از زبان احوال بی زبانان بی زبانلرک
زبان حاللرندن برقاچ حکایت بیان ایدنده در بی زبانلردن مراد کویا اولمیانلردر که خردمندان

لعلیکه‌دن پادشاهلرک تاجنی زیور منه
قدوم کلمک معناسنه منه
فام رنک معناسنه افاده ایلر منه
دافع اسم فاعلدر منه
جهان تاب وجهان کرد وصف ترکیبی در منه
حرم دن مراد کعبهٔ معظمه در منه

وکنه

١٣٢

وکنه دانان امثال آن وضع کرده اند که خردمندلر ونکته دانلر انک امثالنی وضع ایلمشلردر
تا بجهت غرابت وندرت تا غرابت وندرت سببیله ندرت بونن غرابت معناسنه در
که غریب ونادر عجیب معناسنه در طبیعت بران اقبال نماید طبیعت انکا اقبال وتوجه کوستره
وبروی ابواب فهم حکم ومصالح بکشاید وانک اوزرینه حکم ومصالحک فهمی بابلرینی آچه
ابواب جمع بابدرکه بونن قپولر معناسنه در حکم جمع حکمتدر مصالح جمع مصلحتدر قطعه
آن ندیدی که خرده دان بشکر آنی کورمدکمی که خرده دان شکرله داروی تلخ را کند شیرین
آجی داروی شیرین ایلر تا باین حیله ازتن رنجور تا اول حیله وفن ایله رنجورک تننده
ببرد رنج ومحنت دیرین قدیمی رنج ومحنتی ازاله ایده خرده دان دن مراد طبیبدر دارو دن
علاج الهٰ‌سنه در حکایت روباهی باکرکی دم مصادقت میزد بر دلکو برقورد ایله
مصادقت وموانست دمینی اوردی ودم موافقت می‌نهاد وموافقت قدمنی قوردی
میزد اوردی می‌نهاد قوردی معناسنه جمع جائزدر بونن بایلکر بیابانی بکلد شهند اکسیمکار بلغه
اوغرادیلر در آسوار بود ودیوارها برخار انک چوپسی محکم ودیوارلری محکم ایدی کردان
بکر دیدند اول باغک اطرافنی طولندیلر تا بسوراخی رسیدند تا بر سوراخه ایرشدیلر بر دو ناره
فراخ وبرکرک تنک روباهه تنک وکرکه طار روباه آسانه درآمد دکرکه برنجت فراوان
روباه آسانه وکرک دلغرز حمله ایچرو کردی انکورهای کونا کون دیدند کونا کون اوزوملر کوردیلر
ومیوهای رنکارنک یافتند ورنکارنک میوه‌لر بولدیلر روباه زیرک بود روباه زیرک ایدی حال باره
دقتن را ملاحظه کرد طشره چیقمق حالتی ملاحظه ایلدی وکرکی غافل چندانکه توانست بخورد وغافل قورد
اول قدر که قادر ایدی ییدی کرک مضاف لعتبار المغلوب بوقسه آرا عتبار اولنه معنی بویله اولور
وکرکی غافل ایدی ناکاه باغبان آگاه شدند ناکاه باغبان آگاه اولدی چوب دستی بر داشت
بر دستوجوب قالدردی وروی بایشان نهاد وانلره توجه وقصد ایلدی روباه باریک میان
اینچه بللو اولدوغی زود از سوراخ بجست قوری سوراخدن طشره یه صچرادی وکرک ... کلم
وبیوک قرنلو قوردر درانجا محکم شد اول سوراخده محکم اولدی طشره چیقمغه قادر اولمدی باغبانه بوجی رسید
باغبانه آگاه رشدی وچوب دستی بر کشید وبر دستمه چوب چکدی چندان بزدش قوردی اول قدر
اوردی که بمرد ... پوستنی ... کس که بمرد ... بوستنی قلش و...
ازسوراخ بیرون رفت سوراخدن طشره کتدی قطعه ذودر مندی که ای جوانمرد زرومال ... ای کشی

اقبال یوزن توجه معناسنه در منه
دیجور رنجور منه
سوراخ دلک منه
میانی باریک ... منه
شکی بزرک قورد ... منه
پشم یوک کی قوردک ... منه

مکیه زور ضدلق وظلم ایله کار خرکار زبونه خواهی نقت زیرا عاقبت زبونه دعا جگرکنک گورک
قربت کرده بس لفت تا زبون دنا دسنی زیاده . قوه ایلمی راه بیندیش که جوه خواهی اند دیگر ایله که
بچه کنک کرک یا چینی جنه ندانم که چه ساعت بوگیلی قوه جنه ایله بلرزم که بذر مرگ درون خواهی قت
نوجهاله کنسک که چه ساعت معناسی بو مرام قید اولنه سهولت معنا که **حکایت** گژدمی زمیر مغز ندر بش
دنیر جانبنه زکنش بر عقرب بحفرت زهری نیشنم وخباثت تیره کیشنم نفسش صوقندی کنش ترکش وکینه یه سفر کرد
سفر قصده ایلدی بلبلی بی هنا ده در رسید بر انلوایک کناره ارشده خشک فرو ماند خشک وتحیر قالده
نه پای گذشتن ونه رای بازگشتن نه دلالی چکه پای قدرتی ونه گروه وکه رای اولمادی وارید سبک
اه معنیها ازدها شاهوی کرد بر قبولیغه اول معنای عقرب بره شاهوی ایلدی بربرده بر رحم نمود الحاقر ایلدی
بر پشت خود شی سوار ساخت الی کنده وارتسنه بندره دخودرا در آب انداخت واداده کلدی باتده
آشناکنان روی بجانب دیگر نهاد یوزدکرلیک او برجانبنه توجه ایلدی در اثنا او ازی بیکوشنه رسید
اول اثنده باک کوشنه براواز ایرشدی که گدوم چیزی بر پشتنی میزند که عقرب ایکاره دسته بر نسنه اوردر
سوال کرد که این چه اواز است سنک پشته عقرب سوال ایلدی که بو نه اواز درجواب دادکه اینا واز نیش است
عقرب جواب بردی که بو نیم نیشکله اوازیدر که بر پشت بیرزم که انی بیلکه اور درم هرچند میدانم که بر انا
کار کرمی اید اگرچه بلورم الخ اثر ایدیکلر اما خاصیت خودمی توانم گذاشتنا که کندو عادت فامیسی
قادر اولمزم سنک پشت سخت هیچ بر اثری ایدر بیچ اند ایکریوقدر که ایله بر رسته الا اوکه
بر کلم که بو بدسرشتی فتح خوینده اقلامی ایدم وتیکو بر نهاد از آسیب وی ایمن گردانم ویکو نیشتم
ایمن ایدم کاب فرو رفت سنک پشت عقربه طالبه دو دیرامواج در ربوده آتی بوج قالدید پای بردم که بار
دیری ایلمتد که یوا پامرکن اولدری **قطعه** مرعوانی که در بنی گرکه شرفساد مربر ظالم که بوشتر دعا ذکرکهند
بزم شرابیط که بدینزبکه برحم بر که بونیت دیواد دینادر تا رهند حیله بیر خطاء از دسازدهند مرلطه اتد بوتجلیه
تاد فی ساده پیدا ایدر تاد ساز قلیدر که ساز مناسبتله خوینده ایقا اولندر ساده که مراعاتی واقع اوادلدر
دوزخ معناسنه دربدار انیست که درموج فنا غوطه خوردر انده یکی بزکه فنا موجنه غوطه بیه
بیتمه معلامکه اولنا ویراز خلقی خود وخلقی زوبی اده رسند تا او ظالم کند جوینده وخلقی انده ظلمی ظالم
غوطه خوردر بنا معناسنه در **حکایت** موشی چند سال بومو شی بر قج بیل دردکان خواجه بقالی
از نعلها خشک ومیوه های تر بالا مال امیر بیرد خشک نقلدن وتر میوه لردن بر بقال خواجه نک
بو اولنا نعمتهای تر وخشک میخورد وادل تر وخشک میوه لره ده یه بر خواجه بقال انی ادید واغماض میکرد

خواجه بقال آنی کور در دی واغماضی ایلردی وازمکافات وی اعراض می نمود واکا مکافاتی وجزاکه اعراضی ایلدردی
تا روزی تا بر گون بحکم آنکه گفته اند اول سبب ایله که انشا اولدر **بیت** سفله بردوزه اجوکم در هم بیر
دوه سفله یک چیکه معد سی نیره وشنکی بر اوله پیرو مراد از او نشو ونماکردد دربرنجی بیک سفره دشوار دره
دلیر وو مقدم اولور حرص شی بر آن داشت حرص موشی اول افکار اوزره طوتدی که همیان خواجه را ببرید
که خواجه نک کیسه سنی کسدی وسرخ وسفید مرچه بود ازهمیانه بچه خود کشید و دینار و درم هرنه وارایسه کندو
بواسینه چکدی جون خواجه بوقت حاجت چونکه خواجه حاجت وقتنده دست بهمیانه برد الی کیسه یه صوقدی
چو کیسه یه تحمل است تنهی یافت وجوه معد جزکسانه کما اول همیانی معلسان کیسه یه کی قلی واعیلر مفلس مکی
خالی بولدی دانست که این کار موشی است بقال بیلدی که اول قباحت موشک ایشیدر کرم وادسیکن کردک که ترکی ولیلرن
دوربا گرفت ونوشی طوتدی ورشته دراز دربای وی بست وانکه ایاغنه براوزون رشته بغلادی وپلاغلک
وقوی تا بسوراخ خود در رود ناکاه کیسه اخنک احبته کندی یوبا ندره رشته ورشته مقدار ایله
عوزن آن بدانست که غیره وروتماینی بیلدی ودنبال آن گرفت اول رشته نک ارزی طوتدی واوه سوراخ ایلتدی
واول سوراخی قازدی تا بخانه دوی رسید تا موشک اویه ایرشدی بخانه یه دید چو دکانه چه آرانه
هرانکه دکانه که سی کی برخانه کوردی سرخ وسفید بر هم ریکنه سرخ وسفید بریری اوزره دوکلش
دو دینار ودرم یا هم آمیخته ودیناره ودرم بربری ایله قرشمش جمع خود را تفرق نمود کندی تفرقه سن دی
یعنی اولده نافوجع فقط ایلدی وموشی را بیرون آورد وپنجکان کربه سپرد وموشی طشره چقاروب کدی پنچه سنه
تسلیم ایلدی تا جزای خود دیداچه دید تا کندو جزاسنی کوردی ماکه کوردی وبمکافات خود کشید واکندو مکافاتنه چکدی
آنی که چکدیکی **قطعه** کر بشور وشر بعضی حریص جهانست اکر برغوغا یا واه بهانه حریص اید درخرم اقانع
که زمره شور وشر برست هرم وسرور درقانع که کلکمر بر شور وشر ده قورتلدی درعزت فناعت همه ذوق آمد
ودراحت قناعت عزتن ودکلی ذوق وراحت کلی یعنی ذوق وحضور فناعتن در ذوق راکه فقیسل بطمعانه در
درحوص فروبیتا که درد سری است حرص بالنفده دربردر سرومحنت دارایسه **من طمع عز**
ومن طمع ذل حکایت دوبا هی بر سر داهی ایستاده بود دیردو باهی بر سیرراه ده طوروشدی
وچشم مراقبت برچپ وراست نهاده وواقعه وانتظار چشمنی چپ وصاغه دیکوب ایدلر
مراد انتظار تظراید دو بطوری دیدکر فاکاه ناگاه از دور رسیا می پیدا آمد تا کاه ایراقده بر رسیام ظاهر اولدی
چو نزدیک آمد چونکه اول اسیایه یاقین کلدی دید که یکی در تن کرسلکی بر زنگی که بدیکم بر برنجی قودر بر بیوک کلیله
بر صبورتی یایانه صیاد که ووسیاه بو دو فقی صیاد یا دلر وموافق ومصلحت و صورتی او ره نظم آوردی اید همراه کلورلر

دغدغه اضطراب وپریشانلق نه او را از بن توهم قریبی نه آگاه بونده بر حیله و فریب توهمی وار ردم این را از و دغدغه یا آسیبی
ونه بوکه انده بر ضرر اضطرابی وار آوراده مراد کرک در آزینده وادکلب در این راده
وادکلب درازوده مراد کرک در دوبابیش دوید و کلام کرد وفا انلرک اوکنه یلدی وسلام ایلدی
یعنی انلوه استقبال ایلدی بکلام دیردی و وظیفه احترامی یا دررد واکرام و تعظیم وظیفه سنی
یرینه کتوردی دکفت الحمد لله که کلی دیرین مهر تازه بدل شد است واتیدی الحمد لله که اسکی کینی
تازه محبته تبدیل اولنشدر ودشمنه قدیم بدوستی بجدید معوض کشته وقدیم دشمنلق جدید دوستلغه
معوض اولنشدر یعنی دشمنلق کیتدی دوستلق کلمشدر معوض اسم مفعول در عوض لغتی معناسنه مصدر میمی اولور
جانتر در عوض معناسنه اما نمیخواهم که بدانم اما استرم که بیلم که سبب بن جمعیت چیست که دو جمعیته سبب قدر
ونیست این امنیت بیست دو ایمنلیغه باعث کندر سک گفت سبب این جمعیت دشمنی چوپانست
سک ایتدی بو جمعیته سبب چوبانه ایلم دشمنلک در الحاد دشمنی کرکده شبانه مستغنی از بینت اما کرکلیه
دشمنلکی بابنده مستغنی در وسبب دشمنه من بادی اکم و منم شبانه ایله دشمنلکم سبب اولدرکه دربی ور
دوکم کوه این کرک که امروز تو قوردکم بکوه مراد دولته وقاقتا و دولت داد است بکا انکه موانست ویولقی
معتبر اولنشدر بر تدبیر ما حمله کردو یک بز بربودر بزدم سوروم ده حمله ایلدی و بر قوزی قاپدی بس چوپانم عادتی
بی انکلیکی کرکم عادتم ایدی در قفای وی بدویدم انکی اردنجه یلدم تا آن بزه دا ازدی بیاتی تا اول بزه
انده آلام آما بوبه رسیدم اما الکا ایرشدم چوه باز آمدم چوه کیر وکلدم چوپانه چوب بر سر من رسید
چوپانه بنم اورزدم چوب قالدردی وبی موحبی مرا رکابند وبر سبب کز نیه انجقدی من بیزار ازوی
دکی بکسستم تو دخی انده دوستلق رابطه سنی قطع ایلدم وباد دشمنی قدیمه اوپیوستم وانک قدیمی دشمنم
اولشدم وانکله دوستلق ایلدم **قطعه** بدشمن دوست شو زاه ساکه مرکز دشمنی اهل نجلکیه دوستنا دل
که مرکز بنیع دشمنی تخرا شدت پوست دشمنلق تیغیله سنک پوستکی حرملیه یعنی انده بکا قرار رشم
ملکی یا دوست جیدان دشمنی سازی اوله قدر دشمنلک وخصومتی ساز وارنکا ایلیم یا دغم تو باد دشمن
شود دوست که سنک دغمکم دشمنکلم دوست اولم تو دمع معاد رکه سنک دغمکم دشمنکز دوست اولم
حکایت دو یاهی کفتند بردویا به ایتدیلر که هیچ تو انی که هیچ قادر میسن که صد دینار بیاتی
که یوز دینارا لانی دیبغانی کشکاه در دسانی وکو یک کلابه بوخبر ایرشد وس کفت والله مردیکه
ایتدی بالله بو بر وافر خرد در آماده بی معامله خطره جانست اما بو معامله ده جاه خطره اردر
قطعه ارشعلم میل مکر مقام مید دانشی منعله ده کرم ذ اهد او لمولی امید طوعه کتی بویجه چرماه کفند است

کشتی چرماه چه ننک بو جمله برالعقدر که در طریق ملاک در مراد شغلده حصول کرم معتبردکل ایتدیب بیاجز در
بلا ابک در یک یری چرماه محرومیتی نیل فتح تو نله ایرشمک معناسنه در مکر مت دانکه فقط بیلم کرم معاسنه در
پیش عدو ربوده شده از میل مال وجاه مال وجاه میلنده عدو نک الکنه زبوده ذحیر ادلمش خود را او طبید اگر جاه کیدست
کندوسنی جاه خطری کردانه برالعقدر **حکایت** شتری در صحرا اعرابیکر دو بر شتر صحراده ایکردی
دار خار و خاشاک آن صحرا اعرابی دو ادل صحرانک خار و خاشاکنده عذا بردی بخار بنی رسید
بر تیکن قوائمه ایرشدی چوه دلفعه بار در رسیم خوبلرک ذلفی کبی بوکلم بکلم وجوه دو بی نجوباره باز وحرم
و مجبوبلرک یوزی کبی تازه و حرم کرده آذر از کرد کشد حرص بو یبنی ادراندی تا اران بلتریکرد
تا او لمه خار بن ده بر نصیب طمع دید که در میان آن افعی حلقه کردکور دیکه انک اوزاننده افعی
حلقه اولمش و سر را با دم فراهم اورده وباشنی قویروغیله بریره کتورمش باذ بیس نشت انده زاغ ایدب
کیرو آردینه دوندی وآز آز روی و بکذشت وانک آنی زو سنده فراغت ایلدی خار بن بنداشت
خار بن ظن ایلدی که احتراز او از زخم سنان وست که شتر اک احترازی انک سنانی زخمنده در سنان اهنک نک
د موره بیر که خاره الکا تشبیه ایتشدر واجتنابه دی از تیزی دنداه وی وانکه اجتنابی انک دندانک
کسکین لکندنه اجتنابه ده صکره واقع اولاه وی ولنه مراد شتر دروی تامیده مراد خار بن در
شتر انوار دریافت شتر خار بنک او لظننی فهم ایلدی کفت که بیم من از بن مهمان بد خلق است شتر خار بنه
ایتدی بنم خوفم بو بنهاده ماندر نه از میزبانه اشکا دانکار میزبانه دکلدر بو بنم بهانده مراد افعی در
میزبانه قولنچ که بو بنم مراد خار بنی در دو تیری من از زخم دندان مار ست و بنم خوفم مارک دندانی زخمنده در
نه از زخم پیکان خار و خار پیکانی زخمنده دکلدر بیکانه دمره اکر بهول مهمانه بود در اکر مهمانک هولی و خوفی ادلمایه
میزبانه رایک کم کدی میزبانی بر نمرلم ایلردم **قطعه** کراز لئیم بد و رسد کرم نیست عجب اکر کریم لئیمده خوف ایدی
عجب دکلدر زخبث نفس نهاز لئیم داستحو اه ترسد لئیمک نفسنک خبائثنده خوف ایلر بشم داستخوانده خوف ایلرم
پتیم یوکده رکه بو بنم صابح وصقال مراد در مراد کریم لئیمک خبث نفسنده خوف ایلر صورتن کلنده
خوف ایلر دیکلدر کسی که پا نهند در میانه خاکستر شود کسه که ایاغنی کل انجه قوم معقرزنسه ازاتش غفلان رسد
معقرز در که مستورالاه انشده خوف ایلر خاکستر ده خوف ایلر **حکایت** سکی از پی طعمه یکی کلب طعمه دن اوتری
بر در دروازه شهر ایستاده بود شهر سوفا عنک قپوسی ادریه طورمشیدی دید که قرص نانه کردان کرداد
کورد دیکه بر قرص نانه روته رویه از شهر بیروه آمد شهردن طشره کلدی در دوی صحرا نهاد دیو زینی صحرایه قودی
سک در دنبال او روان شد کلب آنک آردنجه روانه اولدی و او از دادکه ای قرص نان وای قوت روان دعز بکم ای قرصی

ور وهکرتی وارندی دل وآرام جان دلک آره رونکا وعانسه آرای عربیتی بجا کرد که تن غریب بالش شنی
ورد بله آورد چونکه توبه ایلمش سن گفت ربی بیا باره قرض ناه ایده یه بو بیابانی یا جمازه سرهنکان بو ویکاه
کرکلر وپلنکلر سرهنکلر بیطانم ایله آشنایی دارم آشنالی طوتارم اجرام زیاد تا نیاله یه بام انلرک زیاده نی اجرامنی بیلم
سک گفت درام شاه کلب قرض ناه ایدی بی قرقتم اکر بکامه بنک دو هن شیر ودردی بی رفقای توام
اکر تمام ملک طاعته وارسه لانک اغرنه کیمسن بنک قفالکیم اصلا سنده جدا اولمزم **قطعه** انم کیم بوس برکز
ادیم که کنند عمرمن مرکز حاء نشدم الم ازدیت سنک آره زوکره رقاء اولمدم کرد کرد بیچها بکردی
اکر جهانک جمیع اطرافنی دور ایدوسن سانی نشوم ز جست و جوی سنک جست و جو یکده سانکده فارغ اولمزم
رباعیه آنانکه جز بناه نبود ز نوح جاه شاه انلر که نافده عنبری ایله انلرک جانی زنوح اولنز
دارند دو بخدمت دو ناه برای ناه ناه ایچه ادانینک خدمتنه یوزطوتار روز بونی اولورلر
گر ز المنی ز دست صاه صدقها جو رند قرضا اگر خشمر الندن قفاره یوز سیلم یه گچه که سکندر گر نه اند قفا ناه
ناه آره رند انلر گرسنه کلب کبی اثر رشک گرسنه اند تقدیرن در **حکایت** نیج بایکی گفتند
نیکچه ایدیلر جبر اشکلی نیج پیکران افتادیم نچه دو نیج پیکر ار شکلی دو شدک ویای در میدان نیج زور بجا دو
ونیج دو لک جدا نه ایاق قودک گفت از مار تجربه بر داشتم ایدی هارده تجربه حاصل ایتدیم که یاره ارسلی
ور است روی که اول راستلق ور است یولق ایله حیث ارشنک جا سرکوه است ای خطا شنده
باشی دو کولشدر یا از رحی سم ز م بر پیا یا ظلم زخمنده قو یر وعی کیلندر **قطعه**
مر جا بر بصورت چو دگر دد اشکار مرپد که بری کنند صورتیله اشکار اوله اور ایچه جابند
در اغوش خویش تنک آنی جاه کبی کنند آغوشلرنه تنک وحکم جکر تعنی محببلر نده یک جار
مر جا بشکل راست بر آید شکل با زمرپد که بری باد شکلند ح راست شکل ایله ظاهر اولسنکی حملان
حکایت ددو ر زنندش بچوب و سنک سنکی ز للمرانی ابر اقده چوب وسنکلر اور ررلر
عوکی ا ز جفت خویش جدا مانده بو عوری بعم کندو جفتنده جدا قلمش قجحت ستی جفتی آتش بر کنار دریا ده
وجفت بسر کلک قحقی انی در یا کنار نه او تورمش تعنی جفت بسر نکنده در یا کنار نه کلش مر سو نظری وار انده جفت
مر جانبه بر نظر اتار دی وخاطر غمدیده خود یاد کند ونک غم کور مش خاطری یاد ایدر لی جفتی جفت سز مکمنده
بی بر راحت متسلی ایدر دن یا که انوز ده **مثنوی** ماهی دید در میانه آب ایچنده بر ماهی کوردی
همچو آب روان روان شتاب آب روان کبی سرعت یله روانه ایدی یا چو بیم از ضیسیکه بیم یا سیم پارچه سنده
بر نوع اضای کبی ایدی بر اطلس سطح آب ازو بدو بیم که سطح آب اطلسی آنده اکی یاره ایدی سطح اپی اطلس ایشله در

یا چو ابری هلال انکم

یا چو ابری هلال ازکم وکاست یا خو دبر کم وکاست ده اینی بر هلال کبی متمایل بجنبش از چپ و راست
چپ و راست ده جنبش وحرکته میل ایدیجی مراد نقصانه و زیاده ده میثاق بر هلال کبی ایدی دیکلر
چو عوکه را بدید چونکه عوک انی کوردی خاطرش تعجب کشید ماهینک مصاحبته عوکک خاطری میل ایدی
و میل ایلدی مصاحبتی خویش را در میانه اورد کندینک جفتی قصه سنی ارانه کتوردی واز دی طلب مصاحبت
و ماهیدن مصاحبت طلب ایلدی ماهی گفت مصاحبت را مناسبت در بایست ماهی ایدی مصاحبته مناسبت کرکدر
ومصاحب نامناسب صحبت انا شایست وصاحب مناسب مصاحبته لایق دکلدر مرا با تو چه مناسبت
بنم سنکله نه مناسبتم وار در تو هم معاد رکه یاکا سنکله نه مناسبت وار در مرا جا در قعر دریا تیم برام در یا دبنده در
دنرا منزل در کنار ساحل و سنک منزلک ساحل کنار نده تو هم معاد ربکا بر در یا دبنده و سنکا منزل ساحل کنار نده
مرا دهان خاموش بنم دهانم خاموشدر سنی برا زبان پراز جوش و سنک زبانک فغانده بر در ده نه دره معاصی اولق
رسنده رسرانجح لقا اسیر بلا شکار رشت صورتنک بلا اسیرید ر مرکه سنکل برابیند هر کیم سنکله شکلکی کورر
نخواهد که باز نشیند اسمم که سنکله او تور و هر اصن منظر سر مایه خوف خطر دیا کا خوب صورتم خوف خطر
سرمایه سید سعر که جمال من دید برافروزد هر کیم بنم جمالمه نظر ایدر جشنم طمع در وصال من دوزد بنم وصالمه طمع چشمنی دکر
دینی شکار ایتمکه قصد اید ر هر نکاه بماه در هوای مستند اسمانک علو مه بیم محتمل در دوحوش صحرا در سودای مس
صحرانک وحشیلری بنم سودامده در صیاد ان کاه چو دام صیاد لرکاهی دام کبی آم زن مراد بونلر در
در جست و جوی من بار فراد دین بیک که ز بله بنم جست و جو یلر و کاه چو شست وکاهی وله کبی
از باد ار زوی من با بستکین بنم آرزم بو کنده بوکلمشا رقه ایلر درشست اوله این کفت و باقی در یا بر د است
ماهی بو نی دیدی و در یا قعر نک بولینی قالدردی تعنی طوتدی وعوک را بر ساحل تنها بکذاشت وعوکی ساحل تنها قیدی
قطعه با کسی همنشین که بود یا تو در کوهر یکی شود کمه ایله اد تو رم که کو هر واصلدن سنکله بر اولمیه رشته پیوند محبت
ای دکوم ست صحبت القطاع ک رشته سنی اصل برلکی در کوهر اصل وذات معناسنه استعمال اولنور
جلس را با جنس با با جنس اکر کری قیاس جنسی جنسیله و نا جنسیله اکر قیاس طوتارسن این نشان ارکه قی
وانه چو شیر و شکر است یواب ودوغن کبی مرکز انفلاط و امتزاج میسر دکلدر و او شیر و شکر کبی بر کها امتزاج
بری بریله ممتزج ومتحد در در آینه ده مراد جنس با جنسدر آنه دن مراد جنس و نا جنسی در شیر شوت
حکایت کبوتر را گفتند کبوتره ایدیلر چونست که دو بچه بیش نیاری بچه در کسب تر که ایکی یاوردن غیری
کبوتر نی وجوه مرغ خانکی بیشترا زان قدرت نداری وطاوقی کبی اندن زیاده مرکا اولادر طوغر سن
گفت بچه کبوتر غذا از حوصله مادر میخورد ایتدی کبوتر یاوروسی غذانی مادرینک حوصله سنده یمو صله فور صق

وجود مرغ حالنی از مرغ بله در دیکلدر که مرغ خانکیلرکه یوه دیسی یولمز اولاده مرغ زنکده بر چوزه پیلچ
ازینکه صد دانه بیش نتواند داد بر حوصله ده اکی چوزه زیاده ده غذا دیرمک ممکن دکلدر وازینچ فرقیلم در رکزه
دنیم قرنبوره رزقا فیوسنی برهزار چوزه نتواند کشاد دیبک چوزه اوزره آنجق ممکن در قطعه
خواهی که شوی حلال روزی استه نیسک که حلال روزی اولاسن یعنی سکا حلال رزق حاصل اوله
همخانه مکن عیال بسیار بسیار عیالی همخانه ایلمه قرآد بسیار عیالک حصوله سعی ایلمه دیکلدر دانی که در بین باشه
بلورسن که بو تنک سرای دهر که مراد بو عالمدر حاصل نشود حلال بسیار چوقه حلال حاصل اولمز زیرا اکثری حرامدر
حکایت کنجشکی خانه مورونی خود را باز پرداخت بو سرچه کندو ننکارینه انتقال ایتمش خانه سنی
تهی و ترک ایلدی و در قرصه آشیانه کلکی خانه ساخت و بر لقلقک آشیانی ارالغندن یواده قدی
بادی کیمند سرچه ایتدیلر نه وجه مناسبت که با جثه بدین حقیری سکا نه مناسبت بو جثه لقلق وجثه بابا
با جانوری بدان بزرگی اول بویله کلکین بر جانورده همسایه باشنی همسایه اولاسن و خود را بادی کندو کی انکله
در محل اقامت و منزل استقامت ایتمیه دار اقامت محلنده استقامت منزلنده همسایه برابر طوتسن
گفت من نیز این قدر دانم سرچه سوال ایدنلره ایتدی بنده جی بو قدر بلورم اکابر انسه خود عمل تولنه از
اما کندو معلوملر عمل ایتمکه قادر دکولم عمل ایتدوکم سبب بودر که در همسایه من یکی مار سیت
بنم دوکتسولغدن بومادوار در ره چوزه هر سال ابنکاه براوردم و بچوه جکر بردرم که چوزه هر سال یاوریلر حاصل ایدم
دخی جکر لیسلیم ناکاه بر حالهمین نادر ناکاه بنم یوام سکز در دیکاه مرا قوت بحوه دساز در
وبنم بجکلرنی کندو ستنه قوت ایلر و امسال اروی تر کمام بو بیل انده فکرجشم و در دولت الحین بزرک
اولنجه آم و بو بزرکک دولتی دامننی محکم طوتشم امید میدارم که مرا از حمی اردی بستاندا امیدلی طوتارم
که بنم دادمی انده اله وحبانکم هر سال وا بجکلین که بو بیل بجکاه مرا قوت خود کرد این است بنم بجکلری کندو
قوت ایلمکدر امسال و بیرا تو بیل انی قوت بحکاه خود کرد اند کندو بچه لرینه قوت ایلدی قطعه
چو دو بایدر بنشم شیر باشد چو نکه دلکوار سلانه اولدوغی بیشه ده اولور زبید اعمی از رحم جنکال کرکاه
قودورک بچه سی تحمنده اعمی و اسوده زیر پور زبیدا حرد ان اماه یابد امکن هر از کرک
ظلمنده اولمکن خلاص بولور که کیر دوطن در جوار بزرکاه که او لورکه جهان روقرین دوطن طوته
حکایت سکی کاهیند سبب ساسبب بر کلب ایتدیلر سبب ندر که درخانه یکم باشی که هر برخانه ده کنا فاس
کدا کر دراه نتوان کشت کداانک اطرافنی کشتی دور ایتمکه قادر اولمز دیو سرهر استانه که کسبی
وهر بر استانه یکر باشی اوردن که یا بهس تا زابا نتواند کذشت و اوراده کندو وو در ایتمکه قادر اولمز.

گفت من از حرص

گفت من از حرص وطمع دورم کلب ایتدی بن حرص وطمعدن اراغم و باجلی قناعت ساهدر طمع سز لقه قناعتلو ایدم
از خوانی بلب نانی قانعم بر سفره ده بر دلم نانله قناعت ایدیجیم و از بریانی بکشک استخوان خرسندم بر پارنده بر قوری
استخوانه راضیم لکن کلدر کتنخ حرص وطمعست اما کدا حرص وطمعک مغلوبی ذبونی در و مدعی جوع و منکر شبع
و آجلق دعوی ایدیجی و طوقلغه انکار ایدیجی در ناه بیک سفته آتش در انبان انک انبانی نم بر سفیه دک
کفایت ایدلیمانی وار و دیانش در طلب نان یکسه جنبان و انک زبانی بر کچه لک نان طلبنده دیرنجی در
که سوال ایلر غذای قرب دور زایش در شت و عصای دریوزه انش در مشت انک اوده کونلک غذاسی کم تنندر
و دریوزه عصاسی انک النده در یوزه دلنک قناعت از حرص و طمع دور ست قناعت حرص و طمعدن دیدر
دنا نیو از حریص طامع نفور وقانع طمعکار حریصده زیاده نفرت ایدیجی در قطعه در مردک عزیز قناعت بلی
هر بر دلی که قناعت عزیز ایتی فودی از مرد بود حرص وطمع را ببست دست جمع ننده ده کاولدی حرص وطمعک النی بغلدی
قراد عزیزه قنع حسبنجه مرکیکه قناعت و اصرار اولدی حرص وطمعدن خلاص بولدی که دیکلدر هرجا که عرض کرد قناعت
متاع خویش هر برده که قناعت کندو متاعنی عرض ایلدی بازار حرص و هر که ایا آزر اشکست حرصک بازارنی
و آزوک هرکه وجمعیتنی پریشان و منهزم ایلدی آز حرص معاسنده ربو قسم معنادر حرصک بازاره و آزک هرکه
وجمعیتنی صنده یعنی پریشان و پراکنده اولدی حکایت روباه بچه با مادر خود گفت بر دلکو یوریسی کندو
مادرینه ایتدی مرا حیله دبیاموز بکا بر حیله تعلیم ایله که چون بکشاکش سک در مانم که چونکه کلبک چکشمه سنده
عاجز و زبون قالم خود را اله و بر هانم کندو می انده خلاص ایدم گفت اه حیله مرا دانست روباه کندو بچه سنه
ایتدی اول حیله فراوان در اما بهترین همه آنست اما جمیعسنک یکرکی او در که در خانه خود نشینی
که کندو خانکده اوتوراسن نه او ترا بیند و نه تو اورا بینی نه او سنی کوره و نه سن آنی کوره سن قطعه
چو با تو خصم شود سفله یه زدم دست چونکه بر سفله سکا خصم اولوب عقلده دکلدر که در خصومت او مکر و حیله از کلی
که انک خصومتنی مکر و حیله دوزه سن هزار حیله توان ساخت و در همه آن به بیک حیله دور مکن سکا مکنه در
و جمیعسنده اول یکدر که هم ز صلح و هم از جنکش حذر از کنی که هم انک صلحنده و هم انک جنکنده احتراز ایده سن
حکایت شرح زنبوری بر ملسی عسل زور آورد بر اشک آرسی بر بال اریسی اوزره زور و هجوم کتوردی
تا ویرا خصم خود سازد زمانی کنده سنه طعم این برادری در آمد بال آریسی فغانه کلدی بویله دیدی که باوجود
این همه شهد و عسل که بر دکلی شهد و عسلک وجود یله و این قدر دخی بنم نه قدر و اعتبارم وار بو هم معنادر
بکانه قدر و اعتبار که انرا بکذاری و بمن رغبت آری که انی قویه سن و بکا میل کتوره سن زنبور گفت
زنبور سرخ ایتدی اکر آنچه شهدست تو شهد در اکا نی اکر او شهدایسه سنی شهدک کانیسن و اکر آنه لیست
نیش تو سر چشمه آبی و اکر اول عسل ایسه سن انک سر چشمه سی سن قطعه ای خوشا آنها که در حقیقت کلی زینعلم و کلام

ای موش او الحقیقة وصول بولمش مرد که خبر وسلامده ذو نبابد بسوی ماش که وصل ردد یو زینی چویر
وصل ماش یعنی جانبنه کیت اصل چون رو ی نماید زبین برد تا فرع چو که اصل فرع بر مسی اردنداه یو کوزستره
فرع را باز کذارد بیر اصلی زور فرعی ترک اید اصل طرفنه کیت شتر بونن طرف معنا سنه در و شتر بونک
بو بیتی هم بیت عاشقی کر فرین سر وکر زان سرست • عاقبت ما را بدان سر رهبرست حکایت
مور برا دید اندر برور مندی مگر بسته بر موری کوردیلر زور مندلغله مگر نیغلمش و ملخی را داده بر ابر خود بر ا
داده کندی برابری بو ملخی قالدرمش ملخ چکر که بنجی کفتند این موررا ببینید ای کورنلر تعجبا ایتدیلر
بو موری کورد کز که یا بن ناتوانی که بو ضعیفلغیله بار بر ایابن گرانی چوه میکلشد بولغر نقلا بر لوکا چکسر
مور چوه این را شنید مور چو که بونی اشتدی بخندید ولغت کلدی وایتدی مردان بار را بقوت حمیت
و بازوی حمیت کشند مردلر یوکی همت قوتیله وغیرت بازوسیله چکرلر • همة الرجال تقلع الجبال بقوة سن
و ضخامت بدنه نی قوتیله و بدنه ایرلکی ایله چکمزلر ضخامت جسامت معناسنه در بالترکی ایرلکی قطعه
بار بکه اسمانه وزمین سرکشیدار آن شول یوکه که آسمان و زمین انده اعراض ایلدیلر و الکامحن ایلمز مشکل بواناه
بیاوری جسم وجاه کشید مکن دکلدر ای جسم وجاهنک معاونتیله چکمک بیت آسمان بار امانت نتوانست کشید •
قرعه بکار بنام من دیوانه زدند همت قوی کن ازمدد دهروان عشق عشق رهر وارینک مددینده
همتکی قوی ایله کاه باررا بقوت همت توان کشید زیرا اول یوکه همت قوتیله چکمک ممکندر باردن مراد
که آن امانتدر غیری بر مخلوق قبول ایلمدی اهل شرع قتنده امانتدن مراد تکالیف شرعیه در ارباب طریقت
قتنده عشقدر اما شیخ عطار رحمه الله قتنده عشق الهی ایله امانه دردر و نامرادلق در کم منطق الطیرک
بو بیتنده دوشن وظاهر در بیت قدسیاه را عشق هست و درد نیست • درد را جز آدمی در خورد نیست
امانتدن مراد عشق اولدوغی تقدیرجه ملکلرده اماننی قبول ایتمش اولورلر حال بوکه ایله دکلدر شیخ عطار
قولی ایله انلرک قولی مابیننده تطبیق بودر که انلرک قتنده مراد دردر ذکر سبب واراده مسبب طریقیله
زیرا ثمره عشق در دو یا درد اولدیغی در نته که کتاب صاحبنک بو بیتنده دخی شوندر بیت غرض از عشق تو اهم چاشنی درد است
ورنه زیر فلک اسباب تنعم چه کمست حکایت اشتری مهار در پای کشان بصوای جرید بر اشتر یولارنی
آیاغنه چوسود و یوب صحراده اوتلاردی موشی بوی رسید بر موش اکا ایرشدی و برابی خداوند دید
آن صاحب سز کوردی حرص بران داشت حرص موشی اول فکره دوشرتدی که مهارش گرفت و پی کار خود
رواه شد که انک یولارینی طوتدی و کندو یواسنه رواه اولدی شتر نیز شتر دخی ازادی که فطرتده مقطور
بر انقیاد دست کول سبیده که انک خلقتی انقیاده اوزره مخلوقدر و جبلت اوجبول بر عدم مخالفت وعناد
وانک جبلتی عدم مخالفت وعدم عناد اوزره مجبولدر که ذاتنی اصلاحی لوف معنا ریو قدر یادو موافقت کرد

موشه موافقت ایلدی چوه بخانه موی رسید شتر چوکه موشک خانه سنه ایرشدی سوراخی دید نگاه تنگ
غایتیله تنگ بر سوراخ کوردی گفت ای چال اندیش شتر موشه ایتدی ای محال فکر ایدیجی این چه بود که کردی
بونه ایدیکم ایلدک خانه تو چنین خرد شنک خانک بویله خرد وطار وجثه من چنین بزرک و بنم جثم بویله بیوک
نه حالله بو ازین برلکله لو اندر شده سنک خانک بو نده بیو کرک اولیق ممکن در و نه جثه من ازین کوچک تر
و نه بنم جسمم بونده کوچک که اولیق ممکن میسر در میانه من و تو صحبت چیه کر زیرا سنک ایله بنم ارامزده صحبت
نیجه قرار طوتار وقتی الست چو بصورت بیند دو کی الست نیجه متصور اولور قطعه چون دو ی دار اجل
زین سان که بینم ترا اجل طریقه نیجه کیدرسن و نه تدارک ایلرسن بونک کیبی ده که سنی کوردم
درخا از بار حرص از اسبتر دار تا قفا کی حرص از بو کنده رد بوکلری وار مراد بو قدر و افر
حرص وآز ایله که سنگین سکا موت ایر شور سه حالک نیجه اولور ربکدر بادهای حرص را قیمی سیکتر دان
که نیست کنده دو کلرک بر مقدار تخفیف ایله زیرا تنکنا ی کورنا تنکنا ی بران بار تا قبر تنکناسنه بو یوکلر
صغا قلق یوقدر • نیستنک معناسی بو مصراعه قید اولنه حکایت عیشی از چوبی بجست بر عیش
بر جویده صحرادی جو یدوه واد بونی آرقادر دبه ده وی بالا اقبا د انک قچ بیرو عی او قایدو فالقدی
بر بجندید که عورت نرادین ام بر کلدر ایتدی که سنک ادب بر دوکی بو ردم عیش لدوی باذکر ذکر کر ای بو انصاف
عیش بورنی اردنه ایلدک وایتدی که ای انصافسز من بسا لها عورت اردنیدم بنیجه ییللر سنک اردکجه
عماه کوردم ولم کجز نخندیدم و مرکز کلمدم طعن تو نپسندیدم و سنکا طعن تا تملکی یکمدم
تو بیلی رعمرها سن بر عمرده عیکز که یکبارده اجپیس زیرامیکه بر کرتده بنی بویله کور دشن سن حجه دردرکر شی سن
بچیچ حرتم بنم طعنم صادر لمش سن واقدام ایتمش سن عیش قیوه و برگی قطعه چوه لشی یا مراره عیب و علا
بیچه بیک عیب و عارله دور و شب برظلی عالم اشکار روزبکشب عالم خلقنه اشکار و معلوم بر شیم
چونکه بیند ماندک عیبی زصاحب کرم صاحب مدده براز چاعیب کرده بر نیاذ دجز بطعن و لعن
درم طعن و لعن دن غیری ایله نفسنی بوقاره وکتورمز مراد کندو سنی اقاه مزاران عیب و قباحتی کورمز
صاحب کرمده بر عیب کورسه لعنت وطعنه شروع ایلر ربکدر چوه لشی ترکیبی بیغد کلمه سنه نفر وف
اولدوغنده لوتری اول محلم قید اولندی اکا نعیب این شود بکسر زباه اول بونک عیبنی تمام زباه لور
که متصل اول برعیبی زبانه نده کیتمز دین یدکران نیالاید دماه و بوانک ذکریله دهانی بولاشدرمز
مراد صاحب کرمک عیبنی ذبانم بلکم خاطره بیله کتورمز ربکدر آنده نه مراد لشم درآیینه مراد کریم در
حکایت کاو میکانه حد سالار بود بر کاو کندو سورسی اوزره سالار ایدی حدر میانه کاوان

بقو سرو نامدار وکاولر او تاسنه سرو و تیل نامدار ایدی کلم کاف علی لک فقه سیل سوزی در
سالار او لو در شو و بو بیوز در چوه کرک ابشاه زور آوردی چونکم کرک انلر کی اوزرینه زور کتوردی
و حمله ایلردی آفت دی بزحم شیر و از شاه زور کردی کرکلک ضربینی اندردی بونلر تعجیل دور وجه ایلردن
ناکاه دستعادته بروی شکست کردر ناکاه حادثه الی انک اوزرینه شکست کتوردی و شیرو بیدی را افتید سید
وانک بیوزنه بو افتار رشده بعد ازان چوه کرک را بدیدی اندیشه چونکم کرکی کوردی در رفتار دیکل اوله
ر خریدی غیری کاولر التجا ایلردی سبب ابرار و سوال کردند انک سببنی اندن سوال ایلدیلر در جواب گفت
او سوالک جوابنی ایتدی مثنوی دار وزن که از شیروه خود ماندم فرد اول کوندن برو کند شیر و عده
قیمه وجدا قالدم شدم کو دلاوی پرتن گرد ذلا در لک معرکه بنم اوزرمه کرداولدی که جنکده ققط
ایتز اولدم دیرین مثلی هست که در رو ربرد اسکی بر مثل وار در که جنک کوننده ضربت بود از حرم
دعوی ایدرد اومق حربه دن دعوی بردره در ضرب مثل بو مراعد در حکایت اشتری دراز کوشی همراه بیر فتند
براشتر و بر خر بیله کیدر لردی بوتم معتاد رکندیلر بکار جیقی بزرک سید بر بیوک ارمق کنار نهار شدیلر
اول شتر در آمد آبا بحه اول شتر کردی چوه بمیاه جوی رسید چونکم چوبک اوراسنه ایرشدی آب تاشکم وی آمد
هوانک قرنه چقدی دراز کوش را آواز داد حرمه جا غرزی که در آی که آب انجه تکل آب تاشکم بیش نیست قرینه کندر
زیاده کلدی دراز کوش گفت دراز کوش ایتدی راست میکوی راستدیرسن اما از شکم تو تاشکم من تفاوت
اما سنک شکمده بنم شکمه تک تفاوت و فرق وار در ار بیت من نحواهد گذشت بنم پشتمده کچه کر کدر قطعه
ای برادر هم از تو هیچ کس نماند ای برادرسنده بکر کسی هیچ کس الکم دراکم هستی یک سر مو خویش را افزوده
اولانسه دن که وار سنکه یعنی اولدر ملک و نیز ده کنده و که بر مو بادی زیاده بللی قوم کر فزوده از قدر تو بستاند
تا نجردی اکر برجا هیچ معیدار که زیاده مدح ایده قدر خود شناسی پا از حد خود بیرون منه کنده مقدار الکلم
دکنده جنده کره طلش بور زیاده ایله قوم زیرا اسکا عیبی ضرر در رحم الله امرأ عرف قدره و لم یتعد طوره حکایت
طاوسی و زاغی در صحن باغی فراهم رسیدند بر طاوس و بر زاغ بر باغ صحننده بری برینه قرینه ایرشدیلر یعنی برابر اولدیلر
وعیب و هنر یکدیکر را دیدند و بری برینک عیب و هنرینه نظر ایلدیلر و ادراک ایتدیلر طاوس باغی گفت طاوس زاغه ایتدی
این موزه سرخ که در پای تست بو قرمزی ادک که سنک ایاغکده در لایق اطلس کش و دیبای منقش منست
بنم زرکش اطلسم و منقش دیبامه لایق در حاشا که بکزر که ان وقت که از شب تاریک عدم بر درزه وجود می آمدیم
اول وقت که عدمک تاریک شبنده وجودک روشن روزنه کلیشر تاریک ظلم معتاد ایتدی در پوشیده موزه غلط کردم
اونه یکلکد خلط و خطا ایلدم من موزه کیمخت سیاه تراد ناشی ایدم بنم سنک سیاه صغری موزه کی کیمشم و تو موزه سختیان

وبن بنم قرنم

وبن بنم قرنمی تحیانه موزه می کیمشم سن تو زه ادک معتاسنه در زاغ گفت زاغ ایتدی
زاغ دنه جوابده بونی بورنی و اتفق قرنه قرنه در حال برخلاف ایست حال بو که خلافی یاد زیع
اگر خطایی بدو فه است اکر بر خط واقع اولمش ایسه در پوشیشهای دیگر رفته است غیری کوشیشلر در واقع اولمشدر
باقی قلمهای تو مناسب موزه منست سنک پاک قلملر که بنم موزه مه مناسبدر غالبا در این خواب
آلود بی غالبا اول آلودلک عدم خوابنی بو سرازگریبانه می بر درین و من سر ازگریبانه تو سک
سن بنم کریبانمدن باشی چیقرمیشسن و بی سنک کریبانکده باشی چیقرمیشم در ان تیرگی دل ابقای بیرده
کشفی سز کیب مراقبت فرو برده بودر بر قیلوبه باشی مراقبه دیانسته التمس ایدی و این جدالها دارا
بیشنود اول مباحثه و مصاحبتی استماع ایلدی کربر اودر که ای یاران عزیز و دوستان صاحب تمیز
باشنی قالدردی و ایتدیکه ای عزیز یارلر و صاحب تمیز دوستلر این جدالهای بیحاصل بگذارید
بو بی حاصل و عبث جدالهری ترک ایلکوز و ازین مقاوله بلاطایل دست بدارید و بو فایده سز مقاوله دن
فراغت ایلکز خدای تعالی همه چیز را بیک کس نداد الله تعالی حضرتی جمیع نسنه یی بر کیمسه یه ویرمشدر
و نظم همه مرادات در کف یک کس ننهاد و جمیع مرادلکی بو یارنی بر کیمسه نک کفنه قومامشدر
هیچ کس نیست که ویرا خاصه ای نداده که دیگران را نداده است هیچ کیمسه یوقدر که خدای تعالی اکا بر خاصه
ویرمش که انی غیریلره ویرمشدر یعنی اول خاصة الخصوص دکلدر بلکه غیریلره دخی ویرمشدر
و در روی خاصیتی ننهاد که در دیگران وانه بو خاصیت قومامش که انی غیریلره قومامشدر
یعنی اول خاصیت اکا مخصوص دکلدر بلکه غیریلره دخی وار در هر کس ایدادی خود خرسند باید بود
و بیافته خود خرسند شود هر کس کند و دادسیله قانع وکند و یافته سیله راضی و خوش کرکدر
داده بونه ویرلمشدر و یافته بولنمش معناسنه در قطعه بر ده حسد از حال کسان طور خرد نیست
کیمسه نک حالنده حسد ایلمک عقلک اسلوبی دکلدر یعنی غیره حسد ایلمک معقول دکلدر زیرا که
از طور خرد دور باشی ننهاد که طور خرد دره دور اولمیه سن از خلق طمع هیچ حسد مایه رنجست
خلقده طمع بر نسنه امید ایلمک حسد کبی دنگ اصلی در زیرا طمع و حسد درد و الم و محنت و غم زایل ایدوکی بیانده
بکسل طمع از خلق که رنجور نباشی خلقده طمعی قطع ایله که رنجور اولمیه سن یعنی محنت و درد و غم کورمیه سن
حکایت زوبا هی بجنگ کفتاری کرفتار شد بر دلکو بر سرتلانک پنجه سنه کرفتار اولدی
دیدار طمع در دو محکم کرد طمع دشتی الکا محکم ایلدی دنیا به فریاد بر آورد و بانغار کتوردی
بوید دیو که ای شنو یست دو مندی که ای زور مندلک ییشه سنک ارسلانی و ای نکبت قلعه
شیر گیدی وای بغدلک قلعه نک قبلانی بر عجز و شکستگی من نگاه بنم عجز و شکسته لکم اوزره ترحم ایله

وتسکال این اشکال ودور اشکالی از پای جماه بیجای من کلبنای تیم جهان گشت وسیر ایدیجی
اپا عجزه جوز اشکال کو نتک در من مشتی تیشم واستخوانم بنی بر آکوبع بشیم داستخوانم آجار دکل
چه صیر دینی یکده نه حاصل اولور ودر آرزده من که او میرزو بنیا بحیض اتمکم کیم مباشرت ایلر
مرچند از بی کو سستی راندم تعدر کم بونک کیبی دن سوز سویلدی دروی بکرفت سرتلاه تیز ایلدی
کعت یاد آر حتی که مرا برتست دوباپاس تلانه ایتدی تذکیر ایله شول حتی که بنی سنک اوز کس در
ارمن آرزوی مباشرت کودی بیند معباشرت آرزوسنی ایلدک آرزوی ترا بوادر ردم
سنک آرزوکی حاصل ایلدم وچند بار متعاقب بو مباشرت کردم دینمکم بر بی بیر ایلدکجه
سکا مباشرت ایلدم کفتار چه این کفتار شنیع شنید سرتلاه جونکه بو قبیح وناممعقول سوزی
اشتدی کفتار کاف عربی نک فتحه سیله سرتلاه معناسنه در آتش غیرت دی نجه سنده انک غیرت آتشی
جوش ایلدی دماه بکشاد که این چه سخن بیهوده راست سرتلاه آغزینی آجدی که این که بو عنیف
وناشایسته سوزدر که تو میکویی که سن دیرسن واین واقعه کی وکجا بوده راست دی بو واقعه
قچن وقنده اولمشدر ازدهی دماه کشادن عماه بو کادانده دماغنی آجمق عماه اولدی
واز روباه دوی درکریز نهاده عماه ودر وباه عهده یوزینی فرار دقوبمق عماه اولدی
مراد کفتار دماغنی کشاده ایتدوکی دم روباه فوری قرار ایدوب خلاص بولدیغی ایلکدر
بیت بلطافت چو بر نیاید کار • سر به بی حرمتی کشد ناچار رباعیه بقولغوش چه بیانی
دیمنک خصم دماغی صفنک الذنه لطیف سوزیله جونکه خلاصلق بولمیه سی بر آن بوددکر دیابتر
بناخوش کشایی ادل تکه زبانوکی دشنام وناممعقول لفظ اچه سن چو فعل جانه نام سستیکی
کشاده کردد جونکه فاننک فعلی لطف وآهسته لغیله آجلمیا ولمتلی شکستنش ان بر که کو شنک رای
آنی صمعقده او تره اول تک که سنک جانبه میل ایدرسن یعنی سنکله شکست ایلیه سن
حکایت شغالی خروسی را در جواب سحر بکرفت بو شغال بر خروسی سحر اولیکوشن طوتدی
شغال عجبی در دیلکو قاد سی چقال معناسنه در فریاد بر داشت که من موذن بیدارم
خروس فریاد ایلدیکه بن بیدار کر موذنی یم وموذنه شب دن داران وشبی احیا ایدیجیلرک
موذنی ام ادکسنی بنی بیرمیز بن قتل ایتکده پرهیز وحذر ایله وجوه مرا بیع لعدی بر
ونظم شیعی ایلم قائی زوکم بیت چرا بی موجبی با من ستیزی اصلا سبب لعی عنکلی نجوه بنکلم
ستیز وخصومت ایلرسن که جوابی بیکلنر جو بریزی که کنا هیم نیم قانمی دوکمکه اسر شغال
شغال الشنیدی نی درکستی تو بن سنک قیلکی چناه تک خلات نسیم انکلیبی بکجه لکم ایچ وقم

که هیچ وجهله

که هیچ وجهله اندره کرد و طورم یعنی هیچ بر وجهله سنک قتلکده فراغت ایتزم خاطر خود را از اعتبار بر داشتم
لکا بو قدر وار که کندو خاطرمی اعتبار دن قالدیردم وتهی ایلدم وترا در بین صورت مخیر ساختم •
وسنی بو صورتده تخییر ایلدم اکر خواهی بیک ضرب جاه تر ابستانم اکر استرسک بر ضرب ایله قتلک جانکی
آلام واکر خواهی لقمه لقمه تر اطعم جوجه سازم واکر استرسک لقمه لقمه کندو جوجه مسی طعم ایدیم
قطعه جو بند بیر خرد از سر حود دفع ملی عقل تدبیر بنده غیر ایله کندو باشکده رفع ودفع ایلیه
بانوسندبری اکر شعور وشیری ایلدردیس بر شیر تیراکر سنکله بر شعور وشیری اولکنرطوته
تفرع متسیز داره خلاصی که یابی حل صلق بولنه تفرع ونیاز کتمه فیز اتفرع ایله از بد شین کذرانی
بیری بیر دیپیش اول شیر تیری برناممعقولده اکر فراغت ایتدوری سن بو انده ناممعقول دی اوکنه طوتم
والکا مباشر تابلی مراد بودر که اداني واشرار تفرع ونیاز متداولماز بلکه شر زنده خلاص الچون
تدبیر عقل ایله لطیفه تدارک لازمدر خاتمۀ کتاب در دل جبانان میکشت ودر خاطر خبیان میکذشت
قلبوم الجلبی خطور ایلدی وخاطرم الجلبی عبور ایتدی که این نامه بزودی آخر بینجامد که بو نامه
تیز کلکل اخرنه ایرشیم وخامه در طی مقاصد ان حالیا ازجنبش نیاراهد وخامه دخی تعاقب مقاصد
طی وسلوکنده حرکت دن تشمدی آسوده اولمیه بلکه بونده زیاده جنبش وحرکت ایده وتمام
بو نوع جمع مقصود اولمیه دیشتدر اما چون آیینه طبع کو تینده زنگ ملالت کرفت اما چونکم سوکلی بک
طبع اینه سنی ملالت بلسنی طوتدی یعنی اینه کبی روشن طبع ملالت سببی ایله مکدر اولدی وتصیقل
صدق رغبت شنونده صقالت بذیرفت واستماع ایدیجی تک صدق رغبتی صیقلی ایله
صقالت قبول ایلمدی یعنی معقول اولمدی صقالت صیقا لتمق مراد استماع ایدیجیلک صدق قلبه
میل ورغبتی ظاهر ربولید وعندنا دتری قلبیم ملال عارض اولوب بونده زیاده اقدام ایلمدیکمکدر
بدین قدر اقتصار افتاد بلکه بو مقدار اقتصار واقع اولدی اقتصار قلیل اللفظ وقلیل المعنی در
اقتصار قلیل اللفظ وکثیر المعنی در قطعه بسط کن جا بجا بساط سخن اگر جای سوز بساطنی بسط ایله
یعنی سوز سویله که ازان خوبتر بساطی نیست زیرا اندن لطیف خوبترک بر بساط بو قدر بساط دوشنمک نشنه
بسط دوشمک معناسنه در لیک خاموش بنشینی ودم در کش اما خاموش باد تور وتنفسکی چک طبع را که دران
نشاطی نیست اگر سوزده طبعک بر نشاطی بوقایسه نیست کی نشاط طبع تو بیز سنک طبعک نشاطی
دوقاق دکلدر اکر از سامع انبساطی نیست اکر سامع دن بر انبساط ورغبتی یوغیسه من کثر کلام
کثر ملام ومرحب از معقول نظم لذت ونظم معقول سنده هرنه خطاب بونظمی تصوب تکلیف دو نظم نه سبوکی کلمالی ندر
ناظم نه مراد شاعر در زاده طبع تحریر این رساله تو رساله یکرمی ایتدکی خاده طبعی در وقتیکه فکر

دو تعالی یه تعبیر ایدیجک تتبع و فکری در کم غریده الماسشدر **بیت** کهی خرقه جو ترنجی بی استنی

به ازجامه عاریت خواستی **رباعیه** جامی مرجا که نامه انشا آراست جامی مریده که

انشا نامه سنی زینت ایلدی یعنی هر بار که بو نسخه انشا و تالیف ایدوب ظهوره کتوردی

ازلفظ یه کس بعاریت هیچ نخواست بکنک سوزنده عاریت ایله هیچ نسنه استمدی

بعض نسخه مرجا یرینه هرچند واقع اولمشدر ازاکه زمنبع خود دکاه بکالاست

اول بکنک که کندو صنعتنده دکانی متاع ایله بو دردلالی و کالالی کیسنه نیچ کر شیف

کمسه کن متاعنک دلالکی اکا نه لایق در امیدواری بمکارم اخلاق مطالعه کنندکانه

مطالعه ایدیجیلرک مکارم اخلاقنه امیدلو لکم اخلاق جمع خلق درخوی معناسنه مکارم جمع کرم در

خلاف قیاس که کرم نیک معناسنه در وقیاسی اوزره مکارم تکث جمعی اولمق جایزدر رحاصلی بکیم

مطالعه ایدیجیلرک اوخویلرینه اعتماد وامیدوارلکم اکثم اولدر که چون بر خللی مطالعه شوند

چون بر خلل و نقصانه اوزره مطلع اولالر بدامن عفو و اغماض بپوشند عفو و اغماض

دامنی ایله ستر ایدیلر و در افشای آن بزبان عیب و اعتراض نکوشند وعیب و اعتراض

زبانی ایله آنک افشاسنه سعی ایتمیلر **قطعه** چو ببینی ز آشنا عیبی جونکه آشناده بر عیب کورسن

کن بیکانکان نکو یی بر اکر آنی بیکانلره سویلمه سن یکدر ذاکه درکیش اهل اندیشه زیرا

عاقبت فکر ایدیجیلرک مذهبنده عیب پوشی ز عیب جویی به عیب پوشلک عیب جویلقدن یکدر

زیرا حق تعالی حضرتنک اسم ستار العیوب در **بیت** تعالی بشنوا زمن که روز تعالی

قطعه در تاریخ کتاب تک و پوی خامه در نظر قه نام

نبینند بد مردم نیک بین

بو طرفه نامه نک خامه نک تک و پویی کم جاجی بدو کر طبع آزمایی که جاجی اول نامه ایله طبع آزمایی

ایلدی طرفه نامه دن مراد بو کتابدر که بو نک ایله آزمایش طبع ایتمشدر تک و پوی یلو بیده پرتی

طرفه عجیب معناسنه در بو وقتی شد آخر که تاریخ هجرت شول وقتده آخر و تمام اولدی که هجرت تاریخی

هجرتدن مراد حبیب اکرم حضرتنک صلی الله علیه وسلم کعبه معظمه دن مدینه منوره یه نقل

ایتدوکی در شود نهصد از هشت بروی فزایی طقوز یوز اولور اکر آنک اوزرینه

سکز زیاده ایلرسن یعنی بو کتاب هجرت تاریخنک سکز یوز سکسانه ایکیسنده تمام

اولمش اولور والمسئول من الله ذی الجلال والاکرام جلال واکرام صاحبی

الله دن مسئولم و مقصودم الظفر بنیل المرام والفوز بحسن الاختتام

مراده وصول و ظفر در و حسن خاتمه یه فوز در نیل بونک فتحیله

ایرشمک

١٤١

ایرشمک معناسنه در فوز نجات و ظفر بولمق معناسنه در

والصلوة والسلام علی محمد وآله الکرام

و صلوة و سلام محمد اوزرینه و انک

آل کرامی اوزرینه اولسون که

جمیع عالم خلقنک کزیده لریدر

قد وقع الفراغ من تسطیر هذه

الرسالة الشریفة فی اواخر

شعبان المعظم الف

صلی الله ... علی ... محمد ...

Süleymaniye Ü[illegible]hanesi
Kısmı Hacı Mahmud ef.
Yeni Kayıt 3494
Eski Kayıt No